శృంగార సంకీర్తనలు

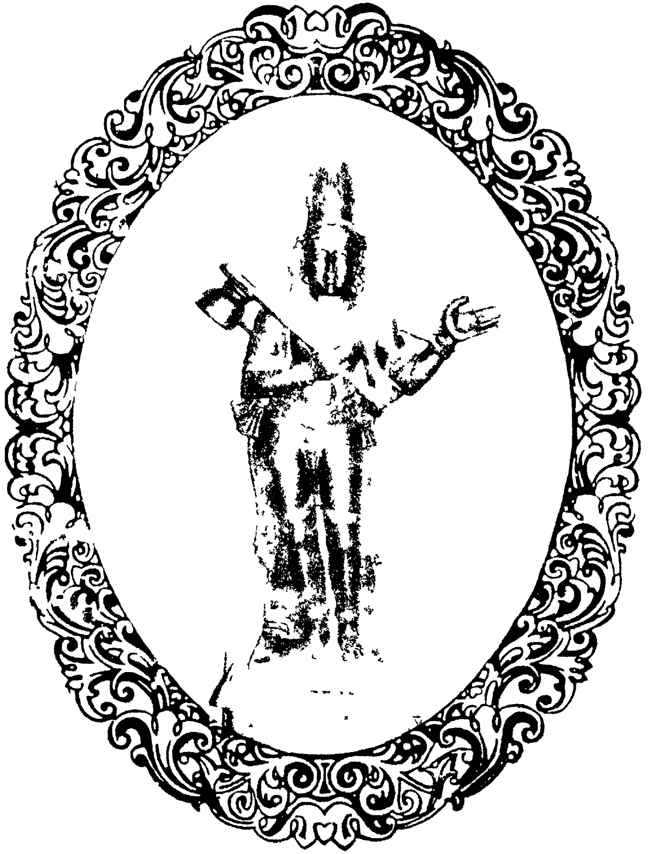

తాళ్ళపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 24

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్ళపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 556

ప్రథమ ముద్రణ : 1983
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY &
RESEARCH CENTRE
Acc. No 42918........
Date.................................
TIRUPATI.

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 28-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

PLACED ON THE SHELF
Date.................................

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యుమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు. M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

అస్తి శ్వాత్రీనివాసవర బ్రహ్మవరాయణః।
యోఽస్తౌషీ దిందిరానాథం తస్యవాగ్భి ర్నమామి తమ్॥

1401 నుండి 1500 వరకుగల రేకులలోని 600 శృంగార సంకీర్తనలు గలది ఈ సంపుటము.

ఈ సంపుటమునందు 1. "అన్నమాచార్య శృంగార భండారము." 2. "అన్నమయ్య మనస్తత్త్వము" అను నంశములనుగూర్చి లఘువుగ చర్చింప దలచితిని.

లోకసాధారణమైన నాయికానాయకుల విషయమున శృంగార రసమును వర్ణించిన మహాకవుల ధోరణికిని, తాను నాయికగా, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి నాయకుడుగా అన్నమయ్య సాగించిన శృంగార వర్ణనకును చాలవ్యత్యాసము లున్నవి. ఇతర-మహాకవులకు అన్నమయ్యకు అలంకారశాస్త్ర మొక్కటే యైనను, ఆ శాస్త్రమును అన్నమయ్య మూడుపూవు లారుకాయలుగ దాని కొంక వింతసొగసు సంతరించినాడు. కవులందరకు ఈ గుణము కొద్దిగనో గొప్పగనో ఉండక మలవాటే. అయినా అన్నమయ్య హద్దుదాటి ప్రవర్తించినాడనుట త్రిసత్యమైనమాట. ఇతరకవులు లోకసాధారణ నాయికానాయకులను తమ యందారోపించుకొని, వారే తాముగా మారి ప్రబంధములందు సంచరించినారు. అన్నమయ్య తానే నాయికగా, తన ఎదుటనున్న వేంకటేశ్వరస్వామి ప్రతిమయే సజీవ పురుషోత్తమ నాయకుడుగా చరించడంవల్ల, ఈయన-రచనలో కొంత స్వాతంత్ర్యభావము, పచ్చిదనము, దుందుడుకుదనము, పొల్లుంతనపు మాటలు ఎక్కువగా కనిపించుచున్నవి.

మామూలు ప్రబంధ శృంగారమునకంటె దాక్షిణాత్య కావ్యము లందు శృంగారము పచ్చిదనము కొనగొమ్మ లెక్కినదని చెప్పక తప్పదు. ఆపచ్చిదనమున కంతటికి మన అన్నమయ్యయే గురుపీఠమా యనిపించుచున్నది.

మన అన్నమయ్యలో మామూలు కవులు వాడెడి ఉపమాన రూపణములకంటె, చాలాసాధారణములైన లౌకికములైన ఉపమాన వాచకపదములు అగుపిస్తుంటాయి. సహజముగా, పెద్దరాసిని (గుంపును) చెప్పునప్పుడు మామూలు ప్రబంధకవులందరు 'రాసులని' ప్రోవులని, గుంపులని వాడుట సహజము. అట్టి స్థలములలో మన అన్నమయ్య కువ్వలు, లేక కుప్పలు వాములు, మందలు, మొదలైన తన స్వతంత్రపదములతోపాటు, మామూలు కవులు వాడెడి పదములు కూడ వదలిపెట్టడు. అన్నమయ్యకు, సొంతమైనపదములతో ప్రజలకు దగ్గరగా నుండడమనెడి ఒకసహజ లక్షణమున్నది. దానివలన ఆయన అనుకున్న వస్తువును, పాఠకులకు చాల త్వరగ సాక్షాత్కా-రింప జేయగలడు. నాయకుడు నాయికను, నాయిక నాయకుని దుందుడుకుదనముతో పైబడి సర్వావయవ సమ్మర్దముగ అనుభవించు నపుడు "నన్ను ఇంతపచ్చిచేసితివి" "నన్ను బందుబందు చేసితివి" వంటిపదములు అన్నమయ్య వాఙ్మయమున అంతటా సాక్షాత్క-రిస్తాయి. ఈ పచ్చిసేయుట, బందుసేయుటవంటిపదములవిలువలు సాహిత్యజ్ఞులకు వివరింపబనిలేదు. ఈ పచ్చిదనము మాటలందు, చేతల యందు, మనోభావములయందును ఆయనవాఙ్మయమున అంతటా తొంగిచూచుచుండును.

హద్దుమీరి నాయిక నాయకునితో మాటలాడిన పచ్చిబందు — తనవు మాటలకు

ఆహిరి

లంజకాఁడ వౌదువురా
లంజకాఁడవౌదువు నీలాగులెల్లఁ గానవచ్చె
ముంజేతఁబెట్టినసొమ్ములకద్దమేలరా ॥ ॥ పల్లవి ॥

కొంకక యెవ్వతోకాని కోరి నీభుజముమీఁద
కంకణాల చేయివేసి కాఁగిలించఁబోలును
వంకలైన వొత్తులెల్ల వడిఁగానవచ్చె నింక
బొంకనేమిటికిరా నీబూమెలెల్లఁ గంటిమి ॥ లంజ ॥

ఒద్దిక నెవ్వతో గాని వోరి నీవురముమీఁద
నిద్దిరించఁ గఁటమాలపేరు లొత్తినది
తిద్దినజాణవుగాన తిరిగి తిరిగి మాతో
బద్దనేఁటికిరా నేఁ బచ్చిసేయఁజాలను ॥ లంజ ॥

వేడుక నెవ్వతో తిరువేంకటేశ్వర నిన్ను
కూడిన నీమేనితావి కొల్లవట్టుకొన్నది
తోడనె నాకాఁగిటిలో దొరకొంటి నింక నిన్ను –
నాడనేమిటికిరా నాయలపెల్ల దీరెను ॥ లంజ ॥

(12 సంపు-84 పాట)

ఉదాహరణముగా చూపవచ్చు. ఇట్టిపాటకు దాక్షిణాత్యశృంగారములో ఒకవిత్తుకు పదిమొలక లెత్తినవి. అన్నమయ్యలో ఎంత శృంగారము తొణికిసలాడుచుండినను, పరమాత్మపై భక్తి పట్టుదప్పకుండ కన్పట్టుచునేయుండును. నాయిక విరహములో అధ్యాత్మ భావముతో పలవరించినందుకు

కాంబోది

తమ్ములాల అన్నలాల తల్లులాల నే
నెమ్మనపు హరిఁబాసి నిలువ నే వీఁకను ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మలాల మరుకోటకొమ్మలాల వో-
యమ్మలాల తొలరె నాయక్కలాల
తమ్మి రేకుఁగన్నులయాతనిఁ బాసి నే-
మమ్మల సొమ్మలచేత నుండలేనిఁకను ॥ తమ్మి ॥

చెలులాల కలికితొయ్యలులాల, వో-
యెలజవ్వనములమోహినులాల
చెలువంపుహరిఁ దలఁచిననాకు నే (?)
మలుకుఁగప్పి రాఁపకుండలే నిఁకను ॥ తమ్మి ॥

బోఁటులాల జవ్వపుమేవఁటులాల వో
గాఁటపుఁదురుములచీఁకటులాల
వాఁటమైనవేంకటేశ్వరుఁ బాసి నే-
నాఁటదాననై జన్మమందలే నిఁకను ॥ తమ్మి ॥

(12 సంపు 99 పాట)

ఉదాహరణముగ చూపవచ్చు. ఈయన తనసీమలో వాడిన భాషను వాడుటకు వెనుకాడడు. అట్టులే తన గ్రామముచుట్టును ఉన్న పదార్థములను ఉపమానించుటకు జంకుగొనడు.

వరాళి

పొంపుల నీ వదనపుబోమాళికమును
యింపులెల్లఁ జేకొనఁగ విల్లు నీపతికి పల్లవి ॥

కలికి నీపిఱుఁదనే గద్దెరాతికమును
మొలమాళ్లతలనే ముందుకొన్నది
కలయఁబోకమూడివే కల్లువడ్డది
అలరువిలుతుదాడి కర్దము నీపతికి ॥ పొంపు ॥

ఇదివో నీకెమ్మోవి యెఱ్ఱతిలకమమ
ఇవిసి లేఁజిగురులఁ గప్పుకొన్నది
పెదలకింతకుఁ దలవాకిరై నది
మదనుని బారికి మాఁటువో నీపతికి ॥ సొంపు ॥

కాంత నీ చిత్తమే దొంగలసావికమమ
యింతటి వేంకటపతికిరవైనది
పంతపు నీగుబ్బలే గుబ్బలికొండకమమ
మంతనాలకమమాయ మగువ నీ పతికి ॥ సొంపు ॥

(12 సంపు—115 పాట)

పై విషయములు ఈ పాటతో గుర్తింపవచ్చు. ఈ కనుమలన్నీ తాళ్లపాక చుట్టూ ఉన్న వే ఆ ప్రదేశజ్ఞానముంటేగాని పాఠకుడు పోల్చుకోలేదు.

అన్నమయ్య కొన్ని వేల ప్రబంధకవులకు ఊహాల కందని వర్ణనలు చేయుటలో మేటి అనుటకు:—

ముఖారి

చెప్పరాదీయింతి సిరులు—దీని-
వొప్పులివ్వియుఁ జూడ వొరపులోకావి ॥ పల్లవి ॥

ముదితజఘనముమీఁది మొలనూలిగంట లవి
కదలురవ మెట్లుండెఁ గంటిరే చెలులు
మదమఁదుందెడి హేమమందిరము దిరిగిరాఁ
గదిసి మ్రోసెడి పారిఘంటలోకావి ॥ చెప్ప ॥

కొమ్మపయ్యెదలోవికుచమూలరుచి వెలికిఁ
జిమ్మటది యెట్లుండెఁ జెప్పరే చెలులు
యిమ్మైన మరుధవములెల్ల రాములవోసి
కమ్మకొవి చెంగావి గప్పిరోకావి ॥ చెప్ప ॥

నెలఁతకంఠమునందు నీలమణిహారములు
అలరఁబెట్టుచును కొనియాడరే చెలులు
లలితాంగి ప్రాణవల్లభుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు
నెలకొన్న కౌఁగిటనె నిలిచెనో తావి ‖ చెప్ప ‖

(12 సం_269 పాట)

రసికులకు విచ్చివివరింప వలసిన పనిలేని ఒక ముగ్ధమనోహర నాయికా పదబంధములను గుర్తింపుడు.

శ్రీరాగం

మరునినగరిదండ మాయిల్లెఱఁగవా
విరులతావులు వెల్లివిరిసేటి చోటు ‖ పల్లవి ‖

మఱఁగుమూఁకచింతల మాయిల్లెఱఁగవా
గుఱుతైన బంగారుకొండలవంది
మఱపుఁ దెలివి యిక్క మాయిల్లెఱఁగవా
వెఱవక మదనుఁడు వేఁటాడేచోటు ‖ మరు ‖

మదనునివెదనంత మాయిల్లెఱఁగవా
చెదరియు జెదరని చిమ్మఁజీఁకటి
మదిలోన నీవుండేటి మాయిల్లెఱఁగవా
కొదలేక మమతలు కొలువుండేచోటు ‖ మరు ‖

మరులుమెత్తలతోఁట మాయిల్లెఱఁగవా
తిరువేంకటగిరిదేవుఁడ నీవు
మరుముద్రలవాకిలి మాయిల్లెఱఁగవా
నిరతము నీసిరులు నించేటిచోటు ‖ మరు ‖

(12 సంపు_262 పాట)

శంకరాభరణం

మదనుభండారము మగువమేను
పొదిగొన్నవలపులఁ బొవఁగెఁగాన || పల్లవి ||

మరువియాయుధశాల మగువకొప్పు
తొరలించి విరులెల్లాఁ దురిమెఁగాన
యిరవై కీరములాయ మీపెగళము
సరసపుమాఁటలెల్లా జరపెఁగాన || మద ||

కామునిసాముగరిడి కాంతవురము
అమపచనుసంగడా లమరెఁగాన
ప్రేమపుఁగోశాకూఁ గంభీరనాభి
తేనెచెమటంచేత దిగుపారెఁగాన || మద ||

కాంతునివేఁటపొలము కన్నెపిఱుఁదు
దంటి మొలనూళ్ల పోఁగువారెఁగాన
అంటటివావితల్లి యీయలమేల్మంగ
యింతలో శ్రీవేంకటేశు నెనసెఁగాన || మద ||

(సంపు 29_196 పాట)

దీనిలో నతని శృంగారసామ్రాజ్యము ఎంతగొప్పగా వెలసినదో శ్రీవేంకటేశ్వరునిచేత ఆశృంగార సామ్రాజ్యమునకు వసంతోత్సవము సేయించినాడో గుర్తింప గలరు.

అన్నమయ్య స్త్రీవర్ణనలలో కొప్పునే ఎక్కువగావాడినారు. ఎక్కడనోగాని జడలు కనపడవు. జడలకంటె కొంచెమెక్కువగా ముడులుకూడ కనబడుచుండును. ఆయన శృంగారభండారములో నాయకునిచే నాయిక కప్పురము (పచ్చకప్పురము) గొనుట, ఒక అంగీకారముద్ర. ఒడివట్టితీయుట, పంతాలాడుట, కొంగువట్టి తియ్యుట, కొప్పువట్టి తీయుట, పయ్యెదగుంజుట, చన్నులుపిసుకుట,

కుచ్చెలలాగుట, పచ్చడము గప్పుట. ఒద్దనే కూర్చుండుట, ఒడబరచుట, కాళ్లుపిసుకుట, కాళ్లగుద్దుట, వాసివంతులాడుట, వలపులు చల్లుట, కొలువులో సైగలుచేయుట, అసురుసురగుట, సేసఁబాలు పెట్టుట, ఒడలెల్ల జడివానగురియుట మొదలగునవి అన్నమయ్య శృంగార సామ్రాజ్యములో మేటి విభావానుభావ సంచారిభావములు. ఇందులో కొన్ని సత్యములు.

కొన్నిపట్టులందు వానకే సామ్రాజ్యము. కొన్నిపట్టులందు భాగ్యములకే సామ్రాజ్యము. ఇట్టులు అన్నమయ్య శృంగారము సాగుచుండును. ఉదాహరణమునకు వాన:

సౌరాష్ట్రం

పొలఁతికి నీతోపొందు పోఁకముఁ బుట్టెఁడాయ
యొలమి నీభాగ్యమిఁక నెంతైనా గద్దయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పదఁతిచెక్కులవెంటఁ బన్నీటివాన గురిసె
వది నందె మెఱుఁగులవాన గురిసె
విదివడి తురుమున విరులవాన గురిసె
చిదుముడి జవ్వనము చిగిరించెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

మొలకనవ్వులనె ముత్యాలవాన గురిసె
వలపుఁ జెమజడివాన గురిసె
కలికిసిగ్గులఁ దొలకరివానలు గురిసె
పలుమారు జవ్వనము పదనెక్కెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

సొరిది మోవితేనెల సోనలవాన గురిసె
వరుస రతులఁ దతివాన గురిసె
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతివిట్టె కూడితివి
వరగినజవ్వనము పచ్చిదేరెనయ్యా ॥ పొలఁ ॥

(28 సంపు–88 పాట)

అట్టులే భాగ్యమునకు.

మాళవిగౌళ

చెలులాల చూడరే యీచెలిభాగ్యము
  అలమేలుమంగ యీకె కబ్బెను యీభాగ్యము ॥ పల్ల ॥

పతిదయగలిగినపడంతి దీభాగ్యము
  అతఁడు మాటమీరఁ డది భాగ్యము
  సతతముఁ బాయక జంటైవుండేది భాగ్యము
  అతివలెందరుగల్లా నది యేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥

మగఁడు మన్నించిన మగువది భాగ్యము
  సొగిసి యాతఁడు మోహించుట భాగ్యము
  వెగటులేనిరతుల వేసరవిడి భాగ్యము
  మగువలవలపులు మరి యేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె మచ్చిక సతిది భాగ్య-
  మావేళనాతఁడు మెచ్చుటదిభాగ్యము
  తావుకొని యెప్పుడూఁ దనవాఁ డౌటే భాగ్యము
  యేవనితలనేరుపు లిఁక నేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥

(ఈసంపుటము-పాట274)

అన్నమయ్య మనస్తత్వము

అన్నమయ్య నాయికగా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు నాయకుడుగ సాగిన విరహావర్ణనమంతా మూడవచరణము వరకే, మూడవచరణములో ఏదో ఒకవిధముగ సంయోగముతో ముగియవలసినదే. రెండు చరణములవరకు సాగిన వియోగమే అన్నమయ్యకు భరింపరానిది. వియోగమున ఆయన మనస్తత్వమును ఒక పాటలో స్పష్టముగ చెప్పుకొన్నాడని తెలియుచున్నది.

[illegible]

మొక్కమోటములకెల్ల మొదలు నీవు
వెకలినీతమూము నివేపించఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

ముద్దులనీమోము చూచి మొక్కకుండలే (న) నీతో
గద్దించి నే వగఁగఁగలనా
పొద్దు వొద్దు నేఁ గంచి పులకించకుండలేను
వద్దని నీగుణములు వారించఁగలనా ॥ మొక్క ॥

చేరి నేను ముచ్చటలు చెప్పకుండలేను నీతో
దీరక నేఁ [illegible] సాధించఁగలనా
పేరుకొని పాడిపాడి విలువకుండఁగలేను
దూరిదూరి నే నిన్నుఁ దుచ్చమాడఁగలనా ॥ మొక్క ॥

సతమైననిన్నుఁ గూడి సంతసించకుండలేను
ఇతరులవలె నెగ్గులెంచఁగలనా
రతివేళ నిన్నుఁ గడురాడించకుండలేను
పతిగా శ్రీవేంకటేశ పంతమియ్యఁగలనా ॥ మొక్క ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 75)

శ్రీవేంకటేశ్వరుడనే నాయకుని తలచుకొన్నచో అన్నమయ్య అనే నాయికకు ఒడలుపులకరించి, దేహము ముచ్చెమటలుపోసి, కనులనీరు గ్రమ్మి, వింత వింత భావములు ఆనోటినుండి జాలువారుచుండును. చూడుడు

ముఖారి

చక్కనిమాధవుని నీసరి యెవ్వరే
యెక్కువైననీభావ మెంచిచూడవసమా ॥ పల్లవి ॥

కోమలి శిఖరములకొండలకొనలపొంత
వోముచు మించి నిలిచె నొకసింహము
కాముఁడు జఘనమనేకట్టుబండిమీఁద బెట్టి
దీమముతో వేటలాడీఁ దేరిచూడ వనమా ॥చక్క॥

పడఁతి లేఁజిగురులపా[illegible]పుడవిలోన
నడపులయేనుఁగలు నటియించఁగా
తొడలర[illegible]ంబా[illegible] గట్టి దీ[illegible]గా
పడి బడి [illegible] లాడీ భా[illegible]ంచవనమా ॥చక్క॥

[illegible] వనము[illegible]వేట[illegible]ంబుజా[illegible]రపు పొంత
[illegible] [illegible]పుణటెకు మోహరించఁగా
[illegible] శ్రీ[illegible] [illegible] [illegible]ఁగిటివావానఁగట్టి
[illegible] [illegible] [illegible]తగించవనమా ॥చక్క॥

([illegible]పాట 195)

ఈ పాట కొంత వ్యాఖ్యాన సాపేక్షమని అనుకుంటాను. నాకు తోచినవిధముగ వ్యాఖ్యానిస్తాను. సహృదయులు సరిచూడగలరు. ప్రతి పాటలోను పల్లవిలో, భావములు సంగ్రహముగ చెప్పి, చరణములతో ఆ భావమునే విస్తరించుట పరిపాటి. నీవు చాలచక్కనిదానివి, నీతో సమాన మెవ్వరే, నీకుగలగొప్పభావము ఊహించవశమా, అని పల్లవిలోనిభావము. నలువురుసతులు నిర్మత్సరభావముతో ఒక నాయికను గూర్చి మాటలాడే మాటలుగా తోచుచున్నది. దీనిలో కొంతవేట, వేటకాని పరికరములు వగైరా పద్ధతులు తెలిసిననేకాని భావము బోధపడదు. అందుకని మొదట వేటపద్ధతిని నిరూపించెదను. వేటకాడు జంతువులనో పక్షులనో పట్టుకొనుటకు జంతువులను పోలిన జంతువులను, పక్షులనుబోలిన పక్షులను సాకి, వాటిని ఆయా ఉపకరణములపై ఎక్కించుకొని, ఈ జంతువుల పక్షుల ఎలు-

గులతో అడవిలోని జంతువులు పక్షులు వీటిని కూడరాగా, ఈ జంతువులదగ్గర ఆ యా జంతువులకు పక్షులకు సరియైన ఉరులొడ్డి, వీటి దగ్గరకు వచ్చిన ఆ అడవి జంతువులు ఆ వురులలో తగులుకొనగా వాటిని బంధించి తీసికొనిపోవుట వేటకానిపని. ఇక పాటలోని భావము.

ఇక్కడ మొదటి చరణములో ఒకసింహము అనుపదమునకు మృగపతికాశకయోక్తితో నడుము అనునర్థముగాగా, అనడుము కుచము లకు జఘనమునకు మధ్య వుండుటచే, కవి తన ప్రతిభతో రూపకము సాగించినాడు. మొదటి రెండు పాదములలో రూపకాతిశయోక్తి ప్రక్రియ, తరువాత రెండుపాదములలో వేటకానికికావలసిన రూపకము సాగుచున్నది. సింహము కొండలలో నుండుట సహజము. ఇక్కడ కుచములకొండలకొనలపొంత వున్నది. ఆసింహమే(నడుము) జఘనమనే కట్టుబండి (వేటకొరకు వేటకాడు తయారుచేసుకొన్న బండి) దానిపై నిడుకొని దానినేదీమముగా చేసుకొని ఇంకొకసింహమును (మగసింహమును వేంకటేశ్వరుని) వేటలాడుచున్నాడన్నమాట. ఈ కాంత మధ్య, జఘన, సౌందర్యముతో కాముడనే వేటకాడు పురుషసింహమైన (పురుషోత్తముడైన) వేంకటేశ్వరునికి ఉరులు పన్ను – చున్నాడన్నమాట. ఈ ఉరితో తప్పక పురుషసింహము కాముని బారికి చిక్కవలసినదే. ఇది చాలదూరమైన రూపకాతిశయోక్తి. ఇక రెండవచరణము. లేతచిగురులనియెడి పాదములుగల యడవిలో నడకలుఅనే ఏనుగులు తిరుగాడగా, ఇక్కడకూడ నడకలతోనే ఏనుగలు పురుషశ్రేష్ఠులు (పున్నాగములవరకు) రూపకాతిశయోక్తి, ఆ ఏనుగలను పట్టుటకు నాయికయొక్కతొడలనే అరటికంబములతో దీములుగాకట్టి కాముడనే వేటకాడు వేటలాడుచున్నాడు. పూర్వచరణముకంటె ఈచరణములో పున్నాగములవరకు రూపకాతిశయోక్తి వాటినిబంధించుటకు స్త్రీఅవయవములైన తొడలు అనే అరటి –

కంబాలతోదీములు సిద్ధముచేయడము కొంత సులభతరమైన రూపకముఇక మూడవచరణము ప్రతి మూడవ చరణము దగ్గర (అంటే కడపటి చరణములోనన్న మాట) అన్నమయ్య ఏదో ఒక విధముగ సమన్వయము చేయడము ఆయన రచనలో వింత. స్త్రీముఖమునేతామర కొలనుదగ్గర, ఆమె ముంగిటిచూపులనేతేళ్లు మోహరించినాయట. ఎదురొడ్డి నిలిచినవన్నమాట. ఆతేళ్లను కంగుతినని శ్రీవేంకటేశుని కాఁగిటిలో కట్టి కాముడనే వేటకాడు వేటలాడుచున్నాడు. ఈ చరణములో అంతారూపకమే కాని రూపకాతిశయోక్తి కానరాదు. ఈ కాంత కలిగినందుననే శ్రీవేంకటేశ్వరునివంటినాయకునికూడ సునాయాసముగ లోగొనుటకు మన్మథునికి సాధ్యమైనదని ఈ పాట పరమార్థము. తక్కినవ్యాఖ్యానము సహృదయులనంతు. కొన్ని పట్టుల ఈయన వ్రాసినదంతయు కవిత్వమే. ఈయన పుట్టుకతో మహాకవిగ జన్మించినాడా అని తోపించును. చూడుడు.

నాగగాంధారి

విపరీతము లివి వినరాదు
వుపమలెల్ల మీ హొద్దనె కలిగె ॥ పల్లవి ॥

వువిదవదనచంద్రోదయవేళను
రవియగు సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యివల నవల మీయిద్దరి వలననే
దివమును రాతి దెలియఁగఁ గలిగె ॥ విప ॥

అంగనతురుముమహర్ని(హావిః)శివేళను
రంగగు సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
సంగడి వెలుఁగును సరిఁజీఁకటియును
చెంగట మీయందే చెప్పఁగఁగలిగె ॥ విప ॥

కాంత మోవి చుక్కల(లు?)నిండువేళ
కాంతుల సూర్యప్రభ నీవేగంగ
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వర మీయందే
కాంతులుఁ గళలునుఁ గలయుట గలిగె ॥ విప ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 197)

పగటివేళనే రాత్రింబవళ్లుగా, రాత్రివేళనే వెలుగుచీకటులను. చుక్కలు మొలచినప్పుడే మంచిప్రకాశము కళలు కలిగినట్లు అలంకార శాస్త్రముతో సమన్వయించి వర్ణించినాడు. నాయికావదన చంద్రోదయముతో సూర్యప్రభవంటి స్వామి కలియగా వారిద్దరివలననే రాతిరి పగలు కలిగినదట. చంద్రోదయమువలన రాతిరి సూర్యప్రభ వలన పగలు. చంద్రునికి క్షీణదశ వృద్ధిదశ రెండు కలవు. సూర్యుని కెప్పుడు ఒక్కటే కాంతి. స్వామి శాశ్వతకాంతి ప్రవాహముగా, నాయికావదనచంద్రుడు ఉదయచంద్రుడుగా వర్ణింపబడినవి. కాంత వెంట్రుకలు అనే అర్ధరాత్రి చీకటివంటి సమయములో, స్వామియనెడి సూర్యప్రభ కలియగా సూర్యప్రభవలన వెలుగు, మహానిశివలన చీకటి కలిగినట్లు వర్ణింపబడినవి. కామిని పెదవిపై చుక్కలు (అమృత బిందువులు) నిండునప్పుడు స్వామియనే సూర్యప్రభకలియగా, సూర్య ప్రభవలన కాంతులు, మోవిపై యమృతబిందువులవలన కళలు కలిగి నట్లు వర్ణింపబడినవి. నాయికానాయకుల సమాగమము ఈ విపరీత సృష్టికి కారణమని పల్లవిభావము. సహజముగ ఉత్సవములందు ఉదయపువేళలనే సూర్యప్రభ. ఇక్కడ రాత్రిసమయలందే సూర్య ప్రభనువర్ణించుటచే విపరీతభావము. కాంతవదనచంద్రుడు, అంగన తురుము, చుక్కలునిండువేళ ఇవియన్నియు వచ్చుచుపోవుచునుండెడి పదార్థములే. కాని శాశ్వతప్రభ సూర్యప్రభ ఒక్కటే.

ఈనాడు మరల మనదేవస్థానములో జరిగెడి పుష్పయాగము అన్నమయ్యకాలమున ఎట్టు జరుగుచుండెడిదో గమనింపుడు.

సామంతం

సకల లోకేశ్వరుఁడు సరుసఁ జేకొనె వాఁడు
అకలంకముగఁ బుష్పయాగంబు ॥ పల్లవి ॥

వివిధపుష్పములతో వేదఘోషములతో
అవల దిరువాముడియు నంగనలయాటతో
కవివందినుతులతో కమ్మఁబూజలతోడ
నవధరించెఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

కప్పురపుటారతుల ఘనచందనములతోడ
తెప్పలధూపముల తిరువందికాపులో
వొప్పగఁ బణ్యారములు వొగిఁ బెక్కువగలతో
అప్పఁ డందెఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

తగు ఛ(ఛ?) త్రచామరాలతాంబూలములతోడ
పగటులో సీరీతి వదిపూజ అందుకొని
జిగిమీరెఁ జూడరే శ్రీవేంకటేశ్వరుని—
అగణితంబగుపుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

(ఈసంపుటము-పాట 208)

అన్నమయ్యలో శృంగారమునందు అధ్యాత్మము తొణికిస లాడుచుండునని పలువురిపెద్దల మాట. ఆమాటకు రుజువుగ ఈ పాటను గమనింపుడు.

శ్రీరాగం

ఇప్పుడు నీవు వచ్చితి విది చూచి నాకదివో
చొప్పుగా రెండుభావాలు చూపిచెప్పరాదు ॥ పల్లవి ॥

తక్కక యెడసి విన్నుఁ దలఁచఁగాఁదలఁచఁగా
యెక్కడచూచినా నీవై యిదే తోఁచేవు
వెక్కసపునీసుద్దులే వేమారు వినఁగాను
మక్కువ వీనులకు నీమాటలే వుండీని ॥ ఇప్పు ॥

వరుసతో నీరూపు వ్రాయఁగా వ్రాయఁగాను
అరుదై చేతికిఁ జిక్కినట్టె తోఁచీవి
సరవి నీగుణములు సఖులతో నాడుకోఁగా
తొరలీ నీపేరే నాతుదనాలికకును ॥ ఇప్పు ॥

కందువ నీకొగానే కలఁగనఁగాఁగనఁగా
అంది కాఁగిటఁగూడినయట్టె తోఁచీని
విందుగా నన్నిపుడె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
చందముగా నాకన్నిటా సతమై యేలితివి ॥ ఇప్పు ॥

(ఈ సంపుటము-పాట 242)

అన్నమయ్య ఈ శృంగారతపస్సు ఎందుకు చేసినాడో మనము ఒకపరి కన్నులుమూసుకొని ధ్యానించినచో అర్థమగుచున్నది. ఆయన, తాను ముక్తుడు కావలెనని యే అధ్యాత్మశృంగారసంకీర్తనాత్మకమైన తపస్సు గావించినాడు. ఒకవేళతప్పితే తాను అలమేలు-మంగయే కావలెనని ఆయన భావము. గమనింపుడు.

సామంతం

ఎంతప్రియము గలిగెనంత పొదలు వలపు
వింతలే కాఁటదానికి వినయమే నేరుపు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమురా మాటలాడి చెలువునిమీఁదట
బత్తిచూపవలెఁగాక పడఁతికివి
కొత్తగా నేరాలువేసి కూరిమిఁ గొసరుకొంటా
హత్తి పెంగెములాడేది అది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

సమ్మకాన నిలుచుండి సరసములాడి పతిఁ
దమకించవలెఁగాక తరుణికి
జమళివద్దనే వుండి సారెకు నలుగుకొంటా
అమరవికాఁక చల్లేదది యేఁటినేరుపే ॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
గలయఁగవలెఁగాక కామినికివి
పెలుచుఁదనాన రతిఁ బెనగులాడుకొంటాను
అలయించి చొక్కించేదది యేఁటి నేరుపే ॥ ఎంత ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 447)

ఈ పాట కడపటి చరణములో

"అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
గలయఁగవలెఁగాక కామినికివి"

అని చెప్పడముతో అలమేలుమంగ సారూప్యమును తాను కోరుకున్నట్లు వ్యక్తమగుచున్నది. ఆయనజీవితములో సగభాగమునకు పైన శృంగారసంకీర్తనలే రచించి, అందులో నాయికగా, ప్రతినాయికగా, దూతిగా, చెలికత్తెగా, తానే బహురూపములు ధరించి,

వేంకటేశ్వరుని శృంగారసర్వస్వముగా తాను కొలిచిన అన్నమయ్య, తన శృంగారధనమునకు ప్రతిఫలముగ అలమేల్మంగాసారూప్యమును కోరుకొనుట అసంభావ్య మేమీకాదు. అందువల్లనే ప్రతిసంపుటమునందును అలమేలుమంగకు సంబంధించినపాటలు కనీసము ఇరువదియైన యుండుట కన్పట్టుచున్నది. ఇట్లు అన్నమయ్య కోరుకొనుట అలమేలుమంగమ్మను త్రోసి తానచట నిలువవలెనను భావముకాదు. ఆమెకువలె తనకుగూడ శ్రీవేంకటేశ్వరమనోహరాంగసంబంధము శాశ్వతముగ ఉండకోరుటమాత్రమే అని దీనిపరమార్థముగ మనమూహింపవచ్చును.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను బయటిజగమునకు అందివ్వవలెనను దృఢసంకల్పము, దానికై ధనమెంతయైనను ఖర్చుపెట్టుటకు వెనుకాడని దీక్ష కలిగి రూపుదాల్చినఉత్సాహమో యన్నట్లు అగపడుచున్న కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి ఐ. ఏ. యస్. గారికి నా కృతజ్ఞతాభినందనలు. ఎంతపనియైనను త్రుటిలో జరిపించు స్వభావముగల తి. తి. దే. ప్రెస్సు మేనేజరు శ్రీ ఎం. విజయకుమారరెడ్డిగారికిని, వారికి అన్నివిధముల చేదోడువాదోడుగా నుండి మాపనిని త్వరత్వరగ ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధ శాఖాధికారి (P. R. O) శ్రీ R. సూర్యనారాయణమూర్తి, M. A. గారికిని, అడుగడుగున పనికి తలలో నాలుకవలె సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు, M. A గారికిని నాధన్యవాదములు. నాకీ పరిష్కరణకార్యమునందు సహాయకుడుగ నాలుగుసంవత్సరముల కాలముగా అన్నివిధముల పనికి చేయూత నిచ్చుచు శ్రద్ధావిధేయతలు తన సొమ్ములుగా గలిగి పనిచేయుచున్న చి॥ J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M. A. కును, అచ్చుపని వీలైనంత నిర్దుష్టముగ కొనసాగించు

వేర్వురులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు. నా బుద్ధి బలమునకు తగినంతగా జరిగిన ఈ పరిష్కరణమునందు గుణదోష ములను గమనించిన పెద్దలు దోషములు తెలిపినచో పై పై పరిష్కర ణములందు మెలకువగలిగివుండగలమని మనవి.

కట్టమంచిసుధీ ర్యస్య ప్రతిభాపాండితీవశః ।
మహీశూరపురీసూరిం తం వందే కృష్ణదేశికమ్ ॥

విధేయుడు,
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కరణశాఖ,
అన్నమాచార్యప్రాజెక్టు.
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
5-4-88.

శ్రీ ర స్తు

శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల

శృంగార సంకీర్తనలు

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేఁటిక్రోధి సంవత్సరమందు తాళ్లపాక-అన్నమాచార్యులు అవతరించిన పదారు యేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అది మొదలుగాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేఁటిదుందుభిసంవత్సరఫాల్గుణ బహుళ ౧౨ నిరుధానకు[1], తిరువేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపము చేసిన శృంగార సంకీర్తనలు.

రేకు 1401 ఆహిరి

ఇద్దరిగుణంబు లివి ఇంతులాల
చద్దికివి వేఁడికివి సంగడించీని ॥ పల్లవి ॥

వొలసి సూర్యునిలోన నుండేటియలవాటు
గలదుగన విరహాగ్నిఁ గలఁగఁ డతఁడు
పొలఁతిదేహము మొదలఁ బూఁదీగెగనక ఇదె
వలరాచకాఁకచే వాడఁబారీని ॥ ఇద్ద ॥

1 ఈ శబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాఁడు కడపటి దినమని తాత్పర్యము కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో ''ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు'' అను తరిగొండ—వెంగమాంబగారి ప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారిజాతము' 55 పుట. నేనీ ప్రయోగ మిచ్చిగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు. ''విఘుత్తం'' అను నరవ పదముగూడ 'నిలుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడుననిరి.

సరిలేనిపంచశరగురుఁడుగన పైకొన్న-
విరిబాణములకెల్ల వెలివఁ డతఁడు
గరిమ నీచెలిమనసు గంటిలేనిదిగనక
వరుస లోలో మెఱుఁగువలెనె దాఁగిని ॥ ఇద్ద ॥

శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జెలఁగుదేవుఁడుగవక
యీవనితకుచగిరుల నిటు మరిగెను
యేవంక నీచెలిను ఇందుకే కోరెఁగన
భావమున సంతసము పచ్చిదేరీని ॥ ఇద్ద ॥

ముఖారి

[1] ఎంత గబ్బితనమే నీకింతటిలోనే। తొల్లె
యింత నీ కుపదేశ మిచ్చినదె కదరా ॥ పల్లవి ॥

పదఁతి నాపేరు నీవు పాదమున వ్రాతురటె
అదియాలముగ నింతె అందుకేమిరా
వాడికములైతే నీవురమున వా(వ్రా?)యరాదా
యెద దాల దండుఁ గుచా లిమ్మాకొనెఁగదరా ॥ ఎంత ॥

నీలపుఁబెండెములోన నీడ భావింతురటే
కాలిమి నా ప్రియమింతె దానికేమిరా
ఆలాగైతే నాయద్దపుఁజెక్కులు గావా
చాలుకొన్నకళ లందే సందుకొనీఁగదరా ॥ ఎంత ॥

కూరిమి నా చెక్కు కొనగోర నంటుదురటే
ఆరసి కూడితివి వన్నందుకేమిరా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ గాదా
తేరకొన విన్నియు నీ తేకువ గా దటరా ॥ ఎంత ॥ 2

---

1. ఇది వాకోవాక్యము.

గుండక్రియ

నే నెఱఁగనా వోరి నీ మహిమ
కావనా యిన్నిటాఁ బాలు కడుఁదెల్లనౌట ॥పల్లవి

ఇంతలో నాతో నీ వేదలేవిబీరాలు
కొంత గొంత వాఁడిపేసి కుమ్మరించేవు
యింతటివాఁడవు నీ విటుగాకుండితే భూమి–
నింతటాను మింటికొన కింతవాఁడి గలదా ॥నేనె॥

కానీ కావిమ్మని కమ్మరఁ గమ్మర దూరి
పావిపట్టుక నన్నుఁ బగచాటేవు
యేనెలవున నీకు యింతసత్తి లేకుండితే
మానిపై నిమ్మపండు మరియేల పులిసె ॥నేనె॥

నీవిట్టె నన్నుఁగూడి నివ్వెరగైన నా–
భావమిదేమని పలికేవు
శ్రీవేంకటేశ నీచేఁతే కాకుండితే
మోవితేనెకు గంటి మొదలఁ గలిగెనా ॥నేనె॥ 3

రామక్రియ

అంత సిగ్గువడకువే అతివ నీవు
పంతమునఁ దెలియవే పాయమెల్ల గడువు ॥పల్లవి॥

గొంది నొక్కసింహమట కొండలు మోచినదట
ఇందుముఖులనడుమె యిరవట
కందువ యీ పొదుపుడుఁగత యిది ;
అందముగ నానతివే ఆరునెల్ల గడువు ॥ అంత ॥

మొగి నొక్క తామరలో పుండు పండెనట
తెగిఁదేనె వావాతఁ జిందెనట
మగువ యీయారటి మతి నీవు దెలియవే
తొగరుపిపలుకులతుదదాఁకా గడువు ॥ అంత ॥

కంతునిగుఱుతు రెండుగంబములమీఁదట
దొంతిపలపులసిరి దొలఁకునట
ఇంతి నేము శ్రీవేంకటేశుఁడ యీకత
మంతనాన విన్నుఁ గూడి మరపించేగడువు ॥ అంత ॥ 4

ఆహిరి

ఈరీతివలపు లొకటి కినుమడాయ। విభుఁడ
కోరికలు కోటానఁగోటి సతికాయ ॥ పల్లవి ॥

సుదతి నీరాక కెదురుచూచేటియాసలను
కదిసి నగుమోమెల్లఁ గన్నులాయె
యిదె నీకదకు నాకె యేతెంచుఁదమకమున
అదన ముఖిముంగిలెల్ల నడుగులే యాయ ॥ ఈరీ ॥

వెలఁది నీముద్దులెల్ల వినియేటివేడుకల
వెలలేనిపులకలే నీమలాయె
పలుమారు నీతోడఁ బలికేటికాంతలను
విలువెల్ల పంగవకు విన్నెరగులాయ ॥ ఈరీ ॥

కమలముఖి నీరతులఁ గలయువిభ్రమునను
కొమరై నచన్నుఁగవ కొండలాయ
చెమటచే నిద్దరికి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ
తమకమలు తనువులును తడఁబాటులాయె ॥ ఈరీ ॥ 5

సామంతం

చెలులాల వూహించి చెప్పరమ్మ
నిలువెల్ల మురిపెమే నిండకుండీనా ॥పల్లవి॥

అంగన విభునిఁ జూచి నరసవ్వు నవ్వె నిట్టె
యింగితానఁ గడమన వ్వేఁదు దాఁచెనే
అంగమెల్ల మెఱుఁగులే అందు దాఁచ నిమ్మలేదు
వుంగిటిఁ గనుగొనల నుండకుండీనా ॥చెలు॥

జలజాక్షి పతిఁ జూచి పగముమాటలఁ దిట్టె
యెలమిఁ గడమదొడ మెందు దాఁచెనే
తలఁపెల్ల దమకమే దాఁచఁ జోటు లేదెందు
పలుకుఁబంతములోనె పైకొనకుండీనా ॥చెలు॥

కోమలి శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి పరవశమందె
యేమరి కోరికలెల్ల నెందు దాఁచెనే
ప్రేమలెల్ల పెనపులే పిరిదియ్యఁ జోటులేదు
దోమటిరరతులలోనే తోఁచకుండీనా ॥చెలు॥ 6

రేకు 1402 దేసాళం

అన్నియు నీయందే అమరెనట
కన్నియ ఇందుకు మారుగత చెప్పవే ॥పల్లవి॥

కలువలు వికసింపఁ గమలములై తోఁచె
గలికి విన్నట నీకత చెప్పవే
అలులంటా బడిఁబోతే అన్నియు నీలములాయ
కలగాదు ఇది యొక్కకత చెప్పవే ॥అన్ని॥

జక్కవలు గండుమీరి సరిఁ బైఁడికుండలాయ
గక్కన విచారించి కత చెప్పవే
మక్కువతోఁ బులినాలు మదనచక్రములాయ
కక్కసము మాని నాకీకత చెప్పవే ॥ అన్ని ॥

ఆకసము చూడఁజూడ నదె సింహమాయ నట
కాకుగాదు ఇది యొక్కకత చెప్పవే
యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడను నే విన్న
పైకొన్న దిది యొక్కకత చెప్పవే ॥ అన్ని ॥ 7

మాళవి

పొలఁతి జవ్వనమునఁ బూవక పూచె
యెలమి నిందుకు మనమేమి సేసేదే ॥ పల్లవి ॥

సతి చింతాలతలలో సంపెఁగపూవులు పూచె
మతివిరహపుమేన మల్లెలు పూచె
అతనునితలపోఁత నడవిజాజులు పూచె
హితవు తెలియ దిఁక నేమిసేసేదే ॥ పొలఁ ॥

తొయ్యలిచెమటనీట దొంతిదామెరలు పూచె
కొయ్యచూపుఁగోపములఁ గుంకుమ పూచె
కయ్యపువలపులఁ జీఁకటిమాకులు పూచె
నియ్యెడఁ జెలియభావ మేమిసేసేదె ॥ పొలఁ ॥

మగువరతులలోన మంకెనపువ్వులు పూచె
మొగిఁ గొనగోళ్లనే మొగలి పూచె
పొగరు శ్రీవేంకటేశుపొందులఁ గప్రము పూచె
ఇగురుఁబోండ్ల మిఁక నేమిసేసేదే ॥ పొలఁ ॥ 8

ఆహిరి

కాంతయేమీ నెఱఁగదుగాని
చెంతల నీగతి చెప్పరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తజు నమ్ములు శిరసున ముదవఁగ
గెత్తుకెట్ల దాఁకెనో గాని
గుత్తపుఁజెక్కుల కుంకుమచెమటలు
జొత్తులు గారీఁ జూడరే చెలులు ॥ కాంత ॥

చలువమేనిపై సరులహారములు
చెలఁగి నావి మొలచెనో కాని
పులకలమొలకలఁ బొదలినపయిరులు
వెలసె నిదివో భావించరె చెలులు ॥ కాంత ॥

ఘనుఁడగు శ్రీవేంకటపతి గూడఁగ
చెనకి గుఱుతు సేసెనోకాని
పెనకముందరల వింతలు వొడమెను
కనుఁగొనరే యిది గక్కనఁ జెలులు ॥ కాంత ॥ 9

ముఖారి

నగవింతే యేమనినా నాకుఁ బోవునా
మొగమేడ అద్దమేడ ముచ్చటలుగావా ॥ పల్లవి ॥

మగువ నాతో సలిగి మారుమంచ మెక్కినాను
తగిలి నామవ సందు దగ్గరిరాదా
తగులుగలచోటికి దవ్వేమి చేరువేమి
మొగులేడ నీరేడ మొత్తమై తిరుగవా ॥ నగ ॥

పైపై నాచేత నన్నుఁబట్టనీక తోసినాను
చూపులైనా నిన్ను నవి చుట్టుకొనవా
పాపరాదు పాలుగలపాయపువారిపొందు
తీపు లేద పూవులేద తేనెలై కురియవా ॥నగ॥

చాయపాటై నన్నుఁగూడి సరిమేను మఱచితే—
నేయెడ నారతిచేఁత లెచ్చరించవా
పాయరాదు శ్రీవేంకటపతినై ననన్నును
రేయేద పగలేద రిచ్చలఁ బైకొనవా ॥నగ॥ 10

ఆహిరి

నాకెట్లఁ దెలుసు నిన్ను నమ్మఁగలదానఁగాక
యీకడాకడ నీయిత వెట్లున్నదో ॥పల్లవి॥

శిరసువంచుక లేమసిగ్గే నినుఁ జూచి నవ్వె
అరయ నీవాకె కేమౌదువో కాని
వొరసి నాపై నీవు వద్దనుందు వింతేకాక
యిరవై యెఱఁగకుండ యేమిసేతువో ॥నాకె॥

మచ్చిక నొకవనిత మాట దగుఁగ నాడె
యిచ్చల నీకును నాకె కేపొందులో
వచ్చి నాయెదుట ముగుదవలె నుందు వింతేకాక
యెచ్చట నెవ్వరియిండ్ల కేఁగుదువో నీవు ॥నాకె॥

నిక్కుచు నొకసతి నీకాలు దొక్కె నిదె
యెక్కడ మీయిద్దరిలో నేపంతమో
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
యెక్కువ నీతమ వెట్ల నెందెందు మోచెనో ॥నాకె॥ 11

దేవగాంధారి

నవ్వకురా నీ నటనలను । నీ-
జవ్వన మందే చక్కనయ్యేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మఱవకురా నీమాఁటలు యీ -
జఱపులలోనే సరిచూపేను
వొఱగకురా సారె వొఱపులను । తెర -
మఱఁగుల మొఱఁగుల మంచిదయ్యేఁగాని ॥ నవ్వ ॥

చిమ్మకురా చూపు చివుకనను నీ-
దిమ్ముఁగాఁకలనే తెలిపేను
కిమ్మకురా నీగర్వము యిపి
కమ్మర నీరతిఁ గందముగాని ॥ నవ్వ ॥

బిగియకురా కడుఁబ్రియమునను యీ-
బిగువుఁగాఁగిటనే పెనచేను
తగు శ్రీవేంకటధరణీశ నన్ను
మిగులఁ గూడితి విది మెచ్చేఁగాని ॥ నవ ॥ 12

రేకు 1403 శ్రీరాగం

[1]సూడగదవమ్మ సొక్కు యేల తంగి
జేడుఁగోనేటిసెలమకరతమ ॥ పల్లవి ॥

కూపెట్టుసదువులకొనలపేరిటివాఁడు
పూవకొడుకుఁ గవి బూము రేలేటివాఁడు
సొపసీటికిందిసతి సంకఁబెట్టుక
తీపుల తిరుమలదేవరై నాఁడే ॥ సూడ ॥

---

1. ఈ ప్రహేళిక సరిగా విడుట లేదు.

పుల్లవెలుఁగులోపిబోనపుతరివాఁడు
తెల్లవిమెఱుఁగుల తెరలఁ దేలేటివాఁడు
గుల్ల సేతఁబట్టి కొండపై విలుసుండి
వల్లెవాటువేసి వరము లిచ్చెను ॥ సూడ ॥

సీఁకటిమైవాఁడు సీలవసపువాఁడు
ఆకుదండలే తలనటుమోపినాఁడు
దీకొని పాముపై తేలి వుండినవాఁడు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డైనాఁడె ॥ సూడ ॥ 13

ముఖారి

చెక్కుటిచే యిదియేల చింతయేల
చక్కనయ్యా విన్నియును చాలుఁజాలు నుండఁగా ॥ పల్లవి ॥

మేరతో నాయాసలకు మితిలేదు తతిలేదు
వోరి నీమాటల కెందు నూరటలేదు
దూరలేము నే విన్ను తొరలింపువినయాలు
సారె నీవుఁ జేయలేవు చాలుఁజాలు నుండరా ॥ చెక్కు ॥

దోమటినాచూపులకుఁ దుదమొదలును లేదు
గామిడీనీచేఁతలకుఁ గడ లేదు
వేమారు విన్ను వీఁక వేసరించలేను నాతో
సాము సేయలేవు నీవు చాలుఁజాలు నుండరా ॥ చెక్కు ॥

మమత నాకాఁగిటికి మట్టులేదు గుట్టులేదు
తమకపునీమతికిఁ దవివి లేదు
చెమరించె మేనెల్లా శ్రీవేంకటేశ యిది
వమరతులాయ వింక చాలుఁజాలు మండరా ॥ చెక్కు ॥ 14

ఆహిరి

అందరికి నావంటిఆసే కాదా
యిందుకేల వెఱపు నీ వెదురేఁగవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగిడి మగిడి చూచి మాటలాడ నూఁకించి
చిగురుఁబెదవి వంచి సిగ్గువడీని
మగువ నొయ్యనే చేరి మంతనాన బుజ్జగించి
పగడవాతెర నొక్కి పరికించవయ్యా ॥ అంద ॥

పొలసి పొలసి ఇంతి బొమ్మముడి వచరించి
మలసి పయ్యదకొంగు మాఁటుసేసీని
నెలకొన్నతొల్లింటినీయాకెయొడఁబాటు
సలిగెతోఁ జెల్లించి చనవియ్యవయ్యా ॥ అంద ॥

ఇక్కువల నాకె నిన్ను నెలఇంచఁగానే నన్ను
మక్కువచేఁతల నిట్టె మన్నించితివి
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కపటము లేఁక మాని
అక్కరదీరఁగ నాకె నాదరించవయ్యా ॥ అంద ॥ 15

రామక్రియ

నాకు నివియే నవ్వులా। వీరు
దాకొని కదిసినదవ్వులా ॥ పల్లవి ॥

మానవయ్యా నీమాటలూ యేల
తేనెలో నివె తేటలూ
నేనెఱిఁగినవె నీ చేఁతలూ భువి
మోవములలోనిమోఁతలూ ॥ నాకు ॥

వాలుఁజూలు పీసన్నలూ। కడు
పోలఁజూచినపొన్నలూ
సోలి మును నేఁజూచినవే నేఁ -
దీలాగై కడునేఁచీ వివె ॥ నాకు ॥

చెల్లవిఁక నేల సిగ్గులూ। నేఁడు
మొల్లపులకలే ముగ్గులూ
వెల్లవిరి శ్రీవేఁకటేశ మన -
చల్లఁగూటమే సంకెనేసె ॥ నాకు ॥ 16

శంకరాభరణం

[1] నెమ్మది నున్నాఁడ విదె నీకేమయ్యా మంచి
నెమ్మిపం డారగించేవు నీకేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నీలీల నీళ్లపై తేట నీకేమయ్యా। యీ -
నేలకింద నుండితివి నీకేమయ్యా
యేల విన్న మరుతాప మేమిసేసిని। నీ -
నీలిమేను కందులేదు నీకేమయ్యా ॥ నెమ్మ ॥

వెక్కము బొంకుసేసేవు నీకేమయ్యా యిట్టె
వెక్కుచూచి దాఁగేవు నీకేమయ్యా
యెక్కుడిమోహములు నీకేమియు నేల
విక్కుసగ్గు లెఱఁగవు నీకేమయ్యా ॥ నెమ్మ ॥

విద్దురఁ గంటఁబెట్టవు నీకేమయ్యా। వట్టి -
విద్దురేల పొయ్యేవు నీకేమయ్యా
గద్దరి శ్రీతిరువేంకటవిభుఁడ। నన్ను
విద్దవుఁగాఁగిట గూడి నీకేమయ్యా ॥ నెమ్మ ॥ 17

1. దీనిభావము స్పష్టమగుట లేదు.

సాళంగనాట

కాయముఁ బ్రాయముఁ బో కలిగినది
యేయెడ నాతఁడు నీవు నెంచినను ॥ పల్లవి ॥

చెక్కిటి చేతితోడ సిగ్గువడే విదియేమే
చొక్కపు విభుఁడు నిన్నుఁ జూచెనంటాను
వొక్కనిమిషములోనే సు(వు?)దివోవు నివియెల్ల
గక్కన నాతఁడు నిన్నుఁ గదిసినను ॥ కాయ ॥

మంతనాన మాఁటకు మాఁటాడ విదియేమే
పంతపువిభుఁడు నీతోఁ బలుకఁగాను
యింతలోనే యనుమాన మిఁకనేల తగులాయ
చెంతల నాతఁడు నిన్నుఁ జెనకఁగను ॥ కాయ ॥

చెలరేఁగే విదియేమే శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెలమిఁ గూడి చవ విచ్చేవంటాను
తొలుత నే నిందుకే పో తొడఁగి చెప్పినదెల్లా
మెలుపున నీదేరె మీకిఁకను ॥ కాయ ॥ 18

రేకు 1404 శంకరాభరణం

అతివ యేగతినైనా నలపినాను
యితవై కొన్నిటికైన యింపాయఁగా ॥ పల్లవి ॥

మేఁ(మెం?)దైన విరహాన మెలఁత కన్నులనీరు
నిండుఁగొలఁకులై నిగుడఁగాను
గండు మీలకైనాఁ గడు నందులోనుండి—
నొండొకటికిని దా నొకమవ నవుఁగా ॥ అతి ॥

పరిపరివిధములఁ బానుపుపైఁ బొరలఁగా
శిరసుతురుము వీడి చెదరఁగను
నిసతి పలులకైనా నెలఁతమైవాసన
సరుసఁ గైకొనఁగ ముచ్చట దీరెఁగా ॥ అతి ॥

కడుఁగడుఁదమకాన కదిసి యింతలోనె
పడఁతి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడఁగా
జడియుఁ బరవశాన సారెసారెకు మేన
యెడలేనిపులకల కిరవాయఁగా ॥ అతి ॥ 19

ముఖారి

ఇది ఇట్లనౌత నే నెఱఁగఁ గాక
తుదిముట్ట నప్పుడే తోవ గనుకొననా ॥ పల్లవి ॥

సొగసి నా కడియాస చూపేరుగాక ననుఁ
దగిలి విక్కము నతఁడు దాఁ దలఁచెనా
మిగుల మీమాట నమ్మితిఁగాక ఇంతలో
మగుడ నే నొకతెగువ మది నెంచుకొననా ॥ ఇది ॥

యెదమాటలోననే యేమితమకమోకాక
వెదఁ[illegible]బతి విచ్చేయు వేళలేదా
బదలితిరి చాలు వీఁకఁ బట్టుకున్నప్పు
అదరి నాలో[illegible]ఎపట్లనే కానా ॥ ఇది ॥

చెలఁగి నామనసుఁ దెలిసితిరి మీ రిటుగాక
సొలసి శ్రీవేంకటేశుఁడు మానునా
చెలులాల మీపలుకు చెల్లె నే మిద్దరముఁ
గలసితిమి యిట్లైతేఁ గలకలన నగనా ॥ ఇది ॥ 20

గుజ్జరి

చూడఁజూడ నిది వట్టి జోలి గాక। నీ-
జాడ లివి మంచివైతే సమ్మతులుగావా ॥పల్లవి॥

లాగుల వింటనుఁ దెల్లవివెల్లాఁ బాలైతే
యేగతి భూమిలో నేమేమి గాదు
ఆగతినే పెట్టుకొన్న ఆనలే నిజమైతే
వేగుదాఁకా మరునికి వేదములై యుండవా ॥చూడఁ॥

సారెకు దిక్కులనుఁ బచ్చనిదెల్లాఁ బైఁడైతే
కోరి యవి యెంత సేసుకొనరాదు
కూరిమితో నీవాళ్లిగుణములే చక్కనైతే
సారపువలపులకు సాకిరులై వుండవా ॥చూడఁ॥

పొందివకాఁగిటిలోవిపులకలే పూవులైతే
చెందిన శ్రీవేంకటేశ చెప్పరాదు
కుందణపుఁగుత్తికలో కునుకులే కతలైతే
పందెపురతులకివి పచ్చియై నిలువవా ॥చూడఁ॥ 21

శ్రీరాగం

ఎట్టయిన నేమి నీవు యేమన్న నేమి నీవు
యిట్టె లోనయ్యేవు యింత చాలదా ॥పల్లవి॥

కొమ్మ నీచే నాతఁ డంత కోపానఁ బడెనేమి
తమ్మిపువ్వు వాటు నొవ్వఁదాఁకివనేమి
అమ్మ నీ వవ్వలిమొగమైనా నాతవికేమి
ఇమ్ముల యెదుట నున్నాఁ డింతచాలదా ॥ఎట్ట॥

మగువ నీ కతవితో మాటాడకున్న నేమి
నొగిలి యాతఁడు నీచే నొచ్చిన నేమి
మొగమీక నీవెంత మోవఁగ నాడిన నేమి
నగకున్నఁ గన్నులనే నవ్వు చాలదా ॥ ఎట్టు ॥

అది గావి నీ వతవి కద్దము లాడిననేమి
వేదనల విప్పుడెంత వేఁచిన నేమి
ఆదరించె వేంకటేశుఁ డలమేలుమంగనావా–
రిదెనఁ బిలువుమని వింతచాలదా ॥ ఎట్టు ॥ 22

శంకరాభరణం

ఇప్పుడే విచారించుకో యింతయు నీవు
అప్పుడు నాతో నొఁగా దనరాదు నీకు ॥ పల్లవి ॥

యిందరివలెనే నీవిప్పటికిఁ గూడి నన్ను
నందడిఁ బెట్టేనంటే నమ్మతించ రా
పందెమాడినట్లనే పదియుఁ బదియుఁగా । నా–
కందువనే వుండవలె కలకాలము ॥ ఇప్పు ॥

తక్కులుఁదెక్కులు నాడి తగులఁ దీసుక నా–
యిక్కువలంట(టే?)నంటే వియ్యకొన రా
వొక్కటినొక్కటి నా వొడఁబాటు నాకంటే
మక్కువ వితరులను మన్నించరాదు ॥ ఇప్పు ॥

యీయెడనే శ్రీవేంకటేశ నాకు దక్కితివి
నీయింతులు వరుసంటే నే వియ్య రా
మేయెడఁ బలుకుఁబంత మేకముగ నా కాఁగిట
రేయుఁబగలుఁ బాయక రిచ్చవడవలెనా(రా?) ॥ ఇప్పు ॥ 23

శ్రీరాగం

ఎఱఁగించవలయు నిప్పుడిపుడే నీ-
తఱితఱి నిన్నియుఁ గసరకుమీ ॥పల్లవి॥

చెలి నీపతిపై చిందులపాటలు
పలుమఱు నీలోఁ బాడఁగను
అలులివి నివి తానటుఁ దమపిల్లం
పిలుపని మూఁగినఁ బెదరకుమీ ॥ఎఱఁ॥

అందపునడపుల నటునీపలికెదు-
రిందువదన నీవేఁగఁగను
కందువనంచలు గతియిది దమదని
సందడి సేసిన జడియకుమీ ॥ఎఱఁ॥

వోరక శ్రీవేంకటోత్తముకాఁగిట
మేదెపుఁగుచములు మెరయఁగను
యీడను జిక్కవలివి తమజాలని
జోడుగవాలినజోఁపకుమీ ॥ఎఱఁ॥ 24

రేకు 1405 సామంతం

ఎవ్వరము నేమిచెప్పే మిటమీఁదను
నివ్వటిల్లుఘనుఁడవు నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

నిలువెల్లా వలపులే నెలఁతకు నేపొద్దు
పలుకెల్లా నీమీఁదిపాటలందునే
తలఁపెల్ల నీపైతమకమే కలదెల్ల
నెలకొన్నపనులకు నీచిత్త మిఁకను ॥ఎవ్వ॥

చూపులెల్లనీపైనే నుదతి కీపులకల-
మోపులెల్లా నీమీఁదిమోచిదింపులే
తీపులయాసలు నీతేనెలమాటలందే
నీపాదమానసుమ్మీ నీచిత్త మిఁకను ॥ ఎవ్వ ॥

కాయము నీకాఁగిటనే కలికిజవ్వనపుఁ-
బాయమెల్ల నీరతిబంధములనే
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ యీకెకు నీకుఁ దగు
నీయిచ్చలాయ నేఁడు నీచిత్త మిఁకను ॥ ఎవ్వ ॥ 25

పాడి

ఆతురమే నెలవాయనమ్మా యీ-
యేతులనుఁ దాలిములు యెరవౌట యరుదా ॥ పల్లవి ॥

దిందుపడి పొంగులకు ద్రిష్టిదాఁకినయట్లు
అందమే పరితాపమాయనమ్మా
చెంది హృదయ(యం?)బెల్ల చేకొన్నరమణుఁడే
పందెమడిచినయట్ల పగయౌట అరుదా ॥ ఆతు ॥

పొలపులఁ గనుచూపులకు సోఁకు సోఁకినయట్లు
అలసత మైమఱపు లాయనమ్మా
పిలిచి విభుఁగూర్చుటకు పెరరేఁచునెచ్చెలులె
కలలోనిచెలిమివలె కడకేఁగు టరుదా ॥ ఆతు ॥

చెప్పనరుదగుమరునిచేఁతవలె తడఁబితురు-
మప్పుడే చిందువందాయనమ్మా
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశుకాఁగిట నింతి-
వొప్పులే తప్పులై వొత్తిగిలు టరుదా ॥ ఆతు ॥ 26

పాడి

[1] గరిమతో విన్నిటాఁ గలనీకు
బెరసిననామీఁదఁ బ్రియమున్నదా ॥ పల్లవి ॥

తనురోమరోమరంధ్రములను బ్రహ్మాండ-
జననసంహారవిచారములు
మనసున నీకివి మంత్రములై నన్నుఁ
గనుఁగొని కరుణించఁగలదా వేళ ॥ గరి ॥

కన్నుల శీతోష్ణకారణములు దోఁచి-
యున్నచంద్రుఁడు రవియును మించఁగా
నన్నుఁ బాయుచుఁగూడ నలిరేఁగనేకాక
యిన్నిటాఁ బనులు నీకిఁకఁ గలవా ॥ గరి ॥

కదలేవినీమేనఁ గలుగుదేవతలను
బడిబడిఁ బలుమారుఁ బలికింపుచు
విడువక నముఁగూడి వేంకటేశ్వర నెత్త-
మిదరి యాడఁగ నీకు నదనున్నదా ॥ గరి ॥ 27

శంకరాభరణం

[2] మంజుతనౌ పరిమళతి సతి। సు-
దాంజనం తే విహరణ మిదం ॥ పల్లవి ॥

గమన మయతి సతి కబరి చలతి సతి
కిమితి కిమితిముఖే విరతి సతి
కమలాననే త(వ)గతిః కథం భో
సుముఖమయా వద సుకరమి దం ॥ మంజు ॥

---

1. ఇది ఖండితనాయికావచనము. స్వామియధ్యాత్మస్వరూపమును నెపముచేసి నిందించినతీరు.

2. ఇది స్వచ్ఛందసంస్కృతరచన. ఇట్టి దానాడు సంకీర్తనములం దుండెనేమో! అక్కడక్కడా చిప్పుగుర్తులోని నాపవరణలు ఘటాక్షరసాధుత్వసంపాదకములే.

మహతి వీక్షణే మదం కిరతి సతి
రహసి మనసి సంభ్రమతి సతి
మహితే తే గరిమావం కిం మా-
మిహ వద భవదిష్ట మిదం ॥ మంజు ॥

స్వయంస్వయం సంశయో హరతి పతి
వయనౌ(నే?)కించిన్న మతి సతి
శ్రియఃపతి స్తే శ్రీవేంకటపతి
అ (ర?)యం ప్రియ స్తే యత్న మిదం ॥ మంజు ॥ 28

మధ్యమావతి

నమ్మరా నామాట నీవు నగవు గాదు
కమ్మర నాబలిమెల్లఁ గనుకొనరా ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలాడి మాఁటలాడి మగిడి చూచేవు నీవు
యేఁటికి నీకింత వెఱపేల వచ్చెరా
నీఁటున నెవ్వతెయైనా నిన్ను నేమిసేసినాను
గాఁటముగ నేవిట్టె కాచుకొనేరా ॥ నమ్మ ॥

చేరి చేరి నావొద్ద శిరసువంచేవు నీవు
వారించి యిది నీకెవ్వతే చెప్పెరా
యీరీతి విందుకుఁగా నెవ్వతె గోపించినాను
ఆరసి నే నీసంది కడ్డమయ్యేరా ॥ నమ్మ ॥

కూడిమాడి నాగోరికొనలకే యలికేవు
వోడక శ్రీవేంకటేశ వూరకుండరా
ఆడనీడ నెవ్వరు నీ కడ్డముగా వచ్చినాను
వేడుక నే నాడుకొనే వేసరకురా ॥ నమ్మ ॥ 29

శ్రీరాగం

[1]దేవదుందుభులు నలుదిక్కులందు
తావులనే వేవేలు ధ్వనులియ్యఁగాను ॥ పల్లవి ॥

వేంకటాద్రిదేవుఁ డదె వేడుకతోఁ బెండ్లాడీ
అంకెల నిప్పుడే కమలాదేవిని
కొంకక ముప్పదిమూఁడుగోట్లదేవతలాల
వుంకువ విచ్చేయరో మహోత్సవవేళ ॥ దేవ ॥

వనజనాభుఁడు నిత్యవైభవానఁ జేకొనె
అనయము నిదివో యాదిలక్ష్మిని
మునులాల భు(ఋ?)షులాల మంచినభూసర(రు?) లాల
సొనిసి యిందరుఁగూడి సుముహూర్త మనరో ॥ దేవ ॥

సురకన్యలాల భూసురనాగకన్యలాల
మరిగికూడీ నలమేలుమంగ నితఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటనిలయుని సీకెను
యిరవుగ దీవించి యిందరునుఁ బాదరో ॥ దేవ ॥ 30

రేకు 1406 సామంతం

ఒక్కటికి నురిగట్టే వొంటికి [2]దాయిగట్టే—
వెక్కువ గోవాళవిద్య లీశఁ జేయవలెనా ॥ పల్లవి ॥

విక్కివిక్కి యాకెఁ జూడ నిదివి యాదకు పీడ
అక్కడికే పోరాదా అంతగలితే
మొక్కిమొక్కి నన్నుఁజూచి మూఁగసన్నలేలసేయ
ఇక్కడికే్వరారాదా యింతగలితేను ॥ ఒక్క ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మ కీర్తనల ఛాయలోనిది. 2. 'దాయఁగట్టుట'యా?

చెప్పిచెప్పి పంపనేల చెలవుల నవ్వనేల
అప్పటి నీ వేఁగరాదా అంతగలితే
తిప్పితిప్పి నాతోనుఁ దెగి జాణతనమేల
యిప్పుడే మన్నించరాదా యింత గలితేను ॥ ఒక్క ॥

పూఁచిపూఁచి మాటి నాతో బూమెలు సేసేవుగాక
ఆదాయ మందవా నీ వంతగలితే
చేచేతఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
యీ చలమే నీకు దక్కె నింత గలితేను ॥ ఒక్క ॥ 31

ముఖారి

ఆరజమైతివి అంగడికెక్కితి
తారుకాణ లిఁకఁ దనతోనేలా ॥ పల్లవి ॥

పూవక పూచెను పున్నమవెన్నెల
కావక కాచెను కంతుబాణములు
యీవల విఁక మరి యేలా మాఁటలు
ఆవలఁ దనచెలు లాడే రదివో ॥ ఆర ॥

కానక కనెనట కమ్మఁజెఱకువిలు
వూని వినకవినెఁ [1]బొత్తుంగాలెట
నానాఁటికి విదె నడచీ సుద్దులు
తానే యెఱుఁగును తమకములేలా ॥ ఆర ॥

పాఁకెను తీగెలు బయలుపందిలులు
మూఁకలు పిచ్చెను మొకరితుమ్మెదలు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁడు గాఁగిటఁ
జేకొనె నిదె మదిఁ జింతలవేలా ॥ ఆర ॥ 32

1. పొత్తుంగాలి+అట.

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఇదియే దిష్టము భూమి వింతలఁజేసినచేఁత
యెదురెదురనే కాఁకు నెఱఁగరే చెలులు ॥పల్లవి॥

పంచబాణములు నేఁడు పడఁతిపై నేసెఁగాన
పంచమహాపాతకుఁడు భావజుఁడే పో
యెంచ విందువఁ (వం?)కనేపో ఇందరిలో రూపురేక
అంచెల నంతరభూతమై యుండవలసె ॥ఇది॥

విరహాపుటేఁటి వింత వెరపించెఁగాన రెఇ
సరిలేవిరాకాసి చందురుఁడే పో
తిరమై నేఁ డిందువంక దినములు నొక్కఁటేళ
సురలెల్లఁ దినఁగాను సుక్కువడఁగలిగె ॥ఇది॥

కందువ నేటియింటి కౌఁగిటఁ గలయఁగాను
యిందు జాణ శ్రీవేంకటేశుఁడే పో
మందలించి ఇందుననే మగువలపాలిటికి
ముందుముందే పురుపో (షో?) త్తముఁడు వానై వెలసె॥ఇది॥33

సామంతం

మరలి యేపనియైన మమ్మడుగవే। మీరు
గరిమఁ గలసి ఇంకాఁ గలవా యెన్నికలు ॥పల్లవి॥

కామిని నీపతి నీతోఁ గడుసరసమాడితే
యేమే నామోము చూచే వింతకాన
యేమేమో మీలో సుద్ది మీరిద్దరే యెరుఁగుదురు
కాముకతంత్రములపైఁ గలవా యెన్నికలు ॥మర॥

కలికి నీపతిఁ నీతోఁ గన్నులనే నవ్వితేనే
యెలమిఁ జెలులము నే మేమిసేతుమే
నెలవైనమీసన్నలు నేఁడు మీకే తెలుసును
కలిమి పూబాణాలపైఁ గలవా యెన్నికలు ॥ మర ॥

యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి నిన్నుఁ గూడితేనే
మేకొని మమ్మెల్లా నీవు మెచ్చేవేమే
యేకమైనరతుల మీరిద్దరునుఁ గంకణాలు
గైకొని కట్టినమీఁదఁ గలవా యెన్నికలు ॥ మర ॥ 34

శ్రీరాగం

మించి కాలము కిందుమీఁదాయనే
ఇంచుకంత దెరఁగు లే దేమిసేతమే ॥ పల్లవి ॥

ధరలో మరునెలవు తలఁపులో చిత్తరువు
తరుణిమాటలలోనే తఱచాయనే
విరహపుటెండవేఁడి విరులకొనలవాఁడి
ఇరవాయనా యెందు నేమిసేతమే ॥ మించి ॥

కట్టలేనిగాలిమోపు కడలేనివినుకులు
దట్టమాయ నీమగువతగువులనే
గుట్టులేనితమకము కోవిలలో సముకము
యె(యి?)ట్టె నాకిది యబ్బె నేమిసేతమే ॥ మించి ॥

వానలేనివరదలు వడలేనిదప్పులును
మానినికాఁగిటిలోనే మక్కళించినే
పానినశ్రీవేంకటే(ట?)పతిగాన నన్నుఁ గూడె
యీనెలఁత మెప్పించె నేమిసేతమే ॥ మించి ॥ 35

రామక్రియ

తనిసితి నీకఁ నవి తడవకువే వాని—
మనసు దెలియఁ గంతుమాయలయినఁ జాలవు ॥పల్లవి॥

చిత్తజుపుమాఁకులకు జిగురులు గలుగునా
హత్తినతనవలపూ నటువంటిది
పొత్తుల నటుండనీవే పొందగుపతిగుణాలు
యిత్తల నే నెంచేనంటే యిసుమైనఁ జాలదు ॥తని॥

నెమ్మి నెండమావులలో నినుపునీరుండునటే
అమ్మలాల తనబాస లటువంటివే
కమ్మర వింకా నేవే కాంతునిమోవిమీఁద
సొమ్ములవి యెంతమంటెఁ జుక్కలైనఁ జాలవు ॥తని॥

కందువైనకతలకుఁ గాళ్లు గలుగునటే
అందమైనతనసుద్దు లటువంటివే
పొందినశ్రీవేంకటేశుభోగము చెప్పఁబోతే
యొందును రేలుఁ బగళ్లు నెవ్వియైనఁ జాలవు ॥తని॥ 36

రేకు 1407 శంకరాభరణం

రమ్మనీ రావయ్య రాఁపు వొద్దు
కొమ్మ మనసు విలిపె(పెఁ?) గొంతవొద్దు ॥పల్లవి॥

సమ్మతి నీరాకకు సకినాలు చూచి చూచి
కొమ్మ మనసు విలిపెఁ గొంతవొద్దు
వుమ్మడి నంతటఁ దనవొరపుసింగారాల
ఇమ్ములఁ బొద్దు గడిపెం తనివొద్దు ॥రమ్మ॥

గారవానఁ జెలుల నీకదకఁపి, నీరూపు
కూరిమితోఁ దలపోసెఁ గొంతవొద్దు
ఆరసి నీముద్దులెల్లా నందరితోఁ జెప్పి చెప్పి
యీరీతిఁ బొద్దువుచ్చె వింతవొద్దు ॥ రమ్మ ॥

చిప్పిలేటితమకానఁ జిత్తములో సమరతి
ముప్పవేసెఁ గోరికలఁ గొంతవొద్దు
ఇప్పుడే సచ్చేసి నీవు ఇంతివి శ్రీవేంకటేశ
తెప్పిరఁగూడితి విట్టె దినము నేపొద్దూ ॥ రమ్మ ॥ 37

ముఖారి

ఇంతలోనె విభుఁడ మా కేమి దప్పెను। నేఁడు
వింతలుగాఁ దినఁదిన వేము దీపువో ॥ పల్లవి ॥

నీవు మమ్ముఁ జెనకక నిలిచితేఁ జాలుఁగాక
భావజు చెఱకువింటఁ బండు వండెఁబో
తావుల నీబాస నీవే తప్పితేనే చాలుఁగాక
పూవుబాణములపంట పొల్లువోదు వో ॥ ఇంత ॥

కడువింతదీమసము గలిగితేఁ జాలుఁగాక
చిడుముడి చిగురుల చేగలెక్కెఁబో
వడి నీమాటలు మఱవకవుంటేఁజాలుఁగాక
గుడిగొన్నవెన్నెలలే కొంగుముడి వో ॥ ఇంత ॥

శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జేరితేనే చాలుఁగాక
సోవల మోవుల నిట్టె జున్ను వెట్టెఁబో
తావి నాకాఁగిట నిట్టె దక్కితేనే చాలుఁగాక
యేవేళఁ బులకలే ఇరవైవనేసవో ॥ ఇంత ॥ 38

సామంతం

పడఁతి ఇటవి విన్నపము సేయువే[1] తాఁ
　గడదాఁకా విందుకైనఁ గలఁడుగా తాను ॥ పల్లవి ॥

సరి నిపుడైన విచారించెఁగా నన్ను
　కురిపి విరహమే పై కుప్పపేసెఁగా
　మరువికాఁకల నామనసిది యేమైన
　గరిమతో సూడువట్టఁగలఁడుగా తాను ॥ పడఁ ॥

తలఁచి తనకు నాపై దయవుట్టెఁగా; నాకు
　వలపులు మించనైన వరమిచ్చెఁగా
　చెలఁగి యావలచే నాజీవ మెంతబడలినఁ
　గలిమితో సేకరించఁగలఁడుగా తాను ॥ పడఁ ॥

గక్కన విచ్చేసి నన్నుఁ గాఁగిలించెఁగా నేఁడు
　యెక్కువైనశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
　దిక్కయి నన్నిట్లానే దినదినమునుఁ గూడ
　తిక్కసము గావివాఁడు గలఁడుగా తాను ॥ పడఁ ॥ ౪౯

సామంతం

ఒక రొతరికె మన మొద్దిక గాదా। నీకు
　వెకలింతుల ముందువెనక గానా ॥ పల్లవి ॥

కోమలి నీకుచములు కొండలైతే నామీఁది-
　చేమలఁ చెల్లుఁబో నా చేతు లివి
　యేమిటా నీజవ్వనమే యెక్కుడుఁగా నెంచుకొంటే
　ఆమీఁదిఫలభోగ మది నేఁ గానా ॥ ఒక ॥

---

1. రేకులో 'సేయవే'కు తర్వాత పాదపూర్తిగుర్తుగు గీత యున్నది. ప్రాస-లఘు భంగము.

కలికి నీకన్ను లివి కమలము లనుకొంటేఁ
దొలకు నాచూపులమఁ దుమ్మెద లివి
చెలువాన నీవెంత చెలరేఁగినా నీకు
అలరి యెవ్వరిపను లంతకు నేఁ గానా ॥ ఒక ॥

అంగన నీచెమటలే అంబుధియైతే నేఁ
జెంగలించి వోలలాదే శేషశాయిని
సంగతి నీకూటమే సారెకు [1]మెచ్చవు నేఁ
గంగులేవిశ్రీవేంకటపతిఁ గానా ॥ ఒక ॥ 40

తెలుఁగుఁ గాంబోది

తరుణి కిచ్చకమే తగిన దిది
విరతము నతివలునేర్చినప(ఫ ?)లము ॥ పల్లవి ॥

అంగన నెవ్వరు నవుఁగాదనకురే
కంగి విరహమునఁ గాఁగినది
చెంగటఁ బతితో చెలి నొనగూర్చుటే
సంగతి మన మిచ్చుటఁ గలఫలము ॥ తరు ॥

ఇంతి నెవ్వరును యిది యేమనకురే
[illegible] [illegible]సల భ్రమసినది
[illegible] [illegible]తటా యెడమాఁటల మతి–
[illegible] వాపుటే చెలులకు ఫలము ॥ తరు ॥

వెలఁది యిదివో శ్రీవేంకటపతితో
మలయురతుల మెయి మఱచినది
చెలువునిమర్మపుచేఁతలు చూచేటి–
చెలులుమలు మన మిటు సేసినఫలము ॥ తరు ॥ 4.

1. మెచ్చు+అవు

భైరవి

ఇటమీఁద మీచిత్త మెట్లో కాని
కుటిలకుంతలిపొందే గుణము వో విభుఁడా ॥పల్లవి॥

యింతి నీకు మేడమీఁద నెదురుచూచినచూపు
దొంతులై పెరిగి మరుతూపులాయను
యింతట నిచ్చేయకున్న యివి యిన్నియును నీపై
చెంతల వద్దికిఁ జారు చెప్పితిఁబో విభుఁడా ॥ఇట॥

వాలినయానలతో వనిత వలపులెల్ల
చాలుకొని శాఖోపశాఖలాయను
తాలిమి నింతటనైనా దయదలఁచకవుంటే
కాలఁ జేతఁ జెనగొను కనువో విభుఁడా ॥ఇట॥

మెలుఁత జవ్వనమెల్ల మించినసొబగులెల్లాఁ
గలయరతులఁ జెప్పఁ గతలాయను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్లఁ గూడకుండితే
తలపోఁతేఘనమవును తప్పదువో విభుఁడా ॥ఇట॥ 42

రేకు 1408 సామంతం

ఇన్నిటా నే నీకు లోనయినదానరా
పన్నిన నీచిత్తము నాభాగ్య మింతేకాని ॥పల్లవి॥

పెలుచునానడుము నీపిడికిటిలోని దింతే
చెలఁగి నీవెటువలెపినఁ జేయరా
మొలకలనాకుచములే కదుఁగల్లరులు
వులుకవినీవానివోపి కింతేగాని ॥ఇన్ని॥

కడు నాచెలువము నీకనుచూపులోఁ దింతే
అడరి నే విన్నవుఁగానదవఁ గలనా
కొడిమిగిలిననాగోళ్ళవి కడువాఁడి
బడిబడి నీవావిబలిమింతే కాని ॥ ఇన్ని ॥

కమ్మనినామేను నీకాఁగిటిలోని దింతే
నెమ్మట శ్రీవేంకటేశ నీయిచ్చరా
దిమ్మురేఁచి మఱపించీఁ దియ్యనినామోవి యిది
తెమ్మలైననాలోఁదిమసమే కాని ॥ ఇన్ని ॥ 43

తెలుఁగుఁ గాంబోది

ఏదఁ గన్న నీకు మొక్కే దింక కింతేపో
అడుకోకు నీవంతా లందు వింత నేఁకను ॥ పల్లవి ॥

వడుమేల బడుగాయ నవ్వేల తెలుపాయ
వెడఁగునీగుణములు వినివినిపో
జడిమాట లెందాఁకాఁ జాలించు మిఁక గోద
గిడిగితే వసలేపో ఘనుఁడ ఇన్నిటాను ॥ ఏదఁ ॥

కురులేల చీఁకటాయ గోళ్లేల వాండ్లాయ
పొరిది నీచేఁతలు నేఁ జూచిచూచిపో
వారిమ నీయాసలు నొట్లు నాతో నేల
సరిఁ దిప్పి నమలితేఁ జప్పనేపో విభుఁడా ॥ ఏదఁ ॥

చెక్కులేల చెమరించెఁ జిత్తమేల మదమందె
నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడేపో
తక్కిన విన్నియు నేల తప్పు లవే వొప్పులాయ
చిక్కినపులకలెల్ల పేనలేపో ఇఁకను ॥ ఏదఁ ॥ 44

శంకరాభరణం

ఇంతిచెలువమే యీతనికి
కంతునిచేఁతలఁ గలసినవేళ ॥పల్లవి॥

చిత్తజకేళి నీచెలికుచగిరు లివి
హత్తినరమణివి కాధ(ద?)రువు
నెత్తమిశావులఁపట్టూర్పుగములు
కొత్తగుబ్బదలికకును పరిహారము ॥ఇంతి॥

వలపులాకటికి వనితలధర మిది
చెలువునికిపు దమసినవిందు
చెలపచెలపమైచెమటంపన్నీరు
తెలియఁగ చలివందిరివో పతికి ॥ఇంతి॥

పట్టుగొమ్మ యీపడఁతి దేహాలత
గట్టిగా శ్రీవేంకటపతికి
యిట్టె యిన్నియు నీకెకు నితనికి
పట్టినవెల్లా బంగారములు ॥ఇంతి॥ 45

లలిత

అంత సిగ్గువడక నీవానతీవయ్యా నీ-
యంతరంగమేల దాఁచ నానతీవయ్యా ॥పల్లవి॥

కడునరుసుఁడవట ఘనుఁడ నీమోమందు-
నదరిన కళలెల్ల నానతీవయ్యా
వాడికమై నీమోవిమన్న కెంపు లవి యెన్ని
అడియాలముగ నాకు నానతీవయ్యా ॥అంత॥

మిక్కిలిబాఁడవట మేపిమీఁదిచెమటలు
అక్కట యెందుండి వచ్చె నానతీవయ్యా
గుక్క కిట్టై యేయింతిగుబ్బలపైకుంకుమో నీ-
యక్కుమీఁద వంటినది యానతీవయ్యా ॥ అంత ॥

యెసఁగి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె కాఁగిటిలోన
ననురుసురేల వచ్చె నానతీవయ్యా
ముసిముసినగవుతో మునిఁగి నాకొనగోరి-
కనమిచ్చి యేల లోఁగే వానతీవయ్యా ॥ అంత ॥ 46

మంగళకౌసిక

తెలవకుఁబతివైతివి గాక
గలిసించినఁ గడుఘనమా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చూచినవెల్లా సొంపుముత్యములు
పూచినపువ్వులె పున్నమలు
లాచినవెల్లా లాగవేగములు
యీచెలిసొబగుల కెదురా నీవు ॥ తెలి ॥

పలికినవెల్లాఁ బపవివ్రజములు
విలువునఁ దురుమే నీలములు
కలిగినపులకలె కనకపుమొలకలు
జలజలోచనకు పరియా నీవు ॥ తెలి ॥

కాఁగిటివెల్లాఁ గంతువిరచనలు
మూఁగినరతి వీను ముంచె నిదె
చేఁగల చిగురుల శ్రీవేంకటపతి
ఏఁగేటిరమణికి వింతా నీవు ॥ తెలి ॥ 47

సామంతం

ఊరకే మరునిపౌఁజు లూరఁగూటాలు
ఆరపితే వట్టిజూబు లవి నీకు నెదురా ॥పల్లవి॥

కొలనిలో తుమ్మిదలు కొమ్మలపై కోవిలలు
బలము లింతేపో భావజునికి
నెలఁత [1]నియ్యందైతే నెరిఁగలతుమ్మిదలుఁ
బలుకుఁగోవిలలునుఁ బంతమాడీఁ గదవే ॥ఊర॥

తీగలపై విరులును తియ్యనితుంటచెఱకు
చేగలయమ్ములు విల్లుఁ జిత్తజునకు
సోగలబొమ్మలవిల్లుఁ జూపులయమ్ములు నీకు
యోగతుల నింతి నీకు నెదయవుగదవే ॥ఊర॥

యెక్కడో చందురుఁడును యెదపుల చల్లగాలి
మక్కువైన తోడు దొన మదనునికి
గక్కన శ్రీవేంకటేశు కాఁగిటనిక్కైతేను
వొక్కచో వదనచంద్రుఁ డూరుపే గాలిగదే ॥ఊర॥ 48

రేకు 1409 మాళవిగౌళ

ఆణికాఁడవట యంతటికి
జాణవు తెలియము సరిగొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

ముంగిట చెమటలముత్యపుఁబూసలు
అంగన లోలో నమ్మీనదె
ఇంగితంపువెల లెరుఁగుదువటవో
యంగడిబేహారి యవి గొనవయ్యా ॥ఆణి॥

1. నీ+అందైతే. వింత త్రికసంధి.

మొల్లమి మాచెలి మోవిమాణికము
అల్ల వెంతు నీ కమ్మినదె
తొల్లి నీవు సూదులవాట్లచేఁ
గొల్ల లడిగితట కొనవయ్యా ॥ అణి ॥

విడుదలచూపులనీలంబులు నీ-
వడిగినంతకే యమ్మినదే
పడఁతిదె శ్రీవేంకటపతి నీ విదె
యొడయనికాఁగిట నిటు గొనవయ్యా ॥ అణి ॥ 49

నాదరామక్రియ

ఊరకున్న నుండెఁగాక వోరుపునను
గారవించి చేకొనినఁ గాదనఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

అలిగినప్పటివేళ ఆను.త్రోయఁగాక నీవు
చల మిట్టె కడదాఁకా సాదించేవా
చెలి నీకుఁ జెల్లినంత చెల్లదా విభునికి
బలిమిఁ బట్టినను నోపననఁగఁగలవా ॥ ఊర ॥

మొచ్చినకోపపువేళ యేమయిన నాయఁగాక
పెచ్చువెరిగే వదేమే బిగియుచును
యిచ్చట నాతఁడు నిన్ను యింత వేఁడుకొనఁగాను
పచ్చినేయ వీఁక నంత పలమారుఁ జెల్లునా ॥ ఊర ॥

తడపి యొక్కొకవేళ తప్పుఁదారుఁగాక నీవు
కడదాఁకా నీపంతమే కైకొంటివి
కడఁగి శ్రీతిరువేంకటపతి నన్నుఁ గూడె
అడరి నీవేడుకలం కడ్డ మెందూఁ గలదా ॥ ఊర ॥ 50

ఆహిరి

ఇంతలోననె యివి రెండూ
చింతలుఁ దమకముఁ జెలువుఁగ నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

చెనకుల నీకథ చెనకులు వింటేఁ
దవియవిచిత్తముఁ దుత్తుమురౌ
మునుకొని యిప్పటిమోహము చూచిన
అవలఁగొనలునై యాసలు వొదలు ॥ ఇంత ॥

ఇంచుకవడి నీ విటురాకుండిన
కంచుఁబెంచు నోఁ గాయమిది
అంచెలఁ గన్నుల వటు నిన్నుఁ గంటే
పొంచినముదములఁ బులకలు మొలచు ॥ ఇంత ॥

కదియుచు నీ వాకడిమోమైతే
చెదరి కోరికలు చిందరలౌ
యిదె నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర యిటువలె
పొదిగినమోములఁ బొత్తులు గలయు ॥ ఇంత ॥ 51

శంకరాభరణం

మనసిజసముద్రమద(థ?)నమిదె
కనుగొను మింతటఁ గాంతుఁడ నీవు ॥ పల్లవి ॥

సతి చింతామణిజలనిధి తరువఁగ
అతిగరళపువిరహము వొడమె
తతి నాపిమ్మటఁ దమకపుఁగోర్కుల-
లతల కల్పకపులాకలు వొడమె ॥ మన ॥

పొంతికూరిములఁ బొంగులు వొంగఁగ
పులకల తారలు వొడమె నవె
ఫలమై సాత్త్వికభావపుఁజంద్రుఁడు
నిలువునఁ బొడమఁగ నేరుపు లలరె ॥ మన ॥

సుదతి దానే సీహొక్కపుఁగాఁగిట-
నదనున నిందిరయై పొడమె
కదిసిన శ్రీవేంకటపతి నీదెస
యద(ధ?)రామృత మయ్యాతిపకుఁ బొడమె ॥ మన ॥ 52

గుండక్రియ

కటకటా మీఁదటికద(త?) యెందో
తటుకునఁ బతి దయదలచఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

కంచుమించులగుగగనపునదు మిది
అంచగమనయే అధ(ద?)నువు
పొంచినఆరునఁ బొదుపువేసుకొని
పుంచపుగుట్టున నున్నదిగాక ॥ కట ॥

విగ్గులు నీదలు నెలఁతవదన మిది
యెగ్గుసిగ్గులకు నెడ గలదా
వెగ్గిలి కమ్మలఁ బెద్దపేసుకొని
ముగ్గునవ్వుల మురిసీఁగాక ॥ కట ॥

పరువపుగరువపుపాయపుమన సిది
తరుణియానకే దరిదాపు
మొరపుగ శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగ
సరవు లివిన్నియు జయమయి నిలిచె ॥ కట ॥ 53

మ౹ గళ కౌసిక

ఇంత సేయఁగా నీ కిందు యేమివచ్చెనే నీవు
    ంతిపేకావా చెలి యిదియేమే ॥ పల్లవి ॥

ఆలరిచేఁతలవిభుఁ డాతఁడేడ నేనేడ
    చాలుఁజాలు వంత నీకు చలమేఁటికే
మూలనుండేవారిఁ దెచ్చి ముంగిటఁ వేసేనంటా
    యేల యిట్టె బోదిఁచే విదియేమే నీవు ॥ ఇంత ॥

మాఁపుదారివిభుఁ డెంత మరిగిననేనెంత
    ఆయనాను ననునేల నులయించేవే
వోయమ్మ చల్లవేఁడై వున్ననన్ను నతనితో
    యీయెడనే కూడుమనే విదియేమే నీవు ॥ ఇంత ॥

యింతలోనే శ్రీవెంకటేశుఁడే దక్కె నిట్లు
    సంతమునేసితివి మెచ్చఁగవలెనే
పంతము పలుకు నొక్కపాటిగా మెలఁగునాపై
    యెంతకెంత మమకార మిదియేమే నీవు ॥ ఇంత ॥ 54

రేకు 1410 లలిత

అతనితలఁపు దెలియఁగరాదా। నీ-
    మతిలోవిరాఁకలెల్ల మందలించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

అన్నియుఁ జెప్పేఁగాని యతఁడంపినట్టిచెలి –
    విన్నపమంతయు నీవు వినరాదా
యెన్నిక లంతటిమీఁద నెట్టువలసిన నయ్యీ
    కన్నులఁ గన్నంతనే గారవించుమీ ॥ అత ॥

ఇద్దరితలఁపులకు నిక్కువ చెప్పేఁగాని
పెద్దరికమున నాకేఁ బెంచరాదా
గద్దరిచలములేల కలది కలిగినట్టె
వొద్దిక నన్నియు నీ వొప్పుగొనుమీ ॥ అత ॥

వెలఁదిఁ బుత్తెంచి తా వెంటనే శ్రీవేంకట-
విలయుఁడు వీఁడె వచ్చె నీవు రారాదా
తెలిసి ఇద్దరుఁ గూడితిరి మాకిందరి కిదె
నెలవు నీపతి నిదె చిత్తగించుమీ ॥ అత ॥ 55

తోండి

ఏమి దలఁచుకొంటివో ఇన్నాళ్లకు
నీమన సింతటనే తనివిఁబొందెనా ॥ పల్లవి ॥

వూరకే కొలనిలోన నోలలాడేమగువల-
చీరలేల తీసితివి చిన్నారివాఁడా
చేరి యంతటనుఁ బోక చేతులెత్తి మొక్కుమనే-
వేర యెంత కెత్తుకొంటి వేద కొత్తరా ॥ ఏమి ॥

బాలుఁడవై మాఇండ్ల పాలారగించి ఇంకా
పాలిండ్లపై చూపు పచరించేవా
చాలదంటా మాకేలు చాఁచి యందుకొమ్మనేవు
మేలుమేలు నీగుణాలు మెచ్చితిమిరా ॥ ఏమి ॥

ఇంతు లున్నారన కిట్టె యీఁదులాడే విందు వచ్చి
ఇంతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
వంతము చేకొని మమ్ముఁ బచ్చిగాఁ గూడితి విట్టె
ఇంతచేసి మరి చీర లిచ్చితివి చాలదా ॥ ఏమి ॥ 56

లాళి

మేకులాడిగదె యలమేలుమంగ
ఆకె యీతనికే తగు నలమేలుమంగ ॥పల్లవి॥

చెక్కులచెమటలతో చెలువునియెదుటనె
మిక్కిలి చొక్కి నలమేలుమంగ
మొక్కలాన చెలులతో ముచ్చటలు చెప్పి చెప్పి
అక్కడే చూచీఁగదె అలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥

చాలుకొని పతితోఁ జల్లు వెదమాటలనె
మేలములాడీ నలమేలుమంగ
తాళమొత్తి పాటపాడి తనలోనే నవ్వీని
అలరివిభునివద్ద నలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥

యీడ నిట్టె శ్రీవేంకటేశుని మెప్పించి కూడె
మేదెవుఁగాఁగిట నలమేలుమంగ
పీదెపురసములనే పీడుదోడై రతులలో
ఆడుకోలుమాఁట లాడీ నలమేలుమంగ ॥ మేకు ॥ 57

ఆహిరి

తానట నన్నట తలఁచునటా
యీవిజమంతయు నెఱిఁగేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పిలువనంపునట ప్రియుఁడట
చెలి నీవు ప్రియము సేతువట
పలుమాఁటల కిఁకఁ బనులేల। నే
వలరాజువలన వచ్చేఁగాక ॥ తాన ॥

చేకొని యిట విచ్చేసునట తా
నాకయి వసమయి నడచునట
రాకకు నామతి రాయవునా
నీకొరకు వలపు నెఱపేఁగాక ॥ తాన ॥

శ్రీవేంకటగిరిచెలువఁడట
కావలెనట ననుఁ గలనెనట
యీవలనావల యిద్దరికి
పూవుఁబరిమళపుఁబొందులెకాక ॥ తాన ॥ 58

శంకరాభరణం

దొడ్డిపట్టుమానినులదొమ్మికాఁడా
అడ్డములేనిచేఁతలయాతఁడవా నీవు ॥ పల్లవి ॥

వెంగట గోపికలఁ జెలరేఁగి యొకమాఁటే
జంగిలిగా మోహములు చల్లఁగాను
యింగిత మెఱిఁగి నీవు యిందరి కిన్ని రూపులై
అంగవించ నాడినట్టియాతఁడవా నీవు ॥ దొడ్డి ॥

కోరికమీర మునులకొమ్మలెల్ల నీకు విందు
పేరులేనిరుచులతోఁ బెట్టఁగాను
కూరిమి చేకొని యట్టె గోపాలకులఁ గూడి
ఆరగించివచ్చినట్టిఆతఁడవా నీవు ॥ దొడ్డి ॥

ముందు గలుగ నీకు మోహమున రుకుమిణి
కందువ చెప్పి [1]పుత్త్యేఁగఁ (?) గై కొంటివి
యిందు కేపో యిందరు మోహించిరి శ్రీవేంకటాద్రి-
యందలివిట్ఠలుఁడనేఆతఁడవా నీవు ॥ దొడ్డి ॥ 59

1. 'పుచ్చగ' లేక 'పుత్త్రెర' అనియా ? 2. 'విర్మల' రేకు.

ఆహిరి

[1] చూడఁ బసిబాలుఁగాని జాణుఁ గదమ్మా। తా-
నాడినట్టె ఆడకుంటే నగ్గలమయ్యీని ॥పల్లవి॥

కొట్టలేదు తిట్టలేదు కూరిమితోఁ దనిచెక్కు-
పుట్టితేనే యేడిచీని మొఱలు వెట్టి
యెట్టిచిన్నబిడ్డఁ డమ్మ యెంత యెత్తుకొన్నమానఁ-
డట్టె యెంతకెంతకు నగ్గలమయ్యీని ॥చూడ॥

అద్దలించఁ జేయుఁ దనయంగముగా మాశిఁ దుడిచిన
పొద్దువోక నేలఁబడి పొరలాడీని
వుద్దండీఁడు గనవమ్మ వుట్టిపాలలోనఁ బాద-
మద్దకుమంటేను యగ్గలమయ్యీని ॥చూడ॥

రంగడి నెఁ(నెఁ?)డైనఁ దా నాడివచ్చి పయ్యెద-
కొంగుఁ గప్పుమని మాతో గుబశాడీని
జంగిలై శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ(డు?) యెంగిలిముద్దు-
లంగవించ నొల్లమంటే నగ్గలమయ్యీని ॥చూడ॥ 60

రేకు 1411 మాళవి

అంగనచేసినపుణ్య మందకపోదు-
చెంగటఁజూడరమ్మ చెలులాల మీరు ॥పల్లవి॥

దొంతరపూవులపూజ తొయ్యలి సేయుఁగఁబోలు
చింతతో పిచ్చై చేయి చేర్చె నేఁడు
యింతి నీలపురాను లిలఁ జారలియ్యఁబోలు
చెంతఁ దురుమటు జారి చిక్కువడె నదివో ॥అంగ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలవాయలోనిది.

దిట్టయై కోరి యఖండదీప మెత్తఁగఁబోలు
విట్టమాపే చూచీని నివ్వెరగై
జట్టిగొని పన్నీటఁ జలివంది రిదఁబోలు
పుట్టపడి చెమటల నోలలాడె నదివో ॥ అంగ ॥

వవిత మోవిపండు వాయనమియ్యఁగఁబోలు
మొనసి శ్రీవేంకటేశు మోవి చేకొనె
తనిపోక చెప్పఁగానితపము సేయఁగఁబోలు
యెనసి ఇద్దరుఁ గూడి యేకమై రిదివో ॥ అంగ ॥ 61

సామంతం

అటు గాన నీకు లోనైతిఁగాక యీ-
చిటుకు లన్నియు నీచేతివేకదే ॥ పల్లవి ॥

కంతునియమ్ములైతే కతలలోనేకానీ
ఇంతి నీచూపులైతే విపె దిష్టము
కాంతిమెఱుఁగులైతే కాలవేలాలఁగాని
చెంత నీమేనిమించు చేగలుదేరినే ॥ అటు ॥

మెలుపువెన్నెలలైతె మిన్నులపైనుద్దులింతే
కలికి నీనవ్వులైతేఁ గడుఁజేరువ
చిలుకపలుకులు పెంచపుఁబోలికలు గాని
అలరు నీమాటలెల్ల నచ్చుముగదే ॥ అటు ॥

వొట్టనచిగురులెల్ల నొగరువేసీఁగాని
గట్టిగా నీమోవి తెనెగారీఁగదే
యిట్టివేళ శ్రీవేంకటేశుఁడఁగనక నాకు
దిట్టపై నీకాఁగిలిచ్చి తిరమైతివే ॥ అటు ॥ 62

అహిరినాట

[1]ఎంతనేర్చెనే యీమగువా
పంతమె నెరసీఁ బాయముమీఁదా ॥ పల్లవి ॥

చుక్కలపొదవగు సుదతివన్నెఁగవ
జక్కవ లెగరుచు జరయఁగను
గక్కన కిన్నెరకాయగూండ్లఁ
దొక్కిపట్టి తంత్రులుమీఁటీని ॥ ఎంత ॥

గుట్టున నుండక కొప్పుతుమ్మెదల-
తెట్టెలు చెదరఁగఁ దెరవ యిదె
కట్టిడిగోళ్లకత్తులబోనుఁ
బెట్టుచు శ్రుతులే విగిఇంచీని ॥ ఎంత ॥

యిత్తరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడఁగఁ
గుత్తికలోపలికోవిల లా-
విత్తరియధరపుఁబిల్లఁగోవిలో -
నొత్తి నిలిపి తనివొందించీని ॥ ఎంత ॥ 63

కాంబోది

తీపులతనవిజాలు దేవ రెరుఁగు
పైపై నాతోనేల పదమనవే ॥ పల్లవి ॥

వెన్నెలరసములు వేఁడవి బదుకఁగావి
యెన్నికఁ దాఁజేయుకాఁక లివియుఁ గొన్నా
విన్న నే వింటివి తాను నేరకాడినట్టిమాట
పన్నేటిమాయలు మావి పదమనవే ॥ తీపు ॥

---

1. మగువనేర్పు వర్ణించువెవముతో అన్నమయ్య తనసంగీతసార్వభౌమత్వమును చూపినాడు.

అచ్చపుఁబాయమే బరపై యుండఁగాఁ దా-
నిచ్చేటికానిక లందే దిదియుఁ గొంతా
హెచ్చినయీవినయాల నెన్నిటా నేఁ దనిసితి
బచ్చెన యీగచ్చులేల పదమనవే ॥ తీపు ॥

నినుపువిరహమున నివ్వెరగై యుండఁగఁ దా-
నెనసినపరవశ మిది యొకటా
వనిత శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడె నింకఁ
బసిగలదిక్కువ(నః)కుఁ బదమనవే ॥ తీపు ॥ 64

కాంబోది

సుదతి నొకటొకటనే చూడరే దిష్టంబు
పొదలువిరహంబు లోఁ బొదలఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

అంగన మీనాక్షియైనందు కిదె దిష్టంబు
కంగి పతిఁబాసి ఇటు గను ముయ్యదు
అంగవించి కమలముఖియగుట కిది దిష్టంబు
పొంగుఁ జెమటలనీటఁ బొదలీని నేఁడు ॥ సుద ॥

మగువ పుత్తడియనెడిమాట కిది దిష్టంబు
పొగరు వలపుంకాఁకఁ బుటమెక్కెను
అగరుతో శైలతుచయగుట కిదె దిష్టంబు
చిగురుఁబులకలచేఁతఁ జెంగిని నేఁడు ॥ సుద ॥

అతివ బింబాధరై యలరుటకు దిష్టంబు
తతిని శ్రీవేంకటోత్తముఁడు దొడికె
మితిఁ గంబుకంఠియై మెఱయుటకు దిష్టంబు
రతిరాజతంత్రముల రవళిగొనె నేఁడు ॥ సుద ॥ 65

సాళంగనాట

మందులు మాఁకులు మఱి యేలా
అందులనే గుణమయ్యీని ॥పల్లవి॥

చుంగులనీతెలిచూపులు రమణుని-
కంగజబాణములయి తాఁకె
రంగగు నీదెవురసములకారము-
లెంగి లనక పతి కియ్యఁగరాదా ॥మందు॥

వెద నీనవ్వులవెన్నెల విభునికి
వడిగల యందయి వడదాఁకె
అదరఁగ నతిరస మమృతరసాయనము
వొదలి కిత నతని కొసఁగఁగరాదా ॥మందు॥

చెలి నీకుచములు శ్రీవేంకటపతి-
కలయిక రుచులయి కళదాఁకె
కులికేటిగోళ్ళకొనయెచ్చరికల
తెలియఁగ మఱపులు దెలుపఁగరాదా ॥మందు॥ 66

రేకు 1412 శ్రీరాగం

ఏమాయ నింతలోనే యిదియెల్లాను
కామునితంత్రము లతఁడు గడుఁబోది గాదా ॥పల్లవి॥

అతివిరహపుఁగాఁక నతని దూరితినంటా
మతిలోఁ బొడిఁబడేవు మాటిమాటికి
సతి నీవొక్కతెవేయా? జవ్వనాన బడలిన-
యతివలు పతుల నేమైనా నాడుదురు ॥ఏమా॥

పాయపువిభుఁడు విన్నుఁ బట్టరాఁగా గోపానఁ
    జేయిఁ దీసికొంటివంటాఁ జింతించేవు
    యేయెడ నెవ్వరికైనా నీపాటి లేకుండితే
    వోయమ్మ చవులౌనా వుడివోవిరతులు ॥ఏమా॥

చెనకునీకాఁగిట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
    జనుఁగొండ లొత్తెనంటాఁ జంచలించేవు
    మనసిజుగరిడిలో మల్లడి నొక్కరొక్కరి-
    పెనకువలకు నివి ప్రియమేకాదా ॥ఏమా॥ 67

ముఖారి

అదివో కనుఁగొను మది యొకతె
    యెదుటనే నెలకొనె నిది యొకతె ॥పల్లవి॥

తేటలమాటలఁ దెర లదె కట్టీఁ
    గాటుకకన్నులకలి కొకతె
    జూటరిచూపులఁ జొక్కులు చల్లి
    పీటుగర్వములనెలఁ తొకతె ॥అది॥

ముసిముసినవ్వులు మోపులుగట్టీ
    రసికుఁడ నీపై రమణొకతె
    కొనరులఁ గుచములఁ గోటలు వెట్టీ
    మిసమిసమెఱుఁగుల మెలఁ తొకతె ॥అది॥

కాయజకేలికిఁ గందువ చెప్పీ
    దాయలనవ్వుల సతి యొకతె
    యీయెడ శ్రీవేంకటేశ కూడి విను
    వోయని మెచ్చీ నొకతొకతె ॥అది॥ 68

కాంబోది

నీట ముంచు పాల ముంచు నీచిత్తము । నీకుఁ
ఱాటికి వింతేపి దూరఁగాలఁబో నే నీఁకను ॥ పల్లవి ॥

యెక్కువతలఁపు నీపై నేపొద్దు నాకై తే-
నెక్కడెక్కడో నీయెన్నికలు
వెక్కసాన సారెసారె విన్నవించలేను నీ-
కెక్కువది నాజన్మ మింతేపో యిఁకను ॥ నీట ॥

నీపేరు చెవులవినేయాసే నాకై తేఁ
బై పూతలేపో నీభావములు
యేవున మొకమోట మేమియు విన్నవలేను
పాపపుణ్యము నీపాలిదేపో యిఁకను ॥ నీట ॥

మన్నన నీకాఁగిటిలో మరపులే నాకై తేఁ
బన్ని మరురేకలే నీపనులెల్లను
యెన్నిక శ్రీవేంకటేశ యిపుడు నేఁ గోరినట్టి-
వన్నియు నాయ నమ్మికాయఁబో నా కిఁకను ॥ నీట ॥ 69

ముఖారి

మేరకు మేర నందుటే మెచ్చుటగాక
కోరి వాదులాటలేలే కొలమూనాండ్లకును ॥ పల్లవి ॥

విక్కివిక్కి పతిఁజూడ నీకునెంత చెల్లుఁబదే
వొక్కటై యాతఁడు నావొద్ద నుండఁగా
పుక్కిటివిడెము చూపి బూటకము సేసేవు
మొక్కలము లింతయేలే మొగనాండ్లకును ॥ మేర ॥

నన్ను నేసే వాతఁడు నాపంగడినే వుండఁగాను
యెన్నఁడు నాలాగు నీ వెఱఁగవటే
కన్నుల నొలసేవేమే కమ్మర నాతవి నీవు
యిన్నిపిచేఁతలేలే యిల్లాఁడ్లకును ॥ మేర ॥

చెంది గోరు దియ్యనేలే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె
పొంది నాతోఁ బరవశంబున నుండఁగా
కందువ వైపై నీవు కాతరానఁ దిరిగేవు
సందడి సేయఁగనేల సవతాఁడతును ॥ మేర ॥ 70

భైరవి

చెల్లఁబో నన్నుఁ జెనకి చెనకించుకొననేల
చిల్లరనీ మేనిమీఁదిచెనకులే చాలవా ॥ పల్లవి ॥

నవ్వఁగవి [illegible]రక్తైన నవ్వేవు కిమ్ముల నీ–
పను లిందరికి నవ్వఁబాటుగాదా
నిను నీవు చూచుకోవు నెయ్యమి నన్నారసేవు
వొనర నీమే నిందరు నొరయుట చాలదా ॥ చెల్లఁ ॥

వెల్లవిరి నిజమే వేమారు నెరపేవు
కల్లతోడ నిజ మోపఁగలదటరా
బల్లిదావ దొడ్డదొడ్డబాసలెల్లఁ జేసేవు
తొల్లి జెల్లవిమాదకు దొడ్డముద్రే కాదా ॥ చెల్లఁ ॥

మెచ్చి నన్నుఁ గూడితివి మేలవు శ్రీవేంకటేశ
యిచ్చట మెరమెచ్చులే యిందాఁకా గాదా
పచ్చిచేసే వింకా నీపదఁతులచేత మున్ను
పచ్చివెచ్చిమాటలనుఁ బడినదేచాలదా ॥ చెల్లఁ ॥ 71

శంకరాభరణం

మేలుమేలు ఇన్నిటాను మించితివిగా
యీలాగువాఁడవౌత యెఱఁగము నేము ॥ పల్లవి ॥

నవ్వు నవ్వకంత నీవు నాతో సారెకు నేఁడు
నవ్వినట్టె వున్నది నీనామముఖాన
జవ్వనపుబొమ్మలనే జంకించే విందుకుగా
యెవ్వతె నేరిపె నీకు వింతలేసివెల్లను ॥ మేలు ॥

వెక్కచూడ కంత నీవు విలిచి కమ్మర నన్ను
వెక్కనట్టె వున్నది నీనిట్టతురుము
చక్కనై నీ కిదియునుఁ జందమాయ నెందరికి
మొక్కినాను పీదకుండు మోపలేదు నీకు ॥ మేలు ॥

చెక్కునొక్క కంత నీవు చేరి నన్నుఁగూడుమని
చెక్కునొక్కినట్టె నీసేసలముద్దు
మిక్కిలి శ్రీవేంకటేశ మెరయుజాణవు నీవు
నిక్కము నీకాఁ(గి)టిలో నేరుపుమీ నాకు ॥ మేలు ॥ 72

రేకు 1413 లలిత

ఒకటిపై నొకటి నీవుపాయాలు
వెకలినీవిద్యలెల్ల వెల్లవిరి గావా ॥ పల్లవి ॥

సందడి నాచేఇ ముట్టి సరసాలాడేకొగకే
పందెమాడవచ్చేవు పలుమారును
మరదలించి నాచేత మాటలాడించవలపి
అందపుఁగత లడిగే వది నే నెఱఁగనా ॥ ఒక ॥

యేరా నాతుచగిరు లిటు ముట్టియందుకుఁగా
హారములు చిక్కుడివే వది మేలుగా
గోరికొన దాఁకించేకొరకుఁగా చెక్కుముట్టి
యీరీతి వేఁడుకొనే విన్నియుఁ దెలిపెరా ॥ ఒక ॥

యీకర నమ్మఁగూదేఇందుకుఁగా వింతసేసి
యేకతమాదేనంటా నెవసితివి
పైకొని శ్రీవేంకటేశ బడివాయకుండా న-
న్నాతుమదిదిమ్మనేవు అవురా నీవు ॥ ఒక ॥ 73

శంకరాభరణం

అన్నివనులు మీకే అమరుఁగాక। నేము
కన్నుల నన్నియుఁ గనుగొంటిమిగాక ॥ పల్లవి ॥

మీరే తెలియవలె మీలోవిజగడాలు
మారుఁ దెలుఁగవలె మరి మీఁదను
వూరకే మీమాఁట లూఁకొనేచెలులము
కోరి సాకిరి చెప్పఁగూడునా మాకు ॥ అన్ని ॥

చనవు లియ్యఁగవలె చలములు మానవలె
మనసు లెనయవలె మరి మీఁదను
యెనయఁగలిగివట్టియిద్దర మిమ్ముఁ జూచి
కమసన్నఁ గోపించఁగలమా నేము ॥ అన్ని ॥

శ్రీవేంకటేశ నీచిత్త మియ్యఁగ-
నీపతిఁ గూడె నిటు విన్నవ
పూవుఁబరిమళపుపొందులమీలోని-
భావాలు మాకెల్లఁ బెఱకఁగవనమా ॥ అన్ని ॥ 74

42918

పాడి

మొకమోటములంతెల్ల మొదట నేన

వెకలిపీతమకము విడిపించఁగలన ॥ పల్లవి ॥

ముద్దులనీమోము చూచి మొక్కకుండలే(ను) నీతో

గద్దించి నే పలుగఁగఁగలనా

పొద్దుపొద్దు నేఁ దలఁచి పులకించకుండలేను

పెద్దని నీగుణములు వారించఁగలనా ॥ మొక ॥

చేరి నేను ముచ్చటలు చెప్పకుండలేను నీతో

ధీరత నేఁ బింకము సాధించఁగలనా

పేరుకొని సారెసారెఁ బిలువకుండఁగలేను

దూరిదూరి నే నిన్నుఁ దుచ్చమాడఁగలనా ॥ మొక ॥

సతమైన నిన్నుఁ గూడి సంతసించకుండలేను

ఇతరులవలె నెగ్గు లెంచఁగలనా

రతివేళ నిన్నుఁ గడురాయడించకుండలేను

పతిగా శ్రీవేంకటేశ పంతమియ్యఁగలనా ॥ మొక ॥ 75

ముఖారి

ఇందుమీఁద సతిభావ మెట్లానో యేమానో

విందుగాఁ జెలువునికి విన్నవించరే ॥ పల్లవి ॥

కోవిలకూఁతకుఁగానే గుండె జల్లురని చెలి

పూవకపూచినయట్టు పులకించె

మావిమండి యంతలోనే మదనభూతము సోఁకె

పోవులై నవపుప్పొడినే పోయరే బడిమి ॥ ఇం ॥

కోమలి చందురుఁడనేకొరవిదయ్యముఁ జూచి
దీమస మింతయు మాని దిగులందెను
కేమలై నవెన్నెలల దిమ్మువట్టి నిలువున
హైమణచెఁ గప్పురాన మంత్రించరే ॥ ఇందు ॥

ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు విచ్చేయఁగాను
చింతదీర మేనెల్లఁ జెమరించెను
వింతలై నరతులలో విరహపుటోఁకు వాపె
కంతుచిగురాకురక్ష గట్టరే యంగనకు ॥ ఇందు ॥ 76

సామంతం

[1]పట్టరాదు వొకటికిఁ బది యోదువు
అట్టె నీవన్నట్టె యవునోఁ దలఁగరా ॥ పల్లవి ॥

యీఁతలు మోఁతలు నీకు యీదకు రాఁ బొద్దు లేదు
వూఁటగాని అక్కడనే వుండవయ్యా
చూఁతలకు మొరతోవుసుద్దులవాఁడవు నీ-
లేఁతనవ్వు నెఱఁగుదు లేలే అంటకురా ॥ పట్ట ॥

అసలు రేసులు నీకు అంతకెల్ల నేనోప
వేసపునీరాటపాలు విడువవయ్యా
మోవపోఁతి ననవద్దు ముదితలయెదలందు
దోసపులాట్లు మాని తోతో తొలఁగరా ॥ పట్ట ॥

సిగ్గులు నెగ్గులు నీకుఁ జెప్పిచూపనేల మాకు
వొగ్గిననీతొక్కుమట్టు కోరువమయ్యా
నెగ్గించి ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
బొగ్గరవుఁజింతలెల్ల బోపో మెచ్చాయరా ॥ పట్ట ॥ 77

1. ఇందు దశావతారవర్ణనము సూక్ష్మము.

ముఖారి

కనినసీమీఁద నింకఁ గడమలేల
చెదరె నలుకలెల్ల చిత్తగించు చెలిని ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మమతి కోరికలు కోటానఁగోట్లై
కుమ్మరించీ నీమీఁది కొనచూపుల
దిమ్మఁగొనకవే సారెఁ బెగనిట్టూర్పుల
చిమ్మఁజొచ్చె నింకనేల చిత్తగించు చెలిని ॥ కది ॥

వనిత తమకమెల్ల వడిఁబెట్టీ నీమీఁద
చినుకు చిత్తడి మేనిచెమటలను
నినుపువిరహము నీవెఱఁగవె నేఁడు
జినుగాడెఁ దాలిములు చిత్తగించు చెలిని ॥ కది ॥

తరుణినేరుపులెల్లఁ దండోపతండాలై
దొరయఁ గాఁగిటిలోనే తోడచూపీని
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ కూడితి విట్టె
మరిగి తరములేక మన్నించు చెలిని ॥ కది ॥ 78

రేకు 1414 శంకరాభరణం

ఎంతగబ్బితనమే నీ కింతలోననే
మంతనపువినయాలమానితివి నీవు ॥ పల్లవి ॥

కొండవంటిదొర వచ్చి కోరి వాకిట నుండఁగా
అందనున్నచెలులు ప్రియము చెప్పఁగా
విందుకొన్నచలమున నిలుచున్నదానవు నీ—
గుండె యెంతరాయే కడుఁగోమలివి నీవు ॥ ఎంత ॥

చేరి నీవిభుఁడు నిన్ను చెట్టవట్టి వేఁడుకోఁగా
కోరికలు నీలోనే కొనసాగఁగా
మాఱుకొన్నయలుకతో మాటలాడే వతవితో
సారె సంతవెగటేలే జవ్వనివి నీవు ॥ ఎంత ॥

ఇంతటిశ్రీవేంకటేశుఁ డెనసి దాపలియ్యఁగా
సంతమై మరుబలమే సాకిరిగాఁగా
వింతరతులనే చొక్కి వెరగుతో నుందానవు
చింత ఇఁకనేలే మేలు చేకొన్నదానవు ॥ ఎంత ॥ 79

బౌళి

ఒక్కమాఁటే ఇంతయేల వోరుచుకొనేవు
వెక్కసపునీమతికి వేడుకయ్యీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మచ్చరముగలిగినమాటమాటలఁ బతికి
లచ్చన నీకొనగోరిలాగు చూపవే
యెచ్చుకుందు లిద్దరిలో నేమేమి గలిగినా
పచ్చివెచ్చిరతులలోపలఁ దేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥

చలమెంత గలిగినా సారెసారెఁ బతికిఁ
గులుకుఁజూపులలోనే కుప్పళించవే
చెలఁగి ఇద్దరికి నెఁ(నెం?)జెరి వెంత గలిగినా
పలుకులరసాలఁ బచ్చిదేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥

ఆస లెన్నిగలిగిన నటు శ్రీవేంకటపతి
బాసలకూటములలోఁ బచరించవే
గాసి మాని మతిలోని కడమదొడమలెల్ల
నేసలతమకములో నిగ్గుదేరీఁగాని ॥ ఒక్క ॥ 80

బౌళి

ఇంతేపో మొదమాట లింకనేఁటికి తా-
సంతే సంగళమైతే నంతకంటె నేను ॥పల్లవి॥

వయ్యారములతనవొప్పు చూచే తనిసితి-
నయ్యో ఖిం(యిం?)కానేలే అసుద్దులు
గయ్యాళియై తనకమ్ములనే మొక్కితేను
వెయ్యేపి మతిలో దీవించితినే నేను ॥ఇంతే॥

నానాగతులు తనసవ్వులలోనే తనిసితి
కానే యింకానేలే అసుద్దులు
తానే ముచ్చటమాట తలఁపులోఁ బాదుకొంటే
మోనాన నూఁకొంటి మొదలనే నేను ॥ఇంతే॥

గద్దరికోపము తనకాఁగిటనే మఱచితి-
నద్దివో యింకానేల యాసుద్దులు
వొద్దనే శ్రీవేంకటేశుఁ దూరడించి యిచ్చి మోవి
చద్దివేఁడి కింక విట్టె చవిగొంటి నేను ॥ఇంతే॥ 81

గౌళ

ఒకరొకరిమనసు లొక్కటాయను
మొకమొకములు చూచి ముచ్చటాడినట్లు ॥పల్లవి॥

మానినినవ్వివనవ్వు మరువిబాణపుఁబూవు(బువ్వు?)[1]
సావదీరి పతి కొక్కసరి వచ్చెను
అనకమై మారుకుమా రాతవిచూపులు ఇంతి-
కొనలకుచము లందే గురిదాఁకినట్లు. ॥ఒక॥

1. అమ్ము పానభంగము

వనితయాడినమాట వంచినపూఁదేనెపూఁట
ఘనమని కొక్కటి తారుకాణాయను
వెనుకొని యంతలోనే విభునిమొక్కులు అతి -
వినయము లచ్చోనే వియ్యమందినట్లు ॥ ఒక ॥

చెలియత త్తరములు చేఁతలవి త్తరములు
యిల శ్రీవేంకటపతి కితవాయను
యెలమిని సతిరతి యితనికాఁగిటిలో
కలకాలమును నట్టె కాణాచైనట్లు ॥ ఒక ॥ 82

గుండక్రియ

వద్దు నన్నుఁ జెనకకుర వాదేఁటికి
చద్దివేఁడికి సొలపుజంకెనలు మేలు ॥ పల్లవి ॥

వొలసినొల్లములపొం దొనరించుకంటేను
అలవోకలైనపొలయలుక మేలు
కలసీకలయవిమనసు కసిగాటుకంటేను
తలఁపులో నదియాసతమకమే మేలు ॥ వద్దు ॥

పచ్చివెచ్చులకూర్మి పచరించుకంటేను
కొచ్చి వూరకయుండుగుట్టు మేలు
వచ్చియును రాములను వడిఁబొరలుకంటేను
మచ్చరము మాని మెఱ మఱచుటే మేలు ॥ వద్దు ॥

తనిసియునుఁ దనివోనిరతులకంటేను
—తనుఁగొనుచుఁ జెలఁగుసంగతులే మేలు
యెనలేనిశ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికంటే
నినుఁగలసియున్ననానేరుపే మేలు ॥ వద్దు ॥ 83

ముఖారి

అంత కోపితేనే మమ్మ నట్టె నగుమీ
చెంత నీవు చెనకిన చెనకక మానము ॥ పల్లవి ॥

వొక్కటంటే రెండనక వుండుదురా యెవ్వరైనా
మక్కువ మిందర చూచి మాటాడరా
యెక్కువైనదొరవైతే యేలుదుగాని భూమెల్ల
చక్కనిమావద్దనుంటే జరయక మానము ॥ అంత ॥

మెఱిచిన నుఱుమక మిన్నైన నుండదట
గుఱి నీచేఁతలు చూచి కోపము రాదా
నెఱజాణవైతే నీకునీవే వుండేవుగాని
నెఱయ సరికిబేశా విలువక మానము ॥ అంత ॥

మయికి మయి వెట్టేది మున్నిటివారితగవు
నియతి నీవు మెచ్చిన నేను మెచ్చితి
ప్రియుఁడ శ్రీవేంకటేశ పెంపునఁ గూడితి నన్ను
నయమున గుఱుతులు నాటించకమానము ॥ అంత ॥ 84

రేకు 1415 శంకరాభరణం

ఇట్టెపో ధర నెవ్వరికి । తాఁ
బెట్టినమపతే పెదకొలి మవును ॥ పల్లవి ॥

తనియనికోర్కులు తరుణి వెంచఁగ
మనసే యెదపై మలగొనెను
తనుఁ దా నందునె తడఁబడి యిందర
వెనకయు నెఱఁగక వెరగులు వడెను ॥ ఇట్టె ॥

తలిరుఁబోఁడి పతిఁ దలఁచఁగఁ దలఁచఁగఁ
పులక లమ్ములై పొదిగొనెను
విలువున వందుల ఫలితపుసందడిఁ
దొలఁగరాక తోదోపుఁ బడెను ॥ ఇట్టె ॥

కాఁగిట శ్రీవేంకటపతిఁ గూడఁగ-
నాగవియాఁకై యులవడెను
చేఁగవిగురుకెనచేఁతే యిటులై
రాఁగినవలపుల రాయిడిపడెను ॥ ఇట్టె ॥ 85

శ్రీరాగం

నీవనఁగ నేమనఁగ నేరమేకాక
దోవలేవిదోవలనుఁ దొక్కనెట్టువచ్చునే ॥ పల్లవి ॥

కోరిననీకోరికకు గురి గలిగినగాక
ఆరయ నౌఁగాదవి యాడవచ్చును
పూరకే బట్టబాయిట నులివచ్చిమాటలను
[1] దూరవ గోలలేపినఁ దుద నెందు దాఁకునే(?) ॥ నీవ ॥

పొనఁగ నీపతిపేరు పొందుగఁ జెప్పినఁగాక
కొసరి బలిమిఁ దోఁచుకొవి వత్తుము
పసపుఁజీరవానిఁ బట్టుమని యాడితేను
దెసల మాటోఁటి కెట్టు దెలియఁగవచ్చునే ॥ నీవ ॥

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ దెవసె విన్నుఁ జూచి
వొక్కమనసున వింక నుందుముగాక
తెక్కువఁ గడవలోన దీపము ముట్టించిన
దిక్కులఁ దేజములెల్ల దీపించివుండునే(?) ॥ నీవ ॥ 86

1. 'దూరవ' 'దూరాన' కావచ్చును.

బౌళి

ఇప్పట మందియు నీతో నింత యేలరా। నా-
తిప్పరానిచేఁతలందే తేటపడీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నీ వేమి సేతువుర నిన్నుఁ జూచి యాఁడలేవి-
యీవల నా మొగమోట మింత సేయఁగా
కోవరపునామనసు కోపము మించినప్పుడు
కావలసినపనులు గానుపించీఁగాక ॥ ఇప్ప ॥

తప్పేమి నీవంకఁ దలరా నీతో వలిగి
యప్పటి మాటాడేనాయాసలుగాక
యెప్పటికి నింతయేల[1] ఇద్దరి మనలోలోని-
చిప్పలుఁగాఁకలే బుద్ధిచెప్పి నింతేకాక ॥ ఇప్ప ॥

ఇందులో నీకడమేది ఇట్టె నిన్నుఁ బైకొని నే
ముందు నిన్నుఁ జెనకని మోసముగాక
విందుగా శ్రీవేంకటేశ వింత నీనాకూటమికిఁ
జందమైన గుగుతులే సాకిరయ్యీఁగాక ॥ ఇప్ప ॥ 87

ముఖారి

కనుఁగొవరే యిరుగడ చెలులా
ఎవివడి యివి యేర్పరచఁగఁగలరా ॥ పల్లవి ॥

ముదితనవ్వులను మొగిఁ బతికాంతులు
గుదిగొని యిరుదెసఁ గూడఁగను
యిది దిన మిది రే యిపుడని యెఱుఁగక
ముదముల చెమటల మునిఁగిరి దాము ॥ కను ॥

1. 'ఇద్దరైనమనయొక్క లోలో చిప్పలుకాఁకలు' అని విగ్రహవాక్యము.

కలికికోరికలుఁ గొంతునియ్యాసలు
కలపెను మనములఁ గా లవిసి
తలఁపుల నివియే తడఁబడఁజేయఁగ
విలువున నూరకె నివ్వెరగైరి ॥ కను ॥

అతివనేరుపులు నటు శ్రీవేంకట-
పతిరతులు నొకట బలుసుకొని
చతురతనంబుల సందడిసేయఁగ
యితవగుకాఁగిట నెడమీరైరి ॥ కను ॥ 88

సామంతం

ఎన్నఁడు నెఱఁగమమ్మ యింతులాల
కన్నెకు నెందుండివచ్చెఁ గాఁకలెల్లా నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతే ఘనమాయఁ దరుణికి నేపొద్దు
నెలపై కుచగిరులు నిక్కఁగాను
అలరి మీఁదటిపను లైనరీతి నాయఁగాని
కలిగెఁబో యేడలేనికాఁతాళ మిపుడు ॥ ఎన్నఁ ॥

చెక్కుచేయి ఘనమాయఁ జెలియకు నీవేళ
నిక్కి జవ్వనము మేన నిలువఁగాను
యెక్కువమదనకళ లేచినప్పు డేచెఁగాని
దక్కెఁబో తమకములతడఁబా ట్లిపుడు ॥ ఎన్నఁ ॥

వేడుకలే ఘనమాయ వెలయ శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీడ నేఁ డీయింతి నెనయఁగాను
మేడెపుఁజెమటలెల్ల మించినాను మించెఁగాని
కూడెఁబో రతులలోనికూటము లిన్నియును ॥ ఎన్నఁ ॥ 88

శంకరాభరణం

ఎక్క మాపతియ్యవయ్య నేఁడైనను
పక్కన నీసుద్దులెల్లఁ బచ్చిదేరీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

వేడుక నీపలుకులు వినరానివేసాలు
కూడేదిగొల్లెతలగుంపుఁగాఁగిలి
ఆడేటి దొకటి నీయసిమలోని దొకటి
యీడ నాతో నాడుమాఁట లివియైనా నిజమా ॥ఎక్క॥

పూఁతలనీకతలెల్లఁ బుణ్యపుఁదెరువులె
చేఁతలు రుకుమిణిఁ దెచ్చినముచ్చిమి
వాఁ(వ్రాఁ?)త వ్రాసే దొకటియు వక్కణించే దొకటియు
బాఁతిపడి నీవుసేసేబాసలు నమ్మేదునా ॥ఎక్క॥

చేకొని నీవుండేది శ్రీవేంకటాచలము
ఆకడితలఁపులు పదారువేలు
యీకడఁ బలుకుఁబంత మెక్క నన్నుఁగూడితివి
కాకరినీపనులే లోకమున సమ్మతము ॥ఎక్క॥ 90

రేకు 1416 దేసాళం

వేయనీవే యెమ్మెలెల్లాఁ జేసేవెల్లా
బాయటఁ దవకుఁ జిక్కెఁ బండినకొల్లా ॥పల్లవి॥

పచ్చినమరుఁడు బెట్టుపాయ మిది తట్టుముట్టు
మెచ్చనేల యింతేవో యిది నాగుట్టు
విన్నవించ సారెసారె వేపటఁ దవకు బుట్టు
వన్నెలేలే యిఁకఁ దనవలసినట్టు ॥వేయ॥

బూక లెంతయినఁ గద్దు పోయ నిదే కడుఁబొద్దు
వాకిటివిస్తారములేలే వద్దువద్దు
యీకడ నేనేమనిన నింతయుఁ దనకే ముద్దు
చేకొనఁ దనసుద్ది చెప్పఁగా నిబద్దు ॥ సేయ ॥

అంతలోనే తనపొందు అధరపానమే విందు
వింతయైనరతులే వెనకముందు
యింతటిశ్రీవేంకటేశుఁ డిపుడే విచ్చేసె విందు
పంతము చెల్లఁగఁ గూడేభావము చేకొందు ॥ సేయ ॥ 91

పాడి

జవ్వన మందరి కొక్కసరియే కాదా
ఇవ్వల నింతేసి చేసి యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

మదనునియమ్ము వాఁడి మగువ నీచూపువాఁడి
వెదచల్లువలపులు వేఁడివేఁడి
మదిఁ దమకము నిండె మాటలనే పొద్దువోయ
యిదివో యీగతి నన్ను యేలయేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

చందురువెన్నెలబోలి సతి నీనవ్వువ నాలి
సందడిఁ గోరికలెల్ల జాలిమాలి
కందువ చిత్తము రాఁగె కాఁకలు మేనున మూఁగె
ఇందులోనే నీవు నన్ను యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥

వడి నమృతపుబావి వనిత నీమోవియావి
[1] జడియఁగాఁగిటిపొందు జమళీతీవి
కడ శ్రీవేంకటపతిఁగనక కూడితి నేమ—
నెడయ నింతటిమీఁద యేల యేఁచేవే ॥ జవ్వ ॥ 92

1. అనుప్రాస భంగము.

రామక్రియ

ఇంతలో నేఁ దిట్టె తోఁచె నిది యొక్కకాలము
కాంత కిన్నియు మేలుకాల మాయనే ॥పల్లవి॥

కన్నుఁగొనల నిదివో కారుమెరుఁగులు మించె
వున్నతి తురుముమేఘ ముదయించెను
సన్నపుచెక్కుచెమట జడిపట్టి కురిసీని
కన్నెభావ మిది వానకాలమాయనే ॥ఇంత॥

తలపోఁత విరహపుతాపపుటెండలు గాసె
వెలయ నూర్పుగాలి విసరీని
తలచూపరాక చిత్తజునిపోఁటులు మూఁగి
కలికిపై వేసవికాల మాయనే ॥ఇంత॥

సంతమై శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడఁగ నిదె
మంతనపుఁబులకల మంచు ముంచెనే
చింత లిన్నియునుఁ బాసి చిత్తములు చెంగలించె
కాంతచందము చలికాల మాయనే ॥ఇంత॥ 93

కాంబోది

ఇందుకెల్ల నాకుఁ జనవిచ్చితో లేదో
అందరు వినఁగ నాకు నానతియ్యవే ॥పల్లవి॥

వెలఁది నావిన్నపము వింటివో లేదో యే-
పలుకైన నన్ను నిట్టె పాలింతువు
అలుకెంత గలిగిన నతనిమీఁదా నీ-
తలఁపున్న విఁక నేమిఁ దడవకువే ॥ఇందు॥

కోమలి నాదండము చేకొంటివో లేదో। అతఁ-
డేమనిన నవియెల్ల విందుకొనవే
యేమది యింతగోపము నిలుపుదురా
యీమాఁట తనదేకా నెంచుమనెనే ॥ ఇందు ॥

విచ్చలుమ నన్ను మన్నించుతువో లేదో। నేఁ-
డిచ్చటను శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితి
మెచ్చితి రిద్దరు మీరు మీ నను। యివి
తెచ్చిన లింతేకాక తగ్గుమొగ్గులా ॥ ఇందు ॥ 94

గుండక్రియ

తెలిసె నీగుణమెల్లాఁ దేటతెల్లమై
కలఁదన్నవారికెల్లాఁ గలిగినట్టైపో ॥ పల్లవి ॥

తచ్చనైనతలఁపులో దాఁగివుంటివో కాని
ఇచ్చట నేఁ దలఁచితే నెదురైతివి
మచ్చికఁ బ్రంహ్మా(బ్రహ్మా?)దుఁడుమా(మాఁకు?)లోనఁగలఁదంటే
నచ్చట నుండితివి నేఁ డటువలెనేపో ॥ తెలి ॥

చూపులోనఁ గనుపాపచొప్పున నుందువో కాని
యేపున నెందుఁ జూచిన నింతా నీవే
పైపై పదారువేలుపడఁతులకును పెక్కు-
రూపులై నిలిచినవరుసవలెనే పో ॥ తెలి ॥

పంతపునాకాఁ(గి)టిలోఁ [1]బాతురాడితివో కాని?
దొంతిపెట్టి రతులెల్లఁ దోడుచూపితి
యింతలోనే శ్రీవేంకటేశుఁడ నీదాసులకు
సంతతము నీకృప సతమైవట్టేపో ॥ తెలి ॥ 95

1. 'పాతరాడు', లేక 'పాతరలాడు' అనుటకు వ్యావహారిక రూపమా?

భూపాళం

తెలుసుకో నీపేరు దేవుఁడవట
కలగాదు విఱుతారుగాణలట ॥పల్లవి॥

అల్లాడ నొకలేమ అడిగితినని నిన్ను
వల్లెగా నీకేమిగావలెనో కాని
చల్లఁజూపులజవరాలు చక్కవిది యాకెరూపు
యెల్లచోటఁ దనపేరు యిందిరయట ॥తెలు॥

మక్కువ నాడినమాఁట మఱవకుమనె నిన్ను
యెక్కువ నీవాకెతోడ యెన్నఁడో కాని
తొక్కినపదములో విదొమ్మివేళఁ దోఁచునట
చిక్కులఁ జెప్పినఁ బచ్చిదేరునట ॥తెలు॥

యింతలోనే వచ్చి తా నీయెదుట నిన్నియు ననె
మంతనాన యెంతటితమకమో కాని
వింతగా శ్రీవేంకటేశ వెలఁదిఁ గూడితి విట్టె
మంతుకెక్కె విన్నియు నీమహిమలట ॥తెలు॥ 86

రేకు 1417 ఆహిరి

ఏమిసేతు నీకు నే నీయింతి వింతె
నీమేలే నామీఁద నెరపుమీ ఇపుడు ॥పల్లవి॥

చిత్తములో నన్ను దయసేయఁగా నాలో
తత్తరాన నుండలేక తాఁకనాడితి
ఇత్తల నాతమకమె యింతసేసె నాతప్పు-
లెత్తి నీవాడిన నవి యెన్నైనఁ గలవు ॥ఏమి॥

యెదుట నీవుండఁగానే ఇందాఁక నెరసిన-
వుదుటుఁగాఁతాళాన నుప్పటించితి
కదిసినజవ్వనపుఁగాఁకఁ బడ్డదానఁగన
తుదమొద లెఱఁగ వింతకు నలుగకుమీ ॥ ఏమి ॥

అక్కున నీవు నన్ను నలమఁగా నంతలోనె
గక్కన నే మందు విన్నఁ గాఁగిలించితి
యెక్కువశ్రీవేంకటేశ యెప్పుడును నీకు నే
మక్కువసతిఁగనక మనసు చూపితి ॥ ఏమి ॥ 97

వరాళి

అప్పుడైనా సంతోసమౌనా నీకు
యెప్పుడుఁగూటమికంటె నిదియే మేలు ॥ పల్లవి ॥

యిప్పుడు సిగుజాము నే నెఱిఁగి కమ్మర నీ-
కప్పినవలలకుఁ జిక్కకపోదు
యిప్పటి యీవెదఁబొందేయుండుకంటే నామోహ-
మొప్పగించి వొక్కచోట నుండుటే మేలు ॥ అప్ప ॥

ఇటువంటినీవెకా నే నెంతి విన్నఁ గొసరి(రే?)
అటవి నాతమక మాఁపలేను
చిటిపొటియలుకల చిందువందై యుండుకంటె
తటుకునఁ దెగువై నతలఁబోఁతే మేలు ॥ అప్ప ॥

విన్నవేపో తొల్లియు శ్రీవేంకటేశ నాలో-
నెన్ని యిట్టె విన్నఁగూడి యెడయలేను
మన్ననరతుల మైమఱచి నే నుండుకంటె
వున్నతి నీగోరితాఁకు కోరుచుటే మేలు ॥ అప్ప ॥ 98

ముఖారి

మేలైన నాలైన మెచ్చే నాకు
ఆలకించి తను నవుఁగాదనఁబోయేనా ॥పల్లవి॥

యింతపచారములేల యిందుకుఁగాను । అతఁ—
డెంత సేసిన నదే యితవు నాకు
సంతసమైతేఁ దనకుఁ జాలుఁగాక । నే—
నెంతకోరిచిక నేమాయరా ॥మేలై॥

వేమారుఁ దనకు నే విన్నవించనోప విట్టె
యేమని యానతిచ్చిన యింపే నాకు
దీమసాన నీవేళఁ దీరకున్న మానెఁగాక
ప్రేమ మీఁదటికైనాఁ బెంచకు దీనా ॥మేలై॥

పలుమారుఁ బంతమిచ్చి పలుకఁగాని । యెంత
చలిమైన బలిమైన నమ్మితే నాకు
వలపి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడెఁ గాక
తొలుత నిటులైతే నే దూరఁబొయ్యేనా ॥మేలై॥ ౪౪

సామంతం

పలుకుఁబంతము నొక్కపాటి గాసద్దా
చెలుములు సలుకలు చెల్లునా విభుఁడా ॥పల్లవి॥

ఇంతలో నీమాటలకు నెగ్గులెంచేవాఁడవైతే
చెంతల నన్ను ముందు చెనకనేల
సంతముగాకుంద తేవు జంకెన కోసువరేవు
కొంతగొంత తెగి కొంకఁగూడునా విభుఁడా ॥పలు॥

కానగానచేఁతలకే కోపగించేవాఁడవైతే
చనవిచ్చి సరసాలు జరపనేల
అనుకోకుండఁగలేవు అందుకు విలువలేవు
వసధిలో లోఁతెంచవలెనా విభుఁడా ॥ పలు ॥

మత్తిలి మైసోఁకులకే మఱపొందేవాఁడవైతే
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ గుంపెనింతేల
హత్తినకూటమివలె నతిరాజసమువలె
ఇతరాలఁ దామసాలఁ దగునా విభుఁడా ॥ పలు ॥ 100

గుండక్రియ

ఓడలు బండ్లు వచ్చు నొక్కవేళ దానికేమి
కూడినమీఁదటఁగాని కూరిమి లేదు ॥ పల్లవి ॥

నీవు విచ్చేసినదాఁకా నెంత ప్రియము చెప్పె
సేవలు నీవాకె కిఁకఁ జేయవలసె
తావులఁ దగులయినదాఁకానేపో యెవ్వరికి
యేవలఁ జొరక లోఁతెఱుఁగరాదు ॥ ఓడ ॥

అంకెకు వచ్చినదాఁకా నాడినట్టె యాడెఁ జెలి
ఇంక నీవాకెకుఁ బంతమియ్యవలసె
పొంకము లట్లనేపో భూమిమీఁద నెవ్వరికి
లంకెలఁ బెనఁగ కిట్టె లావెరుఁగరాదు ॥ ఓడ ॥

ఇవ్వ డింతపడి నిన్ను వింతి రతుఁ జొక్కించె
పిప్పిగా నాకెమెచ్చ మఱపించవలసె
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ ఇంతికి నీకిదియేపో
ముప్పిరిమాటలఁగాని ముచ్చట వోదు ॥ ఓడ ॥ 101

వేళావళి

ఆతనికి నిది పరాకౌనో కాదో
కాతరపుభ్రమ నేఁ గాచుకున్నదానను ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు వచ్చునో విభుఁ డేమనిపలుకునో
అప్పుడు నేరరాదంటా నేను
రెప్పవెయ్యక కన్నుల రేఁగి రేఁగి కనుగొంటాఁ
జప్పు డాలింపుచు నే పిచ్చుట నున్నదానను ॥ ఆత ॥

యెదురుగఁ బోకున్న యేమని యెగ్గువట్టునో
అదనేదో విభునికినంటా నేను
వెదచల్లుఁగూరిమితో వేఁగుదివ్వె వెట్టుకొని
నిదుర గంటికి రాక నిలుచున్నదానను ॥ ఆత ॥

యింతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిందు పచ్చేసి
యెంతకెంత నన్నుఁగూడె నిదె యంటాను
సంతసపుఁబులకల జడియుచుఁ గరఁగుచు
వింతరతుల విఱ్ఱవీఁగుచున్నదానను ॥ ఆత ॥ 102

కు 1418 లలిత

[1]కోరి బిడ్డఁడంటాఁ గంటి గోవిందుని
సారెహారె దూరనేల చందమాయనే ॥ పల్లవి ॥

వెల్లిమఱుగు లీఁదఁబోవు వెదఁగుకొండ లెత్తఁబోవు
చల్లరీఁడు మా(మాఁ?)కులందు నురిగి తిరుగునే
వల్లెతాట రోలఁగట్టువరచినను పరచినను
యెల్లనాఁడు మానఁడింక నేమిసేతువే ॥ కోరి ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలఛాయలోనిది దశావతారసమన్వయమూ కొంత.

వేఁడుకొనఁ జెప్పుపెరుగు వెంటఁ దిరిగి తల్లికైన
వాఁడియడవిఁ దిరుగు బండి విఱిచెన్ననే
పోఁడిమలర నెంత నేము బుద్ధిచెప్పినాను వినఁడు
వీఁడేఁటిబాలుఁడమ్మ యెంత చూడరే ॥కోరి॥

చెలులనెల్ల బంగపెట్టి చేఁతలందె నలికియాయ
పులుమీఁద నెక్కి తొలి పుడమి వెలసెను
మెలఁగి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిలిచె నింతలోనె
యెలమి నలుఁడుచేయుచేఁతలెల్లఁ గంటిరే ॥కోరి॥ 103

గుండక్రియ

అప్పటి నీచెలు వంతయును
కుప్పలుఁ దెప్పలు కోరికలాయ ॥పల్లవి॥

వాయలేక ననుఁ బలుమరుఁ జూచే
సోయగంపుసిచూపు లివి
నేయపిములుకులు కల ముగను –
సాయకకోట్లచందములాయ ॥అప్ప॥

అడుగిడఁ జాలక ఆడినమాటలె
బడిబడిఁ బలికేపలుకు లివి
జడిగొనుముత్యపుసరులై విరులై
విడువనివెన్నెలవేఁడిము లాయ ॥అప్ప॥

ముచ్చట వాయక మోహదాహమున-
విచ్చేటిమోవులయావు లివి
ఇచ్చవవిది శ్రీవేంకటేశ నీ-
తచ్చనకూటపుతలపోఁతలాయ ॥అప్ప॥ 104

నాగవరాళి

ఇద్దరితలఁపు లవె యింపు లవె మీలోన-
వద్దిసకోరిక లవె అంపరాదా మమ్ము ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతరో నీవిదె నీవిభుఁ డల్లవాఁడె
పలికినమామాఁటపట్లు నవె
తలఁపులుఁదలఁపులుఁ దలకూడె మీలోని-
యలుక లిన్నియుఁ దీరె నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥

కప్పిన నీచూపు లవె కాంతునిరూప మదె
తెప్పలఁదేలేటిమీతెలువు లవె
వొప్పన నేసితిమి మిమ్మొకరొకరివి పీకే
అప్పుడే చలము చెల్లె నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥

చిమ్ములనీచేతు లవె శ్రీవేంకటపతి-
కమ్మనతముకమలకాఁగి ళదె
దొమ్మిగాఁ గూడితి రట్టె దోమతెరమంచములో
అమ్ముడుజీతము లాయ నంపరాదా మమ్ము ॥ ఇద్ద ॥ 105

ముఖారి

ఔలే నేనే మీకు నలసైతిని
తేలించేవు యింతుల కిదే చాలుఁగాదా ॥ పల్లవి ॥

ఆరీతి నన్ను విట్టై యాఁడవచ్చుఁ గాక మరు-
వారిఁ జిక్కి నావలెఁ జదవచ్చునా
నేరుపు మెరసి మీకు నెలఁతి లిందరు నన్ను
దూఁపట్టై యాతవిని దూరరాదా పోయి ॥ ఔలే ॥

అప్పటప్పటికి నన్ను నలుగకుమని బుద్ధి
చెప్పవచ్చుఁగాక నాకుఁ జేయవచ్చునా
యెప్పటి మాపొందుఁబాసెలుఁగక నన్నునె మీ-
రుప్పటించే రాతనినే వుప్పటించరాదా ॥ జాలే ॥

అంచెల పిందుకును మీ రాతనిని నన్ను దగ్గ-
రించవచ్చుఁగాక తమి రేఁచవచ్చునా
యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె నన్నుఁ గూడె
మించి యేకచిత్తాన మెచ్చరాదా యితని ॥ జాలే ॥ 106

ముఖారి

ఇన్నియుఁ గన్నవే కావా యిఁక నేఁటికే
పున్నమవెన్నెల పండి పొల్లయియ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

యెన్నరావికాఁకతోడ నిప్పటినీచములు
ఇన్నియుఁ జూతముగాక యెందుపోయేనే
విన్నఁ గుప్ప కోపములు నేఁ దాళ్లింతే గాక
యెన్నటివే కావా మీహృదయములు ॥ ఇన్ని ॥

విందువలె నామాట వినక నేసేచేఁత
కందము గాక నే నెక్కడ వోయేనే
ముందటికన్నులకంటె మొనవాండ్లైనవన్ను-
లందమాయఁగాక చూపు లప్పటివే కావా ॥ ఇన్ని ॥

వేఁడివేఁడిరతుల శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి
యేఁడు నిమిషము దోఁచె నిదిగదవే
[1] నేఁదే పెండ్లి నీకు నేఁదే నాగవల్లి
పోఁడిమాయ మీలోవిభోగములు ॥ ఇన్ని ॥ 107

1. అన్నమాచార్యులకాలానికే పెండ్లి నాగవల్లి ఒకరోజేనా? లేక ఉత్సాహక-మైనవాక్యమా?

రామక్రియ

ఎంతలే దాతపమోహ మేటుచెప్పేవే
యింత నన్ను నాలించ విది వరాకా ॥పల్లవి॥

ఆయలేవే చాలుఁజాలు అతనికి నేనేలే
వేయువేయువలపులవేడుకకాఁడు
పాయమునఁ దనమీఁది భ్రమఁ బడే విఁటేకాక
యీయెడ నాపైఁ దన కిది వరాకా ॥ఎంత॥

యెంచనేలే చెలియ తా నెక్కుడెక్కుడనై నాను
కంచపుఁబొత్తుసతులగమికాఁడు
వంచినచూపుల నేనే వలలఁ జిక్కితిఁగాక
యీఁచుకంతయినఁ దన కిది వరాకా ॥ఎంత॥

అంపము సేయఁగనేలే యందుకేమి పెక్కుండ్ల-
విందు గాఁడా యాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
పందెమాడి నన్నుఁగూడెఁ బాయకిట్టె తన కింక
యెందరు గలిగినాను యిది వరాకా ॥ఎంత॥ 108

రేకు 1419 సాళంగం

మొదలనే యీడోక మోనపోక
పొదలించవలెఁగాక పొద్దువోక ॥పల్లవి॥

నెలంతకు నీకుఁ బోమ నేరమి యెంచను లేదు
యెలమి మీయిద్దరిలో నేల వాదు
కలఁచి చూచె వింతే కంతునికిఁ బొద్దువోదు
వలచినమీఁదఁ బాయ వసముగాదు ॥మొద॥

ఇంతలేపి పొట్టేల ఇద్దరికి నీలీల
పొంతనే లేచినయట్టిపొద్దువేళ
వంతులఁ దెప్పలఁ దేవద్దు వద్దు మీపొం
కొంతగొంత పంతమిచ్చి కొసరనేల ॥ మొద ॥

యిన్నియు పంతటఁ దీరె యెన్నికలు చేకూరె
చెన్ను మీరెఁ గూరిములు సిగ్గులు జారె
వన్నెల శ్రీవేంకటేశ్వరునకు నీకు సారె
మన్నకూటమిలోన మంతనాలు చేరె ॥ మొద ॥ 109

సామంతం

మేలుమేలు నీజాద మెచ్చితి నేను । నీ -
వీలాగు గాకున్న నెన్ని కవుదువా ॥ పల్లవి ॥

కిన్నల నేఁ జూచితేనే కవకవ నవ్వేవు
వున్నతి నీకు నాకు నేపూరిపొందురా
యిన్నేసిజాణతనము నీవు నేరకున్న
మున్ను రుకుమిణి నీకు మోహించునా ॥ మేలు ॥

ఇంతుల నేఁ బిలిచితే నేమియని దగ్గరేవు
కొంతైన నే విన్నుఁ బేయుకొంటివటరా
పొంత పట్టె వుప్పునేసి పొత్తుగలయ వచ్చేవు
పంతము లేకుంటే శ్రీపతి వవుదువా ॥ మేలు ॥

ఇట్టె నేనేకతమైతే నిటు నన్నుఁ గూడితివి
వొట్టివనీకు నాకు వొడఁబాటురా
దిట్టవు శ్రీవేంకటేశ తెగు వింత లేకుండితే
జట్టికాఁడ నీకు నేమ సతమవుదునా ॥ మేలు ॥ 110

లలిత

పలపెఁదుఁ జల్లినా వద్దనకువే
చలిగాలి యొకచోట విషమయ్యీనా ॥పల్లవి॥

పైపై సిసిరుఁ దేపడఁతినో చూచెసంటా
కొపగిఁచే వది యుక్తే కొనసాగీఁ
దీపించి మెఱుఁగులు దిక్కులెల్ల మెఱిచిన
రూపురేకై యొకచోట రూఢికెక్కీనా ॥పల॥

కోరిక నెవ్వతెపైనో కూరిమి సలిచెవంటా
దూరె వాతని నవి తుదకెక్కీనా
కాఁడక మ్మేవానలోనఁ గడఁగి పుట్టినయట్టి
సిరుబుగ్గ లొకచోట విజమయ్యీనా ॥పల॥

శ్రీవేంకటేశుఁ దేచెలిఁ దొల్లి కూడెసంటాఁ
గావరించే సప నీవు గంటివా నేఁడు
ఈవేళ నినుఁ గూడె నిట్టె పో భువిమీఁదఁ
బూవుఁ బరిమళము లెప్పుడు రెండవునా ॥పల॥ 111

సాళంగనాట

పులుఁగునెక్కేటిపెద్దబొమ్మలవాఁడు
కలికిచేఁతల నించీఁ గానరటే మీరు ॥పల్లవి॥

పామునాడించినయట్టిబాలయోగిపిన్నవాఁడు
వాములవెన్నలుదినేవలువకాఁడు
చేముంచి కొండలెత్తేసిద్ధవిద్యలవాఁడు
కామినులాల వచ్చెఁ గానరటే మీరు ॥పులుఁ॥

పొంచినరాకాసిఁ జంపి భూతినాథుడై నవాఁడు
పెంచెము గట్టుక వెంపించేవాఁడు
అంచెల విప్రవినోదై తిరిగేటివాఁడు
కంచుమిఁ(మిం?)చై తిరిగాడీఁ గానరటే మీరు ॥ పులుఁ ॥

విడివిడిచేతులతో [1] విద్యములయాటవాఁడు
అడవిఁగాచేటిగంగ్యావులవాఁడు
చెడవివరములిచ్చేశ్రీవేంకటాద్రివాఁడు
కడు నెందు చనె వీఁడిఁ గానరటే మీరు ॥ పులుఁ ॥ 112

సామంతం

అన్నియును నొక్కజాడే యనవచ్చునా
కన్నులపండువగాఁ గనవలెఁగాక ॥ పల్లవి ॥

సన్నమాయ నెన్నడుము చన్నుదోయి ఘనమాయ
కన్నియ కీరెండు నంగములేకావా
యెన్ననేల యిందులోనే యెచ్చుకుందు లాయనఁటా
పన్నినవారివారిభాగ్య మింతేకాక ॥ అన్ని ॥

నవ్వులు దెలుపులాయ నలుపాయ కనుచూపు
జవ్వవిమేనివిలాసములే కావా
యెవ్వరి కేమనవచ్చు ఇందుకుఁగా మనమున
నొవ్వలేల తా మున్ను నోచినంతేకాక ॥ అన్ని ॥

చెదరెఁ గెంపులు మోవి చెక్కులెల్లఁ జీరలాయ
ముదితపలుకులకు ముంగిలేకాదా
వెదచల్లె మచ్చిక శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె కూడె
మదమఁడు పేసినట్టిమాయ లివి గాక ॥ అన్ని ॥ 113

1. 'విద్యము' 'రూపము చింత్యము'

సామంతం

రతి నీపలుకులకు రామసడిపులకు
గతిగూడఁ గడమ రాగము సేయుమీ ॥పల్లవి॥

పిల్లఁగోవిరవములు బెరయించఁగా నదే
గొల్లెతలమట్టెలకుఁ గూడె సుతి
పల్లవపుఁబదముల పాటలు వాడుచుఁ
గల్లగాదు కడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥

ముందు నీసంకపురవ రమునకు గోపికలెల్ల
కుందణపు టందెలకుఁ గూడె సుతి
చిందుల రాగములు చిలికించి చిలికించి
కందువలఁ గడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥

పెనఁగేనీపూఁచపులు పెరుగమ్మెకాంతల—
కొనగోరితాఁకులకుఁ గూడె సుతి
చెనకితి వెందరిని శ్రీవేంకటేశ్వర
కనుచొక్కి కడమ రాగము సేయుమీ ॥రతి॥ 114

రేకు 1420 శ్రీరాగం

ఇందుకుఁగా నేమన్నా నెరవు తాను
ఇందరు నీకారుకాణ లెఱుఁగవివా ॥పల్లవి॥

వొల్లవిసతులమాట వొప్పులును దప్పులవు
చల్లవిచూపులయినచల్ల వేఁడవు
చెల్లుబడి విచ్చకపుఁజేఁతలెల్ల మోఁతలవును
యెల్లవారు నివియెల్ల నెఱుఁగవివా ॥ఇందు॥

పనసెనడువిచోట మక్కువలే తక్కువలా
తనివోనినవ్వులు తాపము లవుసు
చవిచిచ్చి చెనకెడుసరసాలు విసాలా —
సెసయువియ్యాళ్ళా లెఱుఁగనివా ॥ ఇందు ॥

కూరిమిలేవిచోట గౌసరులే కసరులా
కోరి చేకొనిన నివే కూటములా
వేసులేక కలసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె నన్ను
యీరీతి సంతులెల్లా నెఱుఁగనివా ॥ ఇందు ॥ 115

ముఖారి

ఇటు వలెనేపో నీయెప్పితలు। నీ —
ఘటన చిప్పినయు నీవే కానవుగాక ॥ పల్లవి ॥

ఐడియునీమాఁట నీకుఁ జక్కనేకాదా
కడవారి కియ్యకోలు గావతెఁగాక
విడువక వేముచని వేమెఱుఁగు నా। యే —
యెద నెవ్వరైనా నెఱుఁగుటగాక ॥ ఇటు ॥

మిక్కిలినీచేఁత నీకు మెచ్చేకాదా
దిక్కులవారికి విన్నిఁ దెలుపుఁగాక
చొక్కి దనరూపు దానే చూడవచ్చునా
యెక్కడా నద్దములోనే యేగుపడుఁగాక ॥ ఇటు ॥

నేసున శ్రీవేంకటేశ నీవే కావా
ఐనప్పటి మఱపంతేకాక
తేనెతీపు తేనియకు తెలిసియౌనా। యిట్టె
పూని చవిగొన్ననన్నుఁబోఁటి కింతేకాక ॥ ఇటు ॥ 116

సామంతం

తనువు తనదిగాని తలఁపు ¹నీది
పెనఁగి మాఁకునఁ దీగె పెరసినయట్లు ॥ పల్లవి ॥

మోమునఁ గమ్మలుగావి మోహపుఁజూపులు నీపై
కామినిభావము చెప్పఁ గతలాయను
తామరలు కొలనిలోఁ దరులఁ బరిమళము
వేమారు నిండుకొన్న విధమాయ నిపుడు ॥ తను ॥

చెలితో మాటలుగావి చిమ్ముచేఁతలు నీపైఁ
గలిగినవిధమెట్లాఁ గనుఁగొనుమీ
చిలుకలు వనములఁ జెలరేఁగుపలుకులు
వలరాజునమ్ములకు వాఁడివెట్టినట్లు ॥ తను ॥

పురముపై ²నుంటేకాని పువిదప్రాణము నీపై
గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడ
సరిలేనిమీలోనిసరసపుఁగూటములు
ఇరవాయఁ బాలు నీరు నేకమైనగతిని ॥ తను ॥ 117

సామంతం

ఏఁపులేల పూఁపులేల యెడమాటలేల ఇఁక
రాఁపులెల్లాఁ బక్కనయ్యా రమ్మనవే తన్నును ॥ పల్లవి ॥

అసము దించక నీరాలాడీఁగాక తాను
వసిగాటుఁ దత్తరము నాకంటెనో
ముసిముసినవ్వు నవ్వి మోముమోము చూచితేను
రసికుఁ దన్నిటానౌను రమ్మనవే తన్నును ॥ ఏఁపు ॥

---

¹ ఇక్కడ 'నీ' దగ్గరపాదపూర్తిగీత యున్నది. అట్లైన యతిప్రాసభంగము. ప్రామాదికము గావచ్చు. 2. ఉంటె=ఉండుటె.

తెచ్చుకోలుఁదెలిపితో తెగుపలాడీఁగాక
నచ్చుకొట్టేవినయాలు నాకంటెఁబో
పెచ్చువెరిగేది చూచి పెదవులే గొణఁగివి
రచ్చలో సుద్దులు మాని రమ్మనవే తన్నును ॥ఏఁపు॥

ప్రియమునఁ గాఁగిలించి బిగిసీఁగాక తాను
నయగారిమేమఱపు నాకంటెఁబో
దయ శ్రీవేంకటపతి తానే నన్నుఁ గూడె
రయమున దినమును రమ్మనవే తన్నును ॥ఏఁపు॥ 118

దేశాక్షి

అంగన లారతివేళ అరసిరారో
సింగారరాయఁడు యేమిసేసీనో యీవేళ ॥పల్లవి॥

వుప్పవడమౌ విఁ(విం?)తక వుదయఁ దా నీవేళ
అప్పుఁడు దధ్యన్నము లారగించు నీవేళ
అప్పుదే మొకమజ్జన మవధరించు నీవేళ
ఇప్పు డేమిసేసీనో యెఱఁగ మీవేళ ॥అంగ॥

తిరువారాధనవేళ తిరువందికాపువేళ
అరిది యప్పాలు వన్నాలారగించు నీవేళ
దొరలకొలు నీవేళ తోదోపు లీవేళ
సిరివరుఁ డిపు డేమిసేసునో యీవేళ ॥అంగ॥

యిట్టె యలమేలుమంగ యేకతమాదేవేళ
చుట్టి రా నంగరంగాలు చూచేవేళ
మెట్టి శ్రీవేంకటపతి మెరపి యేఁగేవేళ
చెట్టాపట్టాలతో రతిఁ జెలఁగు నీవేళ ॥అంగ॥ 119

శంకరాభరణం

ఒకటి గూడినను వేరొకటికిఁ బొసఁగదు
వికటాలై నీవలన వేదనలే చెలికి ॥పల్లవి॥

కమలాక్షిగనక యీకన్నీటికాలను దగు
తమకపుమేనికాఁక తగదు గాని
తమిఁ గిరవాణిగాన తగుఁ బొదలుమాఁటలు
అమరౌ(రవు?)[1] చెదరినయట్టినెరివురులు ॥ఒక॥

జక్కవకుచగనక సరిఁ దాపరవి మేలు
నిక్కి వెల్లవిమేనివెన్నెలఁ గూడదు
అక్కటా చిగురుఁబోడి కగుఁ జెమటలమంచు
గక్కన విట్టూర్పు వెనుగాలి గాదుగాని ॥ఒక॥

మదగజయానగాన మఱపుమదము దగు
అదనఁ గిందుపడేదే యది చెల్లదు
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె కూడితివి
కదియ కింతయేఁచినకపటమే నేరమి ॥ఒక॥ 120

రేకు 1421 సామంతం

నిక్కి నాతమకానకు నీవే కావలెఁగాక
యెక్కువ నన్నిటు గావ నెవ్వరున్నా రిఁకను ॥పల్లవి॥

కోపగించి నిన్నయితేఁ గొసరుదు నేను; నన్నుఁ
బైపైనే బుజ్జగించి పాయలేవు నీవు
చాపలాన గొణఁగుచు సాదింతు నే నిన్ను
తీపుమోవి నాకు నిచ్చి తేలింతువు నీవు ॥నిక్కి॥

---

1. 'అమరవు' అను వ్యతిరేకార్థములో ప్రమాదపతితమునో, వ్యావహారికముగనో 'అమరౌ' అనురూపము వాడియుండవచ్చు.

వేగిరించి విన్నయితే వెంగెమాడుదు నేను
బాగుగా నందుకు నీవు పకపక నవ్వుదువు
ఆగతి నడుగరానివై నా నడుగుదు నేను
సోగలు పాదించి తెప్ప చొక్కింతువు నీవు ॥విక్క॥

ముందుముందే కాలఁ జిమ్మి మొక్కులు మొక్కుదు నేను
అందుకంటే మునుప సన్నాదరింతువు నీవు
ఇందుకే శ్రీవేంకటేశ యెనసితి నే నిన్ను
కందువలఁ గరఁగించి కైకొంటివి నీవు ॥విక్క॥ 121

శ్రీరాగం

మీరేమి దూరకురే మెలఁతలాల
ఆరసి నే నెఱఁగుదు నతనిగుట్టెల్లా ॥పల్లవి॥

సొలసి యెవ్వతెదిక్కు చూచినఁ దాఁ జూచెఁగాని
మెలుపున నాతఁడు నామీఁదికన్నే
అలరి యీమాటలు తానాడిన నాడెఁగాని
కలదెల్లా నామీఁదికలవరింపులే ॥మీరే॥

వనుపై యెవ్వతెతోఁ దా నవ్వితేనే నవ్వెఁగాని
చనవై నాతోనే పో సరసమెల్లా
చెనకి యెక్కడఁ బొందుసేసితేఁ జేసెఁ గాని
పెనఁగి నాపైనే పో ప్రియమెల్లను ॥మీరే॥

పరుపిచ్చి యెందుఁదివచ్చినఁ దా వచ్చెఁగాని
సరి నాకాఁగిటనే పో సమరతులు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డయినఁ దా నాయఁగాని
వురముపై నమ్మ మోఁచె నున్నపంతా లేఁటికి ॥మీరే॥ 122

బౌళిరామక్రియ

రమణిజవ్వనము రూపరాజ్య మిదె
అమరఁగ నిటు గొనియాడరె చెలులు ॥పల్లవి॥

కాంతకుచంబుల ఘనదుర్గంబులు
కాంతి జక్కవలు [1] గజబలిసె
పొంతనె పిఱుఁదనుపులినపుఁదిప్పలు
మంతుకెక్క నదె మదనుఁడు బలిసె ॥రమ॥

సతివలయపుముఖచక్రవాక మిదె
అతికళల చంద్రుఁ డదె బలిసె
మతకముతోఁ గచమండలరాజ్యము
మితిమీరినతుమ్మెద లిటు బలిసె ॥రమ॥

తరుణిరతుల బంధపుబహురాజ్యము
పరతి శ్రీవేంకటవిధి బలిసె
అరయ నతనిపుర మందుకుఁ బతిగా
పెరుగుమించ నీచెలియును బలిసె ॥రమ॥ 123

బౌళి

వెలఁదివిరహ మెంతో విన్నవించితిమి నీకు
తలఁపుఁ దలఁపు మీకే తారుకాణలైనవి ॥పల్లవి॥

మాట లెందున్నవో కావి మగువకోర్కులు నీ-
చేటలమోవిఁయుండే తిరమైనవి
నీటుఁజూపు లెందున్నవో నివ్వెరగై వూర్పులెల్లా
కూటువ నీముద్రలపైఁ గుమ్మరించినవి ॥వెలఁ॥

---

1. గజదొంగవలె 'గజబలిసె' ఇక్కడ గజశబ్దమునకు ఎక్కువ, పెద్ద అనియర్థము.

వివర మెందున్నదో వెలఁదికి నీవు లివె
తవిలి నీముద్దులందే తావైనవి
వువిదకు గమన మెందున్నదో పాదములు
యివల నీవున్నవీధి కిటు మొకమైనవి ॥వెలఁ॥

పంత మెందున్నదోకాని పడఁతికి వినయాలు
చెంతల నీదూతికకే సెలవైనవి
యింతలో శ్రీవేంకటేశ యిట్టె విచ్చేసి చెలిని
వంతసావఁ గూడఁగాను జయము చేకొన్నది ॥వెలఁ॥ 124

సామంతం

ఇద్దరి కిద్దరే సరి యీడుకు జోడుకుఁ దగు
గద్దరికన్నులఁ జూడఁగలిగెఁగా మనకు ॥పల్లవి॥

పంతపు చెలిచన్నులు(లః)పసిఁడికాంతులకు
కాంతునిపీతాంబరపుకాంతులు సరి
[1]దొంతులచెలినీలపుతురుముకాంతులకు
వంతుల మేనినీలవర్ణము సరి ॥ఇద్ద॥

జలజాక్షి వెలలేనిజఘనచక్రమునకు
చలమరివలకేలిచక్రము సరి
కులికేటియీయింతికుత్తికశంఖమునకు
చలివాయ రమణునిశంఖము సరి ॥ఇద్ద॥

కమలాక్షి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడుటకు
రమణుఁడంటినసమరతులు సరి
తమితోడ నిద్దరికి తారుకాణలైనట్టి —
సముకపుమోహములసంతసములు సరి ॥ఇద్ద॥ 125

1. 'చెలిదొంతులనీలపుతురుముకాంతులు' అనుట సహజము.

పాళంగం

నీకు నీవే చూచుకొమ్మీ నీయందు నేరమి
మాకుఁ దెలియదు యేమి మఱఁగో కాక ॥పల్లవి॥

సెలవుల నగితేనే సిగ్గులకు వెలితా
కలికి నీయందు నేమిగనెనో కాక
తులికి మాటాడితేనే గుట్టులేవిదాయనా
వెలి నీచేఁత కదేమి వేఁగెనో కాక ॥నీకు॥

తప్పకచూచితే పంతమునకు వెలితా
చెప్పరానిపని యేమిసేసితో కాక
యిప్పుడే తలవంచితే యెమ్మెలకు హీనమా
అప్పుడే యేయాయము నీవంటితో కాక ॥నీకు॥

బొమ్మల జంకించితేనే పొందులకు వెలితా
సొమ్ముల నీగో రేద సోఁకెనో కాక
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నెలఁతఁ గూడితి విట్టె
వుమ్మడితమక మెంత వుండెనో కాని ॥నీకు॥ 126

రేకు 1422 సామంతం

రమణుఁడు దానై వరవ్వే నాకుఁ జాలు
భ్రమగానితనివోవిపంతమే చాలు ॥పల్లవి॥

ఆడుకోలుమాటలు తా నాడనీ మాననీ నే-
నాడినమాటల కోర్చె నంతే చాలు
వాడుచుఁ దా నవ్వనీ నవ్వకమాననీ ఇఁక
యీడ నాచేఁతల కోర్చె నిదియే చాలును ॥రమ॥

పెన్నిధిఁ బాయపునకుఁ బిలువనీ మాననీ నే
సన్న సేసితేఁ దెలిసేవరవే బాల
మన్నించి మాటాడనీ మాటాడకుండనీలే నేఁ
గన్నులఁ జూచిన మెచ్చేపుసలే బాలను ॥ రమ ॥

అఁగి నాకు పలవనీ అటుగాక మాననీ
కాఁగిట నన్నుఁ గూడినంతలే బాలు
ఆగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
యీగతి నేకమైతి మిడయే బాలును ॥ రమ ॥ 127

సాళంగనాట

మేలు మేలనఁగ నీవు మెరయుటెంత
యీలాగు నాకొరకు నింత సేసితివిగా ॥ పల్లవి ॥

చెల్లెఁగా లంకలోనికిఁ జెప్పిపుత్తెంచినమాట
యెల్లిదిగా నల్లహనుమంతునిచేత
వల్లెగాఁ గొండలచేత వారధి గట్టుట యెంత
ఇల్లిదె నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥

యెక్కెఁగా నీపలము నింద్రచంద్రాదులఁ గూడి
చక్కఁగా రావణు నట్టె చంపినవంక
పక్కన నసుచరబలము గూర్చుట యెంత
యెక్కువ నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥

అందెఁగా నీకీర్తి నన్నేలిమి కూడినవంక
అందరుఁ జూడఁగా నీ వయోధ్యలోన
పొందితి శ్రీవేంకటేశ పురమున మోచితివి
ఇందునే నాకొరకుఁగా నింత సేసితివిగా ॥ మేలు ॥ 128

మంగళకౌశిక

కందువమీనిచ్చకల్యాణమునకు
అందములాయను ఆదన నివి ॥ పల్లవి ॥

కలువలసేసలు కలికికి నీకును
సొలపక చూచేటిచూపు లివి
చిలుకులమొల్లలసేసలు మీకో
నలుగడ మునిమూసి నవ్వులివి ॥ కందు ॥

తామరసేసలు తలకొనె మీకును
మోము మోమొరయుముద్దు లివి
సేమంతిసేసలు చెలియకు నీకును
చేమిరిగోళ్ళచెనకు లివి ॥ కందు ॥

సంపెంగసేసలు సమరతి మీకును
ముంపులవూర్పులమూఁక లివి
యింపుల శ్రీవేంకటేశ చెలిఁ గలసి
సంపదఁ దేలితి చనవు లివి ॥ కందు ॥ 120

నాదరామక్రియ

ఏమిమాయసేసితివో యెవ్వఁ డెఱుఁగుర విన్న
నాముపలపుఁ[1] దలఁకు నాకు నెక్కెరా ॥ పల్లవి ॥

మాయపునీముద్దులకు మాటలాడకుండేనన్న
జాయపునాపాయమే కాఁక రేఁచీరా
సోయగానఁ గోపగించి చూపుల జంకించేనన్నా
బాయట నాచెమటలు వచ్చిరేఁచీరా ॥ ఏమి ॥

1. ఇందరసున్న ఆవశ్యకమా?

పొరపొచ్చెముల నిన్ను బొమ్మల జంకించేనన్నా
అరిది నా మొగమోటా లడ్డగించీరా
సరవి నీవొట్లకు చక్కఁగా నవ్వేనన్న
సరిగా నాపులకలు సందడించీరా ॥ఏమి॥

గొబ్బున నీమోవి గని గుక్కిళ్లు మింగేనన్నా
అబ్బురపుఁబరవశ మట్టె ముంచీరా
వుబ్బున శ్రీవేంకటేశ వొగి నన్నుఁ గూడితివి
తబ్బిబ్బై నామతులు తడఁబడీరా ॥ఏమి॥ 130

సామంతం

ఎంతకెంత జాణతనా లిఁకనైనాను
యింత చాలదా మన కిఁకనైనాను ॥పల్లవి॥

బొమ్మల జంకించఁబోతే బొట్టు కస్తూరెల్ల రాలె
యెమ్మెలు మానవే నాతో విఁకనైనాను
పిమ్మట గొణఁగఁబోతే పెదవికెంపులు రాఁగె
ఇమ్ముల నొక్కటిగారే ఇఁకనైనను ॥ఎంత॥

తప్పకచూడఁగఁబోతే తనువెల్లఁ జెమరించె
యెప్పటివలె నుండవే ఇఁకనైనాను
గొప్పగా నవ్వఁగఁబోతే కొప్పు గదువెడజారె
యిప్పటిబింకాలు వద్దే యిఁకనైనాను ॥ఎంత॥

ముందటఁ దిట్టఁగఁబోతే మొగమోటములు నిండె
ఇందు కేమి నేనేవే ఇఁకనైనను
అందమైన శ్రీవేంకటప్పఁడవి నన్ను
యెందునుఁ బాయవు గూడి యిఁకనైనను ॥ఎంత॥ 131

ముఖారి

ఏదాయనేమి రొట్టె కింతా [1]రేవేకాదా
దాదాత మోచెఁ బని తానే నేఁగానా ॥పల్లవి॥

కలికి మాటాడకున్న కంకణాలే మాటలాడీ
మలసి యవే తనమాటు గావా
కలికి తాఁ జూడకున్న కుచాలు ఉలెత్తిచూచీ
అలర నవే తనయంగములుగావా ॥ఏదా॥

చిత్తములోఁ [2]దూరకున్న చెవులైన నూఁట [3]దూరీ
మత్తిల్లి యవే తనమాటుగాదా
పొత్తులఁ బిలువకున్న దోస మొక్కటియయ్యీ
కొత్తగా నదియు నొక్కకూటమే కాదా ॥ఏదా॥

కాయములు వేరైతే కాఁగిలి నొక్కటేయయ్యీ
మాయల నేనే తనమాట గాదా
చేయూరఁ గూడితి నిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడను
దాయాలు పన్నలు నొక్కటయే కాదా ॥ఏదా॥ 132

రేకు 1423 శుద్ధవసంతం

[4]బాలకిగావి యింతి ప్రౌఢగాదు ఆకె-
వేలకొంగంటుచును మచ్చికసేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

నీవువచ్చేదెఱఁగక నెలఁత విన్నఁ బాడి
చేవల్ల పిన్నటుచూచి సిగ్గువడెను
యీవల నాసిగ్గుదేర ఇంతితోడ నుతి గూడి
తోవ చూపి చూపి ఇట్టె తోడు వాదవయ్యా ॥బాల॥

1. రొట్టె తినుటకు సంజ్ఞగా నుపయోగించుకొనుపదృడివగ్గైరా ఉంచుకొను పలమా? 2, 3. దూఱుధాతువు, దూరు-దూరు అనురెండురూపములలో సాధు రేవతో ప్రయోగము 4. బాలిక సహజము. బాలకి, ప్రయోగము శ్రీనాథ, అనంతామాత్యులలోను గలదు.

నాటకసాలలోన నాతి యాడి విన్నఁగని
చీటికిమాటికి నిట్టే సిగ్గుపడెను
వీటున నాసిగ్గుదేర నీవు తోపులెత్తియెత్తి
తూఁటరితనముతోడ తోడాడవయ్యా ॥ వాల ॥

కాఁగిటికిఁ జేయి చాఁచి గక్కన నీమోము చూచి
చేఁగలనవ్వులు నవ్వి సిగ్గువడెను
యీగతి శ్రీవేంకటేశ యింతిసిగ్గుదేరఁ గూడి
కాఁగిటనే వించి వించి కళదాఁకించవయ్యా ॥ వాల ॥ 133

శంకరాభరణం

మనసులు చూచేమత మేల
కొనలచేఁతలకుఁ గొత్తలివేల ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతవలపులకు నిట్టచూపే గురి
యెలమి మాపలుకు లిఁకనేలా
చిలుకమదములకు చిఱునవ్వులె గురి
యిలఁ దాటుమాటు లిఁకనేలా ॥ మన ॥

చిత్తపుఁగరఁగుకు చిఱుఁజెమటే గురి
యిత్తల పెనగన లిఁకనేలా
హత్తినకూర్మికి నందమవిలె గురి
హొత్తులవానలు పూఁచఁగనేలా ॥ మన ॥

కాఁగిటిరతులకు కళలమోమే గుఱి
ఆఁగినయెదమాఁట లవి యేలా
యీగతి శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
జాగులపరపపునట లిఁకనేలా ॥ మన ॥ 134

సాళంగం

ఇంతే నాతలఁపోఁత లింతికి మరేమి లేదు
    కాంతుఁడ సతిచలము కాంతఁదీరుదాఁకనే ॥పల్లవి॥

చెలిచెక్కుచేయి నిన్నుఁ జేరనయ్యేదాఁకా
    పిలుచుం దెదురుచూపు నిన్నుఁ గనుదాఁకనే
    అలపుటనురుసు లంగము లంటినదాఁకా
    మలయుమోనము నీతో మాటలాడుదాఁకనే ॥ఇంతే॥

కసరులు గొణఁగులు కాఁగిలించునందాఁక
    వెసనాడుకెల్ల నిన్ను వలపించుదాఁకనే
    పసులఁజిబులులెల్ల పైపడి చేకొనుదాఁక
    ముసిముసిపెంపెనలు నీమోవి యానుదాఁకనే ॥ఇంతే॥

మిక్కిలిపై కాఁకలెల్ల మేను చెమరించుదాఁక
    నుక్కున సిగ్గులు కనుచొక్కుదాఁకనే
    పక్కన శ్రీవేంకటేశ పడఁతియు నీవు నిట్టె
    వొక్కటౌట కలఁకల నొద్దికౌదాఁకానే ॥ఇంతే॥ 135

గౌళ

అసురల శిక్షించ నమరులఁ బాలించ
    వెసఁ గొలువిమ్మవరే విష్ణుపాలకాంతలు ॥పల్లవి॥

యేకతాన దేవుఁ డున్నాఁ డింతులారతిఁ దగిలి
    దాకొనవలసతులు దగ్గరరమ్మ
    యీకడ నింతవొద్దు వోయివడి నెరఁగఁడు
    దాకొని జంకముకాంతలు విన్నవించరే ॥అసు॥

పూవి యిందిరపాటలో నోలలాడుచున్నవాఁడు
కోవస్ఫటింతు లెదుటఁ బొడచూపరే
పావిష్టనెత్తమాడేపరాక్తై వున్నవాఁడు
పూవి గదేరమువాయ పొంచియెచ్చరించరే ॥ అను ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డదె శ్రీసతిఁ గూడున్నాఁడు
ఆవేళఁ బూవులు గందా లందియ్యరే
భావించి రాజసాన నభయహస్త మిచ్చినాఁడు
దైవః మాతవినే నమ్మి తరుణులు మొక్కరే ॥ అను ॥ 136

రామక్రియ

రమణునికడకేఁగి రతి నలుపఁగరాదా
అమరవు మీకు మీకు నలుక లింకేలే ॥ పల్లవి ॥

చిత్తజునికే తగు శివునికే తగుఁగాక
యిత్తల మతిలో మంట యింతి నీకేలే
పొత్తుల పాముకుఁ దగు పొంచి నీలాహికిఁ దగు
మొత్తపునిట్టూర్పుగాలి ముదిత నీకేలే ॥ రమ ॥

జక్కవలకే తగు చందురునికే తగు
చిక్కి పొద్దొకలాగులు నేఁడిది యేలే
చక్కఁదేంట్లకే తగు సంపెంగలకే తగు
చొక్కులకొప్పుచెదరు సుదతి ఇంకేలే ॥ రమ ॥

మోవిపండ్లకే తగు మొవచిలుకకుఁ దగు
యీవల నీమోవిగంటి యిప్పుడే యేలే
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చింతదీర నిన్నుఁ గూడె
భావము లొక్కటాయఁ బదర వింకేలే ॥ రమ ॥ 137

గౌళరామక్రియ

కొలది నాకాంతమే కోపము చూపి
చెలి వి(లి?)ది దెలుపరె చెలువుఁ డేమనునో ॥పల్లవి॥

మతి కొసరినబొమ్మలు ముడివడె వనె
యెఱఁగనిపతిమతి యెట్టుండెనో
పెతిమతు వగితేఁ బెదవులు గదలెను
తతి విందుకుఁ బతి తా నేమనునో ॥కొల॥

పుదుటున నడచిన పూర్పులు గినరెను
యెదుటఁ జెలు లతని కేమనిరో
వదలుఁదురుమిడినవది మోము మఱలె
తుద రమణుఁ డెంత దూరెనో తాను ॥కొల॥

కొనచెయివట్టిన గోరటు నాఁటి
యెనపి యతవిరతి యెట్టుండెనో
ఘనుఁడగు శ్రీవేంకటపతిఁ గూడితి
తననాగుఱుతులు దాఁగనివెట్లో ॥కొల॥ 138

రేకు 1424 బౌళి

అయ్యో యేమి చూచే వతివ(ఁ) దప్పక యిట్టె
పయ్యదకొం గల్లార్చి వలికించవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కులవెంటఁగారేచెమట దుడువవయ్యా
యిక్కడ పీటఁ గైదండ యిచ్చి యలసె
లెక్కవలెఁ గరఁగినలావణ్యరస మిదో
తక్కనఁగొప్పమేఘపుజడివానలో ॥అయ్యో॥

సురటి విసరవయ్యా సుదతి నీకొప్పు దువ్వి
అరుదుగ నసురుసురాయ నిదె
పరిపరిజవ్వనముపైఁ బరవశమో
మరుసముకములోనీమాటలతేటలో ॥ అయ్యో ॥

తమల మొసఁగవయ్యా తరుణి నీమేను సోఁకి
తమకపురతిఁ జొక్కి దప్పిగొనెను
అమరఁగ శ్రీవేంకటాద్రీశ యిదియెల్లా
గొమరెవయసునను కోరినకోరికలో ॥ అయ్యో ॥ 139

తెలుఁగుఁగాంబోది

మేలుమేలు మగువా మేరదప్పఁ దగవా
ఆలరి సేఁతలు పేసే వానానే నీవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులైతేఁ దేటలు ఘాతలైతే మేఁటులు
యెన్నఁడు నేరిచితివే యింతి నీవు
నన్నలైతేఁ జాయలు జాడలైతే మాయలు
అన్నిటా జాణవౌదు వవునౌనే నీవు ॥ మేలు ॥

తనువైతేఁ జిగురు తలఁపైతేఁ దగరు
ననువైతి వెట్లానే నాతి నీవు
పెనఁగితే వగవు బిరమైతే బిగువు
అనుమానమెల్లఁ దీరె అవునవునే నీవు ॥ మేలు ॥

మోవియైతేఁ దీపులు మోహపుటారాఁపులు
వావి దెలిపితి వౌనే వనిత నీవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ జేకొంటిఁ గాఁగిట నిన్ను
ఆవిదమే చేకొంటి వవునౌనే నీవు ॥ మేలు ॥ 140

రామక్రియ

నవ్వి నవ్వి జగడాలు నాఁటినేఁటి విగడాలు
ఇవ్వల నీపతితోనే యేలమ్మ నీకు ॥ పల్లవి ॥

కదుఁ బెదవి కదలికదలనిమాటలు
వదిఁ గనకులతోడివాలుఁజూపుతేటలు
పుడుకుఁ జెక్కుచెమట లూరేటిపూటలు
యెడలేదు యింతలోనే యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వి ॥

అరితేరినవయ్యెదమరఁగు మొరఁగులు
నీగుకమ్మెచెక్కుచేతినిందునివ్వెరగులు
మోరపుఁగన్నీట మించు గుబ్బలకరఁగులు
యీరీతి నింతలోనే యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వి ॥

వుండనుండ నంతలో నిట్టూరుపుటుసురులు
బెండుబెండై పులకలపైరులపసురులు
అండనె శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి కూడె నేఁడు
యెండలెల్లా నీడలాయ యేలమ్మ నీకు ॥ నవ్వి ॥ 141

నాదరామక్రియ

[1] ఎఱఁగుదు మమ్మలాల ఇంత నాకుఁ జెప్పనేల
తఱవాతిపనులకుఁ దానే కాఁడా ॥ పల్లవి ॥

సొలసి చూచి చూచి చూపులనే చిక్కించి
తలవంచుకొన్నవాఁడు తానే కాఁడా
తొలుతనుండియు మోరతోపులనే తిరిగాడి
తలవాకిటనున్న(వాఁడు) తానే కాఁడా ॥ ఎఱఁ ॥

1. ఇందు దశావతారసమన్వయ ముద్దేశింపఁబడినది. 2వ చరణముత్తరార్థము నుండి కొన్నిట కారకాన్వయము- అర్థాన్వయము అంత సరిగ లేదు.

పొగరు గుణాలచేతఁ బొదవెక్కి పొదవెక్కి
తగవికోపాలవాఁడు తానే కాఁడా
బిగివాసి కాఁకచేత పరకాంతలనుబొందే-
తగవులధర్మరాజు తానే కాఁగా ॥ ఎఱుఁ ॥

వుండ నుండ సిగ్గుదేరి వూరఁగలబుద్ధులతో
దండిరాతిగుండెవాఁడు తానే కాఁడా
కొండల శ్రీవేంకటాద్రిఁ గోరి నమ్మఁగూడె
తండినవలపువాఁడు తానే కాఁడా ॥ ఎఱుఁ ॥ 142

మాళవిగౌళ

కన్నవారెవ్వరు నేఁడు కాంతజవ్వన మిది
వన్నినవిభుఁడ నీభాగ్యమాయఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పట్టఁ బసయేది పడఁతినడుము నేఁడు
బట్టబయలవు అందు భావనేకాదా
అట్టిట్టఁవగ నేది అంగనతురుము నేఁడు
పుట్టుమేఘమిట మింటిపొదవేకాదా ॥ కన్న ॥

యెంచఁగఁ జోటేది యింతికనుచూపు లివి
కంచుమించులట చెప్ప కథలేకాదా
పొంచిదాఁచఁజోటేది పొలఁతికుచము లివి
పెంచెపుబక్కవలట వెదరేవేకావా ॥ కన్న ॥

తలపోఁత యేది కాంతకు శ్రీవేంకటపతి-
వలపట మతి పరవశమేకాదా
తలఁగఁ జోటేది తడఁబడేరతులలో
పలుకుఁబంతములెల్ల పదరుటేకాదా ॥ కన్న ॥ 143

బౌళి

ఘనుఁడ నీవలననే కాంత కబ్బెఁగాక ఇవి
అనువుగావిచోట నంటునా గుణము ॥పల్లవి॥

అంతెం నీమోవికెంపు లటు చూచి చెలియకు
కింకలఁ గనుఁగొనల కెంపులెక్కెను
పంకజము లేవూరు వచ్చిచిగు రేవూరు
అంకెల నొక్కటొక్కటి కంటునా గుణము ॥ఘనుఁ॥

కాఱుఁజెమటల మెయి పరులముత్యాలు చూచి
చిఱుముత్యా లొలికె నీచెలిచెక్కుల
తీఱుటద్దా లేవూరు తీగెసోగ యేవూరు
ఆఱడి నొక్కటొకటి కంటునా గుణము ॥ఘనుఁ॥

కదుఁ జంద్రాభరణాలు కరములఁ జూచి నీకు
పడఁతికుచాల చంద్రాభరణాలంటె
బడిఁ దూండ్లేవూరు పయిఁడికుండ లేవూరు
అదరి శ్రీవేంకటేశ అంటునా గుణము ॥ఘనుఁ॥ 144

రేకు 1425 ముఖారి

విచ్చఁబండుగలు సేసీ నెలఁత ఇదివో నేఁడు
తచ్చివపులకపూవుదండలతోను ॥పల్లవి॥

కన్నులపండుగ సేసెఁ గాంత విన్నుఁ గనుఁగొని
పన్నపునుఁజెమటజంకాలతో
విన్ననై వతరితీపువిందులకజ్జాయముతో
[1]కన్నెలె(వెః)ల్లనీనవ్వులకప్పురాలతోనుః ॥విచ్చఁ॥

1. కన్నె వెల్లనినవ్వుల కప్పురాలతో, అన్నను పెద్దలాభములేదు.

వీనులపండుగ సేసె వెలఁది నీపేరు విని
ఆనకపుఁగూరిమిగంధాక్షలతో
కానుకై వమదరాగములపిదేంతో
సేవల సిగ్గులవింత చిలుపాలతోను ॥విచ్చఁ॥

కాఁగిటిపండుగసేసె కామిని నీకూటముల
వాఁగేటిపూర్పులమోఁతవాద్యాలతో
రాఁగినశ్రీవేంకటేశ రతులభోగములతో
సాగినసరసముల సంతసాఁతోను ॥విచ్చఁ॥ 145

సామంతం

ఇటమీఁద నీచిత్త మెటువలసినఁ జేయి
కుటిలపురవణుఁడ గురిలేదు వలపు ॥పల్లవి॥

తుమ్మిదరవము విని తొంటిహెగ్గాశేలఁటా
తమ్మికంటి యాసలతో దగ్గరిపోయి
పుమ్మడిఁ దప్పకచూచి పుల్లమెల్ల వక్కలై
బొమ్మపిల్లె వీఁకఁ జెప్పి చూపరాదు వలపు ॥ఇట॥

కలికిచంద్రోదయము ఘనుఁడ నీవఁ(వం?)జాల-
వెలుఁగంటా నెదురేఁగి వెఁది నేఁడు
చలివాయ నవి చూచి చంచలించి వెరగంది
అలివేణి పులకించె నాఁపరాదు వలపు ॥ఇట॥

పచ్చవితోఁపులు చూచి పట్టునీగొల్లైనంటా
ఇచ్చగించికొమ్మ నీఇంటికిఁ బోయి
అచ్చట శ్రీవేంకటేశ అటు నిన్నుఁ గని కూడె
మచ్చికతమకముల మట్టులేదు వలపు ॥ఇట॥ 148

సాళంగం

సరిబేసు లివియివి సరిసరియే
తరుణిచెలువములు దైవారినట్లు ॥పల్లవి॥

కాంతకాటుకలకనుచూపులకును
కాంతపునవ్వులు వరసరియే
వింతగఁ గస్తూరివీణెలలోపల
కాంతులఁ గప్పురము గలసినయట్లు ॥సరి॥

ముదిత చంద్రికమోవికిఁ దెల్లని-
చదురుదంతములు సరిసరియే
కదిసిన సంధ్యాకాలములోపల
వుదయ చంద్రరుచి వొలికినయట్లు ॥సరి॥

చెలికుచములకు శ్రీవేంకటపతి-
చలువకాఁగి లిది సరిసరియే
మెలుపగుఁగొండలమీఁదట నల్లని-
బలుపగుమేఘము పైకొన్నట్లు ॥సరి॥ 147

ముఖారి

పాయపురమణుఁడ నీపంత మింక నెట్లనో
ఆయములే వివరీత మాయఁబో నేఁడు ॥పల్లవి॥

వుపమించఁ జందురుఁడు వుదయమైతే భూమి
తపిఇంచి చీఁకట్లు తలఁగుఁగాని
కపురునాతురుముచీఁకటి నీమోముశశి
వుపరిమరతమున నోడించె నేఁడు ॥పాయ॥

ఆలరికొండలమీఁద నంబరపుమేఘములు
గాలికి వాలి విండాఁ గప్పుఁగావి
నీలమేఘమువంటినీపై నాటుచగిరు
లోలి నుపరతియందు నొగి వాలె నేఁడు ॥పాయ॥

తెరిమీఁద మదముఁదు తెలివొందుఁగావి యందు
నేరుపు శ్రీవేంకటేశ నీనాయందు
కీరపుమరువిఘ్మీఁద పిసిఁదితేరు వారె
అరితేరి రతి వింతలాడుఁబో నేఁడు ॥పాయ॥ 148

సామంతం

అల్లదివో నాయకుఁడ అప్పుడు నేఁ జెప్పినది
వొల్లనే వొయ్యారి బాగై విలుచున్నది ॥పల్లవి॥

కొండుకగుబ్బలమీఁద కుంకుమ పూసినది
అందనే వలిపపయ్యాద గప్పినది
మెండుగఁ గస్తురినామమె నుదటఁ బెట్టినది
కొండలరాయఁడ నీకు గురియై తా నున్నది ॥అల్ల॥

చిప్పిలువిలువుఁగొప్పు నేసవిరులది
కప్పురవిడేలఁ గమ్మిల నవ్వేటిది
పుప్పొడిల్లుసొమ్ములతో నొరపుమించినది
అప్పఁడ నీచేఁతలకు నంధమై తా నున్నది ॥అల్ల॥

చేవల విన్ను దగ్గరి చెలఁగు వట్టినది
యీవల నీభావమెల్ల వింతగాఁ జేసినది
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీచిత్తము వట్టినది
సావితో నీరతులలో సదమదమైనది ॥అల్ల॥ 149

రామక్రియ

రాసబలుపువాఁడు రామ నాతఁడు వాఁడే
మోసపోక మనము మొక్కవలె వాఁడే ॥ పల్లవి ॥

అడవికాటఁగాండ్లగ్గికోఁ గఱులువేయః
వడఁబొడమినయట్టివాఁడు
ఏడుపమోరలఫెద్దనీలికోఁతులనెల్ల
బడిబడిఁదిప్పినబలువింటివాఁడు ॥ రాస ॥

పుటగా నీరాలు దొబ్బుచు పెనుమడుగెల్లా
అటువిటుఁ బూడిపి యాతఁడు
తటుకున మింటిపెద్దదయ్యాలకోసము
కిటుకురాకాసుల గెలిసినవాఁడు ॥ రాస ॥

గామిడై బూమెల్ల గద్దెవేసుక యేలి
ఆమనిసేసినయాతఁడు
గీము శ్రీవేంకటగిరునిలోనను
దోమటి సీతతో దొరయాయ వాఁడే ॥ రాస ॥ 150

రేకు 1426 సాళంగం

అప్పటమండియుఁ జూడ రమ్మలాల
వొప్పగింత మీఁక పతి కువిదవిరహము ॥ పల్లవి ॥

పొంఁతనే కామెరలైతే పొద్దుగూఁకినమీఁద
అంతఁ దెల్లవారుదాఁకా వరమోద్పువు
ఇంతికమఁదామెరలయితే రేయివగలు
మోఁ(మొం?)తైన మొగియుట యెఱఁగ మెప్పుడును ॥ అప్ప ॥

జక్కవలు వొకవేళ పగుల గూటిలోన
వొక్కరీతి గుట్టున దాగుండుగాని
చక్కనిచెలిచనుజక్కవలైతే నందు
తక్కక పయ్యెదగూట దాగుటే కానము ॥ అప్ప ॥

చిగురుదీగెలు భూమి [1]జలవచెలవనీట
తగిలి నానాటికి దవియుగాని
మగువ శ్రీవేంకటేశుమలయుమేదీగెలైతే
తగినరతి జెమట దడియుట గానము ॥ అప్ప ॥ 151

సాళంగనాట

[2]ఏటిమాట యేదులతీట
జీటకపువానిముద్ది చెప్పకురే మీరు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులం దప్పకచూచు కాక నేసి తలదీసు
సన్నలం జెక్కుబు దవ్వు పారెసారె నవ్వును
కన్నెవాడే వీనిచేత కంటిమి వింటిమి నాతో
యెన్ననేలే వీనిముద్దు లెంచకురే మీరు ॥ ఏటి ॥

అ(అః)డుగులో మోనవుచ్చు నలుగు నేమిటికైన
పదతి నేమిపట్టు నలువుర నటును
నదిపడి వేసరిత పనిలే దంకెపిదూ
యెదనెడ వీనిగుణా లెంచకురే మీరు ॥ ఏటి ॥

మానములు గోలవుచ్చు మారులేక కాలుదొక్కు
మోనమున నంతలోన మొక్కుమొక్కుమనును
యీనిజము శ్రీవేంకటేశుడితం గలదా
యే నెఱుగుదును ఇక నెంచకురే మీరు ॥ ఏటి ॥ 152

1. 'తెలవ చెలవనీట' కావచ్చు.
2. ఇందు దశావతారసమన్వయము కలదు.

లలిత

ఎన్నిటి కోర్చఁ దా నెదరయినచో
తన్నియ వింతటఁ గావఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

కలువ వాఁడియట ఘనచందురుఁడట
యెలమిఁ జెలివిట్ల నేఁచేదా
బలుచుట్టముగలఫలము విరహదెన
కలసిమెలసి యిటు కావఁగవలదా ॥ ఎన్ని ॥

చందనగందెట చలువగాలియట
యిఁదునె చెలి నలయించేదా
అందపుచుట్టఁ(ట్టం?)బై నఫలం మిపుడు
కందువ విట్టె కాచుట యరుదా ॥ ఎన్ని ॥

అతిశయిలకుచయుల శ్రీవేంకట-
పతియుట కాఁగిట భ్రమసేదా
చతురత విదువురసరసపువేళల
అతిశయసంభ్రమ లలరుటగాక ॥ఎన్ని॥ 153

ముఖారి

ఏమి సేసితివో యింతివి। నీ—
మోము చూచి చూచి మొక్కీనదె ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులకాంతులు చెదరఁగా
వక్కవదఁ జెలి నవ్వీనదె
ముక్కున మార్పులు మొరయఁగా
సొక్కుచు సోలుచుఁ జూచీనదె ॥ ఏమి ॥

చెమట నీపైఁ జిప్పిలఁగా
కొమరె సిగ్గునఁ గొంకీనదె
వుమురుఁగుదాలవొత్తులు
గములపయ్యదఁ గప్పీనదె ॥ఏమి॥

వాగిఁ దమకము లొలుకఁగా
చిగురుఁదేనెలు చిందీనదె
నగు శ్రీవేంకటనాయకుఁడా । నీవు
తగఁ గూడినవి తలఁచీనదె ॥ఏమి॥ 154

మాళవిగౌళ

తలఁ పొకటియు నాచేఁతయు వేరొకటియాయ
నొలసి యెగ్గులెంచేవుసుమ్మీ వో ప్రభుఁడా ॥పల్లవి॥

నొలపినచూపునమఁ జూచేపరాకున
తొలఁక నాపలుకులే దూరీ విన్ను
తెలిపి నీరూపు చింతించేపరాకున
వలనైనకాల నేల వ్రాసీ నీపేరు ॥తలఁ॥

బడి నీముద్దులు వినేపరాకున నీవు రాఁగా
జడియునాతమవు మంచము దిగదు
కడువిరహపువెడఁ గాఁగేపరాకున
విడిచి కన్నీరు నీపైఁ జిమ్మీ నాగోరు ॥తలఁ॥

వచ్చిగాఁ గూడేటినిబ్బరపుఁబరాకున
గచ్చునాకుచాలు విన్నుఁ గాఁడివారీని
మచ్చిక శ్రీవేంకటేశ మర్మపుఁబరాకున
యిచ్చ నాచెమట విన్ను నీఁడులాడించీని ॥తలఁ॥ 155

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఎవ్వ రేమిసేతురు యెక్కడికెక్కు మామాఁట
యివ్వల విబ్బాదువారి కింతేపో దోసము ॥ పల్లవి ॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు పడఁతిచిత్తముకాఁక
పట్టరాదు నీమనసు పతివి నీవు
వొట్టినమోహ మామెకు వొలసీనొల్లమి నీకు
యిట్టేసేసినమరువి కింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥

చెప్పరాదు చూపరాదు చెలియతమకములు
చెప్పరాదు మారుమాట చెంగట నీకు
ముప్పిరిచింత యాకెకు ముదము నీకుఁ జేసిన-
యిప్పటిపూవుబాణాల దింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥

ముయ్యరాదు తియ్యరాదు ముదితరెప్పలచూపు
ముయ్యరాదు నీకు నీఁక మోవికెంపులు
నెయ్యము శ్రీవేంకటేశ నెలఁతఁ గూడి తింతలో
ఇయ్యెడ మెచ్చనివారి కింతేపో దోసము ॥ ఎవ్వ ॥ 156

రేకు 1427 శంకరాభరణం

ఏకతపువేళ మీరెవ్వరుఁ బోకురమ్మా
చీకాకువెరులతో సిగ్గువడీ వాఁడే ॥ పల్లవి ॥

మునిమి నధరపానమున మోవికెంపులు దేరి
కొసరుసంభోగముల కొవ్వు వారి
వెస పీడుదోడాడేపిడెముఁ బచ్చిదే
పునుఁగుమారువులతో మన్నాఁడు వీఁడే ॥ ఏక ॥

చిందరవందరలైనచెమటలఁ దొప్పఁదోఁగి
కందువ గోరి గురులు కదురాఁగి
గందపుఁగుచాలచొప్పు గట్టివురమున నాఁగి
పొందినసింగారాల పొద్దువుచ్చు వాఁడే ॥ఏక॥

తెల్లనికన్నులమోహముతేటలలో నోలలాడి
వెల్లవిరి విందిరను వేడుకఁ గూడి
చల్లఁగా బండాతుకూరి జనార్దనుఁడై
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశుఁ డిరవాయ వాఁడే ॥ఏక॥ 157

ముఖారి

తలఁచరా దీనాగు దగ్గరి రమణుఁ డిట్టె
చెలులతోఁ జెప్పఁగానె సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥పల్లవి॥

గుబ్బలపైఁ గప్పినట్టికోమలిపయ్యెద నేఁడు
పుబ్బునఁ జల్లనిగాలి వొగిఁ దలఁగించఁగా
అబ్బురాన రమణుఁడు అది చూచి నవ్వితేను
దిబ్బలుఁజెమటతోడ సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥తలఁ॥

నడఁతివలిపముపైఁ బచ్చిగా వసంతుఁడు
వడియఁబూఁదేనెలవాన గురిపించఁగా
వెడభావములు చూచి విభుఁడు నవ్వితేను
చిడుముడిపాటుతోడ సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥తలఁ॥

ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతిఁ గూడితే చిలుక
చెంతనే యద్దముగవిపెన చించఁగా
పంతమున నందు పీడ పతి చూచి నవ్వితేను
చింతదేరి తలవంచి సిగ్గువడీఁ జెలియ ॥తలఁ॥ 158

సామంతం

[1]చెల్లఁగదె నీమాట చెంచెత నీకు
  చెల్లుబడిగలచోటఁ జెప్పనేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

చిగురుఁబయ్యెద యేలే చెంచెత నీకు
  చిగురు మాయదవిలో వేనావేన
  నిగురుఁబసిఁడిచేల నీకేలయ్యా। మా
  పగటుమెరుపు గొంతిపసిఁడి రాలె ॥చెల్లఁ॥

చిల్లపూవుదండలేలే చెంచెత నీకు
  చెల్లెఁబో మాకులమీఁద వేనావేన
  చల్లఁగా నీకుఁ దొళసివరమేలయ్యా
  యిల్లిదె మాయేటిదరి నింతా నిదే ॥చెల్లఁ॥

చేరితివిగదె నన్ను చెంచెత నీవు
  చేరె నాకాఁగిటి కదె వేనావేవ
  ఆరయ శ్రీవేంకటేశ అవునవునయ్యా
  నీరువంక తుంగపైతి నిజమరివయ్యా ॥చెల్లఁ॥ 159

భూపాళం

[2]ముద్దుగారఁగా నిదె ముంగిట నిలుచున్నాఁడు
  వొద్దికేఁగి చెలులెల్ల వూరడించరే ॥పల్లవి॥

వేఁకువజామున లేచి వేడుక క్రిష్ణుఁడు తల్లి
  ఆఁకలయ్యీ ననుచు నొయ్యనె మంచము దిగి
  కాఁకలతో పసివాడి కన్నులు పులుముకొంటా
  యేఁకరుచు నున్నవాఁడు యెత్తుకోరే బిడ్డని ॥ముద్దు॥

---

1. ఇందువాకోవాక్యము
2. ఇది ఒకరక పద్యాత్మ కీర్తనయే.

బాలులతో వూరనెల్లఁ బరువులు వెట్టి వెట్టి
బాలుకొని యాడి యాడి బామెక్కఁగా వచ్చి
కేలుచాఁచి వెన్నదిగి కిందుపడీ యంతలో
బేలాలై వుండఁగనేల పెట్టరే బిడ్డనికి ॥ ముద్దు॥

మట్టమధ్యాన్నపువేళ మలయుచు వింటిలోనే
చట్టులపెరుగు వేఁడీ దాలఁ బెట్టరే మీరు
పట్టపుశ్రీవేంకటాద్రిపై కిలుకొనె విదె
అట్టిట్టవక నీవి నాదరించరే ॥ ముద్దు॥ 160

బౌళి

బాపు బాపు మాతోనే పంతమేలోయి
చేపట్టితి వింతలోనే చెల్లునోయి ॥ పల్లవి॥

వల్లఁబల్లిచెన్నుఁడా వచ్చేవు సారెసారె
ఇల్లిదె చూతువుగాని యిందు రావోయి
గొల్లదోమటాయ నేఁడు కోరి నీతో సరసాలు
చల్ల వేఁడిపేసుకొంటే చాలులేవోయి ॥ బాపు॥

గోపికలవిటుఁడా కొంగువట్టే వేమోయి
యీపారి చూతువుగాని ఇందురావోయి
మూపులు మూఁడాయ నీమొక్కఁవ మొక్కులకెల్ల
రాపైన వుప్పుగప్పురములాయనోయి ॥ బాపు॥

నగు శ్రీవేంకటగిరి వల్లఁబల్లిచెన్నుఁడా
యొగసక్కె మిఁకనేల ఇందు రావోయి
తగుఁదగు నీకు నాకు తనివితీ విఁక నోయి
చిగురుఁజేవనుకొంటి చిత్తగించవోయి ॥ బాపు॥ 16

ఆహిరి

భువిఁ దనవారిఁ బాసి పొరుగువారిఁ గూడిన
అవునా వొక్కటఁ బుట్టెనవి ఇంతేకాక ॥పల్లవి॥

రమణివిరహవేళ రాఁపుతురుము వీడి
గములై తూలాడఁ గమ్మలపొంత
కమలపుతుమ్మిదలు గండుమీలపైవ్రాల-
నమరునా వొక్కచోటివని యింతేకాక ॥భువిఁ॥

చెలియచింతావేళ చిందినకన్నీటిసోన
తొలరి కుచములపైఁ దొలఁకీ నట్టె
వెలిఁ జకోరా లెనసి వెడజక్కవలవద్ద
నిలుచునా వొకజాతినేమ మింతేకాక ॥భువిఁ॥

కాంత రతివేళ శ్రీవేఁకటపతినెమ్మోము
దొంతియై కెమ్మోవిమీఁద దొరకె నిదె
అంత పాలచందురుఁడు అమృత మానపడిన
యింత చెల్లునా వొకయిక్కువవికాక ॥భువిఁ॥ 182

రేకు 1428

శ్రీరాగం

కాఁత నీవుగలచోటు కలిమిగలుగుచోటు
కాంతుని కితరమెల్లాఁ గడగడ చోటు ॥పల్లవి॥

పతి నీమోమెత్తుటే చంద్రోదయమౌట
అతివ నీతలవంపు అస్తమానము
మితి నీచూచినచూపే మించినసూర్యోదయము
రతి రెప్పమూయుటే యారవియస్తమానము ॥కాంత॥

పొంతి నీవు నవ్వుతే పున్నమ వెన్నెలందుగ
మలసి కోపించుతే యమావసదివసము
అంరి మాటాడవదే ఆమనికాలము నీవు
వొలపించాల్లమి మందు టుడివోవుగాలము ॥ కాంత ॥

యింతి నీవు గూడుతే యెన్నిక విరహవేళ
అంతలో మైమఱచుతే యానందవేళ
వంతపుశ్రీవేంకటాద్రిపతికి నీవిట్లనే
మంతనాన నుండుతే మరుజన్మవేళ ॥ కాంత ॥ 183

ముఖారి

ఏమైన నాయఁగాక యింత దాఁదా
ఆమీఁద నీవు నన్నాదరించకుండువా ॥ పల్లవి ॥

తెగి నన్నుఁ గోపించితేఁ గోపింతువుగాక
వగగా వెనక వగవక మానేవా
వెగటు చెప్పుడుమాఁట వింటే విందువుగాక
విగురి వనిత నీవు విఱపట్టేవా ॥ ఏమై ॥

అలిగి నీ వావలిమోమైతే నవుదువుగాక
చలివాయ మఱిఁదలఁచక మానేవా
కలఁగి నీచలమిది గట్టియైతే నాయఁగాక
మెలుఁత నీదయ నాకు మెత్తనేకాదా ॥ ఏమై ॥

సొరిది చూపుల నాఁటఁజూచితేఁ జూతువుగాక
సరుస చల్లనివవ్వు చల్లకుండేవా
వరగ శ్రీవేంకటాద్రిపతివై వ నన్నుఁగూడి
కరఁగితి వింతగాక గాతవేసేవా ॥ ఏమై ॥ 184

శంకరాభరణం

[1]చిక్కమమ్మ యశోద [2]వియ్యాన
అక్కడ నెవ్వరోకాక అటువంటివాఁడా ॥పల్లవి॥

వీఁడుగదె బాలుఁడు వెన్నలు దొంగిలి నేఁడు
కాఁడువో అదేమోపి గబ్బిగొల్లెత
చూడఁగదె నీవు నోయగవు చేతిబిడ్డ
అదేవు కల్లలేకాక అటువంటివాఁడా ॥చిక్క॥

చిక్కెఁగదె మీవాఁడే చేరి పెరుగుదొంగ
[3]పొక్కాలందేమోపి బొంకుగొల్లెత
వుక్కట విదిగదె పొంగివట్టిమీఁగడలు
అక్కటా నీభ్రమలింతే అటువంటివాఁడా ॥చిక్క॥

యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతేసి సేసినాఁడు
పదవే నీవేమనేవు బద్దుగొల్లెత
అదివో నీమాఁటలైతే అన్నియుఁ జెల్లెనమ్మ
అదనాయ మీకు నాద నటువంటివాఁడా ॥చిక్క॥ 165

భైరవి

చెప్పరాదు చూపరాదు చెలియమోహము నేఁడు
వుప్పతించి దూరీ పతి కొప్పగించవె ॥పల్లవి॥

తలఁ పెంతవేఁడోకాని తరుణిమైకాఁకలైతే
వెలి నంటరాదు చేత విరహవేళ
వల పెంత చిక్కోకాని వారివయానెరులైతే
కలగలపైన చిక్కు కడగానరాదు ॥చెప్ప॥

---

1. ఇది సంవాదము. 2. వి + అన. వింతత్రికసంధి 3. 'పొకాలు' అని వ్యావహారికము.

కోరికలెన్నోకాని గుబురుఁబులకలైతే
యేరి యెంచరా దెవ్వరి కీవేళను
వీరసమై గుండె యెంత వీరాయనోకాని
యేఱులచెమటలైతే వెరతెగవు || చెప్ప ||

యెంత అలయికోకాని యీ యింతియధరమైతే
వంతుల నవ్వురే కడువపివాదెను
రంతుల శ్రీవేంకటేశురతి యెంత విబ్బరమో
చెంతల నీవేళ నూర్పు చిమ్మిరేఁగెను || చెప్ప || 166

కొండమలహరి

తరవాతిపనులెల్లాఁ దానే యెఱుఁగు
సిరులవిభుని కిట్టె చెప్పరే చెలులు || పల్లవి ||

మనసులోపలిచింత మాఁటలకు గుఱిగాదు
తనివోనితమకాలే తానే యెఱుఁగు
తనువులోపలికాఁక తచ్చిచూప గుఱిగాదు
మునుపువెనకలం నామోహమే యెఱుఁగు || తర ||

కన్నులచూపులయాన గట్టిసేయ గురిగాదు
కన్నెలాల నాకోరికలే యెఱుఁగు
పన్నినజవ్వన మిది పట్టిచూప గురిగాదు
వెన్నెలవంటినావివ్వెరగే యెఱుఁగు || తర ||

వాడిన నామోవితేనె వారవట్టగురిగాదు
పూడువట్టివట్టివలపోఁతు లెఱుఁగు
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె విచ్చేసి నన్ను
కూడినకూటమి మేనిగుఱుతులే యెఱుఁగు || తర || 167

దేవగాంధారి

[1] ఒక్కరీతినే వుండరా నీవు
మొక్కేము నాతో మొఱఁగకురా ॥ పల్లవి ॥

వెకలిమాటలు పెంచకురా । నేఁ
దెలిపిన పని తలదియ్యకురా
మలుచెనకులకే మలుగకురా
పలుగడ వికవిక నవ్వకురా ॥ ఒక్క ॥

విరుదువఁ బెచ్చులు పెరుగకురా । కదు-
బరవగుబతి మిటు పట్టకురా
తిరుగులఁ బగ సాదించకురా
యొరవులకాంతల నేఁచకురా ॥ ఒక్క ॥

వేగమె పిగ్గులు విడువకురా
వాగులకలికిని తరితరిరా
యీగతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడా నను
భోగించి కూడితివి పొందాయరా ॥ ఒక్క ॥ 188

రేకు 1429 సాళంగం

చాలుఁజాలు నిన్నింత జరయనేం
నీలాగులెల్లఁ గంటిమి నీవు నీవేకావా ॥ పల్లవి ॥

వంకదిద్ద వచ్చునా వాఁటపుయేరులెల్ల
అంతేం నీగుణములు అట్టివేకావా
లంకెఁబెట్టవచ్చునా లావుల మేఘములను
ఇంకనేం నీమనసు అట్టిదేకావా ॥ చాలుఁ ॥

---

1. ఇందు రావశారవర్ణన గలదు.

కట్టెపెట్టవశమా గాలి ముడియగాఁగ
    వొట్టవనీమోహము వట్టిదేకాదా
    కట్టుకొనవశమా కానరానిపట్టుచీర
    వట్టినీవిషయములు వలసినవేకావా ‖ చాలుఁ ‖

లెక్కపెట్టవశమా లింతోరఁ జుక్కలెల్ల
    యిక్కడ నారతు లిట్టివేకావా
    గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి విట్టె నన్ను
    చక్కనివరవ మిఁక సమ్మతేకాదా ‖ చాలుఁ ‖ 169

నాదరామక్రియ

ఇంతిసింగారము నేఁడు యెట్టున్నది
    కంతునిదీపము రూపై కలిగినట్లాయ ‖ పల్లవి ‖

చివ్వటిల్లుతురుములో నెలఁతముడిచినట్టి-
    యివ్వలఁ గమ్మవిరు లెట్టున్నవి
    పువ్వుఁదేనె లంటిరాఁగా పువ్వులెల్లతుమ్మెదల
    అవ్వల వెంటనే వచ్చి అదినట్లాయ ‖ ఇంతి ‖

కందువకుచములపై కామిని పూసినయట్టి-
    యందులో గంధవుఁబూఁత లెట్టున్నవి
    చందురునివెన్నెలలు జక్కవలు సారె దాఁగ
    అందుకే వెన్నెలలెల్ల అనినయట్లాయ ‖ ఇంతి ‖

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెలిఁగూడేరతివేళ
    యీవల మోవిగుఱుతు లెట్లున్నవి
    దేవుఁ డితనికిమీఁదెత్తినయమృతముకోవి
    వేవేలముద్రలు వయివేసినయట్లాయ ‖ ఇంతి ‖ 170

సామంతం

నయగారినటకాఁడ నారసింహా నీ-
ప్రియమెల్లాఁ గంటి వింటి పెనునారసింహా ॥పల్లవి॥

వేరేమారురూపై వెలసే వింతిమాటున
చేరి యేమిసేసితివో శ్రీనారసింహా
సారె నోరు దెరచేవు సతితమ్ములము నీకుఁ
గారమై తోఁచెనో కాక ఘననారసింహా ॥నయ॥

తీగనవ్వు నవ్వేవు తెరవ నీమర్మమెత్తి
చేగదేర నేమనెనో శ్రీనారసింహా
వేగమే చెమరించేవు వెలఁదిదగ్గరనుండి
యేగతిఁ గళలంటెనో యిటు నారసింహా ॥నయ॥

అంతలోనే యినకొట్టె నంగనకాఁగిట నీవు
చెంత వెట్టు గూడితివో శ్రీనారసింహా
దొంతిగా శ్రీవేంకటాద్రిఁ దొర విఁ(విం)తిఁ బెట్టుకొంటి
వంతమిచ్చితి అవుతళనారసింహా ॥నయ॥ 171

శ్రీరామక్రియ

అడ్డెకాదా మరి అవునయ్యా నీ-
పుట్టుగెల్ల నిట్టె పోపోవయ్యా ॥పల్లవి॥

వుద్దండాన నీవే వాగిఁ గాలుదొక్కి-
గద్దించేవు నీవే కానీవయ్యా
అద్దలించఁగానే అయము లంటేవు-
పొద్దువోదో నీకు పోపోవయ్యా ॥అడ్డె॥

దాకొని నీకొంగు దాఁకించి నీవే
మేకొని తిట్టేవు మేలయ్యా
వూఁకొనకుఁడిన నా తిమాఁటాడేవు
యీకలింతేలే పోపోవయ్యా ॥అట్టె॥

కందువ నీవే కాఁగిలించిపట్టి
యిందులోనే జంకించే వేమయ్యా
చిందేటినవ్వుల శ్రీవేంకటేశుఁడ
పొందితివి నన్నుఁ బోపోవయ్యా ॥అట్టె॥ 172

హిందోళవసంతం

తొయ్యలి వెంగెములాడ దోసముసుమ్మీ
చయ్యన నీతో వింత చాలదా యేమి ॥పల్లవి॥

యిద్దరిలో నీకు మోహ మిచ్చితిఁ జుమ్మీ । అవురా
కద్దు కద్దు నీమాఁట కల్లలా యేమి
పెద్దగా నీపై వానవోట్టఁ జుమ్మీ । అంత
వద్దూవద్దు నీ వట్టివాఁడవా యేమి ॥తొయ్య॥

అలుడిఁ గానక నీకే యంపితిఁ జుమ్మీ
మితి మె(యం?)తవేపేది మేలదా యేమి
జాతినీపై వలపు చల్లితిఁ జుమ్మీ । నీకుఁ
దాటిపాటి నాలోనే పంతమా యేమి ॥తొయ్య॥

మించిన శ్రీవేంకటాద్రిమేఁటి నేఁ జుమ్మీ । యింత-
వంచనతో నాకుఁ జెప్పవలెనా యేమి
అంచెలఁ గూడితి నన్ను నప్పుడే సుమ్మీ । యిదె
పొంచిపొంచి చెప్పేవు పొద్దువోదా యేమి ॥తొయ్య॥ 173

సామంతం

చేసినదే చేఁతా చెల్లుబడిగలచోట
వేసకావ్వువిభుఁడ వీచిత్తమింతే ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

విన్నదే వినికి వివేకించినచోట
కన్నదే కామువు మరి గలయుచోట
వున్నదే వునికి వోపికెగలుగుచోట
చెన్నగువిభుఁడ వీచిత్త మింతే యిఁకను ॥ చేసి ॥

ఆడినదే మాట ఆయమెఱిఁగినచోట
కూడినదే కూటమి చేకొనుచోటను
వేడుకలే వేఁడుపీకుదోడాడేచోట
జేడుమోహపువిభుఁడ చిత్తమిఁతే యిఁకను ॥ చేసి ॥

యెంచినదే యేలిక(యెన్నిక?) ఎవి యొగ్గుతప్పులేవిచోట
[illegible]ంచినదే మోహము వీనాచోట
యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
చెంచెత వింతే వీచిత్త మింతే యిఁకను ॥ చేసి ॥ 174

రేకు 1430 లలిత

[1]ఓ పోదాలకి నాతో వోపుదువటె
చేపట్టు ఇలది దాఁట చిన్నివోదేకాదా ॥ పల్లవి ॥

పువ్వుగాని పిందెగాని పూఁపవయసుపడుత
యివ్వల నన్నుఁ జెనకే వేరే నీవు
పువ్వులపూఁపలే కావా పొదలివలించేవి
చివ్వల వోరమణుఁడ చెల్లదటయ్యా ॥ ఓపో ॥

1. ఇది సంవాదాత్మకము.

వల్లగాని తెల్లగాని నాఁటుఁజూపులవరుచ
యెల్లచూపి మాఁటలాడే వేలే నాతో
వల్లదెల్లలే కావా వరురేయి పగలయి
చిల్లరేలెందలయ్యా చింతించవయ్యా ॥ఓపో॥

తగ్గులేవి మొగ్గులేవి తమకపుకాఁగిటను
యెగ్గుసిగ్గు లేక కూడేవేమే నన్ను
తగ్గుమొగ్గులేవియట్టిదై వపుశ్రీవేంకటేశ
అగ్గమైతి పంతవిచ్చి అడనేఁటికయ్యా ॥ఓపో॥ 175

రామక్రియ

అదియే కాదా సతత మాతనికి తన కిపుడు
పదియవస్థలఁ బొంగి భ్రమనేఁగాక ॥పల్లవి॥

పతిఁ బాసి విరహమున పానుపే పామనుచు
అతివ యల్లన లేచి అవలి కేఁగె
సతి యంతలోఁ గొలన జలకేలి కేఁగి యది
మతిఁ బొంగుజలధనుచు మారుమో మిడియ(యెః) ॥అది॥

తరుణి తామరయిల్లు తపనమండలమనుచు
అరమరచి కాఁకలనె యలసె నదివో
మరిగి మట్టెలరవము మంత్రశాస్త్రం బనుచు
వెరవెడలి తనలోనె వెరగందె నదివో ॥అది॥

చెలియ దనకుచగిరులు శ్రీవేంకటాచలపు–
విలవుశిఖరములనుచు విధుల నిలిచె
వలచి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డపుడు గూడఁగా
తలఁపులును దనువులును తారుకాణాయ ॥అది॥ 176

ముఖారి

పలుకులకొలఁదే కాక పంత మేఁటికి మాను
చెలువునిఁ గలయుమతమే చింతించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కలికితమకముకొలఁదే ఘనమైనచెమట లివి
అలుకలకొలఁదివే అనురుసురులు
చలములకొలఁదివే సరిలేనిచింతలును
యెలమి విందుకు నీవు యేల విసిగేవే ॥ పలు ॥

కోపముకొలఁదివే కొనల కనుకెంపు లివి
రాఁపులకొలఁదివే రతికాఁకలు
చూపులకొలఁదివే సొఁ(సొం?)పైనకాంక్ష । లివి
కోపు లిందుకు నీవు గొణఁగుకొన నేలే ॥ పలు ॥

కూటములకొలఁదివే గుజ్జులైనపులక లివి
నీటులకొలఁదులే నివ్వెరగులు
చాటి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గలసితివి నేఁడు
యేఁటికిఁక పలుబుద్ధు లెంచుకొననేలే ॥ పలు ॥ 177

ముఖారి

ఇంతకంటె నెవ్వరికి నెచ్చరాదు కుందరాదు
వంతలఁదగరై తాఁకవచ్చునటవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వోఁగునూతులౌధశేశ వొద్దికి నీచెలి డాసె
సాగినసభలలోన చలివాసె
రేఁగినకోపము మానె రేయే పగలు సేసె
వేఁగల నీకేమి సేసు చెప్పఁగదవయ్యా ॥ ఇంత ॥

నారసింహ కాలుఁదొక్కె వాని వీపుఁ జేత మొక్కె
గారవపుమోహము అఁ(అం?) గవ చొక్కె
పారెడు నీవెక్కువొక్కె జారినకురులు చెక్కె
చేరి యేమినేము నీఁక చెప్పఁగదవయ్యా ॥ ఇంత ॥

శ్రీవేంకటేశ ముఁ(ముం?)దె శ్రీపతి నీకాఁగి లొందె
భావజురతులలోన ఫల మందె
పూవులలోవిపిందె పొదమినట్టు పొందె
నేన యింక నేమిసేముఁ జెప్పఁగదవయ్యా ॥ ఇంత ॥ 178

పాడి

వలచినదానఁగాన వడి నే లోనైతిఁగాక
అలుగఁ దగదా నీతో నలుగలేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అడనుండి యెడమాఁట లాడించినప్పుడే నిన్నుఁ
గూడకుండఁదగదా నేఁ గూడితిఁగాక
మేడపై నెవ్వతెతోనో మేలమాడఁగా నిన్నుఁ
జూడకుండఁదగదా నేఁ జూచితిఁగాక ॥ వల ॥

తలఁచినప్పుడే రాక తడసినప్పుడే నిన్ను
పిలువకుండఁ దగదా నేఁ బిలుతుఁగాక
బలిమి నావొద్దనుండి బహుపరాకైనప్పుడే
[1]కం(కలి?)యకుండఁదగదా నేఁ గలసితిఁగాక ॥ వల ॥

మిగుల నన్నుఁ గూడి మేనుమఱచినప్పుడే
నగకుండఁదగదా నే నగితిఁగాక
చిగురుమేవితమ్మలూరిచెన్నుఁడా శ్రీవేంకటేశ
తగఁ బంతమిచ్చితే (తే నేఁ?) దక్కి మెచ్చితిఁగాక ॥ వల ॥ 179

1. ప్రాసభంగము.

కాంబోది

నావలెఁ గావు నీవు నటనఁ బరాకే నీకు
భావజుఁ డేకాంగి గాన పలుదొమ్మి కోపఁడో ॥పల్లవి॥

వాకై నీయింటికి నేవత్తుగాని నీవు రావు
యేకమనములు గావు ఇది యేమొకో
మూకల మరునియమ్ము ముందు నమ్ము నాఁటి విన్నుఁ
గైకొని వెనక నాఁటఁ గదుమొద్ద(ద్దు?)వాయనో ॥నావ॥

నేనే తమకింతుఁ గాని నీవు తమకించవేర
పూసికె లొక్కటి గావు బుద్ధి యేదొకో
మోనమున మరుకాఁక ముందు నన్నుఁ దాఁకి విన్నుఁ
దానకమై సోఁకి యంతటఁ జల్లనారెనో ॥నావ॥

కిట్టి నేనే మ(యు?)పరతికిని బోతిఁగాక నీవు
పట్టి నాకిన్నిటాఁ గిందుపడితి విదె
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెదుట మ...ఁడు నన్ను
నెట్టనఁ గరుణఁ జూచి విన్ను మరి చూచెనో ॥నావ॥ 180

రేకు 1431 లలిత

వచ్చివేయ వనమా పడఁతుంభావ మిది
గచ్చుల మదనగతి గరఁగుటగాక ॥పల్లవి॥

వంక దిద్దవనమా వనిత నీకురు లవి
అంకెల సింగారమాయవనుటగాక
మంకు దీర్చవనమా మది ఇంచుకుచముల
పొంకపుఁ[1] గటూరమే పొగడుతగాక ॥వచ్చి॥

1. "కఠోర" శబ్దభవము కావచ్చు.

సాదు సేయవవమా చంచలపుఁగనుచూపు
[2]మేదకాన మించుచు మెచ్చుటగాక
భేదించవవమా వెడిదపుసిపిఁయుఁదు
సోదించరాక లోలోఁ జొక్కుటింతేకాక ॥ వచ్చి ॥

చవులెంచవవమా జవ్వని నీయధరము
వివరించి పలుమద్ర వేయుటగాక
వవమై శ్రీవేంకటాద్రి వాడు(ఘు?)దగవక విను
కవగూడితివి యిదె కానాచిగాక ॥ వచ్చి ॥ 181

శంకరాభరణం-ఏకతాళి

కంటి రా నీగుణమెల్ల కడగడనే
వంటమోవితేనెకాఁడ పాలగిరిరాయఁడా ॥ పల్లవి ॥

విన్ననే వూఁకొంటిరా నేఁడు నీమాఁటలకు
వున్నవెల్ల మావి యిఁక నూరకుండరా
వెన్నవంటిమన సింతే వెత కోపరా
పన్నినమాయలకాఁడ పాలగిరిరాయఁడా ॥ కంటి ॥

ఇప్పుదే మెచ్చితిరా నీఇటమీఁదిచేఁతలకు
చెప్పనేల విచ్చివిచ్చి సిగ్గులయ్యారా
కొప్పు జారెఁ గోరికకు గురిలేదురా
పప్పులాయ దాలిమెల్ల పాలగిరిరాయఁడా ॥ కంటి ॥

అంతలో మఱచితిరా అయము నీవంచేవవి
వఁ(సం?)తమైతి నీకాఁగిట వాలుఁజాలురా
యింతటిజాణఁడ నీకు ఇటు మొక్కేరా
పంతవు శ్రీవేంకటాద్రి పాలగిరిరాయఁడా ॥ కంటి ॥ 182

---

2. "మేదకుడు" శబ్దమునకు భావార్థకముగావచ్చును. తెలిసీ తెలియని తనము' అని అర్థము.

పాడి

ఒకటి కొకటికిది వొరపాయ। యీ-
వెకలిజవ్వనము విఁ(విం?)తైనట్లు ॥ పల్లవి ॥

పతితురుములో విరామంతివిరులు
రతిసమయంబున రాలఁగను
తతిఁ జెమటవాన తగఁ గురియుటకును
గతిఁ జిలుకలాడుగరిమెలు దోఁచె ॥ ఒక ॥

రమణికుచంబులు రతిబందం(ధం?)బున
క్రమమున సారెకుఁ గదలఁగను
కమలపుమొగ్గలు కంతుసమరమున
జమళి సదరుసూచనవిధమాయ ॥ ఒక ॥

పొలఁతిమేనిపైఁ బూసినగందము
కలయికఁ గరఁగుచుఁ గారఁగను
యెలమి శ్రీవేంకటేశుమోహరస-
మొలుగులు వారుచు మందినరీతి ॥ ఒక ॥ 183

కాంబోది

చాలదా నాకింత నిన్ను సరి గన్నులఁ జూచేది
వేళవచ్చినఁ దామెర విరియక మానునా ॥ పల్లవి ॥

అలిగి నీవవ్వలిమోమైనా వవుదువుగాక
తలఁపు నామీఁదనే తగులుగాదా
మొలచి రత్నదీప మేమొకమై లామందినాను
వెలుఁగు ఇంటిలోనెల్ల వెలయకుండీనా ॥ చాల ॥

యెమ్మెల నీవిటు నన్ను నెంతవొల్లకుండినాను
దిమ్మరి నీసతివనే తేజము లేదా
కమ్మర నిటఁ గొన్నాళ్లు కళలుదీపివుండినా
నెమ్మది మరికొన్నాళ్లు నిండకుండినా ॥చాల॥

పట్టినచలము మాని పంతము నాకిత్తుగాక
ముట్టి నేను గతిగూడ మొక్కకుండేనా
గట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
పుట్టినపూవున నిండె పొందముకుండినా ॥చాల॥ 184

మేఁచబౌళి

[1]వెదకరే చెలులాల వీదివీదులను నీవి
కదిపి ముద్దాడినదాఁకాఁ గలఁగీఁ జిత్తము ॥పల్లవి॥

యేకడ మాటలాడీనో యింతక నేఁ డింట నుఁ(నుం?)డే
అక్కరతోఁ బదిమారు లారగించును
చొక్కపుఁగృష్ణుఁడు యెందుఁ జూచీనో వినోదాలు
చిక్క[2]పుఁగచ్చకాయలు చేతనే మీటుచును ॥వెద॥

యెవ్వరెత్తుకున్నవారో, ఇంతక ముంగిట నుండే
చివ్వన నగుచు నాచేయి వట్టును
నివ్వటిల్లుఁగృష్ణుఁ డెందు నేఁడు పరాకైనాఁడో
ఇవ్వల నుండేఁ గన్నవెల్లా నడుగును ॥వెద॥

యెంత వంతనపైనదో ఇండ్లిండ్లవెన్నలు దివి
రంతులఁ బడుచులతో రాయడిందఁడు
ఇ(ఇం?)తలో శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురుగావచ్చి తన్ను
మంతనానఁ గాఁగిలించి మాయ చూపెను ॥వెద॥ 185

1. ఇందు మాతృవాత్సల్యము ఉట్టిపడుచున్నది. 2. అరమున్నపిదార్యము.

పాళంగం

ఏటి వలయునిక నీవే చెలికి వచ్చితి
శ్రీకాంతుఁడవు ఇట్టె చేకొనవే నన్నును ॥పల్లవి॥

నిన్నుఁ బాసి లంకలోన నెయ్యపుసీతాదేవి
వన్నె విరహానఁ దపము సేయఁగా
వున్నతపుఁగొండలచే వూరక జలధిఁగట్టి
చెన్నగురావణుఁ జంపి చేకొనవా అకెను ॥ఏటి॥

నీవే కావలెనని నిన్నుఁగోరి రుకుమిణి
తోవఁ బెండ్లికి నెదురుచూడఁగా
దావతితో వంతలోనే ద్వారకనుండి వచ్చి
చేవల దుష్టులఁ జంపి చేకొనవా అకెను ॥ఏటి॥

పాయపురమాదేవి పాలజలధిమంది
కాయజకేలికి నిన్నుఁ గనుగొనఁగా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిందుకే జలధి దచ్చి
చేయిచ్చి వుర మెక్కించితివిగా యాకెను ॥ఏటి॥ 186

రేకు 1432 రామక్రియ

నీకు నిచ్చకమాడ నేర్తుఁగాక । యిట్లఁ
గాక నీ కెదురాడఁగలనా నేను ॥పల్లవి॥

చలివిడిచి నాయకుని సాధించఁగదు నొకతె
అలరి తను నెడసితే నలుగు నొకతె
వాలపి వొల్లమిత్తైన వాగిఁ గోవగించు నొకతె
నిలిచి ఇంతటిపనికి నేర్తునా నేను ॥నీకు॥

పరవిఁదప్పక నీతని జంకించుఁ గడు నొకతె
వరవంతులాడితే బలియు నొకతె
వరుస వంతెదలిసము వాదించు మరి యొకతె
పరగ నింతేసి కొరఁబడుదునా నేను ॥నీకు॥

అంకపురతులలోన నలయించుఁ బతి నొకతె
మంకుమర్మపుఁగళల మఱచు నొకతె
ఇంకేల శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నను
వుంకువల వెనకఁ దరవుదునా నేను ॥నీకు॥ 187

ఆహిరి

మాఁటలేల మనసుకు మనసే సాక్షి
యేఁటికిఁ బరాకు నేసే వింతిఁ గావవయ్యా ॥పల్లవి॥

కామినికానమునకుఁ గప్పినపయ్యద సాక్షి
చేమిరిచింతకు చెక్కుచేయే సాక్షి
వాములవూరుపులకు వాడినమోవి సాక్షి
యేమరిపాటు విచ్చేసి ఇంతిఁ జూడవయ్యా ॥మాఁట॥

వడియఁగప్పినటికివి వ్రాలునగుబ్బలే సాక్షి
తడుపుఁజెమటలకు తనువే సాక్షి
చిడుముడియలకు చెదరుఁగురులే సాక్షి
యెడపేయక విచ్చేసి ఇంతిఁ గావవయ్యా ॥మాఁట॥

ఏ కెదురుచూచుటకు నిట్టమాపులే సాక్షి
పైకొన్నయవస్థలకు పానుపులే సాక్షి
చేకొని శ్రీవేంకటేశ చేరి కూడితి వింతట
యీకడ నిట్టే కరుణ నింతిఁ జూడవయ్యా ॥మాఁట॥ 188

ముఖారి

కన్నచోటఁబ్రియమెల్లఁ గార్యవశమె
యెన్నిచూచినా విభుఁడ ఇంతేపో వలపు ॥పల్లవి॥

యేమెద వేరొకచోట ఇతవైనమనసుంచే
కాయికపువలపులు గడతేరవు
చాయలసన్నలమాట సరియైనమోహమైతే
ఆయములు పరిదాఁకు నంతేపో వలపు ॥కన్న॥

వినుకలివిరహాన వేగిరపుఁదమితోడ
కనుకలి గన్నమీఁదఁ గడతేరదు
కనుకలివినుకలి గట్టియైనకూరిమైతే
యెనసి యెప్పుడుఁ బాయ దింతేపో వలపు ॥కన్న॥

యెప్పుడు నెగ్గులుదప్పు లెంచరానికూటమైతే
చెప్పుదువారిబుద్ధి చెవి దూరదు
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యిటు గూడితివి నన్ను
అప్పుడే దక్కితివి నీ వంతేపో వలపు ॥కన్న॥ 189

శంకరాభరణం

అవియేపో నేఁడు మాతో నంటిపేసేతపములు
వివరించుకొని యిట్టె విచ్చేయుమనవే ॥పల్లవి॥

కొండలకొట్టగొనల గోరమైనతపములు
పండుఁబలములలోని పచ్చిమేఁతలు
గుండెదాఁకేమంత్రాల కుత్తికలో జపములు
దండకారు(ర?)ణ్యాన నాఁడు కాఁ తేనెఁగా ॥అవి॥

యేరులలోమునుకలు యెక్కువఅదారాలు
అరితిమోవముతోడియానందాలు
కోరికోరి చలివేఁడి కోటికోటినేమాలు
చేరి యారీతిఁ దపాలు సేసినాఁడుగా ॥ అవి ॥

సమ్మతించఁజేసినయాసనభేదబంధాలు
వుమ్మడి యన్యోన్యపుయోగాలు
దొమ్మి శ్రీవేంకటపతి తొల్లి సేసె నల్లనె
రమ్మని నేఁడును నారతిఁ జేసెఁగా ॥ అవి ॥ 180

నాదరామక్రియ

పొంఁతిదేహమే భూమండలమై
కలకాలంబునుఁ గాణాచాయ ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మకుచంబులకులపర్వతములు
నెమ్మదిఁ గలుగఁగ నేఁ డిదివో
పమ్మిన జవ్వనభారము మోవఁగ
తమ్మివదన కాధారంబాయ ॥ పొం ॥

కాంతగమనముల ఘనదిగ్గజములు
కంతునిబలమై కలుగఁగను
పంతమున పిఱుఁదుభారము మోవఁగ
యింతినటనలకు నిది గతియాయ ॥ పొం ॥

చెలియారవియొడికేపుఁడు గలుగఁగ
అలతురుముభార మానె నిదె
వెలయఁ గూడె శ్రీవేంకటపతి యా-
కలికిని యిదియే కడుఁగతలాయ ॥ పొం ॥ 191

ముఖారి

[1] మాతో నేఁటికి నేను మగువ వింతే। నీ-
చేఁతలెల్ల యేదనైనాఁ జేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

జలధి యీఁదేచోట, శైలము మోచేచోట
సొలపి నీబలిమెల్లఁ జూపవయ్యా
యిల దవ్వఁబోవుచోట, హిరణ్యునిఁ జంపుచోట
పలుకుఁబంతాలెల్లఁ బచరించవయ్యా ॥మాతో॥

నీవు మిన్నందేచోట, నెత్తుటఁ దోఁగేచోట
సోవల నీమురిపేలు చూపవయ్యా
దీవుల కేఁగేచోట, తెగి వెన్న దినుచోట
చేవదేర మాయలెల్లాఁ జేయవయ్యా ॥మాతో॥

సిగ్గులుదేరుచోట, చెంతలఁ బారేచోట
యెగ్గులుదప్పులుఁ బోయి యేఁచవయ్యా
అగ్గమైతి శ్రీవేంకటాధిప నన్నుఁ గూడి
వెగ్గళపుకపటాలు విడువవయ్యా ॥మాతో॥ 192

రేకు 1433 పాడి

పతిఁ బెదఁబాపినవల మిదివో
అతివకు ద్రిష్టాంతమైనరీతి ॥పల్లవి॥

కన్నులఁబెట్టినకాటుకరసములు
కన్నెకు విరుదెవఁ గమ్మీవిదె
పున్నమచంద్రుఁడు పొరిఁ దవలోపల-
మన్నకందు వెలిమమిసినరీతి ॥పతి॥

1. ఇందు దశావతారవర్ణన స్పష్టమే.

గురుకుచములపై కుంకుమచెమటలఁ
గరఁగి యిరుదెసలఁ గారె విదె
సరి జక్కవలటు చంద్రోదయమున-
నొరలినవిరహం బుమిసినరీతి ॥ పతి ॥

శ్రీవేంకటపతి చెలి విటు గలయఁగ
మోవితేనియలు మొనపె విదె
చేవదేరుమరుచిగురుబాణమటు
వోవల నాములె వుమిసినరీతి ॥ పతి ॥ 193

వరాళి

మీకు మీకే కానవచ్చు మిన్నులపై మెఱుఁగులు
మాకు నెట్టు దెలుసు మీమనసులమాయలు ॥ పల్లవి ॥

యేమిటికే చెలియ నీ వితఁడు యెదురెదుర
మోము మోము వంచితిరి ముసిముసిపిగ్గులతో
తామెరకుఁ దామరే ధరఁ జంద్రుఁ డాయనో మీ-
మోముటద్దములలోవి మెరుఁగులు గంటిరో ॥ మీకు ॥

యేపనికే మగువ మీరిద్దరూను మీలోన
చూపుఁజూపు సరిఁదాఁకె సొంపుల చొక్కితిరి
యేపుఁగలువల కవె యిటు తామెరలాయనో
మేపుమీనములు జఁటై(జంటై?) మేఁతలు మఱచెనో ॥ మీకు ॥

యెక్కడివే వనిత మీకిద్దరికెమ్మోవులందు
చుక్కలఁజుక్కలే సురపొన్నలై పూచె
వొక్కటై శ్రీవేంకటేశుఁ దొద్దికైనలెక్కలో
చక్కవిరతుల మీరు సరిబేశాడితిరో ॥ మీకు ॥ 194

ముఖారి

చక్కనిమానిని నీసరి యెవ్వరె
యెక్కువైననీభావ మెంచిచూడవసమా ॥ పల్లవి ॥

కోమలి నీకుచములకొండలకొనలపొంత
వోముచు మించి నిలిచె నొకసింహము
కాముఁడు జఘనమనేకట్టు బండిమీఁదఁ బెట్టి
దీమముతో వేటలాడీఁ దెరిచూడవసమా ॥ చక్క ॥

పదఁతి లేఁజిగురులపాదపుటడవిలోన
వదపుల [1] యేనుగలు నటియించఁగా
తొడలరటికంబాలతోఁ గట్టి దీములుగా
బడిబడి వేటలాడీ భావించవసమా ॥ చక్క ॥

అంగనముఖమనేటిఅంబుజాకరముపొంత
ముంగిటఁజూపులలేళ్లు మోహరించఁగా
కఁ(కం?)గవిశ్రీవేంకటేశుకాఁగిటిభావాఁ గట్టి
చెంగటనే వేటలాడీఁ జిత్తగించవసమా ॥ చక్క ॥ 195

దేసాళం

ఆరజమేల సేసే వట్టే కాదా
యేరా ముందటిపొందు లిట్టే కాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులసన్నలు గొంత కమ్మటిమాటలు గొంత
అన్నిటా నీవే జాణఁడ వట్టే కాదా
పన్ని వినయాలు గొంత బలిమిచేఁతలు గొంత
యెన్నికాయ నీతగవు యిట్టేకాదా ॥ ఆర ॥

1. 'ఏనుఁగ' కావచ్చు.

ముసిముసినవ్వు గొంత ముంగిటనే జోలి గొంత
అనుదా నే నీకింత ఆట్టే కాదా
అనురుసురులు గొంత ఆయము లంటేది గొంత
యిసుమంతపనికిఁగా నిట్టేకాదా ॥ అర ॥

మోవి యానేది గొంత మొంటిపోట్లనుఁ గొంత
[1]అవటమాయ నీకు నట్టే కా—
శ్రీవేంకటేశ నన్ను సేసవెట్ట — — — —
యేవేళ నీమోహ మిట్టేకాదా ॥ అర ॥ 196

నాగగాంధారి

విపరీతము లివి వినరాదు
వుపమలెల్ల మీవొద్దనె కలిగె ॥ పల్లవి ॥

వువిదవదనచంద్రోదయవేళను
రవియగుసూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యివల నవల మీయిద్దరివలననే
దివసము రాతిరి దెలియఁగఁ గలిగె ॥ విప ॥

అంగనతురుముమహర్ని(హాని?)శివేళను
రంగగు సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
సంగడి వెలుఁగును సరిఁ జీఁకటియును
చెంగట మీయందే చెప్పఁగఁ గలిగె ॥ విప ॥

కాంతమోవి చుక్కలం(లు?) విందువేళ
రంతుల సూర్యప్రభ నీవేఁగఁగ
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వర మీయందే
కాంతులఁ గళలుమఁ గలయుట గలిగె ॥ విప ॥ 197

1. అవటము = 'పొందిక' అని వా. వి. అవటము = పరిహాసము, ఎగతాళి. ఇత్యాదిగ మాండలిక వ్యవహారము.

నాదరామక్రియ

[1] ఏమమ్మ మగువా నీ చింత నేటికా
తామసించ నేఁటికిఁక దయఁజూడవమ్మా ॥పల్లవి॥

తగిలి తప్పకచూచు తలవంచు నంతలోనే
విగిడి చింతారతి నేలదవ్వేను
మగువ నిన్నిటు వాసి మానుపడి వూరకుండు
అగడాయ నీపతి నదె చూడవమ్మా ॥ఏమ॥

దీవతతోఁ జివ్వఁబోవు తెగువలే తలపోయు
తానే యేకతాననుండి తమకించును
మోమునఁ దెల్లఁబారు మోహించిన విరహాన
మావిని నీవే విచ్చేసి మరి చూడవమ్మా ॥ఏమ॥

కొచ్చినకాఁకలచేఁ బైకొంగువేయనెఱఁగఁడు
మెచ్చుగ మెట్టినచోటే మెట్టి భ్రమయు
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశు నలమేలుమంగ నీవు
పచ్చిసేసి కూడితివి పంత మేఁటికమ్మా ॥ఏమ॥ 198

రేకు 1434 ముఖారి

ఏఁగివచ్చెఁగాని యీతఁ డింటవింట వాడవాడ
మూఁగినయీసింగారమోహనముతోడను ॥పల్లవి॥

పెట్టినకస్తూరిబొట్టు బేంట్లైగయకుండ
కట్టినహారము లెందుఁ గదలకుండ
విట్టతురుమువిరులు విప్పటిల్లి రాలకుండ–
పట్టె అందలముపై నెక్కించరే ॥ఏఁగి॥

1. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

మొగిఁ జెంగావిరెంటెము నెరి విరుగకుండ
చిగురుమోవిగచ్చు చెదరకుండ
అగలు(రు?)గందపుఁబూఁత అందువిందు నంటకుండ
యెగనెత్తి అందల మెక్కించరె ॥ఏఁగి॥

కూడినకూటములగుఱుతులు మాయకుండ
వీడెపుమదముచొక్కు విడువకుండ
వేడుకకాఁడై వశ్రీవేంకటేశు నంద నన్ను
యీడుదోడై యందలాన నెక్కించరె ॥ఏఁగి॥ 199

సామంతం

చుక్కలు మెరసీని సూర్యుఁ డెండలుగాసీ
తక్కులు మొక్కులు మాని దగ్గరి రారా ॥పల్లవి॥

నానీనానవినీనాలిమాటలు నా-
వీనులు సోఁకినంత వెచ్చనాయరా
కానీకానీ నీకడమలెల్లా
తానే మెచ్చయ్యీఁగాని దగ్గరి రారా ॥చుక్క॥

వీడీవీడవినీవింతనవ్వులు నా-
వాడికమతిఁ గాఁడి వాఁడ్లాయరా
జోడుగూడిన విన్నీ జోకలయ్యీని మరు-
దాడి ముట్టకతొల్లె దగ్గరి రారా ॥చుక్క॥

పానీపాయపనీపన్నుఁగాఁగిలి
రాసి నాకుచములు రవ్వాయరా
ఆసల శ్రీవేంకటాధిప నేను వలపు
తాసునఁ దూచేఁగాని దగ్గరి రారా ॥చుక్క॥ 200

ముఖారి

అక్కడఁ దెలియలవు యిక్కడ నీగెలుపు
యిక్కడ నక్కడఁ గంటి మిఁక నీచిత్తము ॥పల్లవి॥

వ్రాసేటినేలంవ్రాఁత వాఁకలచెమటయీఁత
గాసిలునూర్పులమోఁత కాంతపాలాయ
బేసబెల్లిలేనగవు పిలువఁగానే బిగువు
వేసాలయీఁతగవు విభుఁడ నీపాలు ॥అక్క॥

చెలిమూపుపై నొరగు చిత్తములో నివ్వెరగు
చలిఁజింతలపొరుగు సతిపాలాయ
వెలినుండేనిక్కుచూపు వెడబొంకు రేపుమాపు
విలువులతరితీపు నీపాలాయ ॥అక్క॥

కాఁగిటిలో తమకము కదిసినగమకము
దాఁగి యిట్టెసముకము తరుణిపాలు
వేఁగి శ్రీవేంకటపతివేడుకైనసమరతి
యీగతిమెచ్చినమతి యిది నీపాలాయ ॥అక్క॥ 201

ఆహిరి

తనువు బడలెను తలఁపు భ్రమసెను
యెనసినతా నెఱుఁగు నిఁక నేఁటిదే ॥పల్లవి॥

మంతనాన నుండితేను మనోరథాలవెద
కాంతువిఁజిత్తానఁ గంటేఁ గన్నీటివెద
కాంతలలోఁ జెప్పఁబోతే కందువసిగ్గులవెద
యెంతటానఁ బొద్దువోదు యేమి సేసేదే ॥తను॥

చెలులలోన నుండే చెప్పకు బుద్ధులవెద
వెలి నుండేఁ జందురునివెన్నెలవెద
తొలఁగి విద్దురవోతేఁ గలలోన నీవెద
యేమి వింతటిమీఁద నేమిసేసేదే ॥ తను ॥

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో విచ్చేప కూడె
కొచ్చి నూర్పులబుసకొట్లవెద
మెచ్చురతిబంధముల మించుఁజెమటలవెద
హెచ్చి వెదలెల్లఁ దీరె నేమిసేసేదే ॥ తను ॥ 202

ధన్నాసి

చూడరమ్మ యిచ్చకొత్తసొద్యము(ము?)లాయ
వేడుకవిభునిచేఁత వెల్లవిరులాయ ॥ పల్లవి ॥

ఆతనువిరహవేళ అందపుఁగురులు జారి
అతివనొసలిపైఁ దూలాడఁగాను
సతినాపికమనేటి సంపెంగపూదావి సోఁకి
అతిఘోరపలులు తూలాడినయట్లాయ ॥ చూడ ॥

ఆఁపలేక పతికడ కంగన యలపుతోడ
యేపున మెల్లమెల్లనె యేఁగఁగాను
చేపట్టి నెన్నడిమిసింహవుగాలికిఁ గరి
కేపున వేఁగుచు నలికేటివిధమాయ ॥ చూడ ॥

యింతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురుగ వచ్చి
కాంతఁ గూడఁగ రతిఁ గరఁగఁగాను
పొంతఁ జంద్రోదయమున పొలఁతిగుబ్బలచంద్ర-
కాంతము గరఁగినచొక్కపువిధమాయ ॥ చూడ ॥ 203

రామక్రియ

ఒకటికొకటి గూడ దోయమ్మ నీయందే
సకలము నెటువలె సంతము సేసితివే ॥ పల్లవి ॥

తావకపునీకుచాలు దంతికుంభాలఁ బోలితే
యీవడుము సింహమునేల పోలెనే
ఆవిపట్టి నీకన్ను లంబుజాలఁ బోలితేను
ఆననము చందురుని నదియేల పోలెనే ॥ ఒక ॥

అతివ నీచేతులు బిసాంగములఁ బోలితేను
యితవై నడపు హంసనేల పోలెనే
చతురత నాసికము సంపెంగఁ బోలితేను
తతి నీకురులు తుమ్మిదలనేల పోలెనే ॥ ఒక ॥

నేవళపునీయూరు నీలాహిఁ బోలితేను
యీవల మేను మెఱుపునేల పోలెనే
శ్రీవేంకటేశుమోవి చిన్నికెంపు లంటించి
ఆవేళ దంతాలు వజ్రాలై యెట్టు వోలెనే ॥ ఒక ॥ 204

రేకు 1435 సామంతం

ఎప్పుడెప్పుడంటా నిచ్చగించీ వాఁడే
చిప్పిలు నీపతిఁ జేకొనవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

పలుకుఁదేనెలు పారఁజల్లి చల్లి
చిలుకుఁజూపులు చిమ్మి చిమ్మి
కులుకువవ్వులఁ గొసరికొసరి
చెలువునిఁ బేరఁ బిలువవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥

సారెకు బొమ్మల జంకించి జంకించి
కూరిమి లోలోఁ గొచ్చికొచ్చి
తేరపుఁజెమటలఁ దొప్పఁదోఁగితోఁగి
చేరి నీపతిపయిఁజేయి చాఁచవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥

గుబ్బలకొనలఁ గుదించి కుదించి
జొబ్బిలు నీమోవిఁ జూపిచూపి
[1]వొబ్బిలి శ్రీవేంకటోత్తముఁ గూడితి
అబ్బురా లీతని నఁటించవమ్మా ॥ ఎప్పు ॥ 205

శంకరాభరణం

ఇదియే పరమయోగ మిద్దరికి విభుఁడా
అదన నవిచినద్రిష్టాంతమాయ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వెలి మనమిద్దరము వేరై వుండుముగాని
తలఁపులోపలను యిద్దర మొకటే
వొలిసి యద్దములోన నొకరూపే రెండై
తెలిసినట్లనేపో ద్రిష్టాంతమిపుడు ॥ ఇది ॥

పేరు లిద్దరికి నిట్టె భేదమై తోఁచీఁగాని
తారుకాణగుణము లిద్దరి కొకటే
కోరినమాఁటొకటే కొఁదశలలో రెండవు
తేరిచూడ నిదియేపో ద్రిష్టాంత మిపుడు ॥ ఇది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీనాచేఁతలే వేరులుగాని
కేవల మిద్దరికి కాఁగిలి వొకటే
పూవుగుత్తి వొకటే పూఁవలు వేరైనట్లు
దేవ యిన్నిటికి నిదె ద్రిష్టాంత మిపుడు ॥ ఇది ॥ 206

---

1. 'వొబ్బిడి' కిరూపాంతరమా? వొబ్బిడి='ఒంటరితనము' ఏకాంతము, పూర్తి చేయుట అని మాండలికవ్యవహారము.

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఏమిటికే వున్నవెల్ల నింత చాలదా
ప్రేమమే కడకు నాపైఁ బెంచె నిది చాలదా ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దనరూపు తలఁచఁగఁ దలఁచఁగ
యెలమి మెయి చెమరించె నిది చాలదా
వెలిఁ దనగుణములు వినఁగ వినఁగ నాకు
విలువెల్లఁ బులకించె నేఁడే చాలదా ॥ఏమి॥

యింగితానఁ దనకు నే నెదురుచూడఁ జూడఁగ
అంగమెల్లఁ గాఁక రేఁగె నది చాలదా
చంగవఁ దాఁ బవ్వళించేశయ్యపైఁ బొరలితే
రంగుగాఁ గళలు దాఁకె రతి నది చాలదా ॥ఏమి॥

తాను నేను నంతవింత దగ్గరఁగ దగ్గరఁగ
ఆనకమై నవ్వువచ్చీ నది చాలదా
పూవిన శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికతో నన్నుఁ గూడె
యీనేటిసంపదలెల్ల నిచ్చె నది చాలదా ॥ఏమి॥ 207

హిందోళవసంతం

అదె చూడరే మోహనరూపం
పదిగోట్లుగలభావజరూపం ॥పల్లవి॥

వెలయఁగఁ బదారువేలమగువలను
అలమినఘనమోహనరూపం
వలచిననందవ్రజముగొల్లెతల
కులుకుఁజూపులకు గురియగురూపం ॥అదె॥

యిందిరావనిత నెప్పుడుఁ దనవుర-
మందు నిలిపిన మోహనరూపం
కందువ భూసతి కాఁగిటిసొంపుల-
విందులు మరిగిన వేడుకరూపం ॥ అదె ॥

త్రిపురసతుల బోధించి రమించిన
అపురూపపు మోహనరూపం
కపురుల శ్రీవేంకటపతియై యిల
నెపమిఁ చఁగరాపివున్నతిరూపం ॥ అదె ॥ 208

సామంతం

[1]సకల లోకేశ్వరులు సరుసఁ జేకొనువాఁడు
అకలంకముగఁ బుష్పయాగంబు ॥ పల్లవి ॥

వివిధ పుష్పములతో వేదఘోషములతో
అవల దిరువాముడియు నంగనలయాటతో
కవివందినుతులతో కమ్మఁబూజలతోడ
నవధరించీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

కప్పురపుటారతుల ఘనచందనముతోడ
తెప్పలధూపముల తిరువందికాపుతో
వొప్పుగఁ బణ్యారములు వొగిఁ బెక్కువగలతో
అప్పుఁ డదీఁ బుష్పయాగంబు ॥ సక ॥

తగుచ(ఛ?)త్రచామరాలతాంబూలములతోడ
పగటుతో నీరీతి పదిపూజ లందుకొని
జిగిమీరెఁ జూడరే శ్రీవేంకటేశ్వరుని-
అగణితంబగు పుష్పయాగంబు ॥ సక ॥ 209

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.

రామక్రియ

చూడవమ్మ చెలియ యీ చుట్టుపట్టు నతని
వోడక యెప్పుడు నావొద్దఁ బాయఁ డితఁడు ॥పల్లవి॥

కలికి నాపతుఁడు రాఁ గలగంటి నంతలో నే-
నలరి ముచ్చటమాటలాడితి నేను
చలివాయఁ దములము చవిగొంటి మేలుకొంటి
[illegible]లఁగి యాతఁ డింతెందు దాఁగి రాఁడోకావి ॥చూడ॥

[illegible]దను నేనొకకల గంటి నాతని-
నుమ్మగిలి కాఁగిట నే నొద్దికైతిని
చెమ్మఁజెమటలు మేనఁ జిమ్మిరేఁగి వున్నవివె
అమ్మరో యాతనిఁ గాన సందనుండె విపుడు ॥చూడ॥

నెయ్యమున నెదుటనే నిక్కలంగాఁ గంటి నిదె
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసి కూడె
ముయ్యక మలసె నాలో ముదములు సమకూరె
పయ్యదమఱుఁగులోనే పచ్చిసేసె నితఁడు ॥చూడ॥ 210

రేకు 1436 శంకరాభరణం

ఆదనుండే యేమిగల్లా నావతియ్యరా
యేడనున్నా మనసులు యేకమౌటే చాలును ॥పల్లవి॥

కొప్పుతుమ్మెదలు నాకు గొబ్బున బెదరుఁ జేసు
దప్పితో నవ్వు నవ్వక తలరా నీవు
అప్పటి కన్నుఁజకోరా లవి యులుకునో యేమో
చప్పుడు సేయక నీవు చక్కఁజూడ నందరా ॥ఆద॥

చన్ను జక్కవలు నేఁడు సరిగ కదలఁ జేసు
నన్నలు సేయకు మింతె చాలించరా
అన్నువనానదపుల, అంచలు బెగడుఁ జేసు
నన్నుఁ జేరుకొనకురా నటవల కిపుడు ॥ అద ॥

కుత్తికలో నాయెలుఁగుకోవిల బెదరుఁ జేసు
హత్తి నన్నుఁ జెవకకు మంతేసి నీవు
పొత్తుల శ్రీవేంకటేశ పొందితివి నన్ను విట్లై
[1]సత్తుగ నే నీకు సతమైతిఁ జాలదా ॥ అద ॥ 211

రీతిగౌళ

[2]అయనాయ వెంగెమేలే అతివా । నీ—
అయమే తాఁకీ మాఁట లందుకేమి సేతురా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురమిందవే వోకలికీ । మాకు —
నుప్పులవు నీకప్పురా లొల్లము పోరా
తప్పునాదే వదియేమే తరుణీ । వోరి
తప్పులెవ్వ[3]రెందున్నవో తలఁచుకో నీవు ॥ అయ ॥

నిమ్మ పండిందవే వో నెలఁతా! అ-
నిమ్మపండే పాఁపరవుమ నే నొల్లరా
చిమ్మేవు నట లిదేమే చెలియ మేన
చిమ్మురేఖ లెవ్వరందో చిత్తగించు నీవు ॥ అయ ॥

కుంకుమపూ విందవే వో కోమలీ । నీ—
కుంకుమలే పుప్పొడౌను కూడుకొంటేను
యింకనేలే కలపితి వింతీ । వోరి
యింకవు శ్రీవేంకటేశ యిద్దరిచెమటలు ॥ అయ ॥ 212

1. ఇది సత్యశబ్దభవము కావచ్చు. అర్థమూ అదే. 2. ఇదివాకోవాక్యము 3. ఎవ్వరి+అందు

సామంతం

[1] అందు కంటినటే నీ యందము లెంచితిఁగాక
చిందేటి నామోహము నీచేతఁ జిక్కెఁగదరా ॥ పల్లవి ॥

నడుము పిడికెఁడంత నాతి నీకుచములైతే
బడి నొకటే పట్టెఁడంత
యెద నాయంగము లివి యెంతలెంతలైనాను
చిడుముడి నిన్నియు నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥

మొగము గొడిఁదెఁడంత మోహనపుఁగనుదోయి
చిగురుఁబో దిదియేమే చేరఁడంత
యెగసక్కె మిఁకనేల యేర నే నెట్టుఁడినాను
జిగి నాసింగారము నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥

సుదతి నీయడుగులు జూట్టెఁడంత, దేహమైతే
సదరమైనయేడుజానలంత
కదిసితి విదె శ్రీవేంకటపతి విటు నన్ను
చెదరని నేను నీచేతిలోనేకదరా ॥ అందు ॥ 213

రామక్రియ

ఆతఁడు బత్తిసేయఁగా నన్నీ నమరె నీకు
కాతరాన విదెమిచ్చి కాఁగిలించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

సంతోసానఁ బెనఁగఁగా జగడము లేమగాక
పంతములాడుకొంటే పచ్చిదేరదా
వింతలేక వుండఁగానే వేడుకలు వుటెఁగాక
వంతులు వాసు లెంచితే వలపు గలుగునా ॥ ఆతఁ ॥

---

1. ఇదియు వాకోవాక్యమె

ననుపు గలుగఁగానే నవ్వు లితవాయఁగాక
చెనకితే చలములు చిమ్మిరేఁగవా
వినయము చూపఁగానే వెలెనెఁగాక పొందులు
మనసు రాకుండితే మర్మములు గరఁగునా ॥ అత ॥

యిట్టె నేసలు చల్లఁగా నియ్యకోళ్లాయఁగాక
వట్టిసిగ్గున నుండితే వాడికలౌనా
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడు నిన్నుఁ గూడె
చుట్టరికమెంతైనా సొంపులే పుట్టించవా ॥ అత ॥ 214

వరాళి

ఏమాయ నందుకు నీవేల కొంకేవు
దీమసపునీపట్టపుదేవుల నేను ॥ పల్లవి ॥

యింతవడి నీవు రాక యీడా నాడా నుంటినంటా
యెంత నన్ను వేఁడుకొనే వేమిచెప్పేది
పంతమున నీమేనఁ బచ్చిసేఁత లున్నవంటా
చెంతనున్ననాతోనేల సిగ్గువడేవు ॥ ఏమా ॥

విలుచుంటే నాపె వచ్చి నీచెఱఁగు వట్టెనంటా
పలుమారునేల వొడఁబరచేవు
కలలో నాపెఁ గదిసి గక్కన మేలుకొని
యెలమి నామోము చూచి యేల నవ్వేవు ॥ ఏమా ॥

వూడిగపువారి మేను లొరసె నిన్నంటాను
యేడలేనియానలు నీవేలపెట్టేవు
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
జాడఁదప్పకుండా నాతో సరసమాడేవు ॥ ఏమా ॥ 215

నాదరామక్రియ

పందుజాణ వచ్చితాను నీవే యెఱుఁగుదువు
అందమంది సతులచే నాడించుకోరాదు ॥పల్లవి॥

తలఁపుకొలఁదినే తమి రేఁచవలెఁగాని
వలవంతఁ బెట్టరాదు వనితలను
పులక లెసఁగఁ గుచములు ముట్టవలెఁగాని
బలిమిఁ బిసికి తడఁబరచఁగరాదు ॥పందు॥

కూరిములు దలకొన కురు లంటవలెఁగాని
బారెఁదేసి వెంట్రుకలు పట్టఁగరాదు
నేరుపుతోనే కాఁగిలించి కూడవలెఁగాని
బీరానఁ గుదించి పిరిపీకు సేయరాదు ॥పందు॥

మోహముకొలఁదినే మోవి యానవలెఁగాని
సాహసాన పలు సోఁకించఁగరాదు
యీహల శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నిట్టె యేలితివి
బాహుమూలా లంటి కదుఁబచ్చిసేయరాదు ॥పందు॥ 216

రేకు 1437 లలిత

[1] చాలునే నీమాఁటలు చాలు మూలకెక్కెరా
వేలఁ జూపేవా పదారువేలవాఁడ వాదురా ॥పల్లవి॥

వొంటినుండ వదేమే వొంటియు నొంటకె పోరా
అఁటఁగా వోచెలియ గోరఁట కానొరా
గొంటుజాణతనమేలే కూళతనాలేలరా
కంటినే నీజాడ బండికంటిజాడలటరా ॥చాలు॥

1. ఇది సంవాదాత్మకము.

వీడనాడేవేమే వీవీడవాడ మండఁగఁటో
తోడుగదే నేమ అవురా తోడగుటాకి (లి)
మేడిసేసేవటే నీవు మేడిపండె వీగుణాలు
వోడ పేమిటాను ఏవావోడతో దూలమురా ॥చాలు॥

యింతమేలె నాతోఁ గారింతలు వీవల్లనే పో
సంతమైతినే వో వసంతకాఁడవా
సంతపుశ్రీవేంకటాద్రిపతి నేఁ గూడితిఁగదే
సంతము పాడియుఁగలపడఁతిరా నేను ॥చాలు॥ 217

తోండి

ఇతరము లేదే యింతి నీపతికి
ప్రతిదినదినమును ప్రభాతవేళ ॥పల్లవి॥

అంగన నీమోము అద్దము విభునికి
తంగుదేరి మేల్కనువేళ
పొంగేటికుచములే పూర్ణకుంభములు
వింగళమై వెలివెడలేఁడివేళ ॥ఇత॥

అతివ నీతొడలే యరఁటికంభములు
చతురునికిఁ బ్రవేశపువేళ
రతిఁగరములే తోరణపుఁజిగురులంటె
అతనుమహా త్రపుటావేళ ॥ఇత॥

సుదతి నీకెమ్మోవి సూడిదెవల మిది
అదన మీరహస్యపువేళ
కదిసినశ్రీవేంకటపతికివి నీ-
వెదిటవిధానము వెప్పటివేళ ॥ఇత॥ 218

ఆహిరినాట

పంతమాడఁదడవా పచ్చిదేరి నవికాక
కాంతునికిఁదడవా కై కొనినవికాక ॥ పల్లవి ॥

కోపగించఁదడవా కొనచూపులకన్నుల
ఆపని తా నెఱిఁగి నవికాక
రాఁపుగా నాడఁదడవా రంతులవెంగేలఁ దన్ను
వైపుదనబా నెంచుక వచ్చినవికాక ॥ పంత ॥

యెగ్గువట్టఁదడవా యెదుటఁ దనచేఁతకు
విగ్గులమీఁదటను మానినవికాక
వెగ్గళించఁదడవా వేగిరించి తనకంటె
సిగ్గుదేరి తాఁ బ్రియముచెప్పినవికాక ॥ పంత ॥

జంకించఁదడవా సమరతులను నేఁడు
కొంకి శ్రీవేంకటేశుఁడు కూడెనవికాక
సుంకుల నవ్వఁదడవా సొరిది నెలవులను
వుంకువగా మేన గోరు వూఁదినవికాక ॥ పంత ॥ 219

ఆహిరి

తలఁచుకో నావల్లఁ దప్పులే
వెలయ విన్నింత సేయ వేడుకా నాకు ॥ పల్లవి ॥

తమితోఁ బాయక నాదండ నీవే వుండితేను
సముకాన విన్న దూరఁ జలమా నాకు
అమరఁగ నీవాడినఆమాటే తప్పకుండితే
జమళి వలిగియుండ పంగెలా నాకు ॥ తలఁ ॥

వన్నల నీ విచ్చినచనవే చెల్లించితేను
విన్న నేరము లెంచఁగ నేరుపా నాకు
మున్నటిపొరఁబాటు ముందె నీవు చెప్పించితే
విన్నపము సేసి యంప వినోదమా నాకు ॥ తలఁ ॥

గట్టిగా నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటేను
అట్టె కొంగువట్టితియ్య నాపా నాకు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁ డిట్టె నన్నేలితివి
ఇట్టుసేయ నాగుండె ఱాయా నాకు ॥ తలఁ ॥ 220

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమి సేసేవోకాని ఇఁకను నీచిత్తము
వేమారు నుద్దు లడిగీ వెలఁది యింటిలోను ॥ పల్లవి ॥

ఆడుకోలునీమాఁట లావలు పుట్టించఁగాను
వాడికె నెదురుచూచీ వనిత నీకు
పాడినపాట నీపే రప్పటిఁ దలఁపించఁగాను
వాడ విన్నదుగవంపె సకియలచేతను ॥ ఏమి ॥

కలిమితో నీగుణాలు తమకము రేఁచఁగాను
పోలించి పూవుల వేసీఁ బొలఁతి నిన్ను
వేలనున్నవుంగరము వేడుకలు రేఁచఁగాను
కేలెత్తి నీకు మొక్కీఁ గెలపినన్నలను ॥ ఏమి ॥

చుట్టరికపునీరాక సొంపు దిగిడింతఁగాను
ఇట్టె నిన్నుఁగాఁగిలించీ నీకాంత నేఁడు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసి నీవుండఁగాను
నెట్టన నిన్నుఁ బొగడీ నెలఁతలలోను ॥ ఏమి ॥ 221

సామంతం

ఏకతాన మీ రుండఁగా ఇన్నిసింగారాలునాయ
మేకొని చెలు లిందుకే మెచ్చేరు ఓన్నమ ॥పల్లవి॥

సకియనెమ్మోమునఁ జంద్రోదయఁ బాయ
వెకలినవ్వులనె వెన్నెల గాసె
చికురభరము వీడి చీఁకటి యంతలో జారె
తొకుతొకులాదేరతుల నీవు గూడఁగా ॥ఏక॥

వన్నెమోవిచిగురున వసంతకాలము వచ్చె
చిన్నిపలుకులఁ బుట్టె చిగురులెల్లా
వున్నతపుఁగుచముల నొనరెఁ దమ్మిమొగ్గలు
కన్నె మరమున నీవు గాఁగిలించఁగాను ॥ఏక॥

మరుతేరు చూపట్టె మగువపిఁదునను
సిరిమించెఁ గాళెలు చిఱుఁదొడల
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
గరిమల నీవిట్లాఁ గరుణించఁగాను ॥ఏక॥ 222

రేకు 1438

శంకరాభరణం

నీదా(దాఁ?)క వలెనా నెగడె మరుబలాలు
భేదము లేదని వింటేఁ బెంచితిమె నేము ॥పల్లవి॥

పలుకకువే నీవు పరఁతి। యీ-
పలికేచిలుకలు నీ(వతి గాదా
కులుకకువే నీకుచములు। యీ—
పొలయుజక్కవలు ఆపోలికే కాదా ॥నీదా॥

కోవలఁ దాదకువే సుదతీ । యీ -
   కోవిలపాట లందరిగుణమే కాదా
   చేవదేర నవ్వకువే చెలియా । యీ
   తావరపువెన్నెల లాగకురే కావా ॥ పిదా ॥

మీఁదఁ జేయివేయకువే మెలఁతా
   పోదిగొన్నతీఁగె లాహిరుగేకాదా
   నాదించి శ్రీవేంకటాద్రినాథుఁడ నేమా । నన్ను
   సోదించి కూడితి నీ సొమ్మయితిఁ జాలదా ॥ పిదా ॥ 223

రామక్రియ

నాలుకకుదనే వో నానావిధములును
   యేలేపతికదకు నిప్పుడే రాఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

చింతించఁజింతించ చిత్తములోనే నయ్యె
   అంతలో సంతసించిన వదే కొండ
   పంతమున నలిగితే ప్రాణనాయకుఁడే వగ
   చెంతగూడిన నాతఁడే చేతిలోవిదేవుఁడు ॥ నాలు ॥

కన్నుముయ్యఁగన్నుముయ్యఁ గప్పిన దింతాఁ జీఁకటే
   అన్నిటాఁ జూడఁజూడఁగ నదే వెలుఁగు
   నన్ని మనసురాకున్నఁ బలుకెల్లా వెంగేలే
   తిన్ననై యొనయుచోటఁ దిట్టులే దీవెనలు ॥ నాలు ॥

పరుసము చేఁతనుంటేఁ బట్టినదెల్లా బంగారే
   యొరసై పూరకవుంటే నిను మినుమే
   యిరవైన శ్రీవేంకటేశురకురే యలపు
   పరవశము గోరిన నప్పికారముఁ దీపే ॥ నాలు ॥ 224

ముఖారి

వింతచెలి వద్దమంటే వెంఁదికి సిగ్గుగాదా
యెంతైనా నెరఁగదు యెటువంటియాఁటది ॥ పల్లవి ॥

ఇంతి తనకాఁతాళాన ఇద్దరముఁ గూచుండఁగా
సంతలో ముద్దులు చెప్పి సారెసారెకు
మంతన మాడేనంటా మనసు పట్టఁగలేక
చెంత నేకతములాడీ చెవిలోనే తాను ॥ వింత ॥

యీకె దనవేడుకతో యెదుట నే నుండఁగానే
అకుమడిచియ్యవచ్చి నదే నీవద్ద
నీకుఁ బాదాలొత్తేనంటా నెపములు వేసుకొని
చేకొ [illegible] నుపుమీఁద ॥ వింత ॥

తతి నిన్నుఁ గూడేయానఁ దలుపు దెరచుకొని
రతిసేయవచ్చిఁ గాఁతరాన నీదకు
యితవై శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడే నన్నేలితివి
సతి పెనఁగాడేనంటా మతకము సేసీని ॥ వింత ॥ 225

సామంతం

నీకు నాపె గలుగుట నీభాగ్యమే
చేకొని కాఁపుర మిట్టె సేయఁగదరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగువ నీతోనాడితే మాటలఁ దేనెలు గారీ
నగితే సెలవుల వెన్నెల వెల్లివి
నగటునఁ జూలపితే బంగారుపొడి చిందీని
మొగి నాపె సరసమున మోవఁదగునయ్యా ॥ నీకు ॥

తమకించి చూచితేను తామెరరేకులు గప్పీ
చెమరించితే ముత్యాలచేరు లూరీని
సముకాన నిలిచితే జవ్వనము దొట్టీని
అమరునయ్యా నీకంటె నాపెపేరు మునుప ॥నీకు॥

యిట్టె కాఁగిలించుకొంటే యిలు నిండీ సిరులెల్ల
మెట్టితే నవరత్న[illegible] మెండుకొనీని
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు మమ్మ నేలితివి
వొట్టుక యుల్లిటముగా నుండదగునయ్యా ॥నీకు॥ 226

కాఁబోది

ఇప్పు[illegible]తని మనసు యెట్టున్నదో తెలియరే
చెప్పినట్టు మీమాఁట సేసేఁగాని ॥పల్లవి॥

వాసరిసపొందులైతే పొడఁబరచుటఁగాక
మనసు రాకుండితేను మాటాడేదేమి
కనువిచ్చి చూచితేను కానుక యీవచ్చుఁగాక
మమపే తలపంచితే ముందరికి వత్తురా ॥ఇప్పు॥

అనపడియుండితేను ఇట్టె నవ్వవచ్చుఁగాక
వేసరఁగాఁ జెనకితే వేడుకయ్యీనా
వాసిలోనే నడపితే వాడికై వుండుటగాక
వేసాలకు వేఁడుకొంటే వినయమేమిటికి ॥ఇప్పు॥

కలసి కాఁగిలించితే కరఁగఁగవచ్చుఁగాక
తలఁచి గుట్టున నుంటే తనివయ్యీనా
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
నెలవై విన్నటిరతి నేఁటికి వచ్చీనా ॥ఇప్పు॥ 227

సాళంగనాట

ఏమినేరుపే నీది యింటికిఁ బిలిచే వలవి
కామించినవారు వేళగాచియుండఁగాను ॥ పల్లవి ॥

వొక్కాణవే నీవలవి నాడిఁ బెట్టుకొనేవటే
పిక్కటిల్లి యిల్లువిందాఁ బెండ్లాడుఁడఁగా
అక్కరఁ జేపట్టేవేమే అతనిముంజేతివే
పెక్కుకంకణదారాలు పెట్టేఁడుఁడఁగాను ॥ ఏమి ॥

నెమ్మి నాతనిపైఁ బత్తి నీపాలికే వచ్చెనటే
యిమ్ములఁ గాంతలు మేడలెక్కిచూడఁగా
కమ్మి నేఁడు నీచుట్టరికమే చెప్పేసదేమే
వుమ్మడి వావులవారు వూరెల్లా నుండఁగాను ॥ ఏమి ॥

కలయ నతఁడు నీకే కాణాచియటవే
చెలు లెందరైనా వచ్చి సేవసేయఁగా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నన్నుఁ గూడె
పలవులెల్లా నీతనివాకిట నుండఁగాను ॥ ఏమి ॥ 228

రేకు 1439 సాళంగనాట

ఏమి పంతాలాడేవే యిటువంటివాఁడు వీఁడే
కామించి నేఁ గైకొంటేఁ గాదనఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

యెలయించనేరుతువా ఇచ్చిటా జాణఁ డితఁడు
పిలువఁగనేరుతువా పెను చితఁడు
పలికించనేరుతువా బలవంతుఁ డితఁడు
కలయఁగనేరుతువా గట్టువాయ ఇతఁడు ॥ ఏమి ॥

నగ నీ వోపుదువా నాలికాఁడు యీతఁడు
తగులఁగనోపుదువా దంట ఇతఁడు
బిగియఁగనోపుదువా ప్రియవాది యీతఁడు
జగడించవోపుదువా సరసుఁ డితఁడు ॥ఏమి॥

చెనకగఁగలవా చిక్కనివాఁ డితఁడు
తనిఇంచఁగలవా వుద్దండుఁ డితఁడు
యెనసెను శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్ను
పెనఁగఁగఁగలవా ముప్పిరి ఘనుఁ డితఁడు ॥ఏమి॥ 229

బౌళి

వనితకు నెంతమేలువాఁడవో కాక
యెనసి నవ్వేవు తగ వెంచుకొనవద్దా ॥పల్లవి॥

పూపచన్నులు వట్టితే పోపోమ్మని జంకించఁగా
ఆపెతోనే మాటలాడే వప్పటి నీవు
యేపున వేఁడుకొంటే యిందాఁకా బిగిసెను
చేపట్టితి వంతలోనే పిచ్చితైనా వలదా ॥వని॥

పూవుం నీవు వేసితే పూఁచి విన్నానలువెట్టె
చేపట్టి తీసే వాపెనే చెల్లఁబో నీవు
భావించి నీవు చూచితే పయ్యద పైఁగప్పుకొనె
వావులు చెప్పవచ్చేవు వాసెఱఁగవద్దా ॥వని॥

గుట్టునఁ గాఁగిలించితే కొప్పువట్టి తీసె నిన్ను
ఇట్టె మోవడిగేవు ఇంకా నీవు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
జట్టిగొంటి వందరిని జంటసేయవలదా ॥వని॥ 230

దేసాళం

నీగుణ మెఱిఁగేనంటా నే మందానను
యీగతి నూరకుండితే యెగ్గులుసేయకుమీ ॥పల్లవి॥

మనసు వేరొకతెపై మరిగి నీ కుండఁగాను
పెనఁగఁగఁబోలేను ప్రియము గాదు
పనివడి చూపు లాపెపైఁ బారివుండఁగాను
విమకొలువు వేసితే వేసటలై వుండవా ॥నీగు॥

తెరకొని నీ వొకదిక్కున నవ్వఁగాను
చేరి యంత మొక్కినాను సెలవయ్యీనా
కోరి పరాకున నాముకొని తలపోయఁగాను
సారె నిన్నుఁ బిలిచితే సందడిలో వినేవా ॥నీగు॥

సూటిగా నీ నవ్వులిసుద్దులెల్లా వినఁగాను
మేటినాసరసములు మెచ్చులయ్యీనా
చోటిచ్చి నన్నేలితివి చొక్కుచు శ్రీవేంకటేశ
వాటముగా నిఁకను నీవలపు లీడేరవా ॥నీగు॥ 281

పాడి

ఎప్పుడూ నావాఁడవే యెఱుఁగుదు నే నాసుద్ది
చిప్పిల నన్ను నీవు చేపట్టి వదలవు ॥పల్లవి॥

జంకించ నోవఁగాని సరసమాడే నీతో
మంకు చూపనోపఁగాని మాటలాడేను
కొంకి వూరకుండనోపఁ గొసరిఁ జేతుల మొక్కే
సంకెలేక మోహించి యేసరిఁ దెచ్చుకొన్నాను ॥ఎప్పు॥

పంతములాడఁగాని పాదాలసేవ సేసేను
చింతతో పట్టగఁగాని చెక్కునొక్కేను
వింతగా మెలఁగఁగాని వేడుకచుట్టమ నయ్యే
వంతుకు నీ వేమగువవద్ద నుండినాను ॥ ఎప్పు ॥

తప్పులేమీ నెంచఁగాని తగిలి పొగడే నిన్ను
ఉప్పతించఁగాని నీవాడి వట్టేను
ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చొప్పులెత్తనేల నీ వేమదతిఁ గూడినాను ॥ ఎప్పు ॥ 232

రామక్రియ

ఏమిసేసె నంటిలోనె యెప్పుడు వచ్చెఁ దాను
ప్రేమతో నున్నాఁడ నేను పిలువరే మీరు ॥ పల్లవి ॥

మొనసి చెలియ నాముందర నిలిచినట్టు
పెనఁగి కాఁగిటిలోన బెరసినట్టు
తనివార మోవియిచ్చి దప్పిదేరిచినయట్టు
మనసున మెలఁగీని మాటలాడినట్టు ॥ ఏమి ॥

చెలరేఁగి నాయొద్ద సెలవుల నగినట్టు
సొలయుచు నాదిక్కు చూచినయట్టు
సలిగె మెరసి నాతో సరసమాడినయట్టు
కలలోనఁ బొరసీని కప్పురమిచ్చినట్టు ॥ ఏమి ॥

చెక్కునొక్కి నామీఁద సేసలు చల్లినట్టు
గక్కనఁ బయ్యద నాపైఁ గప్పినయట్లు
యిక్కడ నే శ్రీవేంకటేశుఁడఁ దానే వచ్చి
ఇక్కముగా నన్నుఁ గూడె నిఁడీ వింకా నాసలు ॥ ఏమి ॥ 233

భౌళిరామక్రియ

ఎగ్గుపట్టఁ బనిలేదు యింతులలోన
సిగ్గువడ్డకామిని చెక్కు చేతఁ జేర్చును ॥పల్లవి॥

పనిమాలినపనికి పంతముతో రమణుని
చనవుగలయాఁటది సాదించును
పెనఁగి బుద్ధిచెప్పితే బిగియుచుఁ జెలులతో
వొనరవిసణఁగులు వూరకే రాలుచును ॥ఎగ్గు॥

పిలువకతొలుతే ప్రేమములు తానే చల్లి
బలిమికత్తె యైనది పైకొనును
వలదన్నా విడువదు వద్ది(ద్ది?)వారు చూడఁగానే
కొలఁదిమీర వతివిఁ గొంగువట్టి తీసును ॥ఎగ్గు॥

తరఁబడ దెంతైనా తాలిమి నిలుపలేక
కదుఁదమకించినది కాఁగిలించును
యెదయక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
బడివాయఁకిఁక దమ పాలఁపడివుందును ॥ఎగ్గు॥ 234

రేకు 1440

శుద్ధవసంతం

ఇన్నిఁ జూచేవుగాక యేల నన్ను రట్టుసేయ
పన్ని సీత కొక్కెతకే బతిమిసేసుకోవా ॥పల్లవి॥

చెంతల నన్నేకాని చెలులఁ గైకొనవంటా
పంతములాడుకొనవా పలుమారును
మంతుకెక్కి నీ వప్పటి మఱచితివేమోకాక
వింతసతులఁ బదారువేలఁ జేకొనవా ॥ఇన్నిఁ॥

నాకే మోహించితిఁగాని నాతులఁ బెండ్లాడనంటా
సాకిరులు వెట్టేవా సతులనెల్లా
పైకొని యేకడ నీవు పరాకైతివేమోకాని
కాకుగాఁ బురాంగనలఁ గతలఁ గఱపవా ॥ఇన్నిఁ॥

కమ్మి నాకాఁగిటఁ గూడి కాంతల నంటనంటా
యెమ్మెలెల్లా నెఱపవా యిప్పుడే నాతో
నమ్మి శ్రీవేంకటేశ్వర భ్రమసితివేమోకాని
కొమ్మలైనగొల్లెతలఁ గూడి చెలఁగవా ॥ఇన్నిఁ॥ 235

మాళవిగౌళ

అవియు నవియు మరునమ్ములే కావా
వివరింప భావములు వేరువేరై తోఁచెను ॥పల్లవి॥

చెలిమాటుననుండి వేసినతామెరపువ్వు
కలికి నీపతికిని కానికాయను
మొలకగుబ్బలతమ్మిమొగుడ లంటఁగ నీవు
అలమి పైకొంటేను అవె పూజలాయను ॥అవి॥

కోమలి దవనపుచిగురుగుత్తి వేసిన
చేముంచి సన్నతవికిఁ జేసుటాయను
ఆమని మోవిచిగురు అంతలోఁ జవిచూపిన
వేమారు వలపులకు విందులాయను ॥అవి॥

యీవేళ నీజాజిదండ యిదె మెడ వేసితేను
శ్రీవేంకటేశునికి మచ్చికలాయను
కూవలై నీమేన జాజుకొన్నపులకవిరులు
మోవ నితనిఁ గూడఁగా ముదమాయను ॥అవి॥ 236

వరాళి

వేడుకకాఁడ వాఁడవు వెఱపేఁటికి
పాదివంతా లెంచి నేను పదారించనేఁటికి ॥పల్లవి॥

కొంకులేక నీవూ నాపెఁ గూడినందుకు నీమేని-
పంకపుఁజెమటే చెప్పీ దానలేఁటికి
ఇంకనేమి నీవాపెను ఇంటఁ బెట్టుకున్నందుకు
అంకెఁ దెలుపే వింటి నాదనేఁటికి ॥వేడు॥

కలికిచన్నులమీఁదిగందము నీమేన నంటె
చెలులెల్లా నెరిఁగిరి సిగ్గులేఁటికి
వెలయ నవ్విందుకు వేఁడుకొనే విటు నీవు
తలఁచినట్టెల్లానాయ దాఁచనేఁటికి ॥వేడు॥

చెంతల నాచెల్లెలంటాఁ జెప్పేవు చుట్టరికము
వింతలు నీవల్లఁ గంటి వేసాలేఁటికి
ఇంతటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చింతలేదు యిఁక గుట్టుసేయనేఁటికి ॥వేడు॥ 237

సాళంగం

ఏల నిన్ను దూరేవు యెఱుఁగనూ నేమంతేసి
మేలు నిన్ను మెచ్చితిమి మేఁటిదొర వాడవు ॥పల్లవి॥

నాసి సంతెరిఁగి నీవు సరుసతో సరసితే
యీసడించవచ్చేరా యెవ్వరైనాను
వేసవెట్టినట్లనే వేడలు సేయించుకొంటే
తోసి పోవాదేవారికి దోసముగాదా ॥ఏల॥

తగువు దప్పక నీవు దండనే కాచుకుండితే
యెగసక్కెము లాడుదురా యెవ్వరైనాను
తగులై నీ వందరిపై దయగలిగుండఁగాను
పగటు నీపైఁ జూప పంతమా యేమైనా ॥ఏల॥

గుట్టుతోఁ గూడి నీమంచిగుణము నెరపఁగాను
యిట్టువట్టుఁ గొసరరా యెవ్వరైనాను
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
రట్టుసేయను రావయ్య యిట్టె మాయింటికి ॥ఏల॥ 288

రామక్రియ

వెనక నీకు మొక్కి వేఁడుకొనీఁగాని చెలి
మునుపఁ బంతములాడి మొఱయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

యెనసివుండినచోట నేమాఁటైనా నాడుదురు
పెనఁగులాడేవేళ బిగుతురు
పనులు సేయఁగాను పాదములు చెయి సోఁకు
వనితల నెగ్గుపట్టవలదయ్యా నీవు ॥వెన॥

తప్పకచూచితేను తరితీపులెల్లా రేఁగు
కుప్పవడ నవ్వఁగాను కొవ్వు వీడును
కప్పురము చవిగొంటే కదునెంగిలి యంటును
అప్పుడే యింతుల జరయఁగఁ దగవుగాదు ॥వెన॥

వేడుకమాట లాడితే వెంగెములై తోఁచును
కూడేసానువుపైని సిగ్గులు జారును
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితి నీపె యింతలో
జాడతో నతి నలయించకువయ్యా యీకను ॥వెన॥ 289

కాంబోది

విన్నుఁ జూచి తవివంది విలుచున్నది
    వున్నతి నీసతివలె నుండవద్దా వలపు ॥ పల్లవి ॥

వివివివి నీమాఁటల వెరగుతోడ నున్నది
    ననుపుఁజేఁతలకును నవ్వుచున్నది
    చనవు నీవియ్యఁగాను సంతోసముతో నున్నది
    యెనసి రతిసలుప నెఱఁగకవున్నది ॥ విన్నుఁ ॥

తప్పక నీవు చూచితే తగులమితో నున్నది
    వొప్పగఁ జేయివేసితే వొగ్గుచున్నది
    కప్పిన పయ్యదంటితే కరఁగుతాఁ దా నున్నది
    దప్పికి మోవియడుగఁ దలవోయుచున్నది ॥ విన్నుఁ ॥

చేరి నీవు చెనకితే చిమ్మరేఁగుతానున్నది
    యీరతి నీకాఁగిటఁ బెంపెక్కివున్నది
    గారవాన నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గూడఁగాను
    నేరుపుతో నీవురాన నెలకొవివున్నది ॥ విన్నుఁ ॥ 240

రేకు 1441 రామక్రియ

చెలులాల మీతోఁ జెప్పసిగ్గయ్యీ నాకు
    చలముతో మోవితేనె సారెకు విచ్చీవి ॥ పల్లవి ॥

చూడవే యీతఁడు నన్ను సద్దు రేమి యడిగీవి
    యేడలేవివారు తనయింట నుండఁగా
    ఆడ వేఁగివంతాఁ దాను ఆపెవద్దనుండి వచ్చి
    వేడుకతో నావద్దిపీటె వాయించీవి ॥ చెలు ॥

కటినే యిప్పు దితవికతకారిచేఁతలెల్లా
వొంటి నేనుండఁగా నావొద్ది కట్టివి
తొంటిపొందులవారెల్లా తోడనే కాచుకుండఁగా
అంటినే నాపయ్యద అందరూఁ జూడఁగానే ॥ చెలు ॥

తగునే యీతనికి యీతరితీపువలపులు
పగటురతులఁ గూడి పైకొనీని
జిగిమీర నవ్వుతాను శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
మిగులా నావనమై మెచ్చులు మెచ్చీని ॥ చెలు ॥ 241

శ్రీరాగం

ఇప్పుడు నీవు వచ్చితి విది చూచి నా కదివో
చొప్పుగా రెండుభావాలు చూపిచెప్పరాదు ॥ పల్లవి ॥

తక్కక యెదసి విన్నుఁ దలఁచఁగాఁ దలఁచఁగా
యెక్కడచూచినా నీవై యిదే తోఁచేవు
వెక్కసపునీసుద్దులే వేమారు వినఁగాను
మక్కువ వీనులకు నీమాటలే వుండీవి ॥ ఇప్పు ॥

వరుసతో నీరూపు వ్రాయఁగా వ్రాయఁగాను
అరుదై చేతికిఁ జిక్కినట్టై తోఁచీని
సరవి నీగుణములు వతులతో నాడుకోఁగా
తొరలీ నీపేరే[1] నాతుదనాలికెకును ॥ ఇప్పు ॥

కందువ నీకుగానే కలఁగనఁగాఁ గనఁగా
అంది కాఁగిటఁగూడినయట్టై తోఁచీని
విందుగా నవ్వినపుడె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
చందముగా నాకన్నిటా నతమై యేలితివి ॥ ఇప్పు ॥ 242

1. "నానాలికెతుదకు" అనుట సహజము. రేఫ పాఠము యతి నిర్బంధముతో

బౌళి

ముందు విన్నెఱఁగమా యేమూల నుంటివే
సందునుది నింతలోనే సవతివై తివే ॥ పల్లవి ॥

పతులనుద్దులు చెప్పి చనవరివైతివే
అతనికి పాదాలొత్తి యాలవైతివే
సతతము నవ్వినవ్వి జాణకత్తెవైతివే
పతితోఁ బెనఁగులాడి బాఁతివైతివే ॥ ముందు ॥

మెచ్చుగా వావులుచెప్పి మేనదానవైతివే
తచ్చన చేసి యీతని తగులైతివే
మచ్చికఁ గొలువుసేసి మంచిచుట్టమవైతివే
యిచ్చకము సేసితని కిటు దొరవైతివే ॥ ముందు ॥

వట్టి సాఁకిరులు చెప్పి వాడికదానవైతివే
బట్టబయలు మొక్కి నేర్పరివైతివే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్నేలినాఁడు
జట్టిగొని నీవతవినతమైతివే ॥ ముం ॥ 243

వరాళి

ఊరకె యిందరివలె నుంచుముగాక
మారుకొవి నిన్నడుగ మాకేల యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

యిచ్చకము లాడేవారి విందు రమ్మందురుగాక
మెచ్చుకుందులాడేవారి పియ్యకుందురా
పచ్చిచేఁతలు నీమేనఁ బాదుకొని వుండితేను
మచ్చికతోఁ జెప్పిచూప మాకేల ఇఁకను ॥ ఊర ॥

మగువలఁ దెచ్చేవారి మన్ననసేతురుగాక
తగుబుద్ధిచెప్పేవారిఁ దాము మెచ్చేరా
అగడుసేసేచెలులు అండఁగాచుకుండఁగాను
మగిడి నీ కర్ధమురా మాకేల ఇఁకను ॥ ఊర ॥

వెలయాండ్లయినవారి వేడుక చూతురుగాక
బలిమి విల్లాండ్లమీఁద బత్తిసేసేరా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితి విప్పుడు నన్ను
మలసి మర్మములెత్త మాకేల యిఁకను ॥ ఊర ॥ 244

శంకరాభరణం

చలమో పలమో సతి నీకు
పిలువఁగఁ బిలువఁగఁ బెనఁగేవూ ॥ పల్లవి ॥

తగిలి యతఁడు నినుఁ దడవఁగనూ
చిగురుఁజేతులను చిమ్మేవూ
అగపడి సరసములాడఁగనూ
నిగిడి బింకములు నెఱపేవూ ॥ చల ॥

సంటున నాతఁడు నవ్వఁగనూ
గెంటనంబులను కెలసేవూ
అంటి యతఁడు నిను వలమఁగనూ
యింటికి రమ్మని యెలయించేవూ ॥ చల ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చెనకఁగనూ
భావ మెఱింగియుఁ బదరేవూ
యీవేళ విన్నిటఁ దెనయఁగను
పూవుల వేయుచుఁ బొదిగేవూ ॥ చల ॥ 245

మంగళకౌశిక

మగవాని కేఁటియెగ్గు మాపుదాఁకాను
తగిలి భోగించినదే దక్కినదిగాక ॥ పల్లవి ॥

మునుకొని యాపెగుణములు నాతోఁ బొగడేవు
వనితఁ దెచ్చుకొనఁగా వలదనేనా
మనసొకతెఁ గోరఁగా మాటలు నాతోనాడఁగా
యెనసినట్టయ్యీనా యేఁకరేది దోసము ॥ మగ ॥

చెలి నాపె నీకిచ్చినవిడెము నాకిచ్చేవు
వలపెంతగలిగినా వలదనేనా
చెలిమి నీ కందుండఁగా చేయి నాపైఁ జాఁచఁగాను
ఫలమేవంక వచ్చునో [1]పచ్చారేది దోసము ॥ మగ ॥

జోడుగా నాపెఁగలపి చుట్టరికాలు చెప్పేవు
వాడికె నేసుకొనఁగా వలదనేనా
ఆడ నాపె రాఁగా నన్నుఁగూడితి శ్రీవేంకటేశ
వేడుక నట్టె మొకము వేలించేది దోసము ॥ మగ ॥ 246

రేకు 1442 పాడి

తలఁచమైతిమి మీతగులాయము
చెలివిన్నె మిసేసినాఁ జెల్లునయ్యా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

వంచివచ్చినవారు వాకిటఁ గాచుకుండఁగ
తొలుతే విన్నికె యేల తొంగిచూచీవి
వలిగె గలిగితేను సాదించకపోరాదు
తలిరుఁబోఁడికి విది తగునయ్యా నేఁడు ॥ తలఁ ॥

1. వచ్చి + అరేది.

తరి సతులెల్లా నీకుఁ గొలువులు సేయఁగాను
వూరకే వచ్చి తాను నీవొడిపట్టీని
యీరీతి మీపొందులోత యెఱఁగమైతిమి నేము
కూరిమికాంతకు నిదె గుణమయ్యీ నేఁడు ॥తల॥

నెట్టుకొని సవతులు నీపాదము లొత్తఁగాను
గట్టిగా నీవద్దఁ బండి కాఁగిలించీని
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్మిందరి
జట్టిగొన్నయింతి కిది సాజమయ్యీ నేఁడు ॥తల॥ 247

ఆహిరి

ఇంతకంటె నేమిసేతు యింతులాల చెప్పరే
అంతటా నావోజలు తావన్నీ నెఱుఁగునే ॥పల్లవి॥

చెల్లఁబెట్టవద్దుగాని నేసినచేఁత చెప్పితే
చల్లఁగానే అందుకిట్టె సంతోసించేనే
తల్లకు నోరువఁగాని కాంత నెవ్వతెఁ దెమ్మన్నా
యెల్లవారుఁ జూడఁగానే ఇంటికిఁ దెచ్చేనే ॥ఇంత॥

వాఁచుకొనవద్దుగాని తనమేనిగురుతులు
పూఁచి నాకుఁ జెప్పితే నిప్పుడు మెచ్చేనే
రేఁచవద్దుగాని వొకరీతి గుట్టునమంటే
వూఁచకదాఁచక నేనూ నొద్దికై మొక్కేనే ॥ఇంత॥

వింతసేయవద్దుగాని వెస నాకెఁ బెండ్లాడితే
పంతములాడక సోబానఁ బాడేనే
ఇంతలోనె శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
బంతి నాపె దేవరఁగా భావించేనే ॥ఇంత॥ 248

గౌళ

ఇందుకు సిగ్గువడఁగ నింత యేఁటికి
కందువైన నీవలపు కట్టిపెట్టనచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

యేకత నెవ్వఁడేమన నెట్టుఁడినా నుండెఁగాక
ఆకెకు నీవు విడెమంపఁదగదా
వాకున నే మాడుకొన్న వారికే తెలుసుఁగాక
ఆకడ నీ వాకెకుఁ బ్రియముచెప్పఁదగదా ॥ ఇందు ॥

కంటగించి సవతులు కాఁతాళింతురుగాక
నంటున నీ వాకెతోడ నవ్వఁదగదా
అంటి తాము సన్నసేసుకొంటేఁగావిరిగాక
జంటతో నీ వాకెమోవి చవిగొనఁదగదా ॥ ఇందు ॥

దూరి తాము విన్ను కాలఁదొక్కితేఁ దొక్కిరిగాక
ఆరసి నీవాపెఁ బెండ్లియాడఁదగదా
కూరిమి నన్నేలితివి గొబ్బున శ్రీవేంకటేశ
గారవించి నీ వందరిఁ గరుణించఁదగదా ॥ ఇందు ॥ 249

సామంతం

ఇందుకే వెరగయ్యీవి ఇటు విన్నుఁజూచి నాకు
కందువ నీనేరుపెల్లాఁ గానవచ్చెనే ॥ పల్లవి ॥

పొదిగి నాపతితోను పొత్తుల మాటలాడేవు
కదిసి చుట్టరికము గలపేవు
అదనఁ బెండ్లిపీఁటపై నండఁ గూచుండవచ్చేవు
ఇదివో నీజాణతన మేమి చెప్పేదే ॥ ఇందు ॥

ఆతనివదినెనంటా నట్టె వావులు చెప్పేవు
కాతరాన వట్టివూడిగాలు సేసేవు
చేతిలోనివిదేనకు చెలఁగు నీవొగ్గేవు
యేతరి నీయానోద మేమిచెప్పేదే ॥ ఇందు ॥

యిద్దరము నుండఁగాను యేకతములాడేవు
అద్దుక యితనికి పయ్యద గప్పేవు
వొద్దిక శ్రీవేంకటేశుఁ డొనర నన్నేలినాఁడు
యిద్దెన నీమంచితన మేమిచెప్పేదే ॥ ఇందు ॥ 250

నాదరామక్రియ

ఎంతవేడుకోకావి యింతి నీపైని
కాంత నేలదు రావయ్య కాచుకున్నది ॥ పల్లవి ॥

చెలియకు నీనుద్దులు చెప్పినంతటిలోననే
చెలపచెమట లవే చెక్కులనిఁ(నిం)డె
అలరి నీవుంగరము అట్టె పొదగంటానే
మొలకనవ్వులు నిండె మోవిమీఁదను ॥ ఎంత ॥

నీచెలినని ముందట నిలుచున్నయపుడే
లాచి మోమునవెల్లాఁ గళలుదేరెను
చూచి నీకానవాలునేఁ జూపేనని యడిగితే
కాచుక మైఁబులకలు కమ్మకొని మించెను ॥ ఎంత ॥

నీరాక యెఱిఁగి యిట్టె నేఁ దలపుదెరచితే
చేరి నీ కెదురువచ్చి సిగ్గువడెను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె కూడితివి
తారుకాణ వచ్చితేను తగ నన్నుమెచ్చెను ॥ ఎంత ॥ 251

శ్రీరాగం

ఆసపడ్డచెలులకు నాతురబంధుఁడు తాను
రాసికెక్క వింతలోనే రావద్దా తాను ॥పల్లవి॥

పెక్కుమారులు తను నేఁ బేరుకొని పిలువఁగా
పక్కన నారమణుఁడు పలుకవద్దా
దిక్కులనెల్లా నేను తేరకొని వెదకఁగా
చొక్కఁగఁ దనరూపము చూపఁగవద్దా ॥ఆస॥

అసురుసురై తన్ను నటు నేఁ దలఁచఁగాను
వెస నాచన్నులపైఁ జేఇ వేయవద్దా
కొసరి తనపొందులు కోరుకొనివుఁడఁగాను
[1]ముసిపిదీర మాఁటలు ముంచియాడవద్దా ॥ఆస॥

వెలలేనిజవ్వనాన వేడుకపడి వుండఁగా
కలసి కాఁగిట నన్నుఁగై కొనవద్దా
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో నన్నిదె కూడె
మఱసి యెప్పుడు నిట్టె మన్నించవద్దా ॥ఆస॥ 252

రేకు 1443 శ్రీరాగం

గుట్టుతో నుండుటే మేలు గుణవంతురాలికి
ఇట్టె నీవు వలెనంటే ఇయ్యకొనఁదగును ॥పల్లవి॥

పక్కనఁ జూచినచూపు భావించి చూచినచూపు
మొక్కలాన వింతికుచములపై నాఁటె
ఇక్కువలంటి విన్ను యెవ్వతె చెవకినాము
మిక్కిలి నీకూళతనమే మీఁదమిక్కిలౌమ ॥గుట్టు॥

1. ముసిముసిప్రేమానుబంధము అని వా.వి. ఇది. దాదివ్యావహారికము కావచ్చు.

తగుల నాడినమాట తమితో నాడినమాట
వొగి నాపెకుఁబట్టినవుంకువాయను
జిగి విన్నెవ్వతె ఇఁకఁ జెఱఁగువట్టితీసినా
వెగటై యెద్దతనమే వెల్లావిరియౌను ॥గుట్టు॥

సంతపించినట్టినవ్వు సరసమాడిననవ్వు
ఇంతలో నాపెకాఁగిటి కిరవాయను
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరి నన్నుఁ గూడితివి
వంతదిగితే నాపెకు జంతతనమౌను ॥గుట్టు॥ 253

రామక్రియ

జీరదీసేనా నీపై నాచిత్తమేమి యరసేవు
చేరి నీచెప్పినట్టెల్లా సేవసేసేతుఁగాక ॥పల్లవి॥

కన్నుల జంకించితేను కాదనేనా నిన్ను
సన్నల నీవు దిట్టితే సాదించేనా
చన్నులు విసికితేను చలపట్టిపెనఁగేనా
అన్నిటా నీచేఁతకు లోనై వుండుదుఁగాక ॥జీర॥

కొప్పువట్టి తీసితేను కోపగించేనా నిన్ను
చిప్పిలఁ జెనకితేను చేయివట్టేనా
ముప్పిరి గోరమోఁదితే తప్పించుకోఁజూచేనా
యెప్పుడూ నీకిచ్చకమై యెనయుదుఁగాక ॥జీర॥

బలిమి నీవు పైకొంటే పంతములాడేనా
వల పెంతరేఁచినాను వలదనేనా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
తొలఁతటివలెనే సంతోసింతుఁగాక ॥జీర॥ 254

శుద్ధవసంతం

తానెంత నేనెంత తలపోసి చూచితేను
కానికిచ్చి తనమతి కరఁగించేనా ॥ పల్లవి ॥

కేలుదాఁచి నాగుబ్బలు గిలిగించి నూరకే
నాలికాఁడు; తనతో నవ్వేనా నేను
పాలుపడి నన్ను విట్టె పాదాలు విసుకుమసీ
మేలువాఁడు తాను మెప్పించేనా ॥ తానెం ॥

పలుమారు నాతోను పైకొని పెనఁగిని
చలపాదివాఁడు తాను; సాము సేసేనా
[1] తిలకించి యిటు నన్ను దిష్టించి చూచీని
బలిమికాఁ డన్నిటాను పంతమాడేనా ॥ తానెం ॥

జోడుగూడి నన్నిట్టె చొక్కించీని రతులను
కోడెకాఁడు తన్ను నే గోరగీరేనా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్నాదరించె
పాడిగలవాఁడు తాను బాసగొనేనా ॥ తానెం ॥ 255

దేసాళం

ఇదియే నావిన్నపము యిఁకఁ దనచిత్తము
వదలక పైకొంటేఁబో వసమయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

మగఁడు దా నియ్యకొంటే మంచిదౌఁగాక వలపు
వగువకుఁ గలిగేఁబో మంతుకెక్కీనా
తగులమితో వింటే తగవింపౌఁగాక మాట
జిగిఁ దనతో నాడేఁబో సెలవయ్యీనా ॥ ఇది ॥

1. తిలకించి=ప్రసన్నతనొంది అని వా. వి. ఇదే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది.

చేర తా నాదరించితే చెల్లుబడౌఁగాక నవ్వు
 వూరకే నాకు వచ్చేఁటో వొద్దికయ్యీనా
గారవించి కైకొంటే కడునాటుఁగాక చూపు
 యీరీతి నేఁ జూచితిఁటో యితవయ్యీనా ॥ ఇది ॥

తమకించి తా వంటితే తగులౌఁగాక కాఁగిలి
 చెమరించి పొందితిఁటో సిగ్గుమాసీనా
నెమకి నన్నుఁ గూడె తానె శ్రీవేంకటేశుఁడు
 అమరెఁటో పనులెల్లా నంటువాసీనా ॥ ఇది ॥ 256

మాళవిగౌళ

సంగా మన్నించవద్దా సవతుల నందరిని
 సొరిదిఁ దమమోములు చూచుకొనే రిందరు ॥ పల్లవి ॥

సముకాన మంది యాపె సలిగెలు చూపఁగాను
 తమితో నవ్వులు నవ్వి తనరఁగాను
జమళిఁ జేతులు వేసి పాము నీతోఁ జేయఁగాను
 చెమటల తామఁ జూచి సిగ్గువడే రిందరు ॥ సరి ॥

తగిలి తగిలి యీకె తతిగొని చూడఁగాను
 మిగులా వరసమాడి మెచ్చఁగాను
పొగరునీచేఁతలకు బొమ్మల జంకించఁగాను
 అగపడి కరఁగేరు ఆసతో నిందరును ॥ సరి ॥

అలమేలుమంగ నిన్ను అంటి కాఁగిలించఁగాను
 చెలరేఁగి అట్టె సారెఁ జెనకఁగాను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీవొజ మెచ్చఁగా
 సొలసి తాముఁ గూడి చొక్కి రిందరును ॥ సరి ॥ 257

బౌళి

మీరిద్దరు నొక్కటే మేమెంతటివారము
కోరి మిమ్ము నిట్టె కాదుగూడదనఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడియుండినాపెఁ జెఱఁగువట్టి తీసితే
యెగ్గులెల్లా నిన్ను నాపె యెంచకుండునా
వెగ్గళించి చెలులతో వేమారు నానతిచ్చేవు
బగ్గనఁ బంతమిప్పించి పాదిదిద్దఁగలమా ॥ మీరి ॥

కొలువులో నుండఁగాను కొమ్మచన్ను లంటితే
చలపట్టి నిన్ను నిట్టె జంకించవద్దా
తలకొని నీవింరు కందరి సాకిరివెట్టేవు
పిలిచి మిమ్ముఁ గాఁగిలింపించఁగలమా ॥ మీరి ॥

మంతనమాడేయలమేల్మంగనుఁ జెనకితేను
పొంతఁ జన్నుల నిన్నొత్తి పొందకుండునా
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వీకెను
వంతువెట్టి మీ కింకాను వాసిరేచఁగలమా ॥ మీరి ॥ 258

రేకు 1444 దేవగాంధారి

అటుగాన బలిమిసేయఁగరాదు రమణుని
యెటువలెనైనాను యిచ్చకమే మేలు ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలకొలఁదే సరసాలు
నవిచినకొలఁదే నగవులు
వినయముకొలఁదే వేడుకలెల్లా। పట్టి
పెనఁగరా దింతులకు ప్రియునితోను ॥ అటు ॥

మన్ననకొలఁదివే మాటలు
సన్నలకొలఁదివే సంగాతాలు
అన్నిటా మెచ్చుకొలఁదే ఆదరింపులు । పతివి
మిన్నక కొసరరాదు మెలుఁతలకు ॥ అటు ॥

చుట్టరికముకొలఁదే సొలపులు
పట్టినకొలఁదివే పంతములు
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
అట్టుగా నన్నేలితి వాఱడి సేయరాదు ॥ అటు ॥ 259

శంకరాభరణం

తా నెఱఁగఁడా యీతగవులెల్లా
వీనులకు వింపుగాను విన్నవించఁగదరే ॥ పల్లవి ॥

సేసవెట్టి పెండ్లాడి చెలియను మగవాఁడు
వేసటతోఁ [1] బెడవాడ వేయఁదగునా
ఆసకొలిపి రప్పించి యాపె నంతలో మొఱఁగి
వోసరించి వేరొక్కతెఁ బొందఁదగునా ॥ తానె ॥

చిట్టంటుచేఁత చేసి చేతికి విడెమిచ్చి
గుట్టుతోఁ బరాకు సేసుకొనఁదగునా
అట్టె సరసములు తా నాడుతా నేఁ జూడఁగానే
నట్టనడుమ నాపెతో నగఁదగునా ॥ తానె ॥

తాలిమితో నాకాఁగిటఁ దగిలి పెనఁగుతానే
లాలించి యెవ్వతెనో తలఁచఁదగునా
ఆలించి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
మేలువాఁడు నాకుఁ దాను మితిమీరఁదగునా ॥ తానె ॥ 260

1. పెడవాడ=ఇలువరుసమార్పు, లేక వరుసమార్పు?

ఆహిరి

ఇదివో నావిన్నపము ఇంకనేమి ననవోప
యెదలో వలపు నీవే యెరుఁగుదువు ॥పల్లవి॥

చలపాదిదానఁ గాను సాదించేటిదానఁ గాను
తలకొని విన్నదూరేదానఁ గాను
వలపులకాఁకల వసివాడనోపక
వెలినుండి నీకు విన్నవించేదానఁగాని ॥ఇది॥

పెనఁగేటిదానఁ గాను బిగిసేటిదానఁ గాను
తనియక కక్కసించేదానఁ గాను
మనసు నీకొప్పగించి మాటల విన్నఁ బొగడి
'వినయముతో విన్నవించేదానఁ గాని ॥ఇది॥

విరసపుదానఁ గాను వెక్కసపుదానఁగాను
తరితీపుతోఁ గలసేదానఁ గాని(ను?)
సిరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
వెరవుతో మొక్కి విన్నవించేదానఁగాని ॥ఇది॥ 261

కేదారగౌళ

మీరెఱుఁగరటరే మెలఁతలాల
చేరి నన్నెంతేసి గరిసించేరే చెలులు ॥పల్లవి॥

వల పె ౦త గలదని వర్ణించి యడుగనేల
తలపెంతగలిగె నెంతయు నంతే
చెలిమి కొలఁదివెట్టి చెప్పిచూపఁగరాదు
కెలయు రాకొట్ల కిచ్చగించుటే కొలఁది ॥మీరె॥

సింగారము లెక్కవెట్టి చెలఁగి వర్ణించనేల
అంగమెంత గలిగెను అంతావంతే
తోఁ(తొం?)గిచూపు లాసలకు తొందర నెందాఁకా గురి
పంగెనలేక కలసి పాయకుండుటే గురి ॥మీరె॥

రతికాంక్ష కొలవెట్టి రచ్చలో వర్ణించనేల
పతిఇతవెంత తనభావమూ వంతే
తతి శ్రీవేంకటేశుఁడు తా నలమేలుమంగను
సతమై కూడియుండేది సాజమే యిద్దరికి ॥మీరె॥ 282

పాడి

చెప్పరాదా నాతోను చెవులారా వినేఁగాని
వుప్పతిలుఁజెమట లే లూరీవయ్యా మేనను ॥పల్లవి॥

వాడికమాట లాడి వచ్చేనంటాఁ జెప్పిపంపి
యేడనుంటివయ్యా నీ విందాఁకాను
జాడదప్పక నాతోనే సరసములాడితివి
వీడె మెవ్వతిచ్చెనయ్యా వేడుకతో నీకు ॥చెప్ప॥

బలిమి నన్నుఁ బెండ్లాడి బాసలెల్లా నాకిచ్చి
తలఁచే దెక్కడవయ్యా తమితో నీవు
కలదెల్లా నామీఁదనే కందువవలపు నీకు
చెలి మేడఁ గగ్గెనయ్యా చెలులతో నేఁడు ॥చెప్ప॥

తామెరపువ్వున వేసి తగ నన్నుఁ గాఁగిలించి
యేమగువఁ జూచేవయ్యా ఇప్పుడు నీవు
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
కామించి నన్నేలితివి కానీవయ్యా మెచ్చితి ॥చెప్ప॥ 283

బౌళి

నీముందరికి రావాదా నేఁడు వెలయాండ్లకు
అముకొని సరసములాడవచ్చేవు ॥ పల్లవి ॥

చుట్టపువరుస నాపె నుద్దులు నీకుఁ జెప్పఁగా
గట్టిగాఁ గాలుదొక్కేవు కడనుండి
గుట్టుతోడ నీవొద్దఁ గొలువు సేయఁగాను
చిట్టంటుచేఁతలు చేసి చెక్కులు నొక్కేవు ॥ నీముం ॥

నెలఁత వేడుకలకు నీమొగము చూడఁగాను
చెలరేఁగి చన్నులపైఁ జేఇ వేసేవు
నెలవుల నవ్వుకొంటా నెంగట నిలుచుండఁగా
కలువపువ్వుల వేసి కాఁగిలించేవు ॥ నీముం ॥

సారె నీమాటలు విని సంతోసాన నవ్వితేను
గారవించి పచ్చడము గప్పి కూడేవు
అరసి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
సారె నన్నేలి యాపెను జట్టులు సేసేవు ॥ నీముం ॥ 264

రేకు 1445 బౌళి

నీసుద్దులు వింటేను నిచ్చకొత్తలు నీకు
ఆస యెంతైనాఁ గద్దు ఆఁక వారిమీఁదను ॥ పల్లవి ॥

యేడనుండితి వింకాఁకా నెవ్వతె నీతో మాటాడె
జాడతో నీపొందులెల్లా సాగివచ్చునా
వేడుకకాఁడవు తొల్లె వేసారవు నీ వెపుడు
వాడికగా మాయింటికి వచ్చితివి నేఁడు ॥ నీసు ॥

నేయవలసినదేమి చెంత నీకేమి ప్రియము
కాయజకేలి నీమతి కాఁకదేరెనా
చాయసేసుకోఁగలవు జాణతనాలు నేర్తువు
చేయిమీఁదుగా మముఁ జెనకి నవ్వేవు ॥ నీసు ॥

యెట్టివి నీతలఁపులు యెన్నఁడు నీకాఁగిలి
నెట్టుకొన్న నీకోరికె నెరవేరెనా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గుట్టున మమ్మేలితివి కోవిదుఁడ వౌదవు ॥ నీసు ॥ 265

హిందోళవసంతం

ఎటువంటియాగడములు యీపెసుద్దులు
కటకటా నీవే యిది గయ్యాళి యవవా ॥ పల్లవి ॥

కిమ్మల సతులెల్లాను కేరికేరి నవ్వఁగాను
తిమ్మల మొనఁగేవు యీతరుణికివి
యెమ్మెలకు నీవీపెను యేమేమి సేసినాను
ఇమ్మల సిగ్గువదవి దేఁటియాఁటదనరా ॥ ఎటు ॥

చెంత నున్నవారెల్లా చెవులు మూసుకొనఁగ
యెంతపచ్చిమాట లాడే వీపెతోను
వింత సేసి నీ వెంతవేడుకకాఁడవైనాను
ఇంతేసి అట్టడివైతే నేఁటియాఁటదనరా ॥ ఎటు ॥

చేరి వూడిగపువారు శిరసులు వంచుకోఁగా
సారెఁ గాఁగిలించే వీసతివి నీవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
యేరా నన్నేలితి వాపే నేఁటియాఁటదనరా ॥ ఎటు ॥ 266

లలిత

[1] చూతువు రావమ్మా నీసుతుని యశోదమ్మ
బూతులఁ దిట్టీ వద్దంటే పొలఁతులనెల్లను ॥ పల్లవి ॥

పొదవాటివుట్లెక్కి బుడుగులతోడివెన్న
తొడికిపెట్టీఁ దనతోడివారికి
కడవలపాలమీగడలు దేవుకతిని
కడకుఁ బాలెల్లాఁ గార కంతలుసేసీని ॥ చూతు ॥

అక్కజపురోళ్లెక్కి అట్టుగపై దాఁచిన-
చక్కిలాలు నురుఁగులుఁ జవిగొనీని
వెక్కసానఁ బట్టరాక వీదులఁ బారాడుతాను
మొక్కలాన నెత్తుకొంటే ముద్దులువెట్టీని ॥ చూతు ॥

పన్నారుదొంతు లెక్కి బానలపెరుగు నేయి
చెన్నుమీర నారగించి చేరి నవ్వీని
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
వన్నెలఁ గ్రిష్ణుఁ డింటింటివాకిటఁ బొంచీని ॥ చూతు ॥ 267

దేసాళం

ఇందరివినోదాననే యిట్లున్నాఁడు
చెంది సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి సింగారించరే ॥ పల్లవి ॥

మేడలోన నున్నవాఁడు మిక్కిలితమకమున
పాడించుకొంటా నున్నాఁడు భామలచేత
వూడిగపుసతులాల వొద్ద నుండఁగదరే
వీడెమీరే ఆడపమువెలఁదులాల ॥ ఇంద ॥

---

1. ఇది ఆధ్యాత్మకీర్తనలరాయలోనిది.

పరగ గద్దెపైనుండి పాత్రకత్తెలచేత
గరిమ నాడించుకొంటా కడుఁజొక్కని
సిరులఁ గట్టికవారు సేయరే బరాబరి
వరుస నాలవట్టాలవారెల్లా విసరరే ॥ ఇంద ॥

శ్రీవేంకటాద్రి నున్నాఁడు జిగి నలమేల్మంగను
యీవేళఁ గూడియున్నాఁడు యీ దేవుఁడు
వేవేగఁ దెరవేయరే వెసఁ జనవరులాల
బూవపునవతులాల పొగడరే మీరు ॥ ఇంద ॥ 268

మాళవి

వేసాలెల్లాఁ జేసేవు వింతవావివలెనే
పాసికూడి వలపించ పంతమా నాకు ॥ పల్లవి ॥

వూవి చెఱఁలచేత నన్నొదఁబఁపించేవు
ఔనయ్య నీమాటకు నే నడ్డమాడేనా
అనుకొవి సొమ్ములు నా కంతలోనే వొసగేవు
కానీవయ్యా నే నానోదకత్తెనా ఇపుడు ॥ వేసా ॥

వరుసతో నూరకైనా వావులు నన్నడిగేవు
వొరసి నీ వంటఁగా నే నోపననేనా
గరిమతో వీడెమిచ్చి కడు నుబ్బరేఁచేవు
తరితీపుతోడి [1] విదరవెల్లిదాననా? ॥ వేసా ॥

ఆదరిపాటున వచ్చి అట్టె కాఁగిటఁ గూడేవు
యెదుట నన్నేలఁగా విన్నెలయించేనా
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
పదరి నీతో నేను పాసివుండఁగలనా ॥ వేసా ॥ 269

---

1. వేదురువెల్లి, వేదరుశబ్దము వ్యావహారికముగ 'వేదర' కాగా "వే" కు బదులు 'వి' లేఖక ప్రమాదమేమో. విదురువెల్లి=పిచ్చిపొంగిన (దాననా)అని కావచ్చు.

నాగవరాళి

ఈపాటివాఁడవు మాయింటికే రారాదా
యేపొద్దూ నీతమకమే యింతసేసీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

సతులెల్లాఁ జూడఁగాను జారఁదీసేవు పయ్యద
రతికి వేళలేదా యీరవ్వ వలెనా
పతివై తేనేమి మాకుఁ బాటించవద్దా సిగ్గు
అతిజవ్వనము విన్ను నాడించీఁగాక ॥ ఈపా ॥

కొలువులోపలనే సిగ్గులుమోవ మాటాడేవు
వలపు పచ్చిసేతురా వానికపలదా
యిలపై జాణఁడవై తేనేమి మాకు వద్దా గుట్టు
పెలుచుఁదనము విన్ను పెడరేఁచీఁగాక ॥ ఈపా ॥

వూడిగము సేయఁగానే వొద్దికఁ గాఁగిలించేవు
యీడుజో డెఱఁగవద్దా యించుకైనాను
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కూడితివి నీకరుణే గురిసేసీఁగాక ॥ ఈపా ॥ 270

రేకు 1446 దేవగాంధారి

కాదని వేసరేవా కరుణించినవాఁడవు
పాదుకొని వొద్దనే పాయకుండువుగాక ॥ పల్లవి ॥

నన్ను నింతగా నేలి నమ్మించినవాఁడవు
విన్నపము సేయనేల వేమారు నీకు
నన్నలాచాయలా నాచనవులు చెల్లించి
మన్నించి నీవే యెరిఁగి మనిపేవుగాక ॥ కాద ॥

అట్టె నాచే సేవగొని ఆదరించినవాఁడవు
దిట్టనై నాగుణములు తెలుపనేల
నెట్టన నీమహిమలు నీవే తలఁచుకొని
రట్టుగా నను రక్షించే విట్టె నీవేకాక ॥ కాద ॥

పొత్తున నన్నుఁ బెట్టుక భోగించినవాఁడవు
బత్తి నీకుఁ జేసిచూపఁగనేల
హత్తి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
సత్తుగాఁ గూడితివి మెచ్చఁగఁదగుఁగాక ॥ కాద ॥ 271

బౌళిరామక్రియ

నే నితఁడు మాటాడితే నీవు అడ్డాలు రానేల
అనుక నీవే నాతో నటు నన్నుసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

యేతులు నీకు గలితే యింటిలోఁ జేతువుగాక
కాతరించి యిందరిలో గర్వమేఁటికే
నీతులు నేరుచుకొంటే నీవే నడతువుగాక
పోతరించి నీవు మాకు బుద్ధిచెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥

తవిలితోడఁ జక్కనిదాననైతే నౌదుగాక
యెనలేనిమురిపెములు యీడనేఁటికే
యెనసి చుట్టమవైతే నెట్టయినా నౌతగాక
మొనసి మాకిటు నాయములు చెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥

సేయ నోపికగలితే సేవలు సేతువుగాక
పాయపుమదముతోడి పంతమేఁటికే
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
పాయక నన్నుఁగూడె నీవస చెప్పనేఁటికే ॥ నేని ॥ 272

సామంతం

చేరి నన్నుఁ జూచి యేలసిగ్గువడేవు
నేరుపు నీకెంతగద్దో నే నెరిఁగేఁగాని ॥పల్లవి॥

ఆస నీకుఁ గలిగితే నాతవిపాదా లొత్తవే
మూసిదాఁచనేల నీమోహ మీదను
సేసవెట్టవలసితే చేతులు చాఁచవే
వేసాలేల వద్దనే వీఁడే వున్నాఁడు ॥చేరి॥

మనసు నీకు వచ్చితే మాటలెల్లా నాడవే
యెనలేక గుబ్బతిలనేలే లోలోను
పని నీకుఁ గలిగితే పానుపుపైఁ బండుండవే
అనుమానించఁగనేల ఆదనే వున్నాఁడు ॥చేరి॥

వేడుకైతే చేతనున్నవిడె మిప్పించుకోవే
వాఁడుమోముతోడ నవ్వఁగవలెనా
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు కోరి యలమేల్మంగను
వాడిక మెచ్చవే నాకువలచివున్నాఁడు ॥చేరి॥ 273

మాళవిగౌళ

చెలులాల చూడరే యీచెలిభాగ్యము
అలమేలుమంగ యీకె కబ్బెను యీభాగ్యము ॥పల్లవి॥

పతిదయగలిగినపడఁతి దీభాగ్యము
అతఁడు మాటమీరనిదది భాగ్యము
సతతముఁ బాయక జంటైవుండేది భాగ్యము
అతివలెందరుగల్లా నది యేమిచెప్పేరే ॥చెలు॥

మగఁడుమన్నించినమగువది భాగ్యము
పొగిసి యాతఁడు మోహించుట భాగ్యము
వెగటులేవిరతుల వేసరనిది భాగ్యము
మగువలవలపుల మరి యేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె మచ్చిక నీసతిది భాగ్య—
మావేళ నాతఁడు మెచ్చినది భాగ్యము
తావుకొని యెప్పుడూఁ దనవాఁడౌటే భాగ్యము
యేవనితలనేరుపు లిఁక నేమిచెప్పేరే ॥ చెలు ॥ 274

పాడి

ఏఁటికిఁ గొసరవలె నీతఁ డిన్నిటా జాణ
దాటువగా తానే నాకుఁ జనవిచ్చీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

ఆలినేలేటివాఁడే అన్నిబుద్ధులునుఁ జెప్పు
లాలించి భోగించనేర్చు లాగులుగాను
మేలుగలిగినవాఁడే మిక్కిలివేడుక చూపి
పాలించి మేలములాడి పనిగొననేర్చును ॥ ఏఁటి ॥

నేసలు వెట్టినవాఁడే సిగ్గుతో సహించుకొని
వాసితో మనుపనేర్చు వన్నెకెక్కను
ఆసకొలిపినవాఁడే ఆదరానఁ గాఁగిలించి
వేసటలేక వలపు వెలయించనేర్చును ॥ ఏఁటి ॥

రతిఁ గలసినవాఁడే రమణతో మోవియిచ్చి
మతికి సంతోసముగా మన్నించును
ఇతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
ఇతవెరిఁగి సారెకు నెనయఁగనేర్చును ॥ ఏఁటి ॥ 275

ఆహిరి

వేగిరించి చూచితేను విరహమో వలపెల్లా
బాగుగా నిచ్చకములే పచరించవలెను ॥ పల్లవి ॥

పతిచిత్త మెరిఁగి గొబ్బున మాటాడఁగవలె
హితవుచూచుక విడె మియ్యవలెను
రతి దెలుసుకొని యుత్తరి సేవసేయవలెను
చతురతతో మెలఁగేజవరాలికి ॥ వేగి ॥

చనవిచ్చినప్పుడే సరసమాడఁగవలె
వాసరఁ జాఁచితే పాదా లొత్తవలెను
పిన నిలుపుగలిగితే విన్నపము సేయవలె
పెనఁగి పైకొనరాదు ప్రియురాలికి ॥ వేగి ॥

నాటినపొందులై తేను నవ్వులు నవ్వఁగవలె
చోటిచ్చితే పక్కనుండి చొక్కించవలె
యీటున శ్రీవేంకటేశ యిట్టి దలమేలుమంగ
కూటము లిట్టె చెల్లు గుణవంతురాలికి ॥ వేగి ॥ 276

రేకు 1447 కాంబోది

సంతోసించుకొందుఁగాక సతినై నేను
వింతలుగా మరి విన్నవించేటిదేఁటిది ॥ పల్లవి ॥

యెందరు సతులుండినా యేలేటివాఁడవు నీవు
పొందేటివేడుకలభోగము నీది
ముందే నేర్పులకెల్లా మూలపుగుణము నీది
విందుల నిఁక నేము విన్నవించేదేఁటిది ॥ సంతో ॥

వారివారిపై పెరిఁగి వలపించుకొంటివి
గారవించనేరిచినకరుణ నీది
కోరికెరిఁగి లాలించుకొనేది నీకీరితి
చేరి నీకు విన్నపము సేసే దిఁక నేఁటికి ॥ సంతో ॥

యిచ్చ యెరిఁ[illegible] ఇంపులు నీచతురత
మచ్చికగతులలోనిమహిమ నీది
హెచ్చినశ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
విచ్చనవిడి నీకు విన్నవించేదేఁటిది ॥ సంతో ॥ 277

సాళంగనాట

ఆపెఱుఁగు నీ వెఱుఁగు దాలోవిపములెల్ల
యేపున విన్నవించితి మిదిగో చెలులము ॥ పల్లవి ॥

యేమని చెప్పెంపుదువో యేవేళ వత్తువో యని
కామిని యాద నీవేళ గాచుకున్నది
నీమన నెట్టువచ్చునో నీవూడిగ మబ్బుపెట్టో
యీమేర నుందావనని యెంచుకొంటా నున్నది ॥ ఆపె ॥

యెప్పుడు మోము చూతువో యేసన్న నేతువోయని
చొప్పుగా నీవంకే చూచుకవున్నది
మెప్పించుకొందునో నీవు మేలమాడుదువోయని
చప్పు డాలించుకొంటా నచ్చట నదె వున్నది ॥ ఆపె ॥

కందువకుఁ బిల్తువో ఇక్కడఁ గూడుదువోయని
పొంది నీపానుపుమీఁదఁ బొంచుకున్నది
అందపుశ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
చెంది నీకాఁగిటఁ గూడి చెలరేఁగుచున్నది ॥ ఆపె ॥ 278

సామంతం

ఏమిసోద్యమే యీవేళ సతికి
కాముని బలములు కైవశమాయ ॥పల్లవి॥

సుదతి నీదుపం(పం?)జులవెలుఁగుఁటా
పుదయచందురుని కెదురేఁగి
మదమునఁ గాశెలమోతలనుచు మరి
కొదమతుమ్మిదలకూఁతల వలరె ॥ఏమి॥

తోడనె పెక్కు పుదొడ్డపవుఁజులని
నీడలతరువులు నిక్కి చూచి
వీడించుగాలికిఁ గెరలినపుప్పొడి
చూడ ధూళియని వేడుకపడియె ॥ఏమి॥

చిఁ(చిం?)తదీర నీసేసపాలనుచు
చెంతనె విరులకు శిరసొగ్గి
యింతలో శ్రీవేంకటేశ నీవేలఁగ
సంతసమునఁ దనచందము దెలిసె ॥ఏమి॥ 279

వరాళి

ఈకెసంది నీసంది [1] నెరవున్నదా
చేకొన్నదాఁకా గుట్టుసేసీ వింతేకాక ॥పల్లవి॥

చెలినేలినవాఁడవు చెలఁగువట్టఁగరాదా
కొలువులో సిగ్గుగాఁ గొంకీఁగాక
తలఁపు నీ వడుగఁగాఁ దగ విన్నవించరాదా
మలసి పరవశము మైమఱచీఁగాక ॥ఈకె॥

1. ఎరవు + ఉన్నదా.

నీవు వసంతమాడఁగా నీపై మారు చల్లరాదా
సోవల సాదుఁదనము చూపీఁగాక
పూవుల నీవు వేయఁగా పొంచి పట్టుకొనరాదా
ఆవల మరుబాణాలని మానెఁగాక ॥ ఈకె ॥

వొట్టి రతివేళ నీకె నురమెక్కించుకోరాదా
ముట్టి దోసము గాకుండా మొక్కీఁగాక
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
గట్టిగా నీ యిచ్చెరిఁగి కాఁగిలించీఁగాక ॥ 280 ॥

హిందోళవసంతం

ఇందాఁకా నేసున్నజాడ యేమని చెప్పుదునయ్యా
కందువ నాచెమటలు కమ్మి పుప్పొంగించెను ॥ పల్లవి ॥

మంచిమాట నీవాడఁగాను మనసొక్కటాయను
పెంచినకోవిలకూఁతఁ బ్రియమాయను
మించి నీవు నవ్వఁగాను మేను చల్లనాయను
పొంచి ఇంటిలోవెన్నె లిప్పుడు చుట్టమాయను ॥ ఇందాఁ ॥

నీ వీధకు రాఁగానే నిర్మల మూలాయను
ఆవేళ నావూర్పుగాలే అలపార్చెను
కైవశమై నీవు గాఁగా కాఁపురము లీడేరెను
తావుల నాకొలనిలో తామరపొందాయను ॥ ఇందాఁ ॥

కదిసి నీ వేలఁగా నిక్కడ నిట్టే చెలఁగితి
ఇదె నావనముతీగె లింపులాయను
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
మొదలినాజవ్వనమే ముదము నొందించెను ॥ ఇందాఁ ॥ 281

బౌళి

వద్దనేమా తానే మాతో వచ్చి వొరఁబరచితే
ఇద్దరికిఁ దానే మూల మిన్నిటికిఁ గదవే ॥పల్లవి॥

తెగరానిమంకులకు తెలిపిచెప్పుట మేలు
తగులైనయెడకు నాదరించఁ బాడి
పగ సాదించరానిచో పక్కనఁ గూర్చుట దగు
తగవులు మాలో మాకు తానే తేర్చఁదగునే ॥వద్ద॥

ఆదరించరానివారి నప్పై వేఁడుకొంటే నీతి
సుదతులవాదు దీర్చుట సంగతి
పదలరానివారినెప్పగ మాన్పుట పుణ్యము
పొదిగి తానే మమ్మ బోదించఁదగునే ॥వద్ద॥

మచ్చరపునవతుల మట్టుపెట్టుట మంచిది
యెచ్చినవాసికత్తెల నేలుట గీర్తి
మచ్చిక నలమేల్మంగమగఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిచ్చ మమ్మఁగూడి తానే యీదేర్చఁదగునే ॥వద్ద॥ 282

రేకు 1448 కన్నడగౌళ

ఆతనితో నావిన్నప మదే యనవే
కాతరపునావలపు కారుకమ్మీననవే ॥పల్లవి॥

యెప్పుడూఁ దా మన్నించేది యెఱుఁగుదుననవే
యిప్పటినాతమి వోర్వవియ్యదనవే
తప్పులేదు తనమాట దయగలఁదనవే
రెప్పలెత్తి చూచుదాఁకా రేఁచీ నాసలనవే ॥ఆత॥

తిరమైననా పైబత్తి తెలిసితి ననవే
సరి విరహాన(బడ(జాల ననవే
కరుణించి నన్ని(కను కంటి నన్నిననవే
మరిగించి పట్టిజోలి మరియే(టికననవే ॥ అత ॥

తగ నన్ను(గూడినా(డు తల(తు నే ననవే
తెగనిరతుల(గాంఢ దీరదనవే
జిగి నలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశు(డు తాను
మిగులా నన్నేలినా(డు మెచ్చితి నేననవే ॥ అత ॥ 283

ఆహిరినాట

అయ్యో తనకేల లో(గ నది నాసంతోసమే
నెయ్యపువిభు(డు తాను నే(గాదనేనా ॥ పల్లవి ॥

ఘను(డు తా నెవ్వతెతో(గామించి నవ్వినాను
యెనలేనివే(డుకతో నిట్టె చూచేనే
మనసిచ్చి యాపెకు తా మాటపట్టిమిచ్చినాను
వొవగూడి యందుకెల్లా నొడ(బఱచేనే ॥ అయ్యో ॥

తల(చి యాపెపొందు తా(గోరినా నిదకు
పిలుచుక వచ్చి వొద్ద(బెట్టేనే నేను
చెలి నెంతపెద్దసేయ(జిత్తాన(గలిగినాను
కలకాల మాపె కూడిగముసేసేనే ॥ అయ్యో ॥

యిరవుగ(దా మిద్దరూ నెనసి వుండితేను
పరగ(గ(బఱచేనే పానుపు నేను
సిరుల నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశు(డు తాను
పరి నన్ను నేలినా(డు చనవు చేకొంటినే ॥ అయ్యో ॥ 284

కాంబోది

మెలుఁత ధైర్యమునకు మెచ్చవద్దా
తొలుత నీవన్నిటాను దొడ్డవాఁడ వౌదువు ॥ పల్లవి ॥

తరుణికి నీమీఁదితలఁపు గద్దుగనక
విరహమైనా మేలే వెతలేదు
మరిగి నీమీఁదిప్రేమ మనసు నిండెఁగనక
సరుగఁ జిత్తజునకు వెరవ దెంతైనను ॥ మెలుఁ ॥

అంగన ప్రాణములు నీయాస నున్నవిగనక
వెంగలినిట్టూర్పులకు వేసరదు
వుంగరము నీది వేలనుండఁగాఁ జూచీఁ గనక
కుంగదు తమక మెంత కొచ్చియెచ్చరించినా ॥ మెలుఁ ॥

చెలఁగి పాయము నీకు సెలవుసేసెఁగనక
తలకొన్నచింతలకు తలఁకదు
చెలి యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడవు నీ-
వలరి కూడితి విఁక నందుకు జడియదు ॥ మెలుఁ ॥ 285

ముఖారి

నే నెంతటివానను నీకేఁటికి లోఁగను
తానకమై యెంత మొకదాకిరి సేసేవు ॥ పల్లవి ॥

చెలువుగలవాఁడవు చెల్లును సరసమాడ
వలచివాఁడవు నవ్వఁగఁజెల్లును
తలఁపుగలవాఁడవు తమకించఁజెల్లును
బలిమిఁ దార్కాణించఁ బనియేమి నీకు ॥ నేనెం ॥

వేడుకగలవాఁడవు వినోదమాడఁగఁ జెల్లు
యీడైనవాఁడవు చనవియ్యఁజెల్లును
వాడికైనవాఁడవు వద్దఁబెట్టుకోఁజెల్లు
పాడిచెప్పి నన్ను నొడఁబఱచ నేమిటికి ॥ నేనెం ॥

కరుణగలవాఁడవు కాఁగిలించుకొనఁజెల్లు
యెఱపులేనివాఁడవు యెనయఁజెల్లు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
సరవిఁ గూడితి వెన్నిచనవు లిచ్చితివి ॥ నేనెం ॥ 286

దేసాళం

నీయిచ్చలోదాన నేను నీయితవే చూతుఁగాక
అయింతిని మారుకొన నరుదా నాకు ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నీచిత్త మెప్పు డెట్టుండునో అనికాక
నెలఁతతోఁ బంతమాడనేరనా నేను
చెలికి నేమేమి బాసచేసితివో అనికాక
తలకొని మట్టుపెట్టఁదడవా నాకు ॥ నీయి ॥

యీసతిపై నే(నీ?)మోహ మెంతగద్దో అని కాక
వూసివాసు లెంచి మీరనోపనా నేను
వేసటతో నీమోము విన్ననౌనో అనికాక
తోసి యాపెయెమ్మె మాన్పదొడ్డా నాకు ॥ నీయి ॥

చెలఁగి నీవేడుకలు చెల్లింతు ననికాక
యలయిం చాపెను గెల్వ నెదురా నాకు
అలమేల్మంగనే నేను అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ!
కలసితాపెను సాటిగలదా నాకు ॥ నీయి ॥ 287

గౌళ

కొమ్మంటు విట్టివోజ కోటిసేసును
సమ్మతిగా నడచుటే సంసారఫలము ॥ పల్లవి ॥

వను పెంతగలిగినా నాయకునియెడాటాన
వినయములే వన్నె పెలఁదికిని
ధన వెంతయిచ్చినాను సరసమాడేటివేళ
పెన(ఁ?)గకుండుటే కడుఁబెద్దరికము ॥ కొమ్మ ॥

యెగ్గులేక వలచి తానెంత పచ్చిమాఁటాడినా
సిగ్గు నెరపుటే వన్నె చెలియకును
వెగ్గళించి యాతఁ డెంతవేడుకకు నవ్వినాను
వొగ్గి గుట్టుతో నుండు టొరపరితనము ॥ కొమ్మ ॥

వాలిసి శ్రీవేంకటేశుఁ డురముపై నిడుకొన్నా
లలి మొక్కుటే మేలు యలమేల్మంగకు
కలసి మెలసి యెంతకాఁపురము చేసినాను
తలఁపులో మెలఁగుటే తగవైననేరుపు ॥ కొమ్మ ॥ 288

రేకు 1449 సామంతం

చెలులు తన్నెవ్వరెంతచేసినాఁ జేసిరిగాని
వలవనిగర్వాలు వారే కట్టుకోసివే ॥ పల్లవి ॥

పొదిగి తనగుణాలు పొగడఁగఁదగుఁగాక
అద నెఱఁగక వెంగెమాడఁదగునా
వెదకి తానున్నచోటు విచారించఁదగుఁగాక
యెదుటఁ బరాకుతో నెలయించఁదగునా ॥ చెలు ॥

వైళము తాఁ జెప్పినటువలెఁ జేయఁదగుఁగాక
నాలిసేసి తనతోఁ బెనఁగఁదగునా
మేలుసేసినందుకు మెచ్చఁగఁదగుఁగాక
కూళతనమున మరీఁ గొసరఁగఁదగునా ॥చెలు॥

వొక్కటై పొందుసేసితే నొదఁబడఁదగుఁగాక
చక్కఁగా నెదమాటాడించఁగఁదగునా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
దక్కె నాకు నతఁడు నేఁ దమకించఁదగునా ॥చెలు॥ 289

ముఖారి

నీవే నన్ను మన్నించేవు నేఁ గొసరే దేమున్నది
యీవలనావల నిన్ను నెచ్చరించనేఁటికి ॥పల్లవి॥

చక్కనినిన్నుఁ జూచి సతులు వలతురేకా
మక్కువ నీవు వారి మానరాదుగా
యెక్కువగా నిందరిలో నేలేనని వుండానఁగా
ఇక్కడ నాభాగ్యము యెంచఁగనేమిటికి ॥నీవే॥

మదనగోపాలుఁడవై మర్మాలు గఁటఁతువుగా
పొదుగక ఇంతులకుఁ బోరాదుగా
అదనఁ బట్టపుదేవి నయ్యేనని మొక్కితిఁగా
పదిమారులును నీతోఁ బచారించనేఁటికి ॥నీవే॥

ఇదె శ్రీవేంకటేశ్వర యిరవై వున్నాఁడవుగా
పదారువేలుకాంతలపతివైతిగా
అదన నలమేల్మంగనై ననేఁ గూడితిఁగా
అదివో నీముద్దులు నే నడుగఁగనేఁటికి ॥నీవే॥ 290

ఆహిరి

చూడ మాకు వేడుకయ్యీ సోద్యపునీచేఁతలెల్లా
పీడరానిపొందులై తే వెలవెట్టవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు చెమరించెనంటా చేసురటి విసరేవు
యిక్కువ నాకెపై నీకు నెంతమోహమో
చక్కవివదనమని సారె సారెఁ బొగడేవు
పిక్కటిల్ల నీకె యెంతప్రియమో ఇపుడు ॥ చూడ ॥

కడు దిష్టిదాఁకకుండా కప్పేవు పైపచ్చడము
తడయక లోలో నెంత తగులాయమో
బడిబడి గుబ్బలపై పన్నీరు చిలికించేవు
అడరి నీకిది యెంత అపురూపమో ॥ చూడ ॥

గాలి యెండా సోఁకకుండా కాఁగిట వించుకొనేవు
యీలీల నలమేల్మంగ యెంతచుట్టమో
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
వోలి నీమదిలోన నాసోదమెంతో ॥ చూడ ॥ 291

శ్రీరాగం

నీవునేసేసేటిమాయలో నేఁగొన్నమరులు గాదో
చేవమీర నేఁ జేసేసేఁత నీకే నెంపు ॥పల్లవి ॥

యేకతాన నుండి మాట లెన్నియైనాఁ దలపోతు
యీకడ నీమోము చూచి ఇట్టె మొగమోడుదు
రాక నీ వుండితేఁ గాతరాన కడుఁజింతింతు
చేకొని నీవద్దనుంటే చెలరేఁగి నవ్వుదు ॥ నీవు ॥

యేయింతిఇంట నీవున్నా యీసునఁ గరకు మ(వః)త్తు
నీయాదరింపునఁ జెంది నే సంతోషించుకొందు
తోఁచురావిజవ్వనాన తొడికిపట్టఁగఁజూచు
చేయి నీవు చేసితేను చిత్తము గరఁగుదు ॥నీవు॥

కోరి విన్న నంతలోనే కూడి మందెమేళమౌదు
సారె నీవు దెలుపఁగా చనవున మొక్కుదు
యీరితి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నేరుపున నీ వేలఁగా విన్నే నే నమ్ముదును ॥నీవు॥ 292

బౌళి

ఏల నాతో నావతిచ్చే విచ్చకపుమాటలెల్లా
ఆలకించి లి(వి?)నఁగాక అవుఁగాదనేనా ॥పల్లవి॥

మగువకుఁ దొల్లే నీవు మాట యిచ్చినవాఁడవు
విగిడి పొందుసేయక నీవు మానేవా
చిగిరించి పూచికాచినయట్టిమామిడి
తగఁ బండ్లు పండక తా మానీనా ॥ఏల॥

తేరకొన నీఇంటికిఁ దెచ్చుకొన్నవాఁడవు
గారవించి కూడక ఇంక మఱచేవా
ఆరనార మేనిమీఁద నలఁదినకస్తూరి
కోరి పరిమళము చేకొననంటేఁ బోవునా ॥ఏల॥

వొద్దఁ బెట్టుక నీపాదా లొత్తించుకొనేవాఁడవు
వొద్దికమగఁడవై నీవుండకుండేవా
కద్దులే శ్రీవేంకటేశ కలసె నలమేల్మంగ
అద్దములో నీడవలె నంటువాసీనా ॥ఏల॥ 293

పాడి

అరకేల మమ్ముఁ బిల్చేనసరే వో చెలులాల
వేఁకమాటలాడ వెన మీరు చాలరా ॥పల్లవి॥

కందువ నాపెఁ దాను కాఁగిలించుకుండఁగాను
చెంది సతు లెవ్వరెట్టు సేవసేసేరు
యిందుకు రమ్మనవే యేపనులు గలిగినా
అఁది సేసేము పిగరిఅఁదువారము ॥అర॥

మునుపు పాన్పుపైఁ దాము ముసుగువెట్టుకుండఁగా
యెనసి యెవ్వరు విడెమియ్యవచ్చేరు
చెనకి మావద్దికిఁ జేఇ చాఁచుమనవే
ఘనమైనవాపివన్నెగలవారము ॥అర॥

మేలిమలమేల్మంగను మెడఁగట్టుకుండఁగాను
కాలుదొక్కి యెవ్వరెట్టు కలసేరు
యేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె మమ్ము
వోలిఁ దాము(ను?) మన్నించఁగా నుండేటివారము ॥అర॥ 294

రేకు 1450 మంగళకౌశిక

అతిరాజసపువాఁడు అన్నిటాఁ దాను
సతులచేఁ జెప్పివంపీ సారె వచ్చేనంటాను ॥పల్లవి॥

చెలులతో మాటాడితే చిగిరించు వలపులు
కలసి మెలసి వుంటే కాఁక రేఁగును
మలసి నవ్వు నవ్వితే మర్మములెల్లాఁ గరఁగు
వొలిసి తా వింతేసి కోపఁగలఁడటవే ॥అతి॥

చెనకితేఁ జెమటలు చెలమలవలె నూరు
వనిచి మోము చూచితే నాటుఁ జిత్తము
పెనఁగితేఁ దమకము పెరుగుఁ గోటికొండలై
వొనరి యిట్టిపొందుల కోపఁగలఁడటవే ॥ అతి ॥

పొనఁగఁ జేయి దాఁచితే పులకలు మోసులెత్తు
కొసరితే కోరికలు కుప్పలై నిండు
యెనఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
వొనపరై కూడె నింత కోపఁగలఁడటవే ॥ అతి ॥ 295

ముఖారి

ఏమిసేసే విక్కడను యెంతపని గద్దు నీకు
కోమలి నీరాకకలే కోరుకొని వున్నది ॥ పల్లవి ॥

ఇచ్చకమాడేనని నీ కితవరి నయ్యేనని
కొచ్చి చెలులతో నెంచుకొంటా మన్నవి(దిః)
ముచ్చటాడేనని సతి మోముచూచి మొక్కేనని
విచ్చేనే వాడకునని వేళగాచుకున్నది ॥ ఏమి ॥

చనవరినయ్యేనని వరసమాడేనని
మనసులో సంతోసించి మరిగున్నది
పెనఁగులాడేనని ప్రియములు చెప్పేనని
తనివోనిరతులకుఁ దమకించి వున్నది ॥ ఏమి ॥

చిత్తముదెలిపేనని చేకొని కూడేనని
హత్తి పాన్పుపై నాయిత్తమై వున్నది
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
కొత్తలుగా నేలితి వెక్కువ వింకా మన్నది ॥ ఏమి ॥ 286

భైరవి

అప్పటి నాతో మాటాడీ నదివో తాను
యిప్పుడు తనగుణాన కెనవత్తు నటవే ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు సొలసితి పైపైఁ దమ్ము దూరితి
కలువల వేసితిఁ గాఁక చల్లితి
వలపు నన్నింత సేసె వాసులు వంతము రేఁచె
మలసి తనకు నేను మంచిదాననటవే ॥ అప్ప ॥

బొమ్మల జంకించితి పొదుగఁగాఁ బెనఁగితి
చిమ్మితి గోళ్ల గుంపించితి సారెకు
నెమ్మనము చలపట్టె విక్కించె మందెమేళము
యిమ్ములఁ దనకు నేను హితురాలనటవే ॥ అప్ప ॥

చన్నుల నొత్తితి మోవి చవిగొంటిఁ దమితోడ
కన్నులనే మెచ్చితి కాఁగిలించితి
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
వున్నతి నన్నేలినాఁడు వుపకారినటవే ॥ అప్ప ॥ 237

దేసాళం

వాఁడివో తాఁ గొసరఁగా వద్దనేవటే
నేఁడు నాముందర వచ్చి నిలుచున్న దిపుడు ॥ పల్లవి ॥

పలుకులేఁటికే నాతోఁ బంతగట్టితేఁ బతివి
వలపించుకొనఁగాను వద్దనేవటే
తొలుమి నాతఁడు విడెమియ్యఁగాఁ జూడఁజాలక
వెలి నుండి తానేల వేసాలు వేసీనే ॥ వాఁడి ॥

పెద్దరికా లింతయేలే ప్రియముచెప్పి యతని
వద్దికి రప్పించుకోఁగా వద్దనేవటే
అద్దుకాతఁడు నాచన్ను లంటఁగా యేపురేఁగి
గద్దించి చూడఁగా వందుఁ గలిగేదేందే ॥వాఁడి॥

వేడుకైతే నాఁగాకేమి విచ్చనవిడి నితని
వాడికై కలయఁగాను వద్దనేవటే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁడే నలమేలుమంగను
కూడె నన్ను నీఁకఁ దాను గొసరేదేఁటిదే ॥వాఁడి॥ 298

ఆహిరి

తా నీఁక నెప్పుడు నాపై దయదలఁచీనే
ఆనవెట్టి యాతనినే యడుగరే చెలులు ॥పల్లవి॥

కలువ లేమిటికిఁ గారింపులాయనే
తలపోఁత లేఁటికిఁ దరవాయనే
చిలుకపలుకులేల చిరుచేఁదులాయనే
అలరినరసమని నడుగరే చెలులు ॥తానీఁ॥

కాసేటివెన్నెలలేల కడువేఁడులాయనే
ఆసలు జిగురులై యేలంటుకొనెనే
వాసనైనగాలి యేల వడ చల్లఁజొచ్చెనే
ఆసుద్దులెల్లాఁ బతి నడుగరే చెలులు ॥తానీఁ॥

పొదలతుమ్మెదలేల పొంచి కమిరేఁచీనే
అదరుఁజన్నులేల అముకొనినే
అదన నలమేల్మంగనైన నన్ను తాఁ గూడె
అదె శ్రీవేంకటేశ్వరు నడుగరే చెలులు ॥తానీఁ॥ 299

రామక్రియ

ఎట్టు దప్పించుకోవచ్చు యెంతపంతములాడినా
పట్టరానిజవ్వనము బయలీఁతలు ॥పల్లవి॥

చెలిచూపులు పతిని చిక్కించేఆడియాసలు
తలవంచుకొనుటలే తరితీపులు
కలికినవ్వులు మంచికంకణదారములు
సొలపులసిగ్గులే చొక్కుమందులు ॥ఎట్టు॥

ముద్దులపలుకులే మనసుకొన్నచిలుకులు
అద్దలింపుజంకెలు పాయనిబంకెలు
చద్దివేఁడికౌసరులు జారవియెలయింపులు
అద్దుకొన్నతిట్లవి మచ్చుమేపులు ॥ఎట్టు॥

వినయపుసరసాలు వీడరానిజిగుటలు
చనవులకాఁగిళ్లు సరబేసులు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
పొనుగనిమీరతు లెప్పుడు నీడుజోడులు ॥ఎట్టు॥ 300

రేకు 1451 గౌళ

కానీలేవే చెలియా కంటిమి నీగుణాలెల్ల
కానవచ్చె నీవు పొత్తుఁ గలసితివేమో ॥పల్లవి॥

వాకిటతో రమణుఁడు వచ్చితే రానీఁగదవే
వేడుకగా నేనే విన్నవించేఁగాని
ఆడుమన్న మాటలు నీ వాడవేమో యతనితో
ఆడుమందాతఁడు పరాకై వూరకుండునా ॥కానీ॥

మప్పిరి నేనున్నదిక్కు మొగమైతేఁ జాలునే
చొప్పులెత్తి నేనే అన్నిఁ జూపేఁగాని
యెప్పుడూ నీమొగమోటా లేమిగలవో కాక
తప్పక యేవొద్దూ నన్నే తలఁచకవుండునా ॥ కాపీ ॥

మెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు వన్నెంచనీవే
అలమేల్మంగఁగనక అలమేఁగాని
కలసితి నీవతనిఁ గదిసి వచ్చితివేమో
మలసి తా విన్నాళ్లు మఱచి యట్టుండునా ॥ కాపీ ॥ 301

రామక్రియ

నీ వెప్పుడూ నావాఁడవే నీమన్నన నాకుఁ గద్దు
వేవేలు భావించకుమీ వేడుకిది చాలును ॥ పల్లవి ॥

విన్నవించితినంటా విచారాలఁ బెట్టకుమీ
పన్ని నీచిత్తానఁ గలపాటే చాలును
సన్నలు సేసితినంటా సారెకు నలయకుమీ
వన్నెల నీమంత నీవు వచ్చినదే చాలును ॥ నీవె ॥

వలచి వుందాననంటా వంతలఁ బొరలకుమీ
తలఁచుకొన్నప్పటినీతగులే చాలు
సొలసి మొక్కితినంటా చూచి నగవకుమీ
కలసి యేలేనంటి నీకరుణే చాలును ॥ నీవె ॥

ముందర నుందాననంటా మొగమోట బొంకకుమీ
చెంది నన్నుఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ
అందపుటలమేల్మంగ నంటినవి నవ్వకుమీ
నందడి రతిపరవశము లివె చాలును ॥ నీవె ॥ 302

శంకరాభరణం

వాసులురేసులు వద్దికను
సేసలు చల్లీఁడు చెల్లును మీకు ॥ పల్లవి ॥

చనవునఁ బొరలీ సరిగెలఁ జెనకీ
ననుపునఁ గొసరీ నలినాక్షి
పెనఁగకు నీవిఁక పెంచకు చలములు
మనవి చేకొనుము మగఁడవు నీవు ॥ వాసు ॥

నగవున సొలసీ నంటునఁ బొదిగీ
తగవున నొరసీ తలోదరి
వెగటులు నెరపకు వింతలు సేయకు
బిగియకు చేకొను ప్రియుఁడవు నీవు ॥ వాసు ॥

ముచ్చటలాడీ ముద్దులు చిలికీ
మెచ్చీ నిను నలమేలుమంగ
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
మచ్చికఁజెలఁగురమణుఁడవు నీవు ॥ వాసు ॥ 303

సామంతం

వాకిట నేల వున్నాఁడు వద్దికి రమ్మనవే
చేకొని నేఁజెప్పినట్టు సేసేటిదానను ॥ పల్లవి ॥

తన కితవై తేను తాలిమితో నుండుఁగాక
వనితలతో నవ్వఁగా వద్దనేవటే
తన వెవ్వతె కిచ్చినా సమ్మతించి వుండుఁగాక
వెనకనే తెచ్చుకోఁగా వెంగెమాడేనటవే ॥ వాకి ॥

అంగన తనకు బాఁతియైతే వియ్యకొందుఁగాక
కొంగువట్టి పెనఁగఁగాఁ గోపించేవటే
సంగడిఁ బెట్టుకున్నాను పారె మెత్తఁగా కాపెను
సింగారించుకొమ్మనవే చెల్లదనేవటవే ॥ వాకి ॥

వాడికఁగా నడపితే వావిపేసుకొందుఁగాక
వూడిగపుకాంతకుఁగా నొరపేనటే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ దే వలమేలుమంగను
కూడె నన్ను నీకేఁకుగాఁ గొసరేవటే ॥ వాకి ॥ 304

రామక్రియ

కంటిమిగా నేఁడివెల్లా కన్నులారాను
ఇంటనే నీతపములు యీడేరెఁగా ॥ పల్లవి ॥

చెఇరేఁగి చెలరేఁగి చేసీ నీకు నూడిగాలు
చెలికి నెంతచన విచ్చితివో నీవు
కొలువులోపల నుండి కొప్పు నీకు దువ్వీని
వెలయ నదెటువంటి వేడుకో నీకు ॥ కంటి ॥

కొసరి కొసరి నీకుఁ గూరిమితో వీడెమిచ్చీ
పొసఁగ నెంతచవులుపుట్టెనో నీకు
ముసిముసినవ్వుతో నీమొగమే తప్పకచూచీ
సునరానఁ గళలెంత సోకెనో నీకు ॥ కంటి ॥

చెనకి చెనకి నిన్నుఁ జేరి చేరి కాఁగిలించీ
తవి వెట్టు గలిగెనో తగిలి నీకు
యెనసితి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
మన సొక్కటాయ నేమిమర్మమో నీకు ॥ కంటి ॥ 305

ద్రావిళభైరవి

ఏమమ్మా యీ సంతసాలు యెన్నఁడూ నెఱఁగము
ప్రేమతో మీఇద్దరికిఁ బ్రియములే కలవి ॥పల్లవి॥

మనసు లెనసి నీతో మంచిమాటలాడఁగాను
విని వూఁకొనఁగవద్దా విభునితోను
కొనగొంగు వట్టుకొని కూరిములు చల్లఁగాను
కని సంతోసించవద్దా కమ్మటి నీవు ॥ఏమ॥

చెలరేఁగి నీతోను చిరునవ్వు నవ్వఁగాను
తలయెత్తి చూడవద్దా తగిలి నీవు
మొలకచన్నులు సారె ముట్టిముట్టి పెనఁగఁగా
లలిఁ గాఁగిలించవద్దా లావున నీవు ॥ఏమ॥

వురముపై నిడుకొని వూడిగాలు గొనఁగాను
సిరుల మెచ్చవద్దా శ్రీవేంకటేశు
అరుదుగాఁ గూడితివి అలమేలుమంగవు
సరసమాడఁగవద్దా సారె నిటువలెనే ॥ఏమ॥ 306

రేకు 1452 కాంబోది

నేనేమి నెఱఁగను నిన్నేకాని
మోనాన నాలోనున్న మోహమెల్ల నీది ॥పల్లవి॥

కన్నెదాననై నన్ను కలికిఁ జేసితివి
పిన్నచన్ను లింతేసిగాఁ బెంచితివి
తిన్నని నామోవినిండా తేనెలే పూరించితివి
పన్నినాజవ్వనభారమెల్లా నీది ॥నేనే॥

కందువ నామోమున కళలెల్లా రేఁచితివి
పొందుగ చూపుల వాఁడి పుట్టించితివి
చిందేటిచెమటతోడ సిగ్గువడ నేరిపితివి
అందపునాసింగార మదియెల్లా నీది ॥ నేనే ॥

మలసి మాఁటలలోవిమర్మముఁ దెలిపితివి
కలసి దేవుఁడఁగాఁ గైగొంటివి
అలమేల్మంగను నేను అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
తలఁచుకో నాచక్కఁదనమెల్లా నీది ॥ నేనే ॥ 307

నాదరామక్రియ

నీచిత్తమే యెఱుఁగు నే నెంతదాన
కాచి నన్ను నేలి యిట్టె కనుఁగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నీతోడిది మాఁటలు చెలితోడివి
కొచ్చినచెమటలు చెక్కులమీఁదివి
తచ్చిపెట్టి కోరికలు కాఁగిటికి లాచినవి
యిచ్చట నావిన్నపము లేమిచెప్పేవయ్యా ॥ నీచి ॥

తలఁపు నీమీఁదిది తమకు పానుపుపైది
అలి విట్టూర్పులు గుబ్బల నొరసేవి
యెలమి చూపులు నీకు యెదురులు చూచేవి
బలిమి నాయాస లెంతపదారించేవయ్యా ॥ నీచి ॥

నవ్వులు నెలవులవి నాకూటమి నీరతిది
చివ్వన నాకాఁపురము సిగ్గుమీఁదిది
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నివ్వటిల్లఁ గూడితివి విన్నేమనేవయ్యా ॥ నీచి ॥ 308

ముఖారి

మూసి మంతనములేల ముసిముసినవ్వులేల
చేసినచేఁతలెల్లాఁ జెప్పించుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

సెలవుల నవ్వీ చెలి యేఁటికో కాని
నెలకొన్నసింగారాలవిన్నుఁ జూచి
వెలి నేమిసేసితివో వెస నీకెఁ బిల్చి నీవు
కలిగినవెల్లాఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥ మూసి ॥

వొద్దఁ బాయకున్నది వువిద యేఁటికో కాని
పొద్దువొద్దు గాచుక నీపొంత నెపుకు
సుద్దు లేమిగలవో ఆచొప్పు లాపెనే యడిగి
బద్దులు తెలిసి విందు పాపుకొనరాదా ॥ మూసి ॥

మెచ్చి సన్న సేసీ యలమేల్మంగ యేఁటికో కాని
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీకౌఁగిలిలోన
ఇచ్చల బానుపుమీఁద యిద్దరుఁ గూడితి రిదె
హెచ్చి యీకెచే విడె మిప్పించుకోరాదా ॥ మూసి ॥ 309

రామక్రియ

ఎంతకెంత చలములు యేల రేఁచేవు
చెంతలఁ జనవులిచ్చి చేకొనఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

వద్దనున్న కాంతలను వానులు వుట్టించితేను
పెద్దరికాల కెంతైనాఁ బెనఁగుదురు
బుద్ధిచెప్పి తగవులు దిద్దదొరకొంటేను
ఇద్దరూఁ దమమాట లెన్నైనాఁ జెప్పుదురు ॥ ఎంత ॥

నవతులైనవారి పారెఁ బంతా లెక్కించితే
జవళితో సణఁగులు చల్లుదురు
తవిలి వొద్దని మరి తగఁ జేతఁబట్టితేను
తివుచుచు మీఁదమీఁద దీకొనఁగఁ జూతురు ॥ఎంత॥

యెట్టనెదిటివారి నెదమాట లాడితేను
పెట్టరానివొట్లెల్లాఁ బెట్టుకొందురు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గుట్టున నన్నేలితి వాకొమ్మలాఁ గూడరాదా ॥ఎంత॥ 310

హిందోళం

ఇంకకంటె వేడుక లేమి చెప్పేది
కాంతల కెవ్వరు విని గలుగఁగవలయు ॥పల్లవి॥

వడఁతికి నెంచిచూడ పాయమే సింగారము
జడియనివారపే చక్కఁదనము
విడువనితనవసుట్టె వింతవింత విలాస్త(సః)ము
చిడుముడిమురిపెమే చెలఁగు విభ్రమము ॥ఇంత॥

మునుకొన్నపెనువిగ్గే మోహనాకారము
తనలోనియణఁకువే తరితీపు
చెనకేవొయ్యారము చెప్పరానిచెలువము
వినయమె యెప్పుడూ వెలలేనిగుణము ॥ఇంత॥

చిట్టకపుఁజేఁతే చిమ్మిరేఁచేటిసొబగు
నెట్టుకొన్నవోరుపే నేరుపెల్లాను
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నలమేలుమంగ
పట్టపుదేవియాయ నిభావమే వొప్పిదము ॥ఇంత॥ 311

వేళావళి

ఘనుఁ డన్నిటాఁ దాను కంటి తనగుణమెల్లా
మనుపనే పాదాలకు మొక్కుఁటి నే ననవే ॥పల్లవి॥

సరసము తా నాడుచే చనవిచ్చినట్టుగాదా
శిరసు వంచుకొంటేనే చేకొంటగాదా
తెరవేయిమంటేనే వద్దికిఁ బిలుచుటగాదా
యిరవాయఁ దనమేలు యేల చెప్పీ నాకును ॥ఘనుఁ॥

మాటలు తా నాడితేనే మచ్చిక చల్లుటగాదా
చోటిచ్చినదే వలపు చూపుటగాదా
నాటఁగ మోముచూచుటే నమ్మికలిచ్చుటగాదా
వాఁటముగా తనపొందు వా(వ్రా?)పివంపు నేఁటికే ॥ఘనుఁ॥

మెచ్చి కాఁగిలించితేనే మించి కలయుటగాదా
ఇచ్చగించుటే రతికి నెరుకగాదా
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
తచ్చి నన్నుఁ గూడె నింకాఁ దలఁపించవలెనా ॥ఘను॥ 312

రేకు 1453 దేశాషి

కాముకులైనవారికి కల్పవృక్షమువంటిది
గోమునఁ బెంచితే నెలకొను సంతోసములు ॥పల్లవి॥

మొగములు చూచితేనే మొలచును వలపులు
చిగిరించు మాటలాడి చెనకితేను
అగపడి నిలిచితే నల్లుకొనుఁ బ్రియములు
నగినంతలోననే ననలెత్తు నాసలు ॥కాము॥

కాయములు సోఁకితేను కలఁగు మకరందము
ఆయము లంటితే ఫలమందు నపుడే
దాయలా సన్నలా సరసములనె పక్వమౌను
దాయక పాయకుండితే తరితీపులెక్కును ॥ కామ ॥

తమకపురతులను తతి యెప్పుడైనా నౌను
జమళితలపోఁతల చవులు పుట్టు
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగఁ గూడఁగా
మమతలనే వసంతమహిమలు విందెను ॥ కామ ॥ 313

పాడి

మాకేలే ఇటువంటిమందెమేళాలు తనతో
మేకొని సేవలుసేసి మెప్పించుటగాక ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకత్తెలకు వేసాలు సేయవచ్చు
చూడఁగానే యెంతైనా సొలయవచ్చు
పాడిపంతా లెంతైనాఁ బదారించఁగవచ్చు
యేడనుఁ(నుఁ?)డైనా తమ్ము నెలయించవచ్చును ॥ మాకే ॥

కన్నులను జంకించి కాఁతాళించఁగవచ్చు
సన్నలుసేసి వూరకే సాదించవచ్చు
విన్నపాలు సేసిసేసి వేడుకలు రేఁచవచ్చు
చన్నుల నొత్తుచు లోలో జరయఁగవచ్చును ॥ మాకే ॥

చేయరానిచేఁత సేసి చెక్కులు నొక్కఁగవచ్చు
వేయిమాటలైనా నాడి వేఁడుకోవచ్చు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
దాయతో నన్నేలె నిఁక సమ్మతించవచ్చును ॥ మాకే ॥ 314

లలిత

ఎంత గుణవంతురాలు యీపతి నీకు
చెంత నిన్ను మెచ్చుఁగాని చిరుముడివడదు ॥పల్లవి॥

యేమి నీవుచేసినాను ఇచ్ఛకమే ఆడుఁగాని
కామిని యెంతైన నీతోఁ గాఁతాళించదు
తాము వోయి వచ్చినాను సంతోసించుకొనుఁగాని
మోము చిన్నఁబుచ్చుకొని మొక్కలాన దూరదు ॥ఎంత॥

నిగిడి సరాలైనా నిన్ను నెచ్చరించుఁగాని
మగువ నీనేరాలెంచి మరి పాయదు
మిగులా నీ వెవ్వతెతో నగినాఁ జెలఁగుఁ గాని
మొగసాలను నిన్ను నెరవులు సేయదు ॥ఎంత॥

పిలువక నీ వుండినా పెనఁగి పైకొనుఁగాని
చలములు నీతోను సాదించదు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
మెలఁగి నీవుగూడినమేలు మరవదు ॥ఎంత॥ 315

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇంతవిరహాగ్నిచేత నేం జెరగందితివి
చింతదీర మాదిక్కు చిత్తగించఁగదవే ॥పల్లవి॥

మానిని నీరమణుఁడు మాటలాడినట్లయ్యీ
పీనుల నీ వాలకించి వినఁగదవే
పానుపుపై నాతఁడు నీపక్కనే వున్నాఁడో యీహో
చేనంటి నీ విప్పు డిట్టె చెనకఁగఁగదవే ॥ఇంత॥

కచ్చుపెట్టి వాకిటఁ గడుచప్పుడయ్యీని
వచ్చీఁ జేరుకొని పిలువఁగఁగదవే
చొచ్చి పోఱుగండ్లఁ జూచుకొంటానున్నాఁడేమో
తచ్చి నెలవుల నీవింతట నవ్వఁగదవే ॥ఇంత॥

గక్కన యెందుండోవచ్చి కాఁగిలించి నిన్నుఁ గూడె
వొక్కమనసున నిఁక నుండఁగదవే
అక్కరో శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చక్కఁగా మావిన్నపాలు సరివచ్చెఁగదవే ॥ఇంత॥ 316

మధ్యమావతి

బలిమిసేయఁగరాదు పడఁతులాఁ బురుషులా
చెలులాల యిదెరిఁగి చేరి పొందుసేయరే ॥పల్లవి॥

మనసొక్కటైతేను మాటలూ నొక్కటే యౌను
తమ వోరుచుకుంటేను తలఁపూ వోరుచును
కనుఁగవ కింపైతేను కడుపున కింపౌను
పనులకు మెచ్చేవారు పాటలకూ మెత్తురు ॥బలి॥

చేతికి లోనైతేను చేఁతలకూ లోనౌను
అతుమకుఁ దగులైతే అవలకూఁ దగులు
నీతులు సమకూడితే నిజములూ సమకూడు
కాతర మొల్లనివారు కపటమూ నొల్లరు ॥బలి॥

పిన్ననాఁడు గుణియైతే పెద్దనాఁడూ గుణియౌను
నన్నుఁ దాఁ గూడెఁగనక నవ్వు లౌనగూడెను
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డేనలమేలుమంగను
మన్నింపించుకొన్నవారు మరిగించుకొందురు ॥బలి॥ 317

బౌళి

ఇంతు లేమెఱుఁగుదురు ఇన్ని నోరుచుకోవయ్యా
యెంతె నా పిక్కుఁబోదు యేలేటివాఁడవు ॥పల్లవి॥

సవతులజగడాలు సారె దిద్దఁబోతేను
రవళితో దూరుదురు రమణునిపి
వివరముగా మరి వేఁడుకొనఁబోతేను
చివుకురంటాఁ బైవి చేతులు చాఁతురు ॥ఇంతు॥

కచ్చుపెట్టి విదేలిచ్చి కలపఁగఁబోతేను
యెచ్చుగుందు లెంతురు యెగ్గులు వట్టి
గచ్చులుపేపి యట్టె కాఁగిలించఁబోతేను
వచ్చారుతా మంచాలపైఁ బవ్వళించివుందురు ॥ఇంతు॥

అంతలో నీ విద్దరి నంఁదఁబెట్టుకోఁబోతే
వంతాన నొట్లువెట్టి పచారింతురు
బంతినే యలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
కాంతలఁ గూడితి వింకఁ గదు పిన్ను మెత్తురు ॥ఇంతు॥ 3॥

రేకు 1451 సాళంగనాట

ఇన్నిటా నేర్పరి దావి కిదే బుద్ధి
సన్నెఱఁగి మెలఁగితే చవులౌను పొందులు ॥పల్లవి॥

యేలినవానితో సతి యెంత చనవరియైనా
వేళెఱిఁగి మాటాడితే వేడుకలౌను
పిలుచు వాక్యాకవేళ వేవరుకొంటేఁ దాను
తాలిమితో నుండితేనే దయవుట్టును ॥ఇన్ని॥

కలసినయదాటానఁ గడుఁజక్కనిదైనాను
తల(?)పెరిఁగి నవ్వితేఁ దమి రేఁగును
అలిఁగినసమయాన నాతఁడే మన్నించి
పిలిచినఁ బలికితే ప్రియము గలుగును ॥ఇన్ని॥

శ్రీవేంకటేశుతోడ జిగి నలమేల్మంగవు
ఏపైనా నిచ్చకమైతే విచ్చుఁ గొంకులు
ఆపటించి సమరతి నాతఁ డలయించితేను
కైవశమై కలసితే కరఁగును మనసు ॥ఇన్ని॥ 319

వసంతవరాళి

చేరి నన్నుఁజూచి యేల సిగ్గువడేవు
మారుకొవి యాపెతో మాఁటాడవలదా ॥పల్లవి॥

కొసరి కొసరి నిన్నుఁ గొంగువట్టితీసీ నాపె
బాసఁగి చేతికిలోనై పొందవయ్యా
ముసిముసినవ్వుతో నీముందరఁ జెమటగార
అసురుసురయ్యీనేలో అడుగరాదా ॥చేరి॥

ముద్దు ముద్దువలె నాపె మోముఁ దప్పక చూచీ
కద్దో యేమైనా మీలోఁ గమసన్నలు
దిద్ది కస్తూరినామముఁ దీర్చి నీనొసలను
అద్దుక మెచ్చుఁగవద్దా ఆపెపేసెంత్రికి ॥చేరి॥

తనివారఁ దనివారా తా నిన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడీ
ఘనుఁడవు నీయప్పణగాఁబోలును
మొనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
వను: విదె ఆకె యున్నది సంతోసించెను ॥చేరి॥ 320

వరాళి

ఎటువంటివాఁడవు ఇంతపొందైనచోట
తటుకనఁ జైకొవక తడవులుసేతురా ॥పల్లవి॥

పదఁతి చెక్కులంటఁకా పయ్యదగప్పుకొంటా
పెదరేఁచి ఇంటిదాఁకాఁ బిలిచె నిన్ను
వుడివోవిజవ్వనాన నూఁకే మలసుకొంటా
వాడివట్టి తియ్యఁగాను వోపనందురా ॥ఎటు॥

ఇరవై వలఆసలతో నెప్పుడు వత్తువోయంటా
సరటి మాఁటువెట్టుక చూచీ నిన్ను
మురిపేన నీతోను ముద్దులు గురుసుకొంటా
గరిమ సన్నవేయఁగా గక్కన బిగుతురా ॥ఎటు॥

సారెసారె మోవితేనెచవులు చూపుకొంటా
నేరుపుతోఁ గాఁగిట నించీ నిన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
చేరి యెదురుచూడఁగా సిగ్గున నవ్వేదురా ॥ఎటు॥ 321

దేసాళం

కాఁకల నొకటొకటె గడించుకొనేవు నీవె
సోఁకించి నీమేను నేసోదించవచ్చితినా ॥పల్లవి॥

వేడుకకు నీతో నవ్వితిఁగాక యేమైనా
తోడనే కేరడాలు నీతోఁ జేసేనా
యీడనీ వొంటి నుండఁగా ఇటు తోడుండితిఁగాక
[1]జాడతో నమ్మక నీసంగడికి వచ్చేనా ॥కాఁక॥

---

1. జాడతోన్+అమ్మక

చక్కనినీరూపు నే నాసలతోఁ జూచితిఁగాక
తెక్కులకు చూపులు నాటించవచ్చేనా
మక్కువగలిగి నిన్ను మాటలాడించితిఁగాక
వెక్కసపు నీసుద్దులు వెల్చుకొనేనా ॥ కాఁక ॥

కందువల నిన్నుమెచ్చి కాఁగిలించుకొంటిఁగాక
సందడిఁ బెనఁగి నీపై [1]సత్త్వ చూపేనా
ఇందునె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అంది కూడితివి నిన్ను నా అడిఁ బెట్టేనా ॥ కాఁక ॥ 322

మాళవిగౌళ

ఇటువంటివో జగల దిందరిలో నెక్కుడు
తటుకన రతులకుఁ దగులైనదానికి ॥ పల్లవి ॥

చలము గలుగవలె సరసమాడేయుందు
పలుకులు నేరవలె బడినుంటేను
తెలివి చూపఁగవలె తేటగా మొకమువను
చలివాపి పతివద్ద జాణైనదానికి ॥ ఇటు ॥

యిచ్చగించి చూడవలె యేకాంతమైనప్పుడు
విచ్చనవిడి గావలె వేడుకవేళ
కొచ్చి నవ్వవలెఁ దనుఁ గోరి యెదిరించితేను
పచ్చిగా విభునివద్దఁ బ్రౌఢై(ఢి?)నదానికి ॥ ఇటు ॥

చేరి యలమేలుమంగ సేవచేసేసమయాన
కూరిమి నంటఁగవలె కొంగువట్టితే
యీరీతిఁ గూడె శ్రీవేంకటేశ నిన్ను నలమేల్మంగ
మేరతో నీవద్ద నిట్టె మేలుగలదానికి ॥ ఇటు ॥ 323

1. సత్త్వపు సంగ్రహరూపము

అమరసింధు

ఏ నెంత నీవెంత యేల గొంటుసేసేవు
పూని నన్ను నింతేసి పొగడేవు నీవు ॥పల్లవి॥

ఇంతవింతచేఁతలకు వేడుకకాఁడవు నీవు
సంతసుద్దులు నేర్చినజాణకాఁడవు
సంతోసపునగవులజాజరకాఁడవు నీవు
యెంతైనా నే నిన్ను నెఱయించఁగలనా ॥ఏనెం॥

వూరివారినెల్లా మెచ్చేవుబ్బరికాఁడవు
కారణములేకివచ్చేగండికాఁడవు
గోరగిరి యేరుసేసేకొనబుకాఁడవు నీవు
కేరడములాడి నిన్ను గిలిగించఁగలనా ॥ఏనెం॥

అలయక రతిఁగూడేజసోదకాఁడవు నీవు
కొలఁదిమీరినయట్టికోడెకాఁడవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి వింక నిన్ను గరిసించఁగలనా ॥ఏనెం॥ 324

రేకు 1455 సామంతం

ఎటువంటిభాగ్యమో యీపెకు నేఁడు
తటుకనఁ దాను దొరతనము మెరసెను ॥పల్లవి॥

చద్దికి వేఁడికి నీవు సారెసారె వేఁడుకోఁగా
పెద్దరికమున కాపె బిగిసీ నీతో
యిద్దరు విద్దరేయవి యీడనున్నసతులు మీ-
సుద్దులు వొగడుకొంటా చూచేరు మిమ్మును ॥ఎటు॥

వుమ్మగిలుఁజెమటతో వొడివట్టి తియ్యఁగాను
యెమ్మెలకే పెనఁగీ వట్టి నీతో
అమ్మరో నీ వాకెకు అరవి(య?)[1]సమత్తువేమో
చిమ్మిరేఁగి తరితీపు చిందీ మీవల్లను ॥ ఎటు ॥

నెట్టనఁ దమకమున నీవు గాఁగిలించుకోఁగా
బట్టబయలీఁది యాకె భ్రమసీ నీతో
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గట్టిగా నన్నేలితివి కంటిమి మీపొందులు ॥ ఎటు ॥ 325

సామవరాళి

వెలలేనిమహిమలవేసాలవాఁడు
పలుకు లీడేరె నిఁక భావించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి చేసినవాఁడు చేతికి లోనౌఁగాక
పిలువఁగానే నాతో పెనఁగనేలే
కలువల వేసినాఁడు కాఁగిలించుకొనుఁగాక
యెలయింపుఁజేఁతలతో నెక్కడ చూచీనే ॥ వెల ॥

తగులనాడినవాఁడు తనివి నొందించుఁగాక
జిగిఁ జేఇ వట్టఁగానే సిగ్గులింతేలే
వగినాఁడు మొదలనే నాటుకొని వుండుఁగాక
మొగమెదుటనే యేల మోహము దాఁచీనే ॥ వెల ॥

చెనకి కూడినవాఁడు చిత్తగించి మెచ్చుఁగాక
పనివడి మొక్కఁగానే పరాకులేలే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చనవిచ్చి మరియేమి చాయలు దిద్దీనే ॥ వెల ॥ 326

1. 'సమర్థః' సంస్కృతము. 'శమత్తు' తమిళము. ఆరెండిటితద్భవమై 'నేర్పరి' యనుసర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

బౌళి

ఇంతి యేమిసేసీనంటా యేల వేళ యడిగేవు
    చెంత నీకెదురుచూచి చిమ్మిరేఁగినయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిలుకలఁ జదివించీఁ జెలులఁ గూడి
    కలువదండలు గట్టీఁ గందువ నుండి
    మొలవఁబెట్టీ జాజులు మునుకొని
    వెలఁది పూఁదోఁటలో విహరించీనయ్యా ॥ ఇంతి ॥

గుదిగుచ్చీ తామరలు గుట్టుతోడను
    కదిమి తుమ్మిదలమూఁకలు రేఁచీని
    పదరానఁ బన్నీరు చల్లులాడీని
    పుదుటునఁ గేళాకూళి నోలలాడీనయ్యా ॥ ఇంతి ॥

పొంచి పొంచి చల్లగాలి పొందుసేసీని
    కొంచక వెన్నెలలెల్లాఁ గూడపెట్టీని
    నించి శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్నలమేల్మంగ గూడె
    మంచముపైఁ గాఁగిట నెమ్మది మన్నదయ్యా ॥ ఇంతి ॥ 327

ముఖారి

మట్టుతోనే సొలయవే మగనితోను
    దిట్టవై పదరితేను దిద్దుకొనరాదు ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలాడవచ్చుఁగాని మర్మములు నాఁటితేను
    గీఁటించి మీఁదటఁ బెల్లగించంగరాదు
    కాటుకకన్నుల నన్న గావించవచ్చుఁగాని
    పోటపెట్టి నుడిగితే పోలఁ బొంకరాదు ॥ మట్టు ॥

నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాని నడుమ నెగ్గువట్టితే
వుబ్బఁ జ్ఞార మందువోసి వుడుపరాదు
పవ్వళించి వుండఁగాను పాదా లొత్తవచ్చుఁగాని
చివ్వనఁ గాఁగిలించితే పిగ్గువడరాదు ॥ మట్టు ॥

మొక్కు మొక్కవచ్చుఁగాని మోములఁటుకొంచేను
కక్కపించి నీరువోసి కడుగరాదు
అక్కన శ్రీ వేంకటేశు కలమేల్మంగవు నీవు
ఇక్కడ నన్నేలినాఁడు యెలయించరాదు ॥ మట్టు ॥ 328

భైరవి

నీమోహముకొలఁదివే నేఁజేసేప్రియము లివి
చేమంచి ఇన్నిటికి నీచిత్తము నాభాగ్యము । పల్లవి ॥

కతలెల్లా విన్నవించఁగలదానఁగాక నీకు
హితవైయుండిన దింక నెట్టు దెలుసు
తతి నీకు విందుచెప్పేదానఁ గాక కూరాకులు
మతి కింపులయ్యేవి మరి యెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥

అడుమంచే నీతో జూజ మాడఁగలదానఁగాక
యీడ నీకు వేడుకౌత యెట్టు దెలుసు
కూడిమాడి నీగుణాలు కొనియాడేదానఁగాక
జాడతో సమ్మతించేటిచంద మెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥

చేరివుండి వూడిగము సేయఁగలదానఁగాక
యీరీతి నీవు మెచ్చ(న్నిం?)చే దెట్టు దెలుసు
అరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
గారవించి యేలితివి గతు లెట్టు దెలుసు ॥ నీమో ॥ 329

పాడి

నీవు సేసినచేఁతలు నేఁడు మామీఁద నున్నవి
యీవల నప్పటి మమ్మునేల దూరేవు ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై కెంపులు బిగువులు వట్టుండఁగా
యెదురుమాటలు నీతో నేఁటి కాడేము
[1] కదలుఁగన్నుల నిద్ర కడుఁ గమ్ముకొనఁగాను
ఇదివో నిన్నుఁ గసరి యేల చూచేము ॥ నీవు ॥

పట్టఁగానే గరివడి పాలిండ్లు వుండఁగాను
బెట్టి యేలపెనఁగేము బిరాన నీతో
గుట్టునఁ జెమట మడుగులు గట్టుకొనఁగాను
జట్టిగాని ఇంకా నెంత సరసమాడేము ॥ నీవు ॥

సిగ్గువడ్డచిత్తము చిమ్మిరేఁగి వుండఁగాను
వొగ్గి రతులకు నెట్టు వొడిగట్టేము
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
యెగ్గులేక కూడితివి యెంత మెచ్చేము ॥ నీవు ॥ 330

రేకు 1456 దేసాళం

ఇందుకొరకే నిన్ను నింతేసి కొసరితిమి
సందడిఁ బంతాన నిన్ను జరయమునుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

మెలపి సొలపి నిన్ను మాటలాడించకుండితే
తలఁపు దెలుసునా తరుణులకు
పిలిచి నిన్నింటికి రప్పించకుండితే నీ-
వలపుకొలఁది దెలియఁగవచ్చునా మాకు ॥ ఇందు ॥

1. కదలుఁగన్నుల, కన్నులకద అనుట సహజము.

చెవికి చెవికి విన్న చిమ్మరేఁచకుండితేను
మనుఁడవు నీగుణము కానవచ్చునా
తనువు సోఁకించి నీకు తమి పుట్టించకుండితే
అవిశము నీగుట్టు అరయఁగవచ్చునా ॥ ఇందు ॥

కరఁగించి మరిగించి కాఁగిలించకుండితేను
సరి నీవేడుక చెల్లించఁగవచ్చునా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పరగ నన్నేలితివి పాయ వీఁక వచ్చునా ॥ ఇందు ॥ 331

ముఖారి

ఎవ్వరూ నేమి చెప్పేరు ఇంతటి నాయకుఁడవు
రవ్వగా నీవే తెలిసి రక్షింతువుకాక ॥ పల్లవి ॥

వలచితివంటాను వనిత చెప్పుకొనునా
సలిగె ఇచ్చితివంటా సాదించునా
తలఁ పెరుఁగుదువని తమకించి కొసరునా
చెలియ నేలేది నీచేతి దింతేకాక ॥ ఎవ్వ ॥

కాయము సోఁకినంతనే కాంత గర్వించునా
పాయపుదానవని పంతమాడునా
చేయి నీవు వేసితేనే చిరునవ్వు నవ్వునా
ఆయింతివేడుకలు నీయాధీన యింతేకాక ॥ ఎవ్వ ॥

చక్కనిదిదాయితేనే సతి నిన్ను నంకించునా
వెక్కసాన మెచ్చితేనే కిట్టినీఁగునా
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
వొక్కటైతి విదెల్లా నీ వోపి కింతేకాక ॥ ఎవ్వ ॥ 332

వరాళి

ఇంత సేయకుండితే నీ విచ్చగింతువా
సంతోసించేదానివలెఁ జూపె మోవి ॥ పల్లవి ॥

ఇచ్చినమాఁటలు నీతోఁ బచరించి
కొచ్చి కొచ్చి సొంపేది కోమలి విన్న
మెచ్చేదానివలెనే మేకులుసేసి
కాఁగిలించుకొని కుమ్మరించీ వలపు ॥ ఇంత ॥

సమపుసేసుక నీతో నవ్వు నవ్వి
చనవులు నెరపీని సారెకును
చెనకేదానివలెనే చెక్కులు వట్టి
పెనఁగుతానే యింకాఁ బ్రియములు రేఁచీని ॥ ఇంత ॥

జంకెనచూపుల నీపైఁ జాఁచి చాఁచి
అంకెలఁ జన్నుల నొత్తీ నప్పటిఁ దాను
లంకెల శ్రీవేంకటేశ లావున నలమేల్మంగ
తెంకి రతులనుఁ గూడి తెమలించీ సిగ్గులు ॥ ఇంత ॥ 333

దేశాళి

కడలేనిగుణములభామ నాతఁడు
వెడవెడగా నేఁటికి వెరగుపడేవే ॥ పల్లవి ॥

గాఁటముతో నాతఁడు గారవించి పిలువఁగ
చీటికిమాటికి నేల సిగ్గువడేవే
చోటిచ్చి యాతఁడు నీతో చుట్టరికము చెప్పఁగ
జూటపు మనసులేల సోదించేవే ॥ కడ ॥

పెద్దరికములు వేసి పెనఁగఁగ నాతని-
వద్దనుండి శిరసేల వంచేవే
సుద్దులు విన్నదుగుతా సోగకన్నులఁ జూడఁగ
కొద్దిలీఁగియునేల గుట్టుసేసేవే ॥ కద ॥

కైవశమై యాతఁడు కాఁగిలించి నిన్నుఁ గూడె
వేవేగ మొక్కుచు నెంత వేఁడుకొనేవే
నీ వలమేలుమంగవు శ్రీవేంకటేశుఁడు తాను
యీవేళ నిన్ను మన్నించె యెఁ(యొం?)త కొసరేవే ॥కద॥ 334

శంకరాభరణం

కన్నచోటనే నీకు [1]శండికుడుము
విన్నప మిదె యింటికి విచ్చేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పున్నమవెన్నెల లవె పోగులాయను
పన్నజాజివనలు జాజుకొనెను
చెన్నుమీరె వింతటాను చిరుముత్యాలు
పన్నినసంసారము ఫలమందెను ॥ కన్న ॥

పదారువన్నెలపైఁడి పరిమళించె
సదరాన శరితీపు జాలువారెను
పొదలె మరురాజ్యము పొద్దువొద్దుకు
ముదిరి పువ్వులవాన ముంచుకొనెను ॥ కన్న ॥

పెరిగి పూవలెల్లాఁ బిందెలాయను
యిరవై పచ్చుట్టరిక మిల్లు బిండెను
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
సరుస నీ పెనయఁగా సరిబేసులాయను ॥ కన్న ॥ 335

1. 'శందికుడుము' మం. మంగళకరమైనవిందు అను నర్థమున వాడెనా?

కేదారగౌళ

ఇటులానే నీముద్దులు యేమైనా నంటుకొందువు
కటకటా యిటువలెఁ గాకు నేయవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

కోమలిచన్నులమీఁదికుంకుమగంధపుఁబూఁత
ఆముకొని పచ్చడాన నంటుకున్నది
గామిడితనాన నాపైఁ గప్పితి వెగసక్కేన
యేమిసేతు విన్నువిందు కెవ్వరికిఁ జెప్పుదు ॥ ఇటు ॥

తొయ్యలికొప్పువిరులు తొరలిననవరము
కొయ్యతనాన ముడుచుకొంటివి నీవు
యియ్యెడ నేమరిపాటు ఇటు నాకు ముడిచితి
[1]వియ్యంత నీవెఱఁగవు విన్నిఁక నేమందును ॥ ఇటు ॥

చెలివట్టుకుఁడినచేతిలోలిపిదెము
లలిఁ గైకొని నీతమ్ములము వెట్టేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి విఁక విన్ను గరిసించనేఁటికి ॥ ఇటు ॥ 336

రేకు 1457 శుద్ధవసంతం

వేసరవివలపులవిభుఁ డాతఁడు
సేసపాలు మీఁదఁ జల్లి చెనకఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

అరజాన దూరనేల ఆతని వేఁడుకోనేల
వూరకే దొరతనాన నుంటఁగరాదా
మేరమీరి వవ్వనేల మిక్కిలిపంతమీనేల
నీరువంక తుంగవలె నెలకొనరాదా ॥ వేస ॥

1. నీ+అంత. వింతత్రికసంధి.

యెగసక్కెలాడనేల యిచ్చకము సేయనేల
నగుతాఁ జుట్టరికమే నడపరాదా
వెగటై మెఱయనేల వినయము చూపనేల
చిగురులో చేఁగవలె చెలువొందరాదా ॥ వేస ॥

ఘనను సోదించనేల మర్మములు చెప్పనేల
పొనగూడి రతులలో నోలాడరాదా
అనఁగు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగవు నీవు
వినుపులో నీడవలె నెలకొనరాదా ॥ వేస ॥ 337 ॥

ఆహిరినాట

నావిన్నపము వినవే నలినాక్షి
చేనమీర నీకు బుద్ధిచెప్పితిఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

[1] చనవరితనమున సాదించుకంటేను
వినయముతో విభుని వేఁడుట మేలు
కనుచూపు నాటఁజూచి కాఁతాళించుకంటేను
మనసు రంజిలఁగ మాటాడుటే మేలు ॥ నావి ॥

పంతమున నెరపుచు బయలీఁదించుటకంటే
చెంతనుండి ప్రియములు చెప్పుట మేలు
వంతుల నొట్లుపెట్టి పంతాలఁబెట్టుటకంటె
చింతదీర నూడిగాలు సేయుట మేలు ॥ నావి ॥

పల్లదానఁ గాఁగిలించి పచ్చారఁజేయుటకంటె
చల్లఁగా వలపు సారెఁ జల్లుట మేలు
కొల్లఁగా నలమేల్మంగ కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
ఉల్లసిల్లుచుండె వెనకటి మేలు ॥ నావి ॥ 338

1. [illegible]: [illegible] వా. ని.

ముఖారి

మఱి యేఁటివిన్నపము మాపుదాఁకాఁ జేసేము
గుఱిగా నీవే తెలుసుకోవయ్య ఇపుడు ॥ పల్లవి ॥

కచ్చుపెట్టి నీరూపము కన్నులఁజూచి యింతి
అచ్చపుమోవితేన(నె?)కు నానపడీని
కొచ్చి కొచ్చి వీనుల నీగుణములు వివివిని
ఇచ్చలో నీపొందులకు నేఁకరీఁ దాను ॥ మఱి ॥

ననుపున నెలవుల నవ్వుతానే అప్పటిని
చెనకి యిట్టె నీపై చేయివేసీని
వొనర నీవద్దఁ బాయకుండివుండి తమకించి
పెనఁగులాడుచు సారెఁ బ్రియముచెప్పీని ॥ మఱి ॥

ఇందు నందు విందాఁకా నెదమాటలాడించి
కందువతోఁ దానే వచ్చి కాఁగిలించీని
అందపు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
మందలించి నీయెదుట మచ్చిక చల్లీని ॥ మఱి ॥ 339

వరాళి

ఇటువంటిదొరత వల పెరఁగ నిన్నాళ్లను
తటుకన రాఁగారాఁగా తఱితీపులాయను ॥ పల్లవి ॥

వెలినున్నయంతవడి విరహములై యుండి
కలసినమీఁదట కలయై తోఁచె
తలఁచినయంతవడి తమకములై వుండి
సులభావఁ దనువులు సోఁకితే వేడుకాయ ॥ ఇటు ॥

వినుకలియంతవడి వెదయాసలై మించి
కనుకలిఁ దనివందె కాయమెల్లాను
పెనఁగినయంతవడి బీరములు నాటుకొని
చనవిచ్చితేఁ గరుచవులై మెరసెను ॥ ఇటు ॥

చెంగటనున్నంతవడి సిగ్గులు మిక్కిలి రేఁగి
ముంగిటఁ గాఁగిలించితే ముచ్చటలాయ
రంగుగ నే నలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ
అంగవించి నీ వేలితి వందాలాయ రతులు ॥ ఇటు ॥ 340

మంగళకౌశిక

దయవుట్టి నీకునీకె తమకించి చెప్పనేల
వియశాన నీకెమేలు నెరవేర్చవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునజారేచెమట సెలవులఁ జిఱునవ్వు
చక్కనిమాటలలోవిసాదింపును
పిక్కటిల్లఁజన్నులపై పెదఁబాసినపయ్యద
అక్కరతో నీవే చూడ ననధరించవయ్యా ॥ దయ ॥

వీడినవెన్నపై కొప్పు వేమారులు నిట్టూర్పులు
వీడెపుమోపిమీఁదివింతసన్నలు
వాడుదేరేమేనిపై జవ్వనమదముసొంపులు
వేడుకతో నీవె ఇవ్ని విచారించవయ్యా ॥ దయ ॥

మనసులో తలపోఁత మర్మములబయలీఁత
తనివోవిచూపులలో తరితీపులు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
చనవిచ్చి ఇంకా నీవే సరసమాడవయ్యా ॥ దయ ॥ 341

సామంతం

ఎటువంటివోజ యీపె కెటువంటివాదికము
కుటిలకుంతలి నీకే కోమలి గాఁదగును ॥ పల్లవి ॥

మగువ నీవు రాఁగాను మంచముపైనుండి లేచి
విగిడి చెక్కుచేతితో నిలుచున్నది
తగులమిసేసి నీవు దండఁ గూచుండుమనగా
పగటున మెల్లనె నీపాదా లొత్తీని ॥ ఎటు ॥

నీవు మోము చూచితేను నీచేతికి బాగాలిచ్చి
కావించి యాకుమడిచి కాచుకున్నది
ఆవేళ మోము చూచి అటు నీవు నవ్వితేను
పూవులు నీకు ముడిచీ బుజముమాటునను ॥ ఎటు ॥

పెనఁగులాడఁగా నిన్ను బెరసి కాఁగిట నించి
మునుపఁ దమ్ములానకు మోవి చాఁచీని
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
తవిసి నీరతులను దైలువారీని ॥ ఎటు ॥ 342

రేకు 1458 సామంతం

ఎటువంటియాఁటదైనా ఇంతకోపునా
తటుకున నిది చూచి దయవుట్టె మాకును ॥ పల్లవి ॥

వెలినుండి యాపె నీవేళలు గాచుకుండఁగా
చెలితో మాటలాడేవు చెల్లునా నీకు
నొలవక ఆపె నీసుద్దు లాలకించఁగాను
కిలకిల నవ్వే నీడ కేరడముగాదా ॥ ఎటు ॥

గాఁటముగా నాద నాపె కానుకవట్టుకుండఁగా
పాటలు వినే విక్కడఁ బంతమా నీకు
సూటిగా నీరూపము సోరణగండ్లఁ జూడఁగా
జూటవై పరాకయ్యేవు సోద్యముగాదా ॥ ఎటు ॥

తలుపు దెఱచుకొని తానే వచ్చివుండఁగాను
చలమునఁ జెనకేవు సంగతా నా(నీ?)కు
అలమె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
తలఁపెరిఁగి యేలేవు తగవేకాదా ॥ ఎటు ॥ 343

పాడి

వెంగెమాడేనా నిన్ను వినవా నాజాడ మున్ను
సంగతిగా బుద్ధిచెప్పి చవిపుట్టించేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అందమాయ నీమాటలు ఆపెతో మొగమోటలు
పొందుసేసే వప్పటివి పూఁటవూఁటలు
విందలాదేమా నేము నీవిట్టె చూచేవు మోము
విందులుగా నీసుద్దులు విన్నవించేఁగాక ॥ వెంగె ॥

తొలఁకీ మోవినవ్వులు తురుము విండెఁ బువ్వులు
మెలమి వింకానేల యెడదవ్వులు
చలము నీపై లేదు సరసిఁ జెప్పకపోదు
వలపు సూడిదెవట్టి వాసిరేఁచేఁగాక ॥ వెంగె ॥

కంటిమి నీచేఁతలు కరుణ కిపె పూఁతలు
దంటతనములకు యీఁతలు మోఁతలు
ఇంటనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
వంటున నీవిచ్చివమన్నన చూపేఁగాక ॥ వెంగె ॥ 344

లలిత

వెనకతియ్యనేఁటికి వేసారఁగనేఁటికి
పెనఁగఁగవద్దా నీపుఁ బ్రియమైనదాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

పనివడి నీవు నాతో పచారించి చెప్పఁగాను
వినవద్దా నీమాటలు వేడుకతోను
కనుఁగొని నీవు నాతో కాఁపురము సేయఁగా
కొనియాడవద్దా నిన్ను కోరిక లీడేరను ॥ వెన ॥

మంతనాన నీవు నామనసురా మెలఁగఁగా
సంతోషించవద్దా నిన్ను సారెసారెకు
చింతదీర నీవు నాకు చేతికి లోనై వుండఁగా
ఇంత బత్తి సేయవద్దా ఇంపులు మీరఁగను ॥ వెన ॥

తగవు దప్పక నీవే దయతోడ నేలఁగాను
తగఁ గాఁగిలించవద్దా తమితోడను
మగిడి శ్రీవేంకటేశ మన్నించి నన్నుఁ గూడఁగా
పొగడఁగవద్దా నిన్ను బూమెల్లా నెఱఁగను ॥ వెన ॥ 345

దేసాళం

ఎఱఁగమా నీగుణము ఇంతవింతవారమా
మెఱసి ఇన్నిటా నిన్ను మెచ్చుటింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలుగువారు జడియఁగనేమిటికి
మనసెరిఁగినవారు మందాడనేల
కనుసన్ననుండేవారు కాఁతాళించనేమిటికి
నవిచి నీచేఁతలకు నవ్వుటింతేకాక ॥ ఎఱఁ ॥

తగులాయమైనవారు తత్తరించనేమిటికి
మొగమోటమయినవారు మొరయనేల
తగవునడపేవారు తప్పించుకోనేమిటికి
సొగిసి నిన్నుఁ దప్పకచూచుటింతేకాక ॥ ఎఱఁ ॥

గుట్టుతో మెలఁగేవారు కొసరఁగనేమిటికి
చుట్టములైనవారు జుణుఁగనేల
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చిట్టకములేక సంతోషించుకొంటగాక ॥ ఎఱఁ ॥ 346

కురంజి

చెక్కు చెమటలతోడ సిగ్గులకు లోనైతి
తెక్కులివలపులకుఁ దెరఁగేది యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మనసిచ్చి నీవు నాతో మాటాలాడఁగా నేను
వొనర నేమని నీకు నుత్తర మిత్తు
చెనకి వేడుకతోడ చెయివట్టి పెనఁగఁగా
యెనసి నీయెదుట నేఁ నిఁక నేమిసేతు ॥ చెక్కు ॥

సొక్కుచు నామోము నీవు సూటిగాఁ జూడఁగాను
తక్కక నేనేమని తలఁచుకొంతు
పక్కన నీవు నేఁడు నాపైఁ జేయివేయఁగా
దక్క నే నేరీతి నీచిత్తమురా మెలఁగుదు ॥ చెక్కు ॥

మచ్చటతో నీవు నామోవితేనె లానఁగాను
ఇచ్చగించి యేరీతి నింపు వుట్టింతు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
మెచ్చఁజేసి నీభావ మేమిటఁ బచారింతును ॥ చెక్కు ॥ 347

ఆహిరి

సుదతి వున్నభావము చూడఁగరాదా నీవే
పదిమారులును నొడఁబరచఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

సేసపాలు దైవారె చిప్పిలిఁగఁ జెమరించె
ఆసలు లోలో వించె ఆయాలు గరఁగె
రాసికెక్కెఁ దమకము రచ్చఁబడె వలపులు
వేసరక యెందాఁకాను విన్నవించే మీఁకను ॥ సుద ॥

కోరిక లీరికె త్తె గుంపులాయఁ బులకలు
వూరెను మోవితేనెలు వొదగె పిట్టూర్పు
నారుకొనెఁ గూరిములు ననిచెఁ జిఱునవ్వులు
తారుకాణగా నెంత తలఁపించే మీఁకను ॥ సుద ॥

కళలు మోమున ముంచె కన్నులఁ జెంగావి మించె
పలుకులఁ బచ్చిదేరె పరగె వేడుకలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
సలిగెఁ గూడె విన్నెంత సాదించే మీఁకను ॥ సుద ॥ 348

రేకు 1459 వరాళి

చెలి యిఁక నేమిసేను సేయఁగలసేవ సేసె
నెలకొన్నవిభుఁడవు నీ వెఱఁగవా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవివంచి చెప్పినయట్టిప్రియాలు
తగిలి నీతోఁ గొసరేతలపోఁతలు
మొగము చూచిచూచి మొక్కినట్టిమొక్కులు
విగిడి నేఁ బ(జెః)ప్పనేల నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥

యిచ్చకముగా నీకు విచ్చినయట్టికానుక
కొచ్చి నీపైఁ జల్లినకూరిములు
విచ్చనవిడిసి విన్ను వేఁడుకొన్న వేడుకలు
విచ్చ నెచ్చరించనేల నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥

వన్నెల మోవిచూపిన జాణవారేతేనెలు
కన్నుల నవ్వి చేకొన్న కాఁగిలింపులు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నిన్నుఁ గూడె విన్నియును నీ వెఱఁగవా ॥ చెలి ॥ 349

కన్నడగౌళ

ఏమని విన్నవించేము యిఁక నీకును
కామినిభాగ్యము మరి కలది నీచిత్తము ॥ పల్లవి ॥

చెలికి నీవు బత్తినేసినచేఁతలు
తలకొని యేపొద్దూఁ దలపోఁతలు
చెలరేఁగి మరుఁడువ్రాసినవ్రాఁతలు
కొలఁదిమీరిననీకొనగోరిగీఁతలు ॥ ఏమ ॥

ఆకెతోడ నీవు సారె నాడినయట్టిమాఁటలు
కైకొని నమ్మించినవె బంగారుమూఁటలు
జోకలుగ మోవితేనెసోనవూటలు
నీకు నేఁడు గలిగె వన్నిటాఁ బూఁటవూఁటలు ॥ ఏమ ॥

చిత్తగింపు చిద్దరూఁ గలసినపొందులు
హత్తినలోలోనిమోహపువిందులు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
కొత్తలుగాఁ గూడినసిగ్గుల కివె సందులు ॥ ఏమ ॥ 350

మాళవిగౌళ

చిమ్మిరేఁగినటువలె నేసినదే చేఁతగాక
దొమ్మిసరసములోన తొలఁగఁ జోటున్నదా ॥ పల్లవి ॥

సెలవుల నవ్వు నవ్వి చెంగలిచూపులఁ జూచి
పలుకులఁ దరితీపు పచరించి
నిలుచున్న దిదె చూడు నీవేల సిగ్గువడేవు
వలపులజాజరకు వాసివంతు లెంతురా ॥ చిమ్మి ॥

చన్నులు కానుకచూపి సంగడిఁ గొలువుసేసి
సన్నలనే ప్రియములు చాలాఁ జెప్పి
యిన్నిటా విన్నుఁ గొసరీ యెక్కడ పరాకు నీకు
పున్నమవెన్నెలవొళ్లు పూఁచి కుప్పసేతురా ॥ చిమ్మి ॥

తనువున నిన్నొరసి తమకము పెడరేఁచి
వినుకలిఁ గమకలి వింతసేసి
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
మనసులోఁ బాలు దాగి మరి లెక్కసేతురా ॥ చిమ్మి ॥ 351

ముఖారి

ఎట్టుసేసినా నమరు ఇంతటిదొరవు నీవు
గట్టువాయతనమేల కరుణించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చెలి పవివడి నీతో చెవిలోన విన్నవించఁగా
మలసి వేరొకతెతో మాటలాడేవు
యెలమి నాపె విన్ను నేమీ ననఁజాలక
సెలవుల నవ్వు నవ్వీఁ జిత్తగించరాదా ॥ ఎట్టు ॥

చివ్వన నీసతి నీచేతికిఁ గానుకియ్యఁగా
అవ్వలియాపె నుంగర మడిగేవు
వివ్వటిల్ల విందుకుఁగా నెమ్మి వందాలుసేసుక
పువ్వులవేసీ నిన్నుఁ బొందుచూపరాదా ॥ ఎట్టు ॥

ఆసల వలమేల్మంగ అట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
నేసవెట్టే విందరిపై శ్రీవేంకటేశ
యేసుద్దులూఁ దడవక యిన్నిటాఁ బొగడె నిన్ను
లాపి వీరతులకు లాలించరాదా ॥ ఎట్టు ॥ 352

సౌరాష్ట్రం

ఇంచుకంతా నలయిక యెఱఁగ విదేమయ్య
వంచీ శిరసు నీవు వద్దనుండఁగాను ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెమటలు చెంపలవెంట జారీ
బెళకుచుఁ జెలి నీతోఁ బెనఁగఁగాను
మెలుపున నొందొంటితో మీఁపై చన్నులు రాసీ
చలపట్టి నీతో సరసమాడఁగాను ॥ ఇంచు ॥

పైపైఁ బెదవులను పలుకుఁదేనెలు చిందీ
మాపుదాఁకాఁ జనవిచ్చి మాటాడఁగాను
రాపునఁ బెనఁగువడీ రమణిహారములెల్ల
దాపున నీచెనకులు తప్పించుకోఁగాను ॥ ఇంచు ॥

మునుకొని నొసలిపై ముంగురులు జారీని
ఘనమైనరతి నిన్నుఁ గలయఁగాను
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
వినుపాయ విట్టూర్పులు నిన్నుఁ గాఁగిలించఁగా ॥ ఇంచు ॥ 353

శ్రీరాగం

ఏమని తలఁచితివో ఇందాఁకాను
యేమరఁజుమీ నేను యిందాఁకాను ॥పల్లవి॥

తచ్చితచ్చి యిట్టె నీచిత్తము రావలెనంటాను
యిచ్చకములే యాడితి నిందాఁకాను
పచ్చినీచేఁతలు చూచి పదరఁజాలక నే-
నెచ్చరికతో నుండితి నిందాఁకాను ॥ఏమ॥

మదిలోన నీవు నన్ను మన్నింతువంటాను
యెదురెదురే చూచితి నిందాఁకాను
కదిసి నిన్ను మాయింటికడకుఁ బిలిచేనంటా
యిదివో కాచుకుండితి నిందాఁకాను ॥ఏమ॥

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
యెట్టు నిన్ను సొలసితి నిందాఁకాను
గట్టిగా నన్నేలితివి కైవశమై నీవు నాకు
యిట్టిట్టని తెలియను యిందాఁకాను ॥ఏమ॥ 354

రేకు 1460 దేశాక్షి

అదివో నీదేవులు నీయక్కునఁ జెలువొందీని
యెదుట నీకు నాపె ఇన్నిటాఁ దగును ॥పల్లవి॥

భామ నీకు నేపొద్దు పరతంత్రము
ఆమనిరతులలో మోహనయంత్రము
దామెసపలుకుల మదనమంత్రము
పాముపే సేసీకాఁగిటిస్వతంత్రము ॥అది॥

నెలకొన్న నీకు మాణిక్యము
పొలసేచూపులకెల్లా పుష్పచాపము
కలిగె నీ కింతటి శ్రిం(శృం?)గారరూపము
యిల నీమహిమ వెలయించే ప్రతాపము ॥ అది ॥

తన్నుఁదానే నీకును చిత్తరంజనము
విన్నుఁ గూడేకళలతో నిరంజనము
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
చెన్నగు నీవనేటివిశేషాన కంజనము ॥ అది ॥ 355

దేవగాంధారి

అవతియ్యవలె నాకు నడిగే విదివో నిన్ను
వూనినవలపు నాకు నుంకువ లిచ్చితివా ॥ పల్లవి ॥

ప్రియములు నీవుచెప్పినయట్టయ్యేఁగాని
నయగారినీచేఁతలు నమ్మేదునా
దయదలఁచితే నిన్నుఁదగిలి మెచ్చేఁగాని
వియతపునీగుణాలు నే నెరిఁగేదానవా ॥ అవ ॥

దినదినకొత్తలెల్లాఁ దెలుసుకొనేఁగాని
యెనసిన నీపొందిక నియ్యకొందునా
చనవున మోపిచ్చేవు చవులుచూచేఁగాని
ఘనమైననీమాటలకడచేటిదానవా ॥ అవ ॥

సరసములాడేవి సమ్మతులయ్యేఁగాని
పురిగొన్న నీనేరుపు పొగడుదునా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గరిమ నన్నేలితివి కడు సంతోసింతునా ॥ అవ ॥ 356

పాడి

ఇన్నాళ్ళవలెఁ గావు యివే నీమోముకళలు
తన్నుఁదానే మీఁదమీఁద దైలువారీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

చెలఁగి [illegible] నీకుఁ జెప్పిపంపినమాటలు
వెలఁదిరో వీనులారా వింటివటవే
సొలపక నీకిచ్చినసురటిలో తనరూపు
నిలుకడైనభావము నీమతి నిల్పెనటే ॥ఇన్నా॥

నవ్వి నీదిక్కు చూచి నవ్వినయట్టినవ్వులు
పెనఁగి సంతోసాలై పెరిగెనటే
చెనకి విన్నెచ్చరించి చిమ్మిరేఁచినసిగ్గులు
తనివొందించి నిన్నింకాఁ దగఁపించెనటవే ॥ఇన్నా॥

గుదిగొన నిన్నుఁ దాఁ గూడినకూటమి
పదిసి నిన్ను నేర్పరిఁగాఁ జేసెనటే
యిదె శ్రీవేంకటేశుఁడు యే నలమేలుమంగను
వెదకి నన్నెనె నీకు వేడుకాయనటవే ॥ఇన్నా॥ 357

ముఖారి

ఇంతేసి నేరుతువా నే మిల్లాండ్లము
సంతోసాన వారి నన్ను సరిగాఁ జూచేవు ॥పల్లవి॥

కన్నుల నవ్వఁగఁదగు కదుఁజేఁతలాదికి
చన్నుల నొత్తఁగఁదగుఁ జలపాదికి
విన్నపాలు సేయఁదగు వెన మాటకారికి
సన్నలు సేయఁగఁదగు చనవరిదానికి ॥ఇంతే॥

సిగ్గులువడఁగఁదగు చిన్నిపెండ్లికూఁతురుకు
దగ్గరి వుండఁగఁదగు దంటదానికి
వెగ్గళించి నవ్వఁదగు వెఱపులేనియింతికి
వొగ్గి చెనకఁగఁదగు నుద్దుపైనదానికి ॥ ఇంతే ॥

పెనఁగి పిలువఁదగు బిరుదుతరుణికి
పనిగొని కూడఁదగు పంతగత్తెకు
విను శ్రీవేంకటేశ్వర నే నలమేలుమంగను
యెనసితి; నాకుఁ దగు నిచ్చకపుదానికి ॥ ఇంతే ॥ 358

సాళంగనాట

ఇప్పుడుగాక నీపగ టీఁకనెన్నఁడే
చెప్పరాదు నీచేఁతలు చెల్లెఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

వంతులకుఁ బెనఁగేవు వాసులకు జువ్వఁగేవు
యెంతలేదు నీయెమ్మె లేమిచెప్పేదే
పంతములు మెఱసేవు పైకొని జఱసేవు
కాంతుఁ డిచ్చినచనవు గద్దుగా నీకు ॥ ఇప్ప ॥

చెక్కు చేత మోపేవు సిగ్గులెల్ల నాఁపేవు
అక్కఱపుదొరవు నీ వాదువే మేలు
కక్కసించి సొలసేవు కాఁకల మలసేవు
నిక్కి జవ్వనమదము నిండెఁగా నీకు ॥ ఇప్ప ॥

పన్నులనే మొక్కేవు సారెఁ గాలుదొక్కేవు
పన్నినసీవుదు టీఁకఁ బట్టఁగరాదే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
వన్నుఁ గూడె వేడుకలు వచ్చెఁగా నీకు ॥ ఇప్ప ॥ 359

వసంతవరాళి

కన్నులు చల్లఁగా మిమ్ముఁ గనుఁగొంటివి
సన్నలా చాయలా నిఁక జరయఁగనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

అనుమానమెల్లఁ దీరె ఆకె నీవూఁ గూడితివి(రి?)
మనసొక్కటాయఁగా మాటలేఁటికి
చెనకులు గరిపడె చెక్కులఁ జెమట నిండె
వెనకముందర లెంచి విచారించనేఁటికి ॥ కన్ను ॥

మొగమోట లోనగూడె ముందర నున్నారు మీరు
తగవాయఁ బనులెల్లా దాఁచనేఁటికి
జిగిఁ గళ లెదురెక్కె సిగ్గులు ముంగిటఁ బడె
తగిలెఁ జుట్టరికము తడఁబాటులేఁటికి ॥ కన్ను ॥

తారుకాణాయ రతులు దక్కె సంతోసములెల్లా
చేరెఁ బంతములు నేఁడె చింతలేఁటికి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కోరి నన్ను నేలితివి గుట్టుసేయనేఁటికి ॥ కన్ను ॥ 360

రేకు 1461 లలిత

మనసిచ్చి యాతనితో మాటాడరాదా
యెనసినమీఁదట యెరవులు గలవా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరావిప్రియములు సేయరానిబాసలు
అప్పుడే వింటివిగదే యతనిచేత
కొప్పుమీఁది సేసలు* గోరికొనగురుతులు
ఇప్పుడే వింపించుకొంటి విఁకనేలే సుద్దులు ॥ మన ॥

పెట్టరానిఆనలు పెనఁగరానిచేఁతలు
గట్టిగాఁ గంటివిగదే కాంతునివల్ల
చుట్టరికపుఁదనాలు చూపులలో నవ్వులు
గుట్టునఁ జేకొంటివి కొంకనేలే నీకును ॥ మన ॥

తలఁచరానిపొందులు తనియరానిరతులు
కలిగెఁగదే విభునికాఁగిట నేఁడు
అలమేల్మంగను నేను ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ –
డెలమి నన్నేలినాఁడు ఇయ్యకొనవలెనే ॥ మన ॥ 361

రామక్రియ

ఓపమయ్యా నీతో నవ్వ నూరకే వుండేముగాని
చేపట్టి నీవే యేలితే సేవ సేసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కూరిమిలేనిచోట కుమ్మరించి కుమ్మరించి
సారెసార నవ్వినాను చొకలాను
మేరలు మీరేయప్పుడు మేనవారికైనాను
గోర గిరితేఁజాలు గొప్పయేరై వుండును ॥ ఓప ॥

యెగ్గులువట్టేవారు యెచ్చరించి యెచ్చరించి
వొగ్గి సరసమాడినా నొల్లఁబట్టాను
వెగ్గళించవలసితే వింతలేనివారికైనా
దిగ్గనఁ గొసరితేను తీగెసాగు మాటలు ॥ ఓప ॥

అయమెఱఁగినవారు ఆదరించి యాదరించి
చేయిపట్టి తీసినాను చెమట లూరు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పాయక నన్నేలితివి పంతమాడేవారమా ॥ ఓప ॥ 362

ఆహిరి

చెప్పవే నీవే బుద్ధి సిగ్గయ్యీ నాకు
చిప్పిలీ వలపులెల్ల చిత్తములో నాకు ॥పల్లవి॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మచ్చికల నోరూరీ
యీటువెట్టీ యీగెఁ దివి యేద నేర్చునే
కోటిసేయ నవ్వు నవ్వీ కొంగువట్టి పెనఁగీని
గాఁటపుపిభునితో నేఁ గమ్మటి నేమందునే ॥చెప్ప॥

పిలుపులఁ దమి విందీ ప్రియములఁ బంట వండీ
చలమరి యెటువంటిజాణఁడే తాను
తలపోఁత గదురేఁచీ దప్పిదీర మోవిఇచ్చీ
బలిమికాఁ డితనితో పంతమెట్లాడుదునే ॥చెప్ప॥

కన్నుల సన్నలు చూపీ కాఁగిట నాసలు రేఁపీ
పన్ని ఇన్నిటాఁ దాను పంతగాఁడౌనే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నన్నుఁ గూడె యెప్పుడు నాకే మోహించునే ॥చెప్ప॥ 363

బౌళి

వట్టిపరాకులు సేయవద్దు నీకు విఁకనేల
గుట్టు నే మెఱుఁగుదుము కొంక నీకేఁటికిని ॥పల్లవి॥

వేసరక పూదిగాలు వేమరుఁ జేసీ నీకె
పూసగుచ్చినట్టు నీకు బుద్ధిచెప్పీని
వాసులువంతు లెంచక వద్దనే కాచుకున్నది
నీసముఖాన నదిగో నెలఁతఁ జూడరాదా ॥వట్టి॥

కైవసము సేసుకొని కన్నుల నిన్ను నవ్వీని
వావులు నీతోఁ జెప్పి వలపించీని
పూవులు ముడిచి నీతో పొందులు నటించీని
దేవులాయ నిన్నిటాను తెరవేసుకోరాదా ॥వట్టి॥

పానుపుపైఁ గూచుండి పాదాలు పిసికీని
మేనిపై గందము పూసీ మెల్లనే తాను
అనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
పూని నిన్నుఁ గాఁగిలించె పొగడఁగరాదా ॥వట్టి॥ 364

మాళవిగౌళ

ఊరకే నన్ను మెచ్చీని వొద్దికైనదానసంటా
యీరీతి నన్నుఁ బొగడె నేపనికి వత్తునే ॥పల్లవి॥

చనవుగలుగువారు సంగడి నుండఁగఁదగు
మనసునమ్మినవారు మాటాడఁదగు
పసిగలిగినవారు పట్టిపెనఁగఁగఁదగు
యెనసి నన్ను మన్నించె నెందులోనిదాననే ॥ఊర॥

తగవెరిఁగినవారు తరితీపు సేయఁదగు
మొగమిచ్చలాడేవారు మొక్కఁగఁదగు
నగనేరిచినవారు నయము చూపఁగఁదగు
యిగురుమోవి ఇచ్చె నేమనఁగఁగలనే ॥ఊర॥

మేనరికమైనవారు మేకులు సేయఁగఁదగు
పూని పాయరానివారు భోగించఁదగు
యేనలమేలుమంగను యీతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
డీనెపాన నన్నుఁ గూడె నేమని చెప్పుదునే ॥ఊర॥ 365

శంకరాభరణం

శిరసు వంచకు మీఁక శ్రీనరసింహా। నీ-
సిరు లెన్నైనాఁ గలవు శ్రీ నరసింహా ॥పల్లవి॥

చెలి నీతొడపై నెక్కె- శ్రీనరసింహా
చెలరేఁగె నీమోము శ్రీనరసింహా
నెలవుల నవ్వుదేరె శ్రీ నరసింహా। నీమై
చెలప చెమట లుబ్బె శ్రీనరసింహా ॥శిర॥

చేరఁదీసికన్ను లశ్రీనరసింహా
చీరుమూరాడీ వలపు శ్రీనరసింహా
చీరకొంగంటేవేమీ శ్రీనరసింహా
చేరె నీకు నామేలు శ్రీనరసింహా ॥శిర॥

చేవల్ల బ వచ్చితివి శ్రీ నరసింహా నా-
నేవలెల్లా మెచ్చితివి శ్రీనరసింహా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁది శ్రీనరసింహా
చేవమీరె నీ ఏదుక శ్రీనరసింహా ॥శిర॥ 366

రేకు 1462 పాళంగనాట

ఎదురుఁగొండ లెక్కె- ఇందిర గాఁగిలించఁగా
పెదపెదచన్ను లెంత పిసికేవు నీవు ॥పల్లవి॥

ముసిముసినవ్వు నవ్వి మొక్కుచు విన్నుఁ గూరిమి
గొపరఁగాఁ జెలినేం కొంగువట్టేవు
నువరావఁ జెమటార మనటి చేఁబట్టి నీకు
విసరఁగా నీకె నెట్టు వేవేవు పూవులను ॥ఎదు॥

కన్నులను జంకించి కమ్మటి నీచెవిలోన
విన్నవించఁగా నేమి వెఱ్ఱివీఁగేవు
సన్నంనే వలపులు చవిచూపి నీవద్ద
కిన్నెర మీఁటఁగా నెట్టు గిలిగించేవు ॥ఎదు॥

పానుపుపైఁ బవ్వళించి పయ్యద నీకుఁ గప్పి
పూవి చెవకఁగా నెంత బుజ్జగించేవు
ఆనుక శ్రీవేంకటాద్రి నౌకళాన నిన్నుఁ గూడి
తానకమై తొడెక్కఁగా తగమన్నించేవు ॥ఎదు॥ 367

రామక్రియ

చెన్నలర భూపతిచెరువుకాడ నున్నాఁడు
వెన్నెలబాయిట నాడీ వేంకటేశుఁడు ॥పల్లవి॥

వాడలవాడలవెంట వనితలపొందు చేసీ
వేడుకకాఁడుగదమ్మ వేంకటేశుఁడు
జాడలు మీరి యప్పటి జాణతనాలాడీని
వీడెపుమోవితోడ వేంకటేశుఁడు ॥చెన్న॥

పాదువలె నందరిచన్నులపైఁ జేయిచాఁచీ
[1]నీదరవెల్లితనాల వేంకటేశుఁడు
అదిగాని గొల్లెతల నాసలఁబెట్టీఁ దాను
వేదవేద్యుఁడై నట్టివేంకటేశుఁడు ॥చెన్న॥

ననుపైనసతులెల్ల నంటునఁ గానుకియ్యఁగా
వినయాలు(వః) చేకొనీ వేంకటేశుఁడు
మొనసి నన్నునేలి యిప్పుడు నావిన్నపాలు
విన నవధరించె శ్రీవేంకటేశుఁడు ॥చెన్న॥ 368

1. చూడు 269 పాట.

అహిరి

నామన సెఱుఁగుఁ దొల్లె నవిచినదాననౌత
కామించి యేఁచఁగవద్దు గక్కన రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

యెదమాట లాడించి యెంతపొద్దు జరపీనే
అడియాసలనే యెంత అలయించీనే
వుదివోవిచూపులను వురులొడ్డీ విది యేమే
చిదియవివలపులఁ జిమ్మిరేఁగేదానను ॥ నామ ॥

మొగమొగా లెదుటను మోహా మెంతరేఁచీనే
నగవునఁ గాఁక లెట్టు నటియించీనే
పగటుఁజేఁతలు చూపి బయలేల యీఁదించీనే
మిగులాఁ దమకముల మించివున్నదానను ॥ నామ ॥

మన్ననలు నాకు విచ్చి మద మెంత యెక్కించీనే
కన్నుసన్నలనే యేమి గారవించీనే
వున్నతి శ్రీవేంకటేశుఁ డుద్దగిరికృష్ణుఁడై
వన్నుఁ గూడె తనపొందు నమ్మికై నదానను ॥ నామ ॥ 369

సామంతం

చూడఁ బిన్నవాఁడుగాని జూటుఁదనాల నెక్కుఁడు
యేడ చూచినాఁ దాను [1]యీవిట్ఠలుఁడే ॥ పల్లవి ॥

గోవులలో విహరించేగోవిందుఁడు । పెక్కు-
వావుల గోపికలకు వల్లభుఁడు
చేవమీరి ముద్దుల శ్రీకృష్ణుఁడు
యేవల్లఁ జూచినాను యీవిట్ఠలుఁడే ॥ చూడఁ ॥

1. 'విఠలుఁడు' రేకు.

రాసక్రీడలలో విరాజీవాక్షుఁడు
ఆసఁ బదారువేలఁ బెండ్లాడినవాఁడు
బాసతో రుక్మిణీసత్యభామాసమేతుఁడు
యీసుద్దుల వెలసీ నీవిట్ఠలుఁడే ॥ చూడఁ ॥

వింతమధురాంగనలవేడుకకాఁడు
చెంతఁ గొలవిసతులసిగ్గులవాఁడు
కాంత లక్ష్మీపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యింతటా వినోదించీ నీవిట్ఠలుఁడే ॥ చూడఁ ॥ 370

ముఖారి

ఎఱుఁగుదు నే నీమోహ మింతిఁ బిలుచుకోరాదా
మొఱఁగి వేసా లింత నాముందర నేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదిమాటలు నీకు విన వింపులౌఁగాని
చలముతోడుత మొగచాటు గాదు
తలకొని మొక్కితేను దయ పుట్టుఁగాని మరి
యెలమిఁ బరాకుసేయ నెంతైనా గొలుపదు ॥ ఎఱుఁ ॥

ఆపెనవ్వినవ్వులు అందములై యుండుఁగాని
రాపుల నెగసక్కెలై రచ్చకెక్కవు
చూపులఁ దరితీపులు సోద్యములై తోఁచుఁగాని
కైపులై యెంతైనాను కడుఁ జప్పఁగావు ॥ ఎఱుఁ ॥

నీదేవులు చెనకితే నేరుపులై మించుఁగాని
ఆదిగొని పేసటలై యలపు గాదు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిటు వన్ను నేలితివి
పోదినెంతైనా తనపొం దెప్పుడు పీదదు ॥ ఎఱుఁ ॥ 371

వరాళి

ఎంత నేరిపితివో యీపెకు నీవు
చెంతలఁ దొల్లి నేరదు చిమ్మరేఁగీ విప్పుడు ॥ పల్లవి ॥

బత్తిసేసి రమణి నీపైఁ జేతులు వేసి
సత్తుగా వీఁపునఁ దనచన్నులు రాసీ
మొత్తమువ వలపులు ముచ్చటల నెగపోసి
కొత్తవుపాయాల విన్నుఁ గొసరీ నదివో ॥ ఎంత ॥

చనవులు నెరపీని సారెసారె నదివో ॥ ఎంత ॥

చెలరేఁగి నీమీఁదిచిందు లిన్నియునుఁ బాడి
బలిమిసేసి నీతోఁ బంతములాడీ
యెలమి నన్నేలితివి ఇట్టె నిన్ను నాపె గూడి
అలరి శ్రీవేంకటేశ యందిమెచ్చీ నదివో ॥ ఎంత ॥ 372

రేకు 1463 కాంబోది

కాదనేవారెవ్వరు కదుఁజలి వానె నీకు
యీదెస ముందువెనక లెంచనేల ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పొందు నీకుఁ గలిగితే పోఁదోయవచ్చునా
అందుకోవయ్యా విదె మాపెచేతను
కందువ నాపెతో పొత్తుగలసినవాఁడవు
విందలకు వెఱవఁగ నీకేల ఇఁకను ॥ కాద ॥

వాడఁబాటు గలిగితే వోపననవచ్చునా
కడఁగి యాపెతోఁ బెనఁగకువయ్యా
వాడిగట్టుకొని యాపె నొద్దఁబెట్టుకున్నాఁడవు
వెడ విచారాలుసేయ వేరేయేల ఇఁకను ॥ కాద ॥

వావి నీకుఁ గలిగితే వలదనవచ్చునా
వేవేగఁ బెండ్లాడి నీవు వెలయవయ్యా
యీవల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
తైవసమయినమీఁద కడమేల యిఁకను ॥ కాద ॥ 373

భైరవి

నాపై బత్తిగలఁడే నావిభుఁడు
యేపొద్దూ నాసంతోస మేమని చెప్పుదునే ॥ పల్లవి ॥

చెనకక తనతోను సిగ్గువడి నేనుండఁగా
మనసిచ్చి తానే నాతో మాటలాడీనే
తనివొంది నాలో నేనే తలవంచుకుండఁగాను
చనవిచ్చి యప్పటివి సరసములాడీనే ॥ నాపై ॥

చాయవేసుక కంబముచాటున నే నుండఁగాను
చేయివట్టి తీసి నాచెక్కు నొక్కీనే
కాయమెల్లా పయ్యదను కప్పుకొని వుండఁగాను
ఆయములంటి నన్ను నాదరించీనే ॥ నాపై ॥

వేడుకతోఁ దనవొద్ద వేళగాచుకుండఁగాను
వాడుదేర నింత నన్ను వలపించీనే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నే నుండఁగాను
కూడి నన్ను నిందరిలో కొంకక యీడేర్చెనే ॥ నాపై ॥ 374

పాడి

నీవారై వవారి నేము గారవించవద్దా
[1]యీరీతిఁ(యీవిధానఁ)నే మోరిచినదింతా నీకే సెలవు ॥పల్లవి॥

ఇత్తల నీచెలులను యెట్టైనఁ బొగడేము నీ-
చిత్తము వచ్చితేఁజాలు చింతయేఁటికి
బత్తితో నాపెచేనిమ్మపండు కిందికి జారితే
యెత్తి నే మిచ్చితే నది హీనమూఁ గాదు ॥నీవా॥

మంతనాన నీదేవులమాటున బదికేము నీ-
పంతము వచ్చితేఁజాలు పదరనేలా
బంతి నాపె కెచ్చరిక పరాకులు చెప్పితేను
యెంతైనా మా కందువల్ల నెగ్గులూఁ గావు ॥నీవా॥

యీడ నీసతిసలిగె నిట్టై నిన్నుఁ గూడేము
వేడుక నీకై తేఁజాలు వీఁగనేఁటికి
పాడితో నన్నేలితివి పక్కన శ్రీవేంకటేశ
ఆడ నాపెచెల్లెలనై నది వొచ్చెము గాదు ॥నీవా॥ 375

సౌరాష్ట్రం

నే నెంతటిదానమ నీ విన్నిటా ఘనుఁడవు
మోనముతో నిన్నుఁ జూచి మొక్కుటింతేకాక ॥పల్లవి॥

అమరఁగ నాయకుఁడు ఆదరించితేఁగాక
తమకించవచ్చునా తరుణులకు
మమకారమునఁ గొంత మన్నించితేఁగాక
సముకాన బంకించి సాధించవచ్చునా ॥నేనెం॥

1. ప్రాసభంగము.

మక్కువతో మగవాఁడు మాటలాడితేఁగాక
కక్కసించవచ్చునా కామినులకు
చక్కఁగా సిబ్బితివాపి చనవిచ్చితేఁగాక
పక్కనుండి పంతములు పచారించవచ్చునా ॥ నేనెం ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే చిత్తగించితేఁగాక
సోవలకే పెనఁగవచ్చునా మాకు
యీవేళ నన్నేలితివి యిటువలెనైతేఁగాక
దేవులనై కొఁగువట్టి తెమలించవచ్చునా ॥ నెనెం ॥ 376

హిందోళవసంతం

తలఁచుకో యింకా నీవే తగవులన్నియు నేఁడు
సిలుగులాఁడిసుద్దులు చెప్పలేము గాని ॥ పల్లవి ॥

చేతికిలోనైనసతి చెప్పించుకోదు ప్రియము
నీతిమెఱిఁగిన దెందూ నేర మెంచదు
ఆతుమలో మెలఁగేది అవుఁగాములు చూడదు
యేతరికత్తెగుణాలే యెఱఁగముగాని ॥ తలఁ ॥

ఇతవరియైనకాంత యెరవులు సేయదు
సతమైన దేమవినా చలపట్టదు
మతి నమ్మికైనది మర్మములు దడవదు
కతకారిదానిమాయ కానలేముగాని ॥ తలఁ ॥

తగులైనమానిని తరితీపు సేయదు
పగనేరిచినది యెన్నఁడుఁ దిట్టదు
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
యెగసక్కెపుదానిజా డెట్టుండునోకాని ॥ తలఁ ॥ 377

కుంతలవరాళి

ఎఱుఁగుదు నీగుణములేల చెప్పేవు
మఱఁగై నట్టే వుందు మర్మములు సోఁకును ॥ పల్లవి ॥

పన్ని నీవెంతేసి మాతోఁ బంతములాడినా నాపెఁ
గన్నులఁ జూచితే నీకుఁ గళ రేఁగును
యెన్నఁగ నే గుట్టుతో నెంత వోరచుకుండినా
సన్న లాపె సేసితే సారెఁ దమివుట్టును ॥ ఎఱుఁ ॥

చెలరేఁగి నీలోన సిగ్గులెంత నెఱపినా
లలి నాపె నవ్వితే నెలకొను నాస
చలపట్టుకొని రాజసమున నూరకుండినా
వెలలేనివేడుకలు వెల్లవిరినేసును ॥ ఎఱుఁ ॥

వట్టిసటలకు నీవు వలపులు దాఁచినాను
గట్టిమాఁట [1]లాపేడితేఁ గాయు మలరు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చుట్టరిక మెంచితేనే సొంపులెల్లాఁ గలుగు ॥ ఎఱుఁ ॥ 378

రేకు 1464 శ్రీరాగం

పతికి విన్నవించరే పడఁతులాల
సతమై తా నీఁక నాకు చనవు లిమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

వెలలేనివేడుకకు వేస రెంతైనాఁ గాదు
తలపోఁతరతులకుఁ దనివి లేదు
మొలకనవ్వులకును మొగచాటు చెప్పరాదు
యెలమితో నామోహ మెంతని చెప్పుదునే ॥ పతి ॥

1. ఆపె + ఆడితే.

తగులై నమీఁదట తనపొందు విడువదు
    జిగిమించేతమకము చెప్పఁగూడదు
    మొగివిచ్చకుండేసిగ్గు మొలచి వసివాడదు
    యిగిరించె నావయసు యెటువలె దాఁచునే ॥ పతి ॥

కూడియున్న భావము గుదిగొని పాయదు
    వీడెపుమోవిగుఱుతు వింతసేయదు
    యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్ను నేలె
    యీడుజోడయినభోగ మెంతె నాఁ గలదే ॥ పతి ॥ 379

కాంబోది

రాకుంటే దోసముసుమ్మీ రమణివొద్దికి నీవు
    జోకగా నేరీతి నాపెఁ జొక్కులఁబెట్టితివో ॥ పల్లవి ॥

సంతోసాన నున్న దిదె సారెఁ జిరునవ్వులతో
    మంతనాన నేమంటివో మగువతోను
    వింతవింతసింగారాల విఱ్ఱవీఁగీ వింటితోన
    అంతరంగమున కెన్ని ఆసలు వెట్టితివో ॥ రాకుం ॥

గుత్తపుఁజెమటలే కుమ్మరించీని సతి
    చిత్తగించి యెట్లాఁ జూచితివో నీవు
    బొత్తుగాఁ బాన్పుపై నీపొందులే కోరుకున్నది
    ఇత్తల నమ్మిక లెన్ని ఇచ్చితివో నీవు ॥ రాకుం ॥

ఆముకొని తమకించి ఆట్టె నీకాఁగిటఁ గూడీ
    యేమినన్న సేసితివో యీ ఇంతికి
    యీమేరనే శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
    నేమముతో నెంతేసి నేరుచుకొంటివో ॥ రాకుం ॥ 380

ఆహిరి

వట్టియలుక లేలే వద్దే నీకు
గుట్టు తెలిసితి విఁకఁ గూడరాదా యితని ॥పల్లవి॥

వొరఁబరఁజెప్పితేను వొక్కమనసై వుండు
కడునమ్మ మెలఁగితేఁ గాదనరాదు
ఆ(ఆ)డియాలాలు చూపితే ననుమానమే లేదు
తొడరి విభుని నీవు దూరఁ జోటే దిఁకను ॥వట్టి॥

తగవులు నెరపితే దాకొను సంతోషము
చిగిరించ నవ్వితేను చింత దీరును
మొగమోటఁ బైకొంటే మోహములు దైవారు
మగని నొఁగాదన మరియేలే ఇఁకను ॥వట్టి॥

యిఁ(యిం?)టికి విచ్చేసితేను యియ్యకోలొఁ బొందులు
జంట వాయకుండితేను సతమౌఁ బ్రేమ
నంటున శ్రీవేంకటనగపతి విన్నుఁ గూడె
అంటి నీవితని జరయఁగనేలే ఇఁకను ॥వట్టి॥ 381

ఆహిరినాట

ఆఁటది గర్వించితేను అంతట [1]మట్టెరఁగదు
పాటించి యాతఁడు నీకే పాలుపడె నటవే ॥పల్లవి॥

వంతువెట్టుకొని పతివద్దఁ గాచుకుందానవు
యెంతగద్దే నీచనవు ఇందరికంటే
ఇంతలోనే చెవిలోన నేకతాలూ నాడేవు
చింతదీర నీమాటే నేసునటే యాతఁడు ॥ఆఁట॥

---
1. మట్టు+ఎరఁగదు

పరగ నాతనికి నీపచ్చడము గప్పేవు
పొరుగున నెన్నటిపొందులే నీకు
తెరవేసుకొనుచు చేతికి విడెమూ నిచ్చేవు
సిరులఁబనులు నీకుఁ జెప్పెనటే యాతఁడు ॥ అఁట ॥

కలపిమెలసి నీవు కందువలు చెప్పేవు
చెలరేఁగి నీకు బాస సేసెనటవే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్నుఁ గూడె
తెలిపి పన్నట్లానే దిద్దెనటే యాతఁడు ॥ అఁట ॥ 382

దేవగాంధారి

తా నెరగఁడా యీతగవు లెల్లెడలను
నేనేమైనా తనమీఁద నెపాలు వేసేనా ॥ పల్లవి ॥

రతివేళమాఁటలు రచ్చలకు నెక్కవు
యితవైనవారికి యెగ్గులేదు
పతికిని సతికిని పాయదు చుట్టరికము
అతిమోహములకును అడ్డాఁకలేదు ॥ తానె ॥

సిగ్గుపడ్డయంతలోనే చేరదు తమకము
వెగ్గళించినా నవ్వులు వేసటగావు
వొగ్గి వేఁడుకొంటేనే వోదు గదు(డు?)బీరము
కగ్గవిపొందులలోన కపటము లుండవు ॥ తానె ॥

చ(?)వరిచేఁతలు సాదింపులు గావు
యెనసినకూటమికి నెర వేరది
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడు కదిసె నన్నింతలోనె
వినయముగలచోట వెగటైతోఁచదు ॥ తానె ॥ 383

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఎన్నేసివిద్యలు నేర్చె నీరమణి
చెన్నుమీరె నిన్నిటాను చిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వనితచెమటలనె వానలు గురిసీ నదె
వినుపునవ్వులనె వెన్నెలగాసీని
పనులుసేసేపూర్పుల పయ్యరగాలి విసరి
చెనకీ నీదేవులు చిత్తగించవయ్యా ॥ ఎన్నే ॥

విరహపువేడుక వేసఁగియెండలు గాసీ
సొరిఁది సిగ్గులనే మంచులు గప్పీని
వరుస మోవితేనెల వసంతకాలము చూపీ
సిరుల నీవేడుకలు చిత్తగించవయ్యా ॥ ఎన్నే

కందువచూపులనే కడుమెఱుఁగులు చల్లీ
అంచపురతులనే వియ్యము లందీని
యిందుకె శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకెను నేఁడు
చిందీ నదె తరితీపు చిత్తగించవయ్యా ॥ ఎన్నే ॥ 384

రేకు 1435 వేళావళి

ఎవ్వరు నేరుతురు నేఁ డిటువంటినేరుపులు
నివ్వటిల్లఁజేఁతలను నిన్నే మెప్పించెను ॥ పల్లవి ॥

వెక్కుచెమట దుడిచె చెలి సురటి విసరె
వెక్కసమై నీ కెంత వేడుకాయనో
చక్క వద్దఁగూచుండి జారినతురుము దిద్దె
మక్కువ నీవలపులు మానుపఁగవసమా ॥ ఎవ్వ ॥

వొంటినే కొలువుసేసె వొయ్యనే పాదము లొత్తె
వెంటలుగా నీకెంత ప్రియమాయెనో
జంటిముట్టి పెనఁగుతూ నాయములు గరఁగించె
వెంటనే యీవోజ లిఁక విడపించవసమా ॥ ఎవ్వ ॥

సారెకు పయ్యెదఁ గప్పె సంగడినే మాటలాడె
కోరిక నీకెటువలెఁ గూడెనో నేఁడు
గారవించి శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితివి
తారుకాణనీసుదులు దాఁచ నిఁక నసమా ॥ ఎవ్వ ॥ 583

గౌళ

ఆతఁ డేమిసేసినాను అదియు నాభాగ్యమే
కాతరించి నేనెట్లు గరిసింతునే ॥ పల్లవి ॥

కలువపూవుల వేసి కదఁగి యాచేతనే
కులికి విభుని నెట్టు గోర నంటేనే
వలపులు చల్లిచల్లి పరుస నప్పటి నేనే
చలపట్టి యెటువలె జంకింతునే ॥ ఆతఁ ॥

సరసమాడుచు నవ్వి చక్కఁగా నానోరనే
యిరవుగా పలుసోఁకు లెట్టు సింతునే
గిరికుచముల నొత్తి కిసిసి యంతటిలోన
విరహము రేఁచి యెట్టు వేరెవేరె వుందునే ॥ ఆతఁ ॥

కందువరతులఁ గూడి కమ్మటి నాకాఁగిటనే
విందువలె సారె నెట్టు వేసరింతునే
అంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు ఆదరించి నన్ను నేలె
మందెమేళమున నెట్టు మాఁటల మెప్పింతునే ॥ ఆతఁ ॥ 386

పాడి

మీవలెనే వుండవద్దా మేటియైనజాణలెల్లా
భావించి తెలియలేక పదరఁగ నేలా ॥పల్లవి॥

మొక్కలము లేఁటికి మోహముగలవారికి
మిక్కిలి వివేకాన మించుటగాక
వెక్కసపుఁదమకాన వేఁడుకొనె నిన్నాతఁడు
తక్కక నీ వందుకుఁ దగ నియ్యకొంటివి ॥మీవ॥

కోపగించనేమిటికి కూటమిగలవారికి
వోపికతో నిన్నిటికి నోర్చుటగాక
చేపట్టి నిన్నాతఁడు చెనకి నవ్వులు నవ్వె
తీపులమోవి యొసఁగితివి నీ వాతనికి ॥మీవ॥

వింతసేయనేమిటికి వేడుకగలవారికి
అంతరంగాన సంతసమందుటగాక
యింతలోనే శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నేలినాఁడు
కాంతవు నీ వాతనిఁ గాఁగిలించుకొంటివి ॥మీవ॥ 387

భైరవి

మేలుమేలనుచు మిమ్ము మెచ్చేఁ గాని
పోలి మీవద్దఁ గూచుండేచోటియ్యవయ్య ॥పల్లవి॥

విందముగాని నీవు వేడుకలెల్లా మెఱసి
అందముగాఁ జెప్పవయ్యా ఆపెనుద్దులు
చెంది సిగ్గువడక శిరసు వంచుకొవక
ముందర విజ్ఞంచి నీమోము చూపవయ్య ॥మేలు॥

చూతముగాని యాపె నోయగపుగురుతులు
యీతరిఁ బిలువవయ్యా యెటువంటిదో
యేతుల కోపవనక యింతటిలోనే వగక
సీతలంపుఁ దెలుసుకొనే నిందు రావయ్యా ॥ మేలు ॥

ఇయ్యకొందముగాని యీసతిజాణతనాలు
ఇయ్యెడఁ బచారింపించనీవయ్యా నీవు
నెయ్యపుశ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
వుయ్యాలమంచము మీఁద నుండఁగదవయ్యా ॥ మేలు ॥ 388

ముఖారి

ఏకతానకు రారాదా యిప్పుడే కావలెనా
కాకుసేసి యిందరిలోఁ గత లడిగేవు ॥ పల్లవి ॥

కనుఁగొనలనే నిన్ను కామిని జంకించఁగాను
చెనకేవు సారెసారెఁ జేయి చాఁచి
వనితలు చూడఁగాను వట్టిసిగ్గువడక
గొనకొని యాపెనేం కొంగువట్టేవు ॥ ఏక ॥

చక్కఁగా నీమోము చూచి సన్నలు సేయఁగాను
చెక్కులి నొక్కి యిట్టె సేసవెట్టేవు
తక్కక నీ వింతలోనే తగ గుట్టుసేయక
నొక్కపై చన్నులనే నొరసుకొనేవు ॥ ఏక ॥

తీపుగారేమోవి చూపి తెరవేసుకొనఁగాను
చేపట్టి కాఁగిట నించి జీరదీసేవు
రాపుల శ్రీవేంకటేశ రతుల జంకించితివి
పైపై నింకా నెంత పనులు చూపేవు ॥ ఏక ॥ 389

పూర్వగౌళ

వట్టియనుమానమేల వద్దనున్నాఁ డితఁడు
చుట్టమైనవాని నెంత సోదించేవే ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి సేసినవాఁడు చేతిలోనివాఁడు కాఁడా
తలఁపులోపలివాఁడు తగులేకాదా
పిలిచినవాఁడు కడుఁబ్రియములు చూపఁడా
సొలపి యాతనినేల చూచి జరసేవే ॥ వట్టి ॥

యింటికివచ్చినవాఁడు యియ్యకొనిమాటాడఁడా
అంటిముట్టిపెనఁగేవాఁ డాదరించఁడా
చంటిపై గోరొత్తేవాఁడు చనవు లొసఁగఁడా
జంటైనపతితోనేల సాములు సేసేవే ॥ వట్టి ॥

కూరిమిచూపినవాఁడు కూడినవాఁడే కాఁడా
సారెకు నవ్వినాఁ డిఁక సమ్మతే కాదా
యీరతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా విన్ను నేరె
గారవించి యిఁకనేల కతలు సేసేవే ॥ వట్టి ॥ 390

రేకు 1466 సామంతం

ఇటువలె నుండవద్దా యేకమైనవలపులు
తటుకనఁ దరితీపు దైలువారీని ॥ పల్లవి ॥

మనసు నమ్మికయైతే మంతనము లింపులౌను
కనుసన్న మెలఁగితే కడువేడుకౌను
తనివి గలిగితేను తాలిములు నిలుచును
మొనసినమీపొందులు యేమని మెచ్చేమే ॥ ఇటు ॥

మాట లొదఁబడికైతే పచ్చికలు పెనఁకూడు
కూటము లొద్దికలైతే గుట్టు చెలఁగు
పాటించి మొగమోడితే పనులన్నిఁ జక్కనౌను
యీటులేనిమీగుణాలు యెన్నని చెప్పేనే ॥ ఇటు ॥

నగ నేరుచుకొంటే నాఁటుకొనుఁ బ్రియములు
తగులాయమైతేను తమి రేఁగును
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుఁడు వినుఁ గూడె
ఇగురుఁబోఁడి మీలీల లేమని సుఖింతునే ॥ ఇటు ॥ 391

గౌళ

చూడవయ్యా ఇంకా నాపెచొక్కపుఁజక్కఁదనాలు
వేడుకకాఁడవు తొల్లె వెలయకుండుదువా ॥ పల్లవి ॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మక్కువల నోరూరీ
తేటలువారీ నాపెతెలిఁగన్నుల
ఆఁటదానిఁ గంటే నీవు ఆసోదకాఁడవు
పాటించి నీవిది గంటే భ్రమయకుండుదువా ॥ చూడ ॥

నవ్వుల వెన్నెల గాసీ నంటున వింతలు చూపీ
రవ్వలు సేసీని సింగారపుఁజేఁతల
జవ్వనమదము సంతసమునకుఁ బుట్టినిల్లు
పువ్విళ్లార వింత గలితే వోర్వఁగఁగలవా ॥ చూడ ॥

చెనకులు దుదిముట్టీ సిగ్గులనుఁ బాలకట్టీ
వినయములే తొట్టీ వెస రతుల
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యీకెనూ నన్నూ
పెనఁగితి విందువంకఁ బ్రియము మందకుందువా ॥ చూడ ॥ 392

పాడి

వలపు మొగచాటైనవారికి విట్టేకాదా
    నెలకొన్నదొరవుగా నీ వేమి సేతువు ॥ పల్లవి ॥

విచ్చలపుజవరాలు నీవద్దనే వుండఁగాను
    మచ్చికతోడనే మాటలాడేవు
ఇచ్చగించి వీడెము నీకియ్యఁ గాచుకుండఁగాను
    పచ్చిదేర నాచన్నులపైఁ జేయివేసేవు ॥ వల ॥

చనవరినీదేవులు సరసములాడఁగాను
    ననుపున నన్నుఁ జూచి నవ్వు నవ్వేవు
వినయముతో నాపె విందు నీకుఁ జెప్పఁగాను
    మొనసి నీ విపుడు నామోవి యడిగేవు ॥ వల ॥

పెండిలాడినాపె నాతోఁ బెనఁగుతా నుండఁగాను
    అండనే నన్నుఁ గూడి ఆదరించేవు
నిండుకొన్నమచ్చికలు నీపై నారటిల్లఁగాను
    కొండలశ్రీవేంకటేశ కోరి నన్ను మెచ్చేవు ॥ వల ॥ 393

దేశాక్షి

అన తియ్యవయ్యా మాకు నామేలు వినేముగాని
    [1]కోమలికిఁ బొంతనాలు గూడెనా నీకు ॥ పల్లవి ॥

చలముగొని యాపెను సారెసారెఁ జూచేవు
    మలసి నీకుఁ బెండ్లాడ మనసయ్యీనా
చెలరేఁగి యప్పటిని చేయి మీఁదవేసేవు
    యెలమితో వారివారు ఇచ్చిరా నీకు ॥ అన ॥

[1] "కోనేటిపతి నీకు సరికిఁ గూడెనా పొంతనాలు" అనిననరిపోవునేమో। పాఠాంతరము

తీపులమోవినిండ తేనియలు జొబ్బిలీని
ఆపెకు నీకును మాట లందెనా నేఁడు
కాఁపురము సేసేనంటా కాచుకొనివున్నాఁడవు
ఆపాటిచుట్టరికములాయనా మీకు ॥అవ॥

పానుపుపై నాపెచేతఁ బాదా లొత్తించుకొనేవు
అ(ఆ?)నుకొని బువ్వముపొత్తబ్బెనా మీకు
పూని శ్రీవేంకటేశ్వర పొంచి నన్ను నేలితివి
మేనరికా లిద్దరికి మెరసెనా ఇపుడు ॥అవ॥ 394

సాళంగనాట

మీకు మీకు నమరును మిక్కిలివేడుకలెల్లా
కైకొని నేమెల్లాఁ జూడఁగంటిమిగదే ॥పల్లవి॥

సింగారరాయఁడుగదే చిత్తజగురుఁడుగదే
అంగవించి నిన్నుఁ బెండ్లాడినవాఁడు
బంగారుపతిమవు పాలవెల్లికూఁతురవు
అంగన నీవు దేవులవైతివిగదే ॥మీకు॥

కాంచనపుదట్టివాఁడు కౌస్తుభపుమణివాఁడు
మంచితనమున నీకు మగఁడుగదే
మించుసిరులదానవు మేటితమ్మిపైదానవు
యెంచఁగ నితనివుర మెక్కితివిగదవే ॥మీకు॥

చేతులు నాల్గిటివాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ఆతుమగా నిన్నునేలి అలరెఁగదే
యీతల శ్రీకాంతవు యిన్నిటా నేరుపరివి
యీతని కెప్పుడు నీవు యిరవైతివిగదే ॥మీకు॥ 395

బౌళి

వారివారిసహజాలు వన్నెకెక్కివుండుఁగాక
యీరసానఁ దలఁచితే యెక్కువలై తోఁచవు ॥పల్లవి॥

సతులు పెక్కుమాఁటల జరయుదు రూరకైనా
మతిలో నెగ్గుపట్టఁడు మగవాఁడు
చతురతలు మెరసి జంకింతురు సొలతులు
తతి నెంచఁబోతేను తప్పుగాఁ గైకొనఁడు ॥వారి॥

జవ్వనులు కాఁతాళించి సణఁగులు రాలుతురు
రవ్వలుగా నలుగఁడు రమణుఁ డెందు
పువ్వులఁగొని వేతురు బుజముల నొరతురు
నవ్వుతానే వుండుఁగాని నలిరేఁగి తిట్టఁడు ॥వారి॥

జట్టిగొన్నమాపినులు సమరతి మీరుదురు
గుట్టు బయటవేయఁడు గుణవంతుఁడు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కడపలో నన్నేలితి-
వెట్టఇనాఁ దనవిభుఁడే ఇన్నిటాను ఘనుఁడు ॥వారి॥ 396

రేకు 1467 రామక్రియ

తానేల నవ్వులు నవ్వీ దంటలముగామనుచు
పూవి కొలువులో మీరఁబోలదనికాక ॥పల్లవి॥

నేరరా పతితో నాడ నెలఁతలు సరసాలు
ఆరయ మందెమేళ మౌననికాక
చేరి చెనకనోపరా చేతులు చాఁచి చాఁచి
సారెకుఁ దమసిగ్గులు జారీనవికాక ॥తానే॥

జూటుఁదనాన పంతాలు చూపఁగనోపరా
    ఆఁటదాని కోజలుగావనికాక
    సూటిగాఁ గన్నులఁ జూచి సొలయఁగనోపరా
    కాటుకవన్నెలకప్పు గప్పిననికాక ॥ తానే ॥

నెట్టనఁ దమకములు నెరపఁగనోపరా
    గుట్టు బయలయ్యీనంటాఁ గొంకుటగాక
    యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
    చుట్టమై నన్నేలఁగా సోద్యమయ్యీఁగాక ॥ తానే ॥ 397

ధన్నాసి

చిత్తగించరాదా నీవే చెలి యట్లనున్నదో
    కొత్తగా నే విన్నవించేగురుతు లేమున్నవి ॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీకూటములు దలపోసి తలపోసి
    శిరసువంపులతోడఁ జిమ్మిరేఁగెను
    వరుస నీకొప్పువీడి వాసనకుఁ గడుఁజొక్కి
    విరతపుఁదమకాన విహ్వలగైవున్నది ॥ చిత్త ॥

నెమ్మదిఁ జిత్తరువులో నీరూపు చూచి చూచి
    పమ్మినకోరికలలో పచ్చిదేరెను
    తెమ్మలుగా నీముద్దులు దిక్కులనెల్లా విని
    వుమ్మగిలునట్టూర్పుల నుస్సురనీ నిపుడు ॥ చిత్త ॥

మన్నించఁగా నీకాఁగిట మర్మములు సోఁకి సోఁకి
    చన్నులపై పులకల జడిసీ నిదె
    యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
    నిన్ను మెచ్చి పొగడుతా నించుకొనెఁ గళలు ॥ చిత్త ॥ 398

దేసాళం

తలఁపించరే చెలు లాతనికి నిది
పలుక నేమన్నది తాఁ బలిగొంటగాక ॥పల్లవి॥

జిగిమించి విన్నపాలు సేయఁగనేర్తునా
తగ నన్ను మన్నించ తనకే పోదు
చిగురుఁజేతులఁ దన్నుఁ జెనకనేరుతునా
బిగివాయ కిలఁ దనభారమింతేకాక ॥తల॥

సొరిదిఁ దనకు నేఁ జుట్టమయ్యేదాననా
దరిచేర్చి బుద్ధిచెప్పఁ దానేకాక
పరుసలఁ దనకు నే పలచేయంతదాననా
గరిమతో దానికిరి గట్టుకొనేఁగాక ॥తల॥

పానుపుపైనుండి తన్నుఁ బైకొనఁగవచ్చునా
కానిమ్మని తానే నన్నుఁ గలసినాఁడు
ఆనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
నానావిధాల నాతో నవ్వినాఁడుగాక ॥తల॥ 369

శంకరాభరణం

ఇరువురును విన్నుఁ బెండ్లాడినవారిభాగ్యము
సిరులనీమహిమలు చెప్పఁ గొత్తలు ॥పల్లవి॥

ముప్పిరిగొనఁ గని మోవి చూచితే
దప్పులుదేరు నందరుని రుణులకు
కప్పిన నీమేవిశానిగాలి విసరితే
అప్పుడే విరహపుటలయిక మాను ॥ఇరు॥

మనసార నీతోను మాఁటలాడితే
ఘనముగా నెమ్మోములఁ గళలెక్కును
చనవిచ్చి నీవు మాసంగడిఁ గూచుండితే
తనివిఁబొందు గక్కునఁ దనువులెల్లాను ॥ అరు ॥

చేతనంటి నీమేనిసేవ సేసితే
కాతరపుఁగోరికలు కడుఫలించు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నీతితో నన్నేలితివి యిందు నీఁక కీర్తులు ॥ అరు ॥ 400

సామంతం

ఊరకేల సిగ్గువడే వుపాయాలు నేఁ జెప్పితే
అరీతి నీవిన్నపము లన్నీఁ జేసుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షి నీపతి మజ్జనమింట నున్నవాఁడు
జలక మందియ్యవే సంతోసాన
చెలువుఁడు మైమర్దన చేయుమనునో యేమో
తలగడయుఁ జూపాఁ జేత యామలకవే ॥ ఊర ॥

శిరసాయిచుకో నందే చిత్తగించునో యేమో
విరులివె కొంపోవే విడెము గోవే
గరిమ నలసితేను కడుఁజెమరించునేమో
సురటి గందవొడి వించు కేమరకువే ॥ ఊర ॥

రతికిఁ బిల్చునో యేమో రానవరాదు నీకు
రతి వింతలోఁ బిల్చి తా నిన్నుఁ గూడె
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చతురుఁడు నన్నొ నేలె నవతుల మోదుమే ॥ ఊర ॥ 401

వరాళి

ఆపెకు నీకుఁ దెలుసు నవి యెట్టివేడుకలో
పైపై నవతులము పచారించఁగలమా ॥ పల్లవి॥

వింతగా నీమోము చూచి వెలఁది నీతో నవ్వె
ఇంతలోనే గురుఁ యేమిగనెనో
సంతోసముతోడ నీసంగడి నిలుచున్నది
అంతరంగపుమాట యెట్టానతి ఇచ్చితివో ॥ ఆపె ॥

సముకాన నప్పటిని సన్న సేసి నిను మెచ్చె
తమకాన నీమేనేడ తన్ను సోఁకెనో
చెమటలు గారఁగాను చేతులెత్తి నీకు మొక్కి
ప్రమదాన నెటువంటిపనులు సేసితివో ॥ ఆపె ॥

కందువ నలమేల్మంగ కాఁగిలించుకొనె నిన్ను
చెంది నీమన్నన నెట్టు చేకొనెనో
యిందరి మమ్ము శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటివి
పొందిక నీదేవుల కెట్టు పొసఁగఁజెప్పితివో ॥ ఆపె ॥ 402

రేకు 1468 సాళంగం

కంటిమయ్యా నీచేఁతలు కన్నులతుదల నేఁడు
నంటున లేదంటానే ఆనలు వెట్టుకొనేవు ॥ పల్లవి ॥

పైపై నీవెక్కడనో వసాకై వుండితేను
ఆపె నీ మొగము చూచీ నంతలోనను
దాపుగా నప్పటి నీవు తనదిక్కు చూచితేను
రాపుగా సిగ్గుతోడ శిరసు వంచుకొనీని ॥ కంటి ॥

వొద్దిక మంచముపైని వొరఁగి నిద్రించితేను
అద్దుకొనీఁ జన్నుల నీయందపుఁజేయి
నిద్దిరించే దానివలె నెమ్మిఁ గన్నులు మూసితే
తిద్దే వాపెహారమును తేటతెల్లమిగను ॥కంటి॥

నన్నుఁ గాఁగిలించుకొని నాతో నీవు మాటాడఁగా
సన్నల మోవి చూపీని సారెకు నాపె
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీ నలమేలుమంగను
మిన్న కాపెకతలకు మింగకు గుక్కిళ్లు ॥కంటి॥ 403

శుద్ధవసంతం

చెల్లు నీ వంటుకు నింత సేయవలదా
కల్లగాదు నీవల్లనే కంటిమి యీనేరుపు ॥పల్లవి॥

చెక్కు నొక్కి నీవద్దిచెలియకు నింతలోనే
పుక్కిటితమ్ములమిడి బుజ్జగించేవు
ఇక్కువ నెవ్వతెనైనా ఇంటికి రమ్మంటివో
వొక్కమాటే యీపె నింత వొడఁబరచేవు ॥చెల్లు॥

దొడ్డసొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి తొడిఁబడ నప్పటికి
వెడ్డువెట్టి సారెసారె వేఁడుకొనేవు
అడ్డమై వేరొకతె నిన్నానఁ బెట్టినదో
వొడ్డుకొనకుండా నింత వొడఁబరచేవు ॥చెల్లు॥

సన్నలు నాకుఁ జేసి సరి నిట్టె యీపెఁ గూడి
మిన్నక యెంతేసినమ్మిక లిచ్చేవు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీ నలుమేలుమంగను
వున్నతిఁ జనవులిచ్చి వొడఁబరచేవు ॥చెల్లు॥ 404

ముఖారి

ఎంతగబ్బి ఇడియవి యేల తిట్టేవు
మంతనాన నీకది మంచిదేకాదా ॥ పల్లవి ॥

చనవు లొసఁగితేను జవ్వనులు మానుదురా
గొనకొని రమణునిఁ గొసరక
తనువులు సోఁకితేను తమకించకుందురా
పెనఁగులాడుతాను ప్రియములు చూపరా ॥ ఎంత ॥

సేసవెట్టి పెండ్లాడితే సిగ్గుతోనే వుందురా
వాసులువంతులుఁ జూపి వలపించక
ఆస నీవు గొలిపితే ఆట్టె పైకొనకుందురా
రాసికెక్క పచారించి రవ్వసేయక ॥ ఎంత ॥

మరిగించి కూడితేను మట్టుతో నుండుదురా
సరసములాడి మోవి చవిచూపక
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యే వలమేలుమంగను
సిరుఁ గూడితి వాపెచెల్లె లూరకుందునా ॥ ఎంత ॥ 405

ఆహిరి

పదారువేలు(లఁ?) సతులపతివి నీవు
సుదతి వెంగెమాడదుసుమ్మీ యాపట్టున ॥ పల్లవి ॥

మొక్కి మొక్కి చెలియ నీముందరనే వుండఁగాను
తక్కక సిగ్గుతోనేల తలవంచేవు
నిక్కి వెరొకతె పద్ద నీ వుండఁగాఁ గనెనో
ఇక్కడ నీ వంచుకుఁగా నేఁటికి లోఁగేవు ॥ పదా ॥

వేడుకతో నాపె నిన్ను వేమారు నుతించఁగాను
యీడ మునుఁగువెట్టుక యెంత నవ్వేవు
పాడితో నీ వెవ్వతెకు బాస లియ్యఁగా వినెనో
తోడనే నీవప్పటి విందులకేల కొంకేవు ॥పదా॥

నెమ్మది నలమేల్మంగ నిన్నుఁ గాఁగిలించఁగాను
అమ్మరో నీవెంతేసి ప్రియాలు చెప్పేవు
కిమ్మని శ్రీవేంకటేశ నీకత లీపె దెలిసెనో
సమ్మతించె నిందుకుఁగా చంద మెంతసేసేవు ॥పదా॥ 406

సామవరాళి

నేమేమి నెఱఁగము నిజమని వుండుదుము
నీమహిమలెల్లాను నీకే తెలుసును ॥పల్లవి॥

తగవులు చెప్పేవు తరుణులకును మాకు
నగవులు నవ్వేవు నయగారాల
మొగములు చూచేవు మూఁకమీఁదనెల్లాను
యెగసక్కెపునీమోహ మెవ్వతెపై నున్నదో ॥నేమే॥

ఆసలెల్లాఁ బెట్టేవు అంతఁ గూచుండుమనేవు
వేసార కందరికిని విడేలిచ్చేవు
సేసలు పైఁ జల్లేవు చేతులు సారెఁ జాఁచేవు
వాసిగా నెవ్వరిమీఁద వలపు నీకున్నదో ॥నేమే॥

పాదాలు పైఁ జాఁచేవు బాగుగ నొత్తుమనేవు
కైదండలు పట్టుకొని కాఁగిలించేవు
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పోదితో సన్నేలితివి పొందు లిఁకెందున్నవో ॥నేమే॥ 407

జిజి

నే మెంత విన్నవించినా నీవు మాటాడ వేవో
ఆముకొని మమ్ము సుద్దులడిగేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నుండి యాపె యేమనిచెప్పెనో బుద్ధి
ఆకుమడిచి ఇచ్చి యేమని నేర్పెనో
ఆకట బోనము వెట్టి అప్పు డేమి బోధించెనో
మాకుఁ దెలియదు నీమర్మములెల్లాను ॥ నేమెం ॥

సింగారపుఁదోటలోన చేరి యేబాస గొనెనో
సంగతి గొల్వులో నెట్టు జట్టిగొనెనో
యెంగిలిపొత్తువేళల నేమని ప్రియమించెనో
చెంగట నెఱుఁగము నీచిత్తములోపనులు ॥ నేమెం ॥

నెలకొన్నరతివేళ నిన్నెంత మెచ్చించెనో
అలమేల్మంగ శ్రీవేంకటాధీశుఁడా
తలఁచుక వచ్చి నేఁడు తగ నన్ను నేలితివి
మలసి తోఁచదాయ నీమర్మము లెవ్వరికి ॥ నేమెం ॥ 408

రేకు 1469 వరాళి

ఎట్టుపేసిన నీచేఁత కెప్పుడు లోనే నేము
బట్టబయలీఁదనేల భాగ్యము నీచేతిది ॥ పల్లవి ॥

చెలువుఁడవు నీ వేమిచెప్పిన వినేముగాక
చలమరితనమేల సాదించనేల
వలచినవారము వద్దనే వుండేముగాక
అలిగి వందుండనేల అవుఁగాదననేల ॥ ఎట్టు ॥

యేలినవాఁడవు నీయిచ్చ మెలఁగేముగాక
జోలిమాట లాడనేల సొలయనేల
నీలోవివారము విందుకవుండేముగాక
జాలి నీకు రేఁచనేల జంకించనేల ॥ఎట్టు॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు చేకొని మొక్కేముగాక
పూవుల వేయఁగనేల పొనుఁగనేల
యీవేళ నలమేల్మంగ నిటు నీకాఁగిటిదాన
వేవేలుగాఁ గూడితివి వేసరించనేల ॥ఎట్టు॥ 409

మాళవిగౌళ

మాకు నిట్టె తోఁచీ నీమర్మము నేఁడు
కాకు సేయరా దీసుద్ది గలిగినట్టున్నది ॥పల్లవి॥

చెప్పుదునా వోయి నీచిత్తములోపలిమాఁట
కప్పి సిగ్గులువడవుగదా నీవు
చొప్పులెత్తి నీమొగము చూచితేనే కానవచ్చు
ముప్పిరి నాపెకు నీవు మోహించినట్టున్నది ॥మాకు॥

వుపమింతునా వోయి పొదలినీవుద్వే(ద్యో?)గాలు
కపటముతో నవ్వవుగదా నీవు
నెపములే కందు నీవు నిలిచితేనే తెలుసు
యిపుడే నీ కాపెకుఁ బొం దెనసినట్టున్నది ॥మాకు॥

యేపరతునా వోయి ఇరవైననీగుణాలు
గారవముతో మెచ్చవుగదా నీవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీ నలమేలుమంగను
చేరి నన్నేలితి వాకెఁ జేకొనినట్లున్నది ॥మాకు॥ 410

పాడి

అటువంటివాఁడా యీతఁ డౌనే నీవు
కుటిలమేలే యెడిగుణము లెఱఁగవు ॥పల్లవి॥

తేనెగారేమాటలాడి తీపులెల్లాఁ బుట్టించి
నానఁబెట్టేవు వలపు నాపతితోను
మేనెల్లఁ జెమరించెను మెరసి యీతని కిట్టె
పూనుపుగా నిటువంటిమాయలాఁడీమాటలు ॥అటు॥

నిద్దిరించేవాని లేపి నేరుపులెల్లాఁ జూపి
బుద్దులు చెప్పేవు నావిభునికి నీవు
కొద్దిమీర నాఁడే మీరె కూరిమి సతిని కిట్టె
వద్దే వుద్దండాలు పట్టిజోలింతెవు ॥అటు॥

పసలుగా మొక్కుమొక్కి పాదాలు గుద్దేనంటా
వెసఁ గాఁగిలి చేవు శ్రీవేంకటేశ్వరు
యెసగ నలమేల్మంగ నేను నా మగఁ డితఁడు
కొసరకువే యెంతకోడెజవరాలవు ॥అటు॥ 411

సామంతం

కంటిని మీవేడుకలు కన్నులపండువ నేము
ఇంటి మిన్నాళ్ల సుద్దులే వీనులపండుగలు ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడివుండఁగాను చెలివేలు పట్టి తీసి
యెగ్గులేక తొడమీఁద నిడుకొంటివి
అగ్గమై యంతటఁబోక ఆపెయింటికే వచ్చి
కగ్గులే కాపెవాకిటఁ గాచుకవున్నాఁడవు ॥కంటి॥

తలవంచుకుండఁగాను తక్కక నెమ్మోముగమెత్తి
వెలయ మూఁపుపైఁ జేయి వేసితివి
చలువగా నవ్వుటని చన్నులపై నీవొరగి
మెలుపున నాపెతోనే మేలము లాడేవు ॥కంటి॥

గుట్టుతోడ నుండఁగాను కొంక కలమేల్మంగను
నెట్టన గాఁగిటఁ గూడి నించితి కృప
అట్టె శ్రీవేంకటేశ ఆపెకే నీవు మఱి
చుట్టమవై మమ్మునేలి చొక్కులఁబెట్టేవు ॥కంటి॥ 412

సౌరాష్ట్రం

పట్టకువయ్యా మాకొంగు బలిమిసేసి
గుట్టుతోవారముగాక కొసరేటివారమా ॥పల్లవి॥

నిమ్మకాయలంతేసి నిక్కుఁజన్నులవారము
అమ్మరో నీతో మాటలాడఁగలమా
చిమ్ములపిగ్గులలోనే చిందువందయ్యేవారము
నమ్మిచు నీతో సంతేసిపంతములవారమా ॥పట్ట॥

మెల్లనే పిడికెఁడంతమింతనడిమివారము
చెల్లఁబో నీతో పొందుసేయఁగలమా
చల్లువలపులచేత జాజరకాదేవారము
వుల్లము గరఁగ నిన్ను నొరసేటివారమా ॥పట్ట॥

పుటపుటమొలచేటిపూఁపవయసువారము
కటకటా రతి నిన్నాఁగఁగఁగలమా
ఇటు శ్రీవేంకటేశ్వర యేవలమేలుమంగను
తటుకన గూడితివి తప్పులెంచేవారమా ॥పట్ట॥ 413

దేసాళం

మాకుఁ జూడ నిదిమేలు మనసు నీ కెట్టున్నదో
చేకొని నీకు నితవు చెప్పితిమి నేము ॥పల్లవి॥

వనితపయ్యెదలో నివ్వటిలు చన్నుగుబ్బలు
కనుఁగొంటివా వోయి గక్కున నీవు
పెనఁగి నీవురమునఁ బెట్టుకొంటేఁగనక
చెనకేరతుల నీవుచేసినభాగ్యము ॥మాకుఁ॥

తెలివైనమోములోనితేనెగారే యూరెమోవి
తలఁచుకొంటివో లేదో తగిలి నీవు
నెలకొన నీనోరిలో నించుకొంటేఁగనక
తలకొని నీవు సేయుతపము లిదేమను ॥మాకుఁ॥

మెచ్చులవలమేలిముంగమేనిమీఁదివాసనలు
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశ యెఱుఁగుదువా
పచ్చిగా నీమేన నిండాఁ బట్టించుకొంటేఁగనక
యిచ్చగాఁ గూడితి నీకు నమరె వలపులు ॥మాకుఁ॥ 414

రేకు 1470 మాళవిగౌళ

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నిట్టె నీసతిభావము
కామించినచందమో కడఁగుసింగారమో ॥పల్లవి॥

చెలియ నీమోము చూచి చెక్కులఁ జెమట చిందె
వలపులో అదియ జవ్వనమదమో
విలువున నంతలోనె నిట్టూర్పు నిగిడించె
కలనేటి వేడుకలో కందువతమకమో ॥ఏమ॥

కాంత నీవద్దనుండి కళలతోడై వారె
చింతావిరహమో చిందెడుప్రేమో
మంతనపుమాటలాడి మఱి చిరునవ్వు నవ్వె
చెంత నీపై ఆసలో పిగ్గుల మొలకలో ॥ఏమ॥

ఆలమేలుమంగ నిన్ను నపుడే కాఁగిట నించె
తలకొన్నకోరికో తగులాయమో
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నిన్ను నెనసె
తలఁపులముచ్చటో తనమనోరథమో ॥ఏమ॥ 415

ఆహిరి

ఇంక నీచిత్తము యెట్లైనఁ గావుము
పొంకమాయ నాకు నీకు పొందులెలఁ దొలుతనె ॥పల్లవి॥

తలఁపు నీ వెరుఁగుదువు తగవు నీకుఁ దెలుసును
మలసి విన్నవించనేల మాఁటిమాఁటికి
బలిమి నేయనేఁటికి పరాకు నీకు లేదు
విలిచి యేడనుండినా నీవారమే ॥ఇంక॥

వింటి నీగుణములు వెలసె నీచరితలు
జంట నాకు నీవు గలవు జరయువలవదు
అంటె నీమోహము ఆదియు స్వభావము
ఇంట నెపుడు నున్నాఁడ విదియ మాకు లాభము ॥ఇంక॥

చనవు లిప్పు డొసఁగితివి సరసమునఁ జెనకితివి
పెనఁగఁదగదు నీవు నాకుఁ బ్రియుఁడవౌదువు
వినుము ఆలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తనివి రతుల మమ్ము నింత తగులనేసుకొంటివి ॥ఇంక॥416

పాడి

ఏమని యాసతిచ్చేవో ఇందుకు నీవు
వేమరుఁ జెలికత్తెలు విచ్చిచెప్పరాదు ॥పల్లవి॥

కాంత నీవుఁ గూడుండఁగా కమ్మటి నొక్కతె రాఁగా
చెంతనే దాఁచుకొంటివి చెరఁగుఁ గప్పి
వింతగా నాకెకొంగు వేరొకవన్నెది సంది-
నంతలోఁ జూచి సందేహము విన్నదిగె ॥ఏమ॥

పీడె మాకె ఇచ్చేవేళ వేరొకచెలి రాఁగాను
వోడక మలఁగుఁదండ నంచుకొంటివి
తోడనె యాకెనీడ గోడపై నుండఁగాఁ గవి
జోడు గంటి మేడదవి సొలసి నిన్నదిగె ॥ఏమ॥

కమ్మి పీ డాపె వాఇంచఁగా కిమ్ముల సతి రాఁగా
సొమ్ముఁలోఁ బెట్టి యాకె నెమ్మిఁ గూడితి
పమ్మినలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
ఇమ్ముల నాకెఁ గని యేమౌనని యడిగె ॥ఏమ॥ 417

గౌళ

చుట్టరికమైనచోట సూడువట్టనేఁటికి
గట్టియాయఁ బనులెల్లాఁ గానిమ్మనవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కునొక్కి యాపె విన్నుఁజేరి వేఁడుకొనఁగాను
వెక్కసిన్నవ్వుతోనేల సిగ్గువడేవు
వుక్కుమీఁది యావేళ విన్నారసెనో కొనగోరు
ఇక్కడ నందుకేమియు నెంచవద్దు రావయ్యా ॥చుట్టి॥

కోరి ప్రియమెల్లాఁ జెప్పి కొంగువట్టి పెనఁగఁగా
తేరకొనవేం యాకె దిక్కుచూచేవు
ఆరీతులఁ దొక్కుతొక్కులాడఁగా గాలి దాఁకెనో
సారె నందుకేటి దోసముగాదు రావయ్యా ॥చట్ట॥

అలమేలుమంగ విన్నపాలు గాఁగిలించఁగాను
తలపంచుకొని లోలోఁ దలఁకించేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిట నెంతసోఁకెనో
కలసితి విఁకేమిఁ గొంకఁగవద్దు రావయ్యా ॥చట్ట॥ 418

సాళంగం

ఎవ్వరెంత పెనఁగినా నేమాయను
నవ్వుతా నుండే నేను నావాఁడే యతఁడు ॥పల్లవి॥

వనుపుగలుగువారు వాసితోడుత
నెనవులు చెప్పితేను నేరమిగాదు
కనుఁగొంటా నుండనపు డంతలసరితలెల్లా
నను మన్నించు వాఁడు నావాఁడే యెపుడు ॥ఎవ్వ॥

కొలువు సేసేవారు కోరి సేవలుసేసి
వలపులు చల్లితేను పెద్దగాదు
తెలుతము తమతమతెరఁగులెల్లా నేఁడు
నలి నన్ను మన్నించె నావాఁడే యతఁడు ॥ఎవ్వ॥

యేతులఁ బెండ్లాడిన వా రెంతసరసాలాడినా
కాతరించి పెనఁగినాఁ గాదనరాదు
యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నాతగులై నన్నుఁ గూడె నావాఁడే యతఁడు ॥ఎవ్వ॥ 419

ఆహిరి

విన్నపమిదె నీకు వినుము వద్దు పరాకు
ఇన్నిటా నీకు మేలు యిట్టె చెలి నేలు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకు వెలలేదు వెలఁదికి నీకుఁ బోదు
వాడికైనవల పిఁక వసముగాదు
యీడువచ్చు నిద్దరికి నింపులు మాయిందరికి
జోడుగూడు విచ్చేయు మానుదతినగరికి ॥ విన్న ॥

యెప్పుడుఁ గలదు పొందు యీకెమోవి నీకు విందు
కుప్పలుగా నిన్ను వేఁడుకొన్నదే సందు
చెప్పనేఁటికి యలపు చిత్త మీకెపైఁ గొలుపు
నెప్పునఁ గాఁగిటఁ గూడీ నీకరుణ విలుపు ॥ విన్న ॥

అలమేల్మంగదేవులు అన్నిటాఁగూదేవావులు
నెలకొనెఁ గన్నులను విందుఁగావులు
విలిచి శ్రీవేంకటేశ నీరతులే ఇంతసేసె
వెలలేవివవ్వుల వెన్నెలలు గాసె ॥ విన్న ॥ 420

రేకు 1471 వరాళి

కూచుండఁబెట్టుకోరాదా కొమ్మను తొడమీఁదట
యీచాయనేల లోఁగేవు యెవ్వరు వద్దనేరు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జెమటగార చెలి విన్నుఁ గొల్చివచ్చె
జక్కవలఁబోలేటిచన్ను లదర
అక్కర యెంతో నీకు నప్పటనుండీ నాపె-
దిక్కు చూచి సంతోసానఁ దెప్పలఁదేలేవు ॥ కూచుం ॥

క్రమ్మఁది జారఁగ వింత కోరి కైదండ నీకిచ్చె
తమ్మిమోమున నిండాము దప్పులుదేరె
కమ్మి నీకరుణ యెంతో కరఁగి ఇందులకుఁగా
సమ్మతిగాఁ జనవిచ్చి సారె బుజ్జగించేవు ॥ కూచుం ॥

మతిచొక్కి నలమేలుమంగ నీకుఁ బాదాలొత్తె
సతముగాఁ బులకలు జాజుకొనను
తతిఁ గూడితి నీకెను దాకొని శ్రీవేంకటేశ
ఇతవుగా మెచ్చిమెచ్చి ఇంపులుచల్లేవు ॥ కూచుం ॥ 421

ముఖారి

కాదనేమా నీ వాపెఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
యీదెస మమ్మింత భ్రమఇంచకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అట్టె ఆపెకుఁ జుట్టమవైతే నౌదుగాక మమ్ము
వట్టిపరాకులు సేయవలదయ్యా
చుట్టి మాటలాడ సందుచూచుకొంటేఁ గొందుగాక
దిట్టవై విడెము మమ్ముఁ దేవంపకువయ్యా ॥ కాద ॥

చొప్పుగా నీవాపెదిక్కు చూచితే చూతువుగాక
కప్పురము మాకమ్మల గుప్పకువయ్యా
చిప్పిలఁ బొంద ననువుసేసుకొంటేఁ గొందువుగాక
విప్పుచుఁ బచ్చడము పైఁగప్పకువయ్యా ॥ కాద ॥

పిలిచి యాపెకు సొమ్ము పెట్టితేఁ బెట్టుదుగాక
వెలచెప్పి పందేలు వేయకువయ్యా
చెలి యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఇల మమ్ము నేలితి వెంతవాఁడవయ్యా ॥ కాద ॥ 422

పాడి

కలికివి నీవెరఁగవితగవు లున్నవా
చెలులము నే మింత చెప్పిచూపవలెనా ॥పల్లవి॥

వాడికగా రమణుఁడు వలపులుచల్లితేను
యీడనే సిగ్గు... వే
వేడుకతో చందురుఁడు వెన్నెలలు గాసితేను
జోడుగాఁ గలువలు మెచ్చుగ వికసించవా ॥కలి॥

మంతనాన నాతఁడు మాటలు విన్నాడించితే
పంతముతో మోనములు పచరింతురా
వంతలేక వనముల వసంతుఁడు పైకొంటే
బంతినే కోవిలలునుఁ బలుకఁగవలదా ॥కలి॥

సారె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చటఁ గాఁగిలించితేను
కూరిమి నలమేల్మంగ కూడితి వౌనే
మేరతోఁ గొండమీఁద మేఘము వాలితేను
చేరిచేరి మయూరాలు చెంగలించి ఆడుఁగా ॥కలి॥ 423

దేసాళం

ఎక్కడి పరాకో నీకు నెఱఁగము
యిక్కువఁ గొలువు సేసే మిదివో నేము ॥పల్లవి॥

పట్టెమంచముమీఁదటఁ బవ్వళించి నీ వుండఁగ
అట్టె పాదాలొత్తీ నాకె అందఁగూచుండి
చిట్టంటుసేఁతల నీకు సేవసేసేరు గొందరు
ముట్టి సారెసారె నీకు మొక్కేము నేము ॥ఎక్క॥

చేతిమీఁద నీ విట్టె శిరసు వెట్టుకుండఁగా
యీతలను తొడచాఁచె [1]నీకె నొకతె
కాతరాన వేళ్లఁ జిటుకలుదీసేరు గొందరు
జాతిగా నీమేను చూచి సంతోసించేము నేము ॥ఎక్క॥

పన్ని యలమేలుమంగ పైపై సన్నలుసేయఁగా
వున్నది శ్రీవేంకటేశ వురముమీఁద
వన్నెలతో విడెమేలా పలపించేరు గొందరు
మన్నించి మమ్మేలితివి మఱచేము నేము ॥ఎక్క॥ 424

కాంబోది

ఏమిసేతు నావలపే యింతసేసె నన్నును
కాముకుఁడ వైన హరి కత లిటువంటివి ॥పల్లవి॥

చక్కని నీమోము చూచే సందడిపరాకున
మక్కువతో నీకు మొక్క మఱచితిని
వెక్కసపు నీకతలు వినేపరాకున
చిక్కని ప్రియము నీకుఁ జెప్ప మఱచితిని ॥ఏమి॥

సారెసారె నీతో సరసములాడేపరాకున
చేరి కానుకియ్య మఱచితి నపుడు
మేరలేక నీతోన వ్వేమిక్కిలిపరాకున
పేరుకొని మాయింటికిఁ బిలువ మఱచితి ॥ఏమి॥

కొలువు నీకుఁ జేసేటికూటమిపరాకున
తలపి విన్నుఁ జెనక మఱచితి
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ
తెలిపి నన్నేలితే నుతించ మఱచితివి ॥ఏమి॥ 425

1. [illegible] ఒకతె.

మంగళకౌశిక

అపుడైనా నాపెచెప్పినట్టెల్లాఁ జేయవద్దా
నెపమున నన్నుఁ జూచి నీవు సిగ్గువడేవు ॥పల్లవి॥

వలపులు చల్లిచల్లి వాడికగా విన్నింటికి
పిలువఁగ వచ్చెఁగా ప్రియురాలు
వొలిసీనొల్లమితో పూరకే వుండితేను
తెలిపి నీపొదివట్టి తీసెఁగా విన్నును ॥అపు॥

దయపుట్టఁజెప్పి నీతోఁ దమయింటఁ బెండ్లియవి
ప్రియమున నక్షంతలు పెట్టెఁగా నీకు
క్రియ యెటిఁగియు నీవు కిమ్ముఁలఁ బరాకైతే
నయమున మొక్కి నంటునను వేఁడుకొనెఁగా ॥అపు॥

పెనఁగి విన్నందలానఁ బెట్టి ఇంటి కిట్టె తెచ్చి
చనవునఁ గూడెఁగా సారెసారెకు
యెనసి యలమేల్మంగ కిరవై శ్రీవేంకటేశ
నను నేలితివి యాకె నవిచెఁగా నీకు ॥అపు॥ 426

రేకు 1472 నాదరామక్రియ

ఆసపడ్డవారి వింత అలయింతురా
దోసము రాకుండాను కందువ నుండవోయి ॥పల్లవి॥

వన్నెలెల్లాఁ బెట్టుకొని వద్దనే కొలువుసేయు-
చున్నది యీపెఁ జూడవోయి నీవు
నన్నలెల్లాఁ జేయుచును సారెకు నేఁకరీ నీకు
మన్నించి పట్టిపరాకు మానవోయి ॥ఆస॥

వేడుకతో నీవద్ద విసుపులేక సారెకు
వూడిగాలు సేసీఁ జూడవోయి నీవు
నీడనుండెఁ బాయక నీకై తపముసేసీని
జాడతోఁ జిత్తానఁబెట్టి చనవియ్యవోయి ॥ అప ॥

ఒంటిముట్టి సరసములాడీ సారె నీతో
వొంటి యాపెఁ గాఁగిలించవోయి నీవు
ఇంటనే శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
జంట నేలితి వాకెతో సరినవ్వవోయి ॥ అప ॥ 427

బౌళి

పంతము[illegible] బతికి సేవయగును
[illegible] వివేకపుసతికి ॥ పల్లవి ॥

సోలి సవతులు యెన్ని సొలసి మాటాడినా
తాలిమే వలెను వుత్తమురాలికి
యేలాటా మా(బా?)ది మగని కెంతయెమ్మెలు చూపినా
వాలాయించి సంతోసించవలె నేరుపరికి ॥ పంత ॥

తవిలి తనపాటికి తరుణులు వెనఁగితే
చవిచేసుకొనవలె జాణకత్తెకు
రవళి దాఁ జూడఁగానె రమణునితో నవ్వితే—
నవలఁ దాఁ గూడి నవ్వవలెను నయగారికి ॥ పంత ॥

పొరుగువారలు తెలిసి బొంచి సన్నలుసేసితే
పరాకు వేయఁగఁదగు బాగరికిని
ధర నలమేల్మంగ పతిఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరుసఁ గూడి తిట్టాడవలెఁ జతురికకు ॥ పంత ॥ 428

ముఖారి

అంతేసిదొరతనాలయాకె యీపె
కొంతపుఁజూపులఁ జట్టిగొనినాకె యీపె ॥పల్లవి॥

మట్టుమీరి లేకలంపి మాటమాత్రముననే
అట్టె యింటికి రప్పించినాకె యీపె
చుట్టమువలెనే నీసొమ్ములెల్లాఁ దనమెడఁ
బెట్టుకొని నిన్ను మెప్పించినయాకె యీపె ॥అంతే॥

చెంగటనే నేఁడుఁగానిచేఁత సేసి నీవలపు-
లంగడిఁ బెట్టినదుట్టియాకె యీపె
కొంగువట్టి నీతోను కూరిములు గొసరుచు
అంగవించి నిన్ను లొత్తినాకె యీపె ॥అంతే॥

వెలవుల నవ్వునవ్వి చెక్కులు నొక్కుచు నిన్ను-
నలుకలుదీర్చినయాకె యీపె
అలమేలుమంగను నేననఁగా శ్రీవేంకటేశ
కలసితి విదె నాసంగడియాకె యీపె ॥అంతే॥ 429

శ్రీరాగం

నీవే నన్ను విట్టె మన్నించేవుగాక
భావించి నీతో నింత పదరఁగనేఁటికి ॥పల్లవి॥

కన్నులఁజూచిననీవు కరుణించనేరవా
విన్నప మేమి సేసేము వేగినంతాను
సన్నఁగొలిపించుకొని చనవియ్యనేరవా
ఇన్నిటా నిన్నుఁ గొసరి యెచ్చరించనేఁటికి ॥నీవే॥

మాట లాడినవాఁడవు మఱుఁగఁగనేఁటివా
చీటికిమాటికి విన్నుఁ జెనకనేల
యీటునఁ దాదాలు చాఁచి యెనయుఁగనేరవా
చోటిమ్మని యప్పటిని సొలయనేమిటికి ॥నీవే॥

నవ్వినవాఁడవు నాతో నంటునే యనేవా
రవ్వసేసి నీమతి కరఁగనేఁటికి
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పువ్వులఁ గూడితివి పొరయఁగనేఁటికి ॥నీవే॥ 430

శంకరాభరణం

చెప్పఁగలబుద్ధి నీకుఁ జెప్పితి మిదె
యెప్పుడూ మాపల్ల దోసమేమీ లేదుసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

పక్కనఁ జెలిచన్నులపైఁ గేలు చాఁచేవు
యెక్కుడుగొండలవంటి వింత కోపేవా
చక్కవలవంటివి చన్నులు నావియైతేను
చొక్కముగ నీమనసు చూచుకొనరాదా ॥చెప్పఁ॥

యేనిగెతొండాలఁబోలేటింతితొడలమీఁదట
ఆనించేవు నీపాదము లంతకోపేవా
పూని యరఁటికంబాలపోలికే నాతొడలైతే
దీనివల్ల నీయనువుఁ దెలుసుకోరాదా ॥చెప్పఁ॥

అదరుచు నదపుమోమూపెను మోవిమ్మనేవు
తదవి శ్రీవేంకటేశ దానికోపేవా
బది నలమేల్మంగను పద్మము నామొకమైతే
కదఁగి నన్నేలితివి కనుకోరాదా ॥చెప్పఁ॥ 431

వరాళి

నెమ్మదినీవోజలు నే నెఱఁగనా
అమ్మరో నే నిన్ను సుద్దు లడిగితినా ॥ పల్లవి ॥

వింటివి మాటలు సారె వేఁడుకొనే వెంత నన్ను
యింటికి విచ్చేతుగాక యీడనేఁటికి
అంటే ననరాదుగాక ఆవలేల పెట్టేవు
నంటున నీవినయాలు నమ్మనంటినా ॥ నెమ్మ ॥

వోదక నాకొంగువట్టి వాదఁబరచే విప్పుడు
యేదలేవిసరసము లీడనేఁటికి
పీదెమిచ్చేయప్పుడే వేడుకలయ్యీఁగాక
తోడనే కాఁగిలించే విందుల కెగ్గుపట్టేనా ॥ నెమ్మ ॥

గుట్టున నన్నేలితివి కోరి బత్తిగలనని
యిట్టె సాకిరి దెలిపే వీడ నేఁటికి
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చుట్టరికపుమనసు సోదించవచ్చితినా ॥ నెమ్మ ॥ 432

రేకు 1473 రామక్రియ

ఇది యెంతగర్వియని యెంచేవుగనక నీవు
మది వింతయును నీమన్న నేనుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

ఆఁటదానఁగనక విన్నటు సొలయుదుఁగాక
గాఁటాన నే నుండేది నీకరుణేకాదా
పీటిలో చవులువుట్ట వెంగెములాడుదుఁగాక
నీటున నే మెలఁగేది నీలాలనేకాదా ॥ ఇది ॥

జవ్వనిఁగనక నిన్ను సాదించి జంకించుఁగాక
చివ్వన నావలపు నీచేతిదేకాదా
నవ్వుతా నీకిచ్చకములకుఁ బెనఁగుదుఁగాక
రవ్వల నాసేఁపు నీరచనేకాదా ॥ఇది॥

అలమేల్మంగఁగనక ఆసకొలుపుదుఁగాక
కలుగునాపంతము నీపునతేకాదా
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వినోదముసేతుఁగాక
వలిగెలొ నారతి నీసమ్మతేకాదా ॥ఇది॥ 433

శ్రీరాగం

ఇట్టుండవలదా మోహ మెంచిచూచితే
అట్టె చెలులు చూచి అచ్చెరువందేరు ॥పల్లవి॥

చెంగలించు నీమోము చెలిఁ గనుగొంటేనే
చెంగటఁ జేరితే కళ చిమ్మిరేఁగు
అంగమెల్లఁ బులకించు ఆకెమాటలు వింటేను
యింగిత మెఱిఁగితివి యెంత మేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥

వడదేరుదువు నీవు వనితఁ బేరుకొంటేను
అడియాలములు చూచి హరుషింతువు
తడబడుఁ దమకము తగ నాపెఁ దఱిచితే
యెడయక కంటివి నీ వెంత మేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥

ఆయాలు గరఁగుదువు అలమేల్మంగ ముట్టితే
వాయదేరు నీమోవి చవిగొంటేను
పాయక కూడితి విదె భావిం చీకెఁ జూచేవు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యెంత మేలువాఁడవో ॥ఇట్టుం॥ 434

బౌళి

ఎవ్వరు వెంగెములాడనేల నిన్నును
వువ్విళ్లూర సంతోసాన నుండుదువుగాక ॥పల్లవి॥

మగువ తేనెలుగాగ మాటలాడితే నీకు
తెగవిరతులతరితీపు లౌఁగాక
నిగనిగనిమోవి వెన్నెలనవ్వు నవ్వితేను
అగపడి కడుఁజల్లనౌఁగాక నీమనసు ॥ఎవ్వ॥

సుదతి తమ్మిరేకుల చూపుల నిన్నుఁ జూచితే
కొదలే కింపు గుబులుకొనుఁగాక
అదనఁ జెమటఁతో ఆపె నీపాదా లొత్తితే
కదిపి తనివిఁబొందుఁగాక నీతనువు ॥ఎవ్వ॥

చెలియ తీగెలవంటిచేతులఁ గాఁగిలించితే
బలువలపులపంట వండుఁగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
నెలపై నన్నేలితివి నిండుఁగాక కరుణ ॥ఎవ్వ॥ 435

పళవంజరం

ఆసపడుదురు నీకు నంగనలు గనుఁగొని
దోసముగా దండులకు దొరవై తేనేమి ॥పల్లవి॥

యెనలేనిమోహమున నెవ్వతైనా సొలయును
మనసిచ్చి యెవ్వతైనా మాటలాడును
నమువున నెవ్వతైనా నవ్వుఁజూచు నీతోను
వినయము సేయదంటా వెఁగోపించకుమీ ॥ఆస॥

చంటయైనది యొకతె తమకించు నీకుఁగాను
వొంటి నుండితే నొకతె యొడివట్టును
అంటి చన్నులనే వొత్తు నందనేయుండి యొకతె
ఇంటిలోనే మొక్కుదంటా నెగ్గుచు పట్టకుమీ ॥ఆన॥

బత్తిగలజవరాలు పైకొని చెనకును
అత్తుకొన్న ముద్దరాలు ఆయము లంటు
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
నత్తుగ నీయాలనై తి సాదించెననకుమీ ॥ఆన॥ 436

కాంబోది

పొద్దువోనిచెలులాల బూటక మేమి సేసేరె
వొద్దికి నాతనిఁ దేరె వొనగూడీ నన్నియు ॥పల్లవి॥

యెక్కుడలేనిచలువ లెన్నైనాఁ గలిగినాను
మక్కువ వెన్నెలవేఁడి మాన్పఁబోయినా
వెక్కసపుచెలులాడేవేడుకమాట లెన్నైనా
వొక్కకోవిలకూఁత నుడుపఁబోయినా ॥పొద్దు॥

వట్టివేళ్లఁ గట్టి యాలవట్టా లెన్నివిసరినా
తట్టి మలయానిలభూతముఁ జోపీనా
ఇట్టె కేళాకూళిలోన నెంత యీఁదులాడించినా
ముట్టినవిరహపునాము దించీనా ॥పొద్దు॥

బచ్చెనచిత్తరు చూపి పలాకు లెంతసేసినా
అచ్చపుమనసిజుని నడఁచేరటే
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁ డేనలమేలుమంగను
వచ్చి తానే నన్నుఁగూడె వారించీనా వలపు ॥పొద్దు॥ 437

భైరవి

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నింతికి నీచందములు
ప్రేమము నీచిత్తమునఁ బెట్టుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలియకు నీ విప్పుడు చేరి మోము చూపితేను
కలువలకును శశిఁ గనినట్టాయ
వలచి నీవు వద్దికి వచ్చితే పవనమునకు
యెలమి వసంతుఁడు యేతెంచినట్లాయ ॥ ఏమ ॥

కోమలికి నీ వింతలో కోరి పొందుసేసితేను
తామరలకు రవి నేస్తమైనట్టాయ
కామించి నీ విట్టె కాఁగిలించుకొంటేను
గోమునఁ గొండలపై మేఘుఁడు వాలినట్టాయ ॥ ఏమ ॥

నెలఁతపై నీవు చూపు నిల్పితే జవ్వనసీమ
వొలిసి మరుని పెక్కు లుంచినట్లాయ
అలమేల్మంగఁ గూడితి వదె శ్రీవేంకటేశ్వర
నెలవై బొందిఁ బ్రాణుఁడు నిలిచినట్లాయ ॥ ఏమ ॥ 438

రేకు 1474 ఆహిరి

ఇంతకంటె మరి ఫల మేమని చెప్పఁగలదు
సంతతమైనవలపే సంసారఫలము ॥ పల్లవి ॥

సతికి జవ్వనమె జన్మమందినఫలము
పతి యాదరించినదె ఫలము
మతికి నింపుగా మంచిమాటాడినఫలము
అతికాంక్ష నెప్పుడుఁ బాయకుండుటే ఫలము ॥ ఇంత ॥

నసుఫుని ...ముచూచినప్పుడు నవ్వుటే ఫలము
చనవిచ్చి ఆదేసరసమే ఫలము
మనసు తనివిదీర మర్మములంటుటే ఫలము
కనుఁగొనఁ జూచిచూచి కరఁగుటే ఫలము ॥ ఇంతి ॥

పి(ప్రి?)యముతో మేనుసోకఁ బెనఁగినదే ఫలము
నయమునఁ జూపేటిసన్నయే ఫలము
జయమై శ్రీవేంకటేశ్వర యలమేల్మంగను
నియతిఁ గూడితి విఁక నీవే ఫలము ॥ ఇంత ॥ 439

దేసాళి

విన్నప మేమిసేసేము వేగినంతాను
యెన్నికగా నాపెచన వీడేరించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁత నీకిచ్చినకానికఁ దలఁచుకోవయ్య
తళుకుఁగన్నులసన్న దలఁచవయ్యా
అలరిసేసినవినయము దలఁచుకోవయ్య
యెలమి నాపెకడకు నిట్టె రావయ్యా ॥ విన్న ॥

మక్కువతో నాడినమాఁట దలఁచుకోవయ్య
తక్కక యాపెవలపు దలఁచుకోవయ్యా
మొక్కిన చిన్నిచేతులమోడ్పు దలఁచుకోవయ్యా
యిక్కువనున్నది యిట్టె యింటికి రావయ్యా ॥ విన్న ॥

వది విన్నుఁగొల్చినభావము దలఁచుకోవయ్యా
తదయకసేసేసేవ దలఁచుకోవయ్యా
అదిరి శ్రీవేంకటేశ అకె యలమేలుమంగ
యెదయక కూడితివి యిప్పుడు రావయ్యా ॥ విన్న ॥ 440

సామంతం

నీవు రాఁగా వలపుల విందెను బండారములు
చేవదేరెఁ బనులెల్లా చిత్తగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

పవిత్రమై చెమటలవానలు నిండాఁ గురిసె
మనసెల్లాఁ జిగిరించె మచ్చికలకు
ఘనమైనపులకల కమ్మని జాజులుమించె
కనుఁగొనవయ్యా చనుఁగసుఁగాయలు నవె ॥నీవు॥

నతిమోవితేనెల చాలాఁ బంటలు పండె
తతిఁ గళించే వసంతము వచ్చెను
సతమై విట్టూర్పుల చల్లగాలి విహరించె
రతిఁ జూడవయ్యా మోహరసములును నవె ॥నీవు॥

కూరిమి నలమేల్మంగకోరికెఁ దీగెలువారె
గారవపుతమకము కాఁగిటఁ బాఁకె
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె నిద్దె యేలితివి
సారె భోగించవయ్యా జవ్వనవన మదె ॥నీవు॥ 441

శ్రీరాగం

ఎట్టి పరవశమో యెటువంటితమకమో
బెట్టి[1] ముఁ(ముం?)జేతిచిలుక పిల్చినా నెఱఁగదు ॥పల్లవి॥

విన్నుఁ జూచేపరాకున నెలఁత చన్నులమీఁద
సన్నదువ్వటపుకొంగు జారినది యెఱఁగదు
మన్నించి నీవు దనతో మాటలాడేపరాకున
వున్నతి నీకొనగోర నొత్తిన నెఱఁగదు ॥ఎట్టి॥

1. 'బెట్టు' కు వ్యావహారికరూపము కావలెను.

పలుమారు నీతో నవ్వేపరాకునఁ గౌఁగిటిన-
వలిపముచెమట పైపడి నంటుటెఱఁగదు
తలపోఁత నీమీఁదఁ దగిలిన పరాకున
తెలిపి నీపై చెయివట్టితీసిన దెఱఁగదు ॥ఎట్టి॥

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడేపరాకున
అట్టె అలమేలుమంగ అలయునెఱఁగదు
గట్టునఁ దిరుపతిలో గోవిందరాజవై యుండే-
మట్టుఁ దెలిసి పొందులు మఱవనెఱఁగదు ॥ఎట్టి॥ 442

వరాళి

పాఁతవలపో ఇది పరఁగఁ గొత్తవలపో
యీఁతలమోఁతలనై యిటువలె నుండెను ॥పల్లవి॥

తటుకున నిన్నుఁ జూచి తలవంచుకొనె నాకె
యెలమిఁ దా వాఁడు నీకు నేమౌనో కాని
మలసి యీ భావము మాకుఁ జూడనైతేను
వలపులవల వేసి వంచితీసినట్లుండె ॥పాఁత॥

గక్కన మాటాడఁ బోఁచి కడపు దా గుక్కుకొనె
చక్కనిమీయిద్దరిలో సన్న చెట్టివో
యిక్కువ లివి మాటోన నెరిఁగి తెలుసుకొంటే
మక్కువమచ్చులు చేసి మంత్రించినట్లుండె ॥పాఁత॥

నెలవుల నిన్ను నవ్వి చేరి కాఁగిటనుఁ గూడె
నలి మీచుట్టరిక మెన్నటిదో కాని
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
యిల మీరే చంద్రుడు వెన్నెలవలె నుండె ॥పాఁత॥ 443

ముఖారి

నే నేమిటిదానను నేరు పెంతగలిగినా
వూని నాకుఁ జనవు నీవొసఁగ నీభారమే ॥పల్లవి॥

మగ నే నెంత నీమీఁద మోహించినాను
క్కొసి యీడేరించ నీభారమే
వెక్కసమై యేపొద్దు నీవేళ నేఁ గాచుకుండినా
మక్కువతోఁ జేకొని మన్నించ నీభారమే ॥నేనే॥

దట్టముగా నే నప్పటి దయపుట్ట మాటాడినా
నెట్టుకొని కరుణించ నీభారమే
చుట్టు చుట్టి నీపై నేను సొలపులు చల్లినాను
చిట్టకములేక భువిఁ జెల్లించ నీభారమే ॥నేనే॥

చెలరేఁగి నేనెంత సేవలు సేసినాను
నిలిపి మెచ్చులు మెచ్చ నీభారమే
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అలరఁ గూడితి వింక నన్నియు నీభారమే ॥నేనే॥ 444

రేకు 1475 దేశాక్షి

అడుగరే యీమాట అవునో కాదో
బడిబడి నిందరిలోఁ బచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

యీతల నేవిన్నవించేదేమి సారెసారెకు
అతఁడే యెరుఁగునే అన్నియును
ఘాతల నామీఁదనే కరుణఁగలఁడు తొల్లె
నీతులుగా వింక వేరే నేరుపఁగవలెనా ॥అడు॥

పూనిపట్టి నే నిప్పుడు పొంచి యెచ్చరించేదేమి
తానే యెరుఁగునే తలఁపులెల్లా
యీనెలవులనే నన్ను యేలుకొని వున్నవాఁడు
వీనుల నే నింతేసి వివరించవలెనా ॥ అరు ॥

మఱవకుమని నేను మరి వేఁడుకొననేల
యెఱుఁగునే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
అఱిముఱి నన్నుఁ గూడె నలమేల్మంగను నేను
గుఱిసేసి యింకా మఱి కొసరఁగవలెనా ॥ అరు ॥ 445

ఆహిరినాట

ఉత్తమనాయకుఁడవు వువిదలయెడాటాన
బత్తిసేయవివాఁడవా పదరితిఁగాక ॥ పల్లవి ॥

నన్ను నీవు మఱచేవా నాలోనితమకమున
పన్ని చెలులచేఁ జెప్పిపంపుదుఁగాక
మన్నించకుందువా మనసుపట్టఁగలేక
విన్నపములెల్లాఁ జేసి వేగిరింతుఁగాక ॥ ఉత్త ॥

కరుణించవా నీవు కాఁకల కోర్వఁగలేక
విరుల నెచ్చరికగా వేతుఁగాక
పరగ నింటికి రాక పరాకులు సేతువా
వరి నిన్ను రమ్మనుచు సారెఁ బిలిచేఁగాక ॥ ఉత్త ॥

చన వీయవా నీవు సారెసారెఁ బెనఁగుతా
చెనకి ప్రియము నీకుఁ జెప్పేఁగాక
వినుము శ్రీవేంకటేశ్వర నే నలమేలుమంగను
యెనసితి నిందుకుఁగా నెఱఁగింతుఁగాక ॥ ఉత్త ॥ 446

సామంతం

ఎంత ప్రియము గలిగె నంత పొదలు వలపు
వింతలే కాఁటదానికి వినయమే నేరుపు ॥పల్లవి॥

చిత్తమురా మాటలాడి చెలువునిమీఁదట
ఇత్తిచూపవలెఁగాక పడఁతికిది
కొత్తగా నేరాలువేసి కూరిమిఁ గొసరుకొంటా
హత్తి వెంగెములాడేది అది యేఁటినేరుపే ॥ఎంత॥

సముకాన నిలుచుండి సరసములాడి పతిఁ
దమకించవలెఁగాక తరుణికిది
అమరి వద్దనే వుండి సారెకు నలుగుకోఁటా
అమరవికాఁక చల్లే దది యేఁటినేరుపే ॥ఎంత॥

అలమేలుమంగవలె నటు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
గలయఁగవలెఁగాక కామినికిది
వెలుచుఁదనాన రతిఁ బెనగులాడుకొంటాను
అలయించి చొక్కించే దది యేఁటినేరుపే ॥ఎంత॥ 447

అహిరి

ఇన్నిటా మన్నించితివి యిప్పుడు నేఁ గాదంటినా
సన్నల జంకించ మచ్చరమా నాకు ॥పల్లవి॥

కవగూడి పికరుల గలిగితేఁ జాలుఁగాక
వనితల సాధించ చలమా నాకు
ఇవల నీ విట్టె వుండే సంతోషించుకొందుఁగాక
వివరించి వాదడువ వేడుకా నాకు ॥ఇన్ని॥

చింతదీర నాసేవ చేకొంటేఁ జాలుఁగాక
కాంతల నంకించి తిట్ట గర్వమా నాకు
ఇంత నన్నెత్తుసేసితే ఇటు విన్నమెత్తుఁగాక
పంత మంద[illegible] పగటా నాకు ॥ ఇన్ని ॥

కొద్దిమీరి నన్నీరతిఁ గూడితేఁ జాలుఁగాక
వొద్దివారినెల్లా దూర నొరటా నాకు
గద్దరినా యలమేల్‌మంగను శ్రీవేంకటేశ్వర
వొద్దిక నన్నుఁ గూడితి వొడఁబాటా నాకు ॥ ఇన్ని ॥ 448

రామక్రియ

మగువ యెంతటిదైనా మగవానికిఁ గిరుదే। యీ-
తగవు నీ వెఱఁగి యీతనికి మొక్కఁగదే ॥ పల్లవి ॥

మంచి మాటాడితేఁ బతిమనసు గరఁగుఁగాక
ఇంచుక విష్టూరమైన ఇయ్యకోలౌనా
వంచన కలిగితేనే వాదిక లింపవుఁగాక
మించి నడవఁగఁబోతే మేరమేర వుట్టదా ॥ మగు ॥

సరసములాడితేను చవులెల్లాఁ బొడముఁగాక
విరసాన నుండితేను వేడుకలౌనా
మరుగఁజేసుకొంటేను మచ్చిక నిలుచుఁగాక
యెరవునేసుకుండితే నెనయునా పొందులు ॥ మగు ॥

ముందరనే నవ్వితేను మొగమోట వుట్టుఁగాక
సందడిఁ దలవంచితే సమ్మతులౌనా
అంది యలమేల్‌మంగ వాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిందు నిన్నుఁ గూడె నిఁక నిచ్చకమే మించదా ॥ మగు ॥ 449

తెలుఁగుఁగాంబోది

చే దాఁచవయ్యా నీకుఁ జిక్కెఁ గానికె
కాచినపూచినకలగంపలతో కానికె ॥పల్లవి॥

చెనకినగోరొత్తులచేకానికె
మొనలచన్నులు నీకు మునుగానికె
చనవులనవ్వు దరిశనకానికె
కనుచూపులే మంచికప్పురపుఁగానికె ॥చేదాఁ॥

వలపులమొక్కు దీపావళికానికె
కలయికమాఁటలు వుగాదికానికె
వెలలేనిమోవిపండు విందుకానికె
కిలికిసిగ్గులు మించుఁగప్పురకానికె ॥చేదాఁ॥

ననుపులకూటమి కట్నముకానికె
పొమఁగుమోవిసోఁకులు బూమికానికె
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్నును
పవిగానేరతులు పైపై తొల్లైకానికె ॥చేదాఁ॥ 450

రేకు 1376 మాళవశ్రీ

మమ్మునేమియడిగేవు మాపుదాఁకాను
నమ్మతిగా సేసలు చల్లుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చెలికి వలతువట చెప్పనేల నీసుద్దులు
కలయ నీవాడకు గక్కున రారాదా
కలిమిని యీపెవుంగరము నీచేతనుంచే
తెలుపనేల వావి గద్దియపై నుండరాదా ॥మమ్ము॥

చెలువునికి మొక్కితే చేరి నీవు దీవించేవు
యిల నెంత నేర్పరివే యేదనుద్దులే
వెలవి నే నవ్వితేను సిగ్గులు నీవు వడేవు
కలికి యాకవిచేఁతకు గురి నీవటవే ॥ విన్నె ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితే చేత నన్ను మెచ్చేవు
నీ వలమేలుమంగ వన్నిట జాణవే
ఆవేళ నేఁ జుట్టిచ్చితే అకు నీ వందుకొనేవు
దేవుల పితవిగుట్టు తెలిసితివటవే ॥ విన్నె ॥ 451

సామంతం

కోరిపట్టె ఆయ నీకు గోవిందుఁడా । మా—
కూరిమి మఱవకుమీ గోవిందుఁడా ॥ పల్లవి ॥

క్రొమ్మెఱుఁగుచూపుగోవిందుఁడా
కుమ్మరించేవు వలపు గోవిందుఁడా
కుమ్మెవో గోర నొత్తకు గోవిందుఁడా । నీ —
కొమ్మలెల్లా నవ్వేరు గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥

కొలవిలో వారము గోవిందుఁడా । నీకుఁ
గొలువు సేసేము గోవిందుఁడా
కొలముగొల్లెతలము గోవిందుఁడా
కొలకొల నవ్వేదురా గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥

[1] కుందణపుచాయమేవిగోవిందుఁడా
గొందినేల పవ్వళించ గోవిందుఁడా
చెందె వి న్నలమేల్‌మంగ శ్రీవేంకటేశ విన్నాదు—
కొందుమునుమ్మీ నేము గోవిందుఁడా ॥ కోరి ॥ 452

1. కుందాయ యుగళేదముతో సరిపెట్టుకోవలెనేమో?

బౌళి

ఎక్కడు గొనరఁబోతే యేపనికివచ్చునయ్య
మక్కువ గలిగినంత మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వంతముకొలఁదులే పలుకులెల్లా
మంతనముకొలఁదివే మనవులును
బంతి వద్దిచేకొలఁదే పరఁగవిందు
చెంతఁ జేరినకొలఁదే చేకొన్నచనవులు ॥ ఎక్క ॥

వనుపుకొలఁదివే నగవులును
చనవుకొలఁదివే సరసములు
పెనఁగినకొలఁదివే ప్రియములును
వినయముకొలఁదివే వెసఁ జుట్టరికాలు ॥ ఎక్క ॥

కూడినకొలఁదివే కూటములు
వాడికకొలఁదివే వలపులును
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
వేడుక నేలితివి వాడికొలఁదే వర్తన ఎక్క ॥ 453

పాడి

రావయ్య మాఇంటికి రవ్వసేయ మాకేఁటికి
భావించి నీయిచ్చలోనే పరగేముగాక ॥ పల్లవి ॥

కందువైనజవ్వనపుకాంతల కేఁటిచలము
చెంది పతికిఁ బ్రియము చెప్పుటేకాక
మందలించి సారెసారె మరియేఁటిమాటలు
పొందులు దెలిపి నీతోఁ బొసఁగుటేకాక ॥ రావ ॥

యెచ్చట మానాపతులకేల వెంగెములాడను
నిచ్చ నీసేవలు సేసి నిక్కుటగాక
పెచ్చుపెరిగి యిందాఁకాఁ బెనఁగఁగవచ్చు నిఁక
యిచ్చనవిడివి నిన్నే వేఁడుకొంటగాక ॥రావ॥

ఇట్టె వలచినదాని కింత పెనఁగఁగనేల
గుట్టున నలమేల్మంగఁ గూడుటగాక
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నీకు నాలనే
వొట్టిననీరతులలో నోలలాడుటగాక ॥రావ॥ 454

రామక్రియ

నేనేమి బాఁతే తననెలఁతలెల్లా నుండఁగ
మేనుఁ గాఁగిలించి యేమి మెచ్చీనే నన్నును ॥పల్లవి॥

కందువైననాపై తనకరుణ గురుతుగాక
యిందులో నాచక్కఁదనా లెంతచెప్పీనే
మందలించి నాతోవన్నె మాటలే గుఱుతుగాక
పొందుల నానేర్పులెల్లఁ బొగడీనే తాను ॥నేనే॥

కిమ్ముల నన్నేలేతనకీరితే గుఱుతుగాక
యిమ్ముల నామంచిగుణ మేమిచెప్పీనే
సమ్మతించి నాకిచ్చినచనవే గురుతుగాక
పమ్మి నేఁ దనకుఁజేసేబత్తి యెంతో చూపీనే ॥నేనే॥

కోరి తా నన్నుఁగూడినకూటమే గురుతుగాక
యీరీతి నావినయము లేమిసేసీనే
అరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
చేరి నన్నుఁ గూడెను నాచేఁత లేఁటిచేఁతలే ॥నేనే॥ 455

సామంతం

అల్లనాఁ డెఱఁగవా ఆకెవో యీకె
పెల్లుగా నీతమ్ములము పెట్టించుకొనదా ॥వల్లవి॥

అంగనతో మాటలాడి ఆయములు గరఁగుతా
సంగాతాలు సేయవా చావడిలోను
సంగడినే నిలుచుండి సారెఁ జెమరించుకొంటా
కొంగుఁగొంగు మోయఁగఁ గొలిపించుకొనవా ॥అల్ల॥

భావించి చూచిచూచి పరవశమందుకొంటా
వావులు దెలుపవా వాకిటనుండి
పూవుల వేసి మోహాన బుసకొట్టుకొంటాను
సోవగా పతిచే నాకుచుట్టింపించుకొనవా ॥అల్ల॥

గుట్టుతోనే నవ్వి మేను గుబ్బతిలఁ బులకించి
ఇట్టె కాఁగిలించుకోవా ఇంటిలోనను
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చుట్టి వన్నెలి యీకె కీసుద్దులెల్లఁ జెప్పవా ॥అల్ల॥ 458

రేకు 1477 పళవంజరం

వద్దనేమా నిన్నును వంపు దాఁచవచ్చునా
బుద్ధులెల్లా నీకు నేను బోధించేదానా ॥పల్లవి॥

పేసకొప్పు వంచివంచి చెలి నీకు మొక్కఁగాను
చేసూటినే నీవేల సిగ్గువడేవు
ఆసపడి యప్పటి నీఅంద నిలుచుండఁగాను
మూసినముత్యమవై నామోమేమిచూచేవు ॥వద్ద॥

చేతులు చాఁచి నీకు చేరి కానుకియ్యఁగా
నాతికి నీవేల నన్నలుసేసేవు
కాతరాన నీదిక్కు- కన్నుల నాపె చూడఁగా
యీతల నాతోడుత నేఁటికి నవ్వేవు ॥ వద్ద ॥

సారెకు విన్నాకె గూడి సరసములాడఁగాను
గారవించి నన్నెంత కాఁగిలించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మేరమీరి నన్ను నేమి మెచ్చు మెచ్చేవు ॥ వద్ద ॥ 457

ముఖారి

ఇందుకొరకే వచ్చితి నిదె నీసముకానకు
చందము సేయఁగ నీవే చతురుఁడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చేరఁడంతలుకన్నులచెలి నిన్నుఁ జూచితేను
మూరెఁడంతపొదవు(కు(కొ?)మ్మడి పీడెను
యీరుదియ్యఁ బేనుపచ్చె నిదివో నీపై వలపు
సారెసారె యీపనులు చక్కఁబెట్టవయ్యా ॥ ఇందు ॥

జుట్టెఁడేసిపాదములజోటి నీవద్దికి రాఁగా
పట్టెఁడేసిచన్నులపై పయ్యద జారె
అట్టె కలి ముదిరి మెట్టాను నీతో పొందులు
నెట్టన నీతబ్బిబ్బులు నీవే దిద్దవయ్యా ॥ ఇందు ॥

గొరెఁడంతచంద్రవంక గురుతు నీకుఁ బెట్టితే
బారెఁడు గాఁగిటఁ గూడి పంతమిచ్చేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నీరుకొద్దితామరాయ నేఁడు మెచ్చవయ్యా ॥ ఇందు ॥ 458

బౌళి

ఏఁటికయ్యా నీతో మాకు యేలాటములాడను
చీటికిమాటికి, సంతోసించుటే కాక ॥ పల్లవి ॥

సులభమా నీతోను సొలసి మాటాడేది
అలరి నీ కిచ్చలాదేఅఁటదానను
తలవంచుకొని నీదండ నిట్టె కాచుకుండి
చెలఁగి నీ చెప్పినట్టుసేసే దింతేకాక ॥ ఏఁటి ।

గరువమా నాకు నిన్నుఁ గదిసి తప్పకచూడ
ఇరవుగఁ బెండ్లాడినయిల్లాలను
వరుసతో నీచిత్తమువచ్చినట్టే సేవసేసి
బెరసి నీచేత మెప్పించుకొంటగాక ॥ ఏఁటి ॥

యెమ్మెలా నీతో నేమ యేలయించి నవ్వునవ్వ
నెమ్మి నలమేల్మంగను నీదేవులను
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వుమ్మడిరతులఁ గూడి వుండు టింతేకాక ॥ ఏఁటి ॥ 459

శ్రీరాగం

ఆకె యదె పిలువరే అందరు నోచెలులాల
చేకొని పతివేడుక చెల్లించవలెను ॥ పల్లవి ॥

మగువ దనునాడినమాటలు దలఁచుకొంటా
తగినచక్కఁదనాలు తలఁచుకొంటా
వగుతాఁ బొందుసేసిననముపుఁ దలచుకొంటా
వొగి లోనఁ బవళించి వున్నాఁడు రమణుఁడు ॥ ఆకె ॥

పడఁతిపక్కనమందినభావము దలఁచుకొంటా
తడఁబాటురతులెల్లాఁ దలఁచుకొంటా
కడుమనోరథములు కల్పించి తలఁచుకొంటా
పుడివోనివేడుకతో నున్నాఁడు రమణుఁడు ॥ అతె ॥

అలమేలుమంగచేఁత లన్నియుఁ దలఁచుకొంటా
తలకొన్న నేరుపులు దలఁచుకొంటా
కలసి ఇప్పుడు తొంటికతలు దలఁచుకొంటా
వెలయుచున్నాఁడు శ్రీవేంకటరమణుఁడు ॥ అతె ॥ 460

పాడి

ఎంత నేరుచుకొంటివే ఇన్నిటికి గురిగాను
కాంతునిఁ జూపి యెఱఁగనియట్టుండానవు ॥ పల్లవి ॥

అంది పతితో నేకతమాడ నేరుతువుగాని
అందరిముందర మాటలాడనేరవే
కందువ నన్ను నప్పటి గయ్యాళిఁ జేసి, విన్న -
వొందిలి యేమాడిన నోరుచుకుందానవు ॥ ఎంత ॥

పిలిచి యాతని వింటఁ బెట్టుకోనేర్తువుగాని
అలరి మావరునకు నంపనేరవే
పలుమారు నేవచ్చినపనులు రట్టు కెక్కించి
చలమునే సాదించితే సాదమై యుండానవు ॥ ఎంత ॥

కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడఁగనేర్తువుగాని
చేరి మాకు వినయాలు సేయనేరవే
సేరిచి నన్నితడేలె నే నలమేలుమంగను
పారె నే నవ్వితే నంతోపానవే వుండానవు ॥ ఎంత ॥ 461

గౌళ

పూఁపులవాసనలెల్లా పుణుఁగున బట్టినట్టు
వావులే మీలోమీకు వైపులాయనయ్యా ॥పల్లవి॥

కొలఁది మీర నీకెఁతి కొలువులు సేయఁగాను
నిలిచి యాపెమోము నీవు చూడఁగా
వలపు తీఁగెలువారి వరుస మీయిద్దరికి
అలరి మీకాఁగిళ్ల నల్లుకొనెనయ్యా ॥పూవు॥

పచ్చిదేర నీతో నాకె పలుమారు మాటాడఁగా
విచ్చన విడిగా నీవు వినఁగాను
కుచ్చి మీమనసు లివి గుదిగొనఁ జిగిరించి
తచ్చి మోవులలో నేస్తాలు సేసీనయ్యా ॥పూవు॥

అక్కునఁ దిరమై నీకు నలమేల్మంగ వుండఁగా
దక్క సొమ్ములలో నీవు దాఁచుకుండఁగా
నక్కన మీకోరికలు ఫలించి శ్రీవేంకటేశ
చొక్కపుమీరతు లీడుజోడాయనయ్యా ॥పూవు॥ 482

రేకు 1478 ఆహిరి

ఎంత వుపకారివి యేమని పొగడుదును
వింతచేఁతలను నాకు వేడుక సేసితివి ॥పల్లవి॥

ఆసలుగా నీగురుతు లటు గొన్నిపెట్టి పంపి
పాపిపున్నవిరహతాపము మాన్పితి
నేసవెట్టినగురుతు చెప్పిపంపి అప్పటివి
వేసటలు దీర నన్ను వెద్దువెట్టితివి ॥ఎంత॥

తనివార నాకు నేఁడు తళితో నీరూపు చూపి
మనసులోపలిచింత మానిపితివి
చెనకి చేయిమీఁద చేయివేసి యింతలోనే
తనువుపైకాఁకలార దప్పులు దేర్చితివి ॥ఎంత॥

గక్కన వింటికి వచ్చి కాఁగిట నన్నుఁ గూడి
ఇక్కడ నాకోరికె లీడేర్చితివి
నిక్కము శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చొక్కపురతుల నన్నుఁ జొక్కించి యేలితివి ॥ఎంత॥ 463

సాళంగనాట

ఏఁటిజోలి చేకొంటివి యెంతవిరాళి
నీటున వింతికడకు నేఁడే రారాదా ॥పల్లవి॥

కలికికన్నులచూపు కడలేనితరితీపు
మొలకచన్నులు నీవుమోఁచేటిమోపు
తెలిసిచూడ వలపు తెగరానిరారాఁపు
కలిగె వింతికడకు గక్కన రారాదా ॥ఏఁటి॥

వనితచిగురుమోవి వన్నెలైనచెంగావి
దినదినమును నీకు తియ్యనితావి
చెనకి మీయిద్దరికిఁ జెప్పితి నే విందువావి
యెనసె నింతికడకు నిప్పుడే రారాదా ॥ఏఁటి॥

అలమేలుమంగమాఁట అమరుఁ గోవిలపాట
కలయికలకు విదె కాఁగిటిపూఁట
మెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితి విచ్చోట
తలఁచి యిఁతికడకుఁ దప్పక రారాదా ॥ఏఁటి॥ 464

శ్రీరాగం

ఇంక నీచిత్తముకొలఁ దెట్టయినాఁ గరుణించు
అంకెల మావిన్నపము లవధరించవయ్యా ॥పల్లవి॥

సలిగె గలిగితేను సరసము లమరును
వెలినున్నవారికి వేసాలందురు
కలసినచుట్టాలైతే సొలయఁగఁ జెల్లును
బలిమి వింతవారికిఁ బనిలేదు ॥ఇంక॥

యెనసినవావులైతే యేమిసేసినాఁ జెల్లు
మనసురానివారికి మాయలందురు
ననుపైనకాంతలు పెనఁగితే సీదేరు
చెనకఁ బెరవారికి చేతికి లోఁగారు ॥ఇంక॥

తగులైనవారికిఁ దమకించఁ బాడియౌను
సొగయునివారికి సోద్యమందురు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేమంగను
మొగి నన్నేలితివి కిమ్మలవారి కబ్బదు ॥ఇంక॥ 465

దేసాళం

ఔదువే దొడ్డదాన వతివి దక్కఁగొంటివి
యీదెస నీనేరుపులే యెన్నికాయఁ జెలియా ॥పల్లవి॥

యెలమిఁ గొలువుసతు లెందరు లేరు పతికి
తలఁపునఁ బాయనిదే తరుణిగాక
వల పెంతలేదు మరి వంతులకు వలవఁగా
కలయిక కింపైనదే వలయుఁగాక ॥ఔదు॥

పూని మాట లెన్నిలేవు పొలఁతు లాడితేఁ బతి-
నీమలఁబట్టినవే వేడుకగాక
నానఁబెట్టే దేమరుదు నవ్వుల వెలవులను
నానాఁటిసరసముల నాఁటవలెఁగాక ॥ఓదు॥

చెలిమి యెంతలేదు శ్రీవేంకటపతికి
అలమేల్మంగ నీపొందే యమరుఁగాక
మెలుపున నన్నుఁ గూడె మేలింకా నెంతలేదు
అలరి నీవలె మెలయఁగవలెఁగాక ॥ఓదు॥ 466

సాళంగం

ఆనతియ్యవయ్య నాకు నందముగ వినేఁగాని
నానుడుగదా నవ్వితే ననుపు గావలెను ॥పల్లవి॥

ఆనపడి నాయింటికి నటు పారేఁ బిలువఁగ
వేసట గాదుగదా వింతలై నీకు
వాసితో నీతొడ యెక్కి వలపులు చల్లఁగాను
దోసము గాదుగదా తొడిఁబడ నిపుడు ॥ఆన॥

వొగ్గి యందరిలో నిన్ను వొడివట్టి పెనఁగఁగా
సిగ్గులు గావుగదా చేకొని నీకు
అగ్గమై చన్నులదాఁక నంద నేఁ గూచుండితేను
యెగ్గయి తోఁచదుగదా ఇప్పుడు నీకు ॥ఆన॥

పలుమారు నే నీకు పాదము లొత్తఁగాను
అలయిక గాదుగదా అంతలో నీకు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి మొగచాటు గాదుగదా నీకు ॥ఆన॥ 467

బౌళి

అన్నివిన్నపములును అందులోనే వున్నవి
వున్నతిఁ జెలికత్తెం మొద్దికతో నేము ॥ పల్లవి ॥

ఆపెయంపినకానిక యవధరించితివా
చూపులఁ దప్పక తెప్ప చూచితివా
చేపట్టి ముక్కునఁ దావి చిత్తగించితివా
ఆపనుల కేమంటి వానతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥

యింతియంపినవారము యెఱఁగుదువా మమ్ము
చెంతల మావినయములు చెవి సోఁకెనా
వింతలైనగురుతులు విచారించుకొంటివా
అంతరంగానఁ బట్టెనా ఆనతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥

అలమేలుమంగ వచ్చె నందఁబెట్టుకొంటివా
వెలయఁ గాఁగిట గారవించితివా
ఇల శ్రీవేంకటేశ్వర ఇన్నిటా జాణవు నీవు
అలరె మాపనులెల్లా నానతియ్యవయ్యా ॥ అన్ని ॥ 468

రేకు 1479 సామంతం

మట్టుమీరి మెలఁగితే మరేమున్నది
చుట్టరికమెరిఁగినసూటికత్తెలము ॥ పల్లవి ॥

ప్రియముచెప్పుట మేలు బిగియకుండుట మేలు
నయగారిపతికివి నాథునితోను
క్రియతో మాటాడవలె కివియకుండఁగవలె
వియతమైనయట్టినెలఁతలకు ॥ మట్టు ॥

చెప్పినట్టు నేయఁదగు చేతికి లోనుగాఁదగు
తప్పనిమగువకును తనపతితో
చొప్పెరిఁగి నవ్వుటొప్పు నొలయకుండుట యొప్పు
ముప్పిరి గొనఁగఁ గడుమోహించినవారికి ॥ మట్టు ॥

కొలువు సేయుట పాడి కూరిమిచల్లుట పాడి
కలికియైనచెలికి కాంతునితోను
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నలమేల్మంగ గూడె
యెలమి నిదేబుద్ధి యిల్లాండ్లకును ॥ మట్టు ॥ 469

వరాళి

ఊడిగపుదానను వునిదకు నీకు నేను
వేడుకకాఁడ మీకత వెలయించరాదా ॥ పల్లవి ॥

యీకాంతను వలపించి ఇంతసేసినయందుకు
దాకొని నీచేఁతలు తలఁచరాదా
రాక నీ విందాఁకానుండి రవ్వసేసినందుకు
నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కి నిలుచుండరాదా ॥ ఊడి ॥

పంతాన నీకెఁ బిలిచి పరాకైవుండినందుకు
కొంతగొంత నే నిన్నుఁ[1] గొనేదరాదా
అంతలోఁ దలఁచుకొని ఆదరించినయందుకు
సంతోసించుకొని నిన్ను సారె మెచ్చరాదా ॥ ఊడి ॥

కమ్మర నీకెఁ గూడి గడుసుపడినందుకు
చిమ్మిరేఁగి ప్రియములు చెప్పఁగరాదా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నీదేవిని
నమ్మి మిమ్మిద్దరినిఁ దప్పకచూడరాదా ॥ ఊడి ॥ 470

1. "కొనియాడుట"కు వ్యావహారికము.

పాడి

అది చూచి నాకు వేడుకాయను నేఁడు
యెదలోన నీకప్పు డెట్టుండెనోకాని ॥ పల్లవి ॥

చా౹౹ చెవిలోపలఁ జేరి యేకతాలాడఁగ
పులకించె మేను గొబ్బున నీకును
మొలకనవ్వులు నీపై ముంచిముంచి చల్లఁగాను
జలజలఁ జెమరించె చక్కనినీచెక్కులు ॥ అది ॥

కోమలి నీకు లోనికొలువులు సేయఁగాను
ఆముకొనఁ జెంగలించె నదె నీమోము
కోమలపుచనుఁగవకొనలు దాఁకించఁగాను
ప్రేమతో మూపులు మూఁదై పెనగొనె నీకును ॥ అది ॥

వనిత యెదుటనుండి వలపులు రేచఁగాను
ఘనర నీమర్మములు వుప్పొంగెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
పెనఁగి నీకాపెకుఁగా బెరసెను కళలు ॥ అది ॥ 471

నాదరామక్రియ

సిగ్గున నూరకుండితే సేసినవాఁడవే నీవు
బెగ్గిలక సాకిరిచెప్పే నేను నీకును ॥ పల్లవి ॥

కలలోన వేరొకతె కాఁగిటిలో నున్నఁగవి
వెలఁది మేల్కని నీతో వెంగెమాడిప
యెలమిఁ దెలియులేక యేలపెట్టుకొనే వాన
కలికియు నీవుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥ సిగ్గు ॥

ఒక్కతెతో రతి నీకు నూహించి తానే భ్రమసె
చక్కనినీమోము చూచి సాదించీని
చెక్కుచేతితో నేల చింతించే నిందుకుగా
గక్కన నిద్దరుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥ సిగ్గు॥

పొరుగాపె పొందులు పోలికలు చూచుకొని
సరికిబేసికి నిన్ను జంకించీని
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యాకె
కరుణించి నిన్నుఁ దారుకాణించుకోరాదా ॥ సిగ్గు॥ 472

కన్నడగౌళ

చెలిఁ గావు మరుఁ డింత సేయఁ జొచ్చెను
నెలవులనవ్వులే సిగ్గురేఁచఁ జొచ్చెను ॥ పల్లవి॥

చెక్కుపైఁ జేయిడుకొని చింతించఁగాఁ జెలియకు
వుక్కుమీరి పెంజెమట లూరఁ జొచ్చెను
వెక్కసపువిరహాన వెరగుతో మండఁగాను
మిక్కిలినిట్టూరుపులు మించఁ జొచ్చెను ॥ చెలి॥

యెదురుచూచి నీరాక కేఁకరుచునుండఁగాను
పొదలుచుఁ దమక ముప్పొంగఁ జొచ్చెను
ఆదన నీపొందులకు నలయుచునుండఁగాను
తుదలేనికోరికలు తొడరఁగఁ జొచ్చెను ॥ చెలి॥

తగిలి నీవలపులదప్పులఁ బొరలఁగాను
దగదొట్టి సందు లదరఁ జొచ్చెను
జిగి నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశుఁడ నిన్ను
మిగులఁ గూడఁగా మేలు మెరయఁగఁ జొచ్చెను ॥ చెలి॥ 473

బౌళి

పలికెనంటే గడుఁబచ్చిదేరును
చెలపచెమటలతో చెక్కులు నొక్కునది ॥పల్లవి॥

మనసున నెన్నటికి మఱవకు మీఁక నీవు
ననుపున నిటు నన్ను నమ్మించినది
యెనసి మరినొకటి యెఱుఁగుదు నది నీవు
పెనఁగి యేకతమునఁ బ్రియము చెప్పినది ॥పలి॥

వది నాచుట్టరికము వదలకు మీఁక నీవు
కదలేక బత్తి నాపైఁ గలిగినది
చిదుముడిఁ దొల్లె నాకుఁ జెప్పినంపితివి
అదియాలముగ నాఁడె యానలఁబెట్టినది ॥పలి॥

పరగ నాకాఁగిటఁ బాయకు మీఁక నీవు
నిరుల నాపై దయసేసినది
విరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
గరిమఁ గూడితివి తార్కాణలయినది ॥పలి॥ 474

రేకు 1480 బౌళి

ఇంకనేల వెంగెమాడ నియ్యకోలై ననవికి
సంకెలేనిచనవున జట్టిగొంటగాక ॥పల్లవి॥

చిగురుఁబెదవిమీఁద చిమ్ముచుఁ దీపులు చల్లి
మగువ నిన్నుఁజే మాటలాడఁగా
నగవచ్చునా నీతో నంటుచేసుకొని నాకు
వొఁగి బరాకులు చేసుకుండటగాక ॥ఇంక॥

సొలపుఁ జూపులలోన సూటిమెఱుఁగులు చల్లి
జలజాక్షి విన్ను పారె జంకించఁగా
పిలువవచ్చునా విన్ను పెనఁగచు మాఇంటికి
కొలువులో నవ్వుచేసుకొనుటగాక ॥ ఇంక ॥

కామరెగుబ్బలచేత గురుతులు సోఁకించి
రమణి విన్నేకతాన రతినేయఁగా
అమర నలమేల్మంగ నౌదును శ్రీవేంకటేశ
తమి విన్నుఁగూడి యిట్టె దైవారుటగాక ॥ ఇంక ॥ 475

ముఖారి

చూచేవారికిఁ జూడ చుట్టమువలెనున్నాఁడు
యేఁచి యీతనికతలు యెన్నియైనాఁ గలవు ॥ పల్లవి ॥

ఆసలనే పెట్టిపెట్టి ఆయములంటి సన్ను
పోసరించి కడువలపులు రేఁచెనే
వోసరించి జూజాలాడి వూరకే సుద్దులుచెప్పి
వేసాలు చేసినాఁడే వేఁగినంతా నితఁడు ॥ చూచే ॥

సరసములాడియాడి సన్నలనే మోవిచూపి
మరిగించి ప్రియముల మచ్చికలు చూపెనే
సొరిది పీడెములిచ్చి సొమ్ములెల్లా మెడఁబెట్టి
తెరమఱఁగున డప్పిదేర్చె నితఁడు ॥ చూచే ॥

మచ్చికలు రేఁచిరేఁచి మన్ననలు నాకొసగి
హెచ్చి ఇంతనేసి నేఁ డిటు గూడెనే
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె పువ్వులను వేసి
రచ్చఁబెట్టి ఇందాఁకా రాఁపుసేసె నితఁడు ॥ చూచే ॥ 476

పాడి

ఏఁటికి వేగిరపడే విప్పుడే నీవు
తేటతెల్లమైనప్పుడు తెలిసీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కొమరెపాయపుసతి కొలువులో నుండఁగాను
భ్రమసివున్నాఁ డతఁడు పలికీనచే
సముకాన నాపె వచ్చి చవులు వుట్టించఁగాను
తమకించివున్నవాఁడు తలఁచీనచే ॥ ఏఁటి ॥

చక్కఁదనములయాపె సరసములాడఁగాను
చొక్కినాఁ డెదిరివారిఁ జూచీనచే
చెక్కునొక్కి మరియును చేఁతలెల్లాఁ జేయఁగాను
అక్కరతో నున్నవాఁడు ఆదరించీనటవే ॥ ఏఁటి ॥

పొందులు చేసినయాపె పొత్తుకు వచ్చివుండఁగా
విందుచెప్పవచ్చితేను వినీనటవే
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నిన్నుఁగూడె
మందెమేళమైనవాఁడు మఱచీనచే ॥ ఏఁటి ॥ 477

కాంబోది

పదరేవు రతులకు పంతమా యిది
పదపడి బిగిసేవు పంతమా యిది ॥ పల్లవి ॥

మొదఖిచ్చి ప్రియముతో నింటికిఁ బిలువఁగాను
పదఁతితోఁ బెనఁగేవు పంతమా యిది
చిదుముది నీతో నవ్వి చెమరించె మేనెల్లా
బదలిక చూడవు పంతమా యిది ॥ పద ॥

జలజాక్షిచన్నులు నీసంగడినే వున్నవంటా
పలుమారు పిసికేవు పంతమా యిది
కలికికన్నులచూపు కాఁడిపారె నిన్ననంటా
బలిమితోఁ దిట్టేవు పంతమా యిది ॥పద॥

తరుణి నీపాదాలకు దండములు వెట్టఁగాను
పరసతులఁ జూచేవు పంతమా యిది
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి నిన్నిటా నీఁక
పరగఁ దమకించేవు పంతమా యిది ॥పద॥ 478

నాగవరాళి

నేరుపరి నందువు నెలఁతలలోనెల్లా
కూరి మెంతగలిగినా కొసరఁగవచ్చునా ॥పల్లవి॥

వలచినదానవంటా వాసికత్తెవంటాను
చెలరేఁగి పతితోడఁ జెప్పేవు నీవు
చలివాసివుందానవు చన వెంతగలిగినా
పొలఁతికి తన్నుఁదానే పొగడుకోవచ్చునా ॥నేరు॥

నిన్నే నమ్మితినంటా నేఁ బాయనోపనంటా
యెన్నేసివేసాలు సేసే విప్పుడే నీవు
పన్నకొని వచ్చితివి బలిమికత్తెవై తేను
కన్నియకు నింతేసి కతలు గలవా ॥నేరు॥

చేయెత్తి మొక్కితినంటా సిగ్గుతో నుందానంటా
ఆయములంటి కూడితి వంతలో నీవు
యీమెద శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను దొరవైతే
పాయపుదానికి నింత పచ్చిసేయఁదగునా ॥నేరు॥ 479

సామంతం

చెలఁగి కొలువులోన సిగ్గులువడఁగవద్దా
బలువుఁడవై తేనే [1] ప్రహ్లాదవరదా ॥ పల్లవి ॥

వడియుఁజెమటలోడ వంచినమోములోడ
తొడమీఁదఁగూచున్న తొయ్యలితోడ
జడిసేసీవలపులు సంకి బేసికిఁ జూచి
పడఁతులెల్లా నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥

నిట్టూరుపులు మీర నిద్దుర గన్నులఁ దేర
గుట్టుతో విన్నాపె గోర గీర
గట్టిగా నీవాపెను కాఁగిలించి వదలక
పట్టుకుండఁగా నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥

సింగపుమోము మెఱయ చిమ్ముఁజూపులు బెరయ
అంగన కాఁగిట నొయ్యన దొరయ
రంగుగ శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడవై మన్నించఁగా
పంగెనల నవ్వేరు ప్రహ్లాదవరదా ॥ చెలఁ ॥ 480

రేకు 1481 సాళంగనాట

నాచెను నీకూరిమి నారసింహా
నాటకములెల్లాఁ గంటి నారసింహా ॥ పల్లవి ॥

కోమలు లిందరు నీపైఁ గోరి సేసలు చల్లఁగ
నామొగ మేమిచూచేవు నారసింహా
వేమరు వాదవారెల్లా విన్నపాలు సేయఁగాను
నామాటే చవులాయ నారసింహా ॥ నాచె ॥

1. 'ప్రంహ్లాద' రేకు.

యేతులఁ జెంచెత నీతో నేతతమాడినసుద్ది
నాతో దాఁచఁగనేల నారసింహా
జాతులఁ బెట్టుచు నీవు సారెనేం చైవకేవు
నాతులు నీకేమిటాఁతి నారసింహా ॥ నారె ॥

పసితో నిద్దరమునుఁ బాయక కూడుండఁగా
నవిచె మనపొందులు నారసింహా
తవిసి నీరతుల దయఁజూచి యేలితివి
వను శ్రీవేంకటగిరినారసింహా ॥ నారె ॥ 481

రామక్రియ

అట్టునేయ కిఁక నీవు ఇట్టై రాఁగదే
వట్టపుదేవులవై వలపంతురాలవు ॥ పల్లవి ॥

యెదురుఁగొండ లెక్కితివేమే వోచెలియా
యెదురఁగొండఁచన్ను లెద నుండఁగా
పదలక నల్లఁగలువల వేవే వడియేమే
కదిపి నీచూపులే కలువలై వుండఁగా ॥ అట్టు ॥

యేరు నడుమఁ బెట్టుక యెలయించే విదియేమే
యేరువంటియారు నీకు విదె వుండఁగా
సారెకు లేఁతతీగెలు జలిపించే విదియేమే
గారావుతీఁగెలే నీకరములై వుండఁగా ॥ అట్టు ॥

పొంది వాక్కుచోఁ దరితీపులు వుట్టించేవేమే
ముందుముందే తీపులు నీమోవి నుండఁగా
అందపుశ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునను
ఇందిరవు నీకు నేనే ఇరవైవుండఁగను ॥ అట్టు ॥ 482

ఆహిరి

వనిత నీపతి నేఁడె వచ్చీఁ గాక
మనసులోనివలపు మలయుచుండఁగను ॥పల్లవి॥

దప్పిదేరె నదియేమే తరుణి నీ వింతలోనే
చిప్పిలుమోవితేనెలు చిమ్మిరేఁగఁగా
కప్పినకాఁకలతోడ కరుపనివారే నదియేమే
కప్పురపునగవులు కలిగుండఁగాను ॥వని॥

ఉమ్మగిలె నదియేమే ఉవిద నీవూరుపుల—
తెమ్మెరలచలువలు తేటపడఁగా
కుమ్మరింపుఁజెమటలు కురిసేవు నీ వదియేమే
కమ్మ చూపుచాతకాలు కలిగివుండఁగను ॥వని॥

విడినవెంచీఁకటి వెలఁదిరో నించేవేమే
తొడనే మోముకళలు తొలఁకఁగాను
ఆడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డప్పుడే నిన్నుఁగూడె
యీడాలేనివలపేలే యింపు నీ కుండఁగను ॥వని॥ 483

సామంతం

ఔనే మంచిదానవు అతఁ డటువంటివాఁడా
పూని వేఁడుకొనఁగదే పొందుగలవానివి ॥పల్లవి॥

కన్నులు గొప్పలంటాను కరుణింకింతురటవే
మన్నించి నిన్నేలినమగవాని
వన్నెలు నేఁటుతునంటా సాదింతురటవే
ఇన్నిట నాఁడదనవటువంటివానిని ॥ఔనే॥

వాఁటములు చేతులంటా వడిఁ జెనఁగుదురచే
మేటితనాన నుండేటి మేనవాఁవివి
మాటలు నేరుతువంటా మగుడ నాడుదురచే
కూటమికి గురుతైన కొండవంటివానివి ॥ ఔనే ॥

చన్నులు గట్టులంటాను జడియ నిగ్గింతురచే
విన్నాణపునేర్పుల శ్రీవేంకటేశుని
కిన్నెరకు నేర్తువంటా గీఁటి చూపుదురచే
పన్నినట్టివలపులపట్టమేలేవానివి ॥ ఔనే ॥ 484

బౌళిరామక్రియ

మాతో నేమిచెప్పేవే మాపుదాఁకాను
ఆతనివి చిలుకచే నాడించవలదా ॥ పల్లవి ॥

చేరి నవ్వవచ్చుఁగాక చేయిసోఁకఁ జెనకితే
వోరుచు కెవ్వరికైనా నుండవచ్చునా
దీరత ఇంతలేకుండితే నప్పుడే యతనిపై
కోరి వేరొకటివెట్టి దూరు నేయవలదా ॥ మాతో ॥

వాదమాడవచ్చుఁగాక మలభావ గెలిచితే
వాదులేక యూను విడువఁగవచ్చునా
పాదుకొని పీవింత పంతమాడేదానవు
మోదపు పీచెలులచే మోనపుచ్చవలదా ॥ మాతో ॥

తమి రేఁచవచ్చుఁగాక తగురతిఁ గిఏపితే
తెమల కందుకు నమ్మతించవచ్చునా
అమర శ్రీవేంకటేశు వటు గూడినదానవు
మముబోంట్లచే మారుమలయించవలదా ॥ మాతో ॥ 485

సామవరాళి

ఎదురుబడి నున్నారు విద్దరు నేకతమున
అదను చూచి యాడకు నాతవి రప్పించవే ॥పల్లవి॥

వన్నెల నాతవితో సరసములాడనీవే
కిన్నెరమీఁటుల గిలిచంచనీవే
విన్నపము లేమైనా వెలఁది చేమకోనీవే
నన్నేల పిలిచేవు వదుమ నీవాడకు ॥ఎదు॥

ఐత్తిగలిగినట్టాఁ బాదాలు విసుకనీవే
గుత్తపుగుద్బలఁ బతిఁ గుమ్మనీవే
కొత్తగా నవ్వులు నవ్వి కూరిమి గొనరనీవే
పొత్తులకాఁగిటనేల పొదుగుమనేవు ॥ఎదు॥

తిరముగా లోలోనే తెరవేసుకోనీవే
గిరికుచములంట భోగించనీవే
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నుఁ గూడె
సురతపురహస్యాలచొప్పు వెదకుదురా ॥ఎదు॥ 486

రేకు 1482 సామంతం

ఎంతవవికోకావి యెఱఁగ నేను
చెంతనే తెలుసుకో నేఁ జెప్పితి నీసుద్దులు ॥పల్లవి॥

వదలేజారుఁదురుము వైపుగా ముడుచుకొంటా
కదలుఁగన్నులచూపు కాఁడిపారఁగా
మదమువలెనే పెంజెమటలు చెక్కులఁ గార
వెదకి నెవ్వతో విన్ను పీదులపీదులను ॥ఎంత॥

అతఁచి చమ్ములపైఁ బయ్యెద బిగియించుకొంటా
కరలేవిదిట్టూర్పులు కరుమఁగాను
తరఁబరఁ జెదవుల తమ్మబేంట్లు రాలఁగా
అరిగి నీవున్నచోటు అంగవలనెల్లాను ॥ ఎంత ॥

పుక్కుమీరి కరముల వారిమీదఁ బెట్టుకొని
మిక్కిలి నీకాపె పొందు మీఁదెత్తఁగా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడేవు
చొక్కుచు నీమేరదిక్కు చూచీఁ దా నదివో ॥ ఎంత ॥ 487

సాళంగనాట

వేదుకకాఁడుగదమ్మ [1]విట్ఠలేశుఁడు
పీడెమియ్య వచ్చీని విట్ఠలేశుఁడు ॥ పల్లవి ॥

సరుస రుక్మిణిదేవి సత్యభామయుఁ జెనక
వెరవులు వెదకీని విట్ఠలేశుఁడు
సరసములాడుకొంటా సారెకు వలపులు చల్లీ
విరులదండలతోడివిట్ఠలేశుఁడు ॥ వేదు ॥

తమ్ములంటి గోపికల సన్నలఁ దిట్లు దిట్టీ
వెన్నదిన్ననోరితోడి విట్ఠలేశుఁడు
కన్నులఁదప్పకచూచి కలువపువ్వుల వేసీ
వెన్నెలనవ్వులతోడి విట్ఠలేశుఁడు ॥ వేదు ॥

అగరుపుఁజేఁత పేసి ఆయములుబోఁకఁ గూడె
వేగిరకాఁడు గదవే విట్ఠలేశుఁడు
బాగుగ శ్రీవేంకటాద్రిఁ బాయక నన్నేలి మెచ్చి
వేగ(గు?)బాముననుండి విట్ఠలేశుఁడు ॥ వేదు ॥ 488

1. 'విఠం' రేకు

రామక్రియ

భూపతిచెరుప్పకాడఁ బొంచి తిరువేంకటేశుఁడు-
దేవుల నన్నేలయింత యెంతచేసెనే ‖పల్లవి‖

యిట్టె సింగారించుకొని యింటికి నే రాఁగాను
గుట్టుతోనే వచ్చి తా నాకొంగు వట్టెనే
వొట్టువెట్టి నేఁ దన్ను వొద్దనఁగానే పెఁడి-
పట్టెమంచ మెక్కించుక పచ్చిచేసెనే ‖భూప‖

మలపి వెన్నెలలోన మట్టెలమోఁతతోడ
మెలఁగఁగా వచ్చి నాతో మేలమాడెనే
చెలరేఁగి తప్పించుక సిగ్గుతో నే నుండఁగానే
కులుకుఁగుబ్బలమీఁద గుఱుతులు నించెనే ‖భూప‖

మిన్నక పసుఁగుతోడ మేడమీఁద నెక్కఁగానే
సన్నచేసి నామోవి చవిగొనెనే
కన్నుల నే నద్దలించి కలకల నవ్వఁగానే
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడెనే ‖భూప‖ 480

దేసాళం

ఏమి దప్పకచూచేవు యెగసక్కెమాడ నేను
వేమారు మొక్కే నేను వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడా ‖పల్లవి‖

కోడెకాఁడవై నీవు కోరి చన్నులంటఁగాను
వాడుమోముతోఁ దలవంచీఁ జెలి
ఆడనీడాఁ దిరిగాడి అన్ని నేరుచుకొంటివి
వీడె మియ్యఁగదవోయి వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడ ‖ఏమి‖

గొల్లెతలవాడలోన గోష్ఠ మీటఁగాను
తెల్లమి నొకతె వచ్చి తిట్టీ నిన్ను
బల్లిదుఁడ వౌఁదువు బాసలు సేయకు మిఁక
వెల్లవిరాయఁ బనులు వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడ ॥ఏమి॥

సేసవెట్టుతానే వచ్చి చిమ్మిరేఁగఁ గూడఁగాను
వాసులు వంతులు నీపై వంచీ నీకె
ఆసల శ్రీవేంకటాద్రి నంతలో నన్నేలితివి
వేసారకు రతులను వెన్నముద్దక్రిష్ణుఁడా ॥ఏమి॥ 490

మాళవిగౌళ

ఈవేళ నీమన్నన యిన్నేవి కలిగెఁగా
కైవశమైతే నీమతి కరఁగీఁగాని ॥ఈవే॥

చీటికిమాటికి నీవు సిగ్గువడినా నీతో
మాటలాడఁ గలిగెఁగా మాపుదాఁకాను
చాటువగా నేఁ డప్పటి సరసమే చాలదా
కూటమిగలప్పటికిఁ గూడేవుగావి ॥ఈవే॥

భావము నీకెక్కుడను పరాకై వుండినా నీకు
సేవసేయఁ గలిగెఁగా చేచేతను
వావులు దెలుపుచు నీవద్దనుండుటే చాలదా
యేవేళనైనా నీమోవి యిచ్చేవుగాని ॥ఈవే॥

యెవ్వతెకాఁగిట నీవు యెందుండినా నీతోను
నవ్వు నవ్వఁగలిగెఁగా ననుపుగాను
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
రవ్వగాఁ గూడితి విట్టే రతించేవుగావి ॥ఈవే॥ 491

సౌరాష్ట్రం

కాదనేనా ఇఁక నీపైఁ గాఁతాళించేనా
సాదవైతి వన్నిటాను సంగతాయఁ బనులు ॥ పల్లవి ॥

చేయరానిచేఁత చేసి చెకు(క్కు?)వట్టి వేఁడుకోఁగా
ఆయనాయ నిందువంకనైనదేమి
నాయ మెవ్వరు చెప్పేరు నాకు నీకు నడుమను
చాయకుఁ దెచ్చుకొంటివి సంగతాయఁ బనులు ॥ కాద ॥

జాలిఁబెట్టి మాటలాడి సమ్మతిగాఁ జేయఁగాను
చాలఁజాలు నిందువంక సాదించేదేమి
తాలి మెక్కడ నున్నది తవిసితి మిద్దరము
పోలిక లు చూపేవు పొసఁగె నీపనులు ॥ కాద ॥

వెంట నాకెఁ దోడితెచ్చి వేరేమరఁగు వెట్టఁగా
కంటిఁగంటి నిందువంకఁ గలిగేదేమి
ఇంటివద్ద శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
జంటవై నెలకొంటివి చక్కనాయఁ బనులు ॥ కాద ॥ 492

రేకు 1483 రామక్రియ

ఎన్నిలేవు నీసుద్దులు యెరిఁగినవేళ నన్ను —
నన్నలు నేసేవు కడుసాదువలెనె ॥ పల్లవి ॥

కాతరాన నాపె నీపై కప్పురము చల్లెనంటా
యేతులకు నందరితో నేమి చెప్పేవు
చూతముగా నీవాకెతో చుట్టరికము మానేవా
నీతితోడ మాటాడేవు నిజమరివలెనే ॥ ఎన్ని ॥

వాకుచ్చి యప్పటి నాపె వరుసతోఁ దిట్టినంటా
పాకిరేల పెట్టేవు పకులనెల్లా
యీకడనే పచ్చిదేరీ నిదివో నీయాచారాలు
పైకొని సాదించేవు పంతగానివలెనే ॥ ఎన్ని ॥

రవ్వలుగా నేఁ దాపె రచ్చలోఁ జెనకెనంటా
నవ్వులు నవ్వేవు నీవు నాతులెదుట
చివ్వన నన్నేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
తవ్వేవు వలపులెల్లా తగవరివలెనే ॥ ఎన్ని ॥ 493

తెలుఁగుఁగాంబోది

చెలులము మామాఁట సేయవచ్చు నిదివేళ
చెలఁగి యిదే నెపము చేసుకొనఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

పలుమారుఁ బిలిచినాఁ బలుకవు పతితోడ
చలపాదితనమేలే సకియకను
అలిగినందుకు గుఱుతౌనిది మెచ్చితిమి
వల పిఁక నాఁపరాదు పల దియ్యకొనవే ॥ చెలు ॥

అంకెలఁ బెనఁగఁగాను ఆతనితో బిగిసేవు
మంకుఁదన మిదియేలే మగువకును
జంకించి వంచుకొన సందౌనిది నీకు మేలు
లంకె వాపరాదు యిఁక లలిఁ గాఁగిలించవే ॥ చెలు ॥

నేసవెట్టఁగా నవ్వేవు శ్రీవేంకటేశుతోను
బేసబెల్లితనమేలే ప్రియురాలికి
చేసినపొందులకివి చెల్లునే మెచ్చితిమి
వాసిఁ గూడి మానరాదు వచ్చి మోవి ఇయ్యవే ॥ చెలు ॥ 494

పాడి

మఱవఁగఁబోదురు మనసులోపల మీరు
తఱితోడ నేనైనాఁ దలపించే వీఁకను ॥ పల్లవి ॥

మేడమీఁదఁ గూచుండి మేమువచ్చే దెఱఁగక
ఆడరా జాణతనా లాపెయు నీవు
ఆడనెకాదా మరినందుకొంటిరి విడేలు
వేడుకై నే వడిగితే వెరగందే రిపుడు ॥ మఱ ॥

సింగారపుఁదోఁటలోన చేరి నేము మందఁగానె
అంగవించి నవ్వుకోరా ఆకెయు నీవు
చెంగట నవ్వుదేకాదా చేసన్న చేసుకొంటిరి
సంగడి నేఁ జూచితేను సాదించే రిపుడు ॥ మఱ ॥

పట్టెమంచముమీఁదను పాదాలు నే నొత్తఁగానే
అట్టె కాఁగిలించుకోరా ఆకెయు నీవు
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
చుట్టరికాలు చెప్పితే సోద్యమందే రిపుడు ॥ మఱ ॥ 485

సాళంగనాట

ఊరకే తానేం నన్ను వొత్తుకవచ్చీనే వీఁడు
పోరచిగాఁ జెలులాల బుద్ధిచెప్పఁగదరే ॥ పల్లవి ॥

తియ్యవిమోవులఁ గావా తెఱవలు వెంగేలాడి
చయ్యాటాలఁ బతులను సాధించేది
పయ్యాదలోమన్న యట్టిపాలిండ్లేకావా
గయ్యాళిరతులలోన కడునాటేవి ॥ ఊర ॥

చల్లనిచూపులే కావా సారెసారె భ్రమయించి
వలెవేసి వలపుల వలఁబెట్టేవి
పెల్లవ మంచినున్నవిపిఱుఁదు లివే కావా
జల్లవ గుండెగరఁచి సడిఁబెట్టేవి ॥ఊర॥

నయగారితనములనగవు లివే కావా
ప్రియము వుట్టించి పెదరేఁచేవి
నియతి శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁడు నన్నుఁ గూడె
క్రియతో నారూపేకాదా కెరలించేది ॥ఊర॥ 496

కాంబోది

ఈమాట విన్నవించరె యింతులాల విభునికి
దీమసపునాగుణము తెలియదా మీకు ॥పల్లవి॥

బాస దప్పవద్దుగాని పరకాంతల నింటికి
వాసితోడఁ దెచ్చుకొంటే వలదనేనా
ఆసకొల్పవద్దుగాని అక్కడఁ దా నెటువలె
వేసా లెన్నిచేసినా వెంగెమాడేనా ॥ఈమా॥

పంతమాడవద్దుగాని భావించి నామే లెఱిఁగి
యెంత నాతో నవ్వినా నేఁటికనేనా
వింతసేయవద్దుగాని వేడుకకాఁడవై ఇట్లు
వంతోసానఁ దిరిగినా సాదించేనా ॥ఈమా॥

జోలిఁబెట్టవద్దుగాని చోటిచ్చి పానుపుమీఁద
యేలాగునఁ గూడినా యెమ్మెలాడేనా
వేళతోడ నన్నును శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె కూడె
మేలములెన్నియాడినా మితిమీరేనా ॥ఈమా॥ 497

సాళంగం

అదుగరే యీమాట ఆతని మీరందరును
యెదయవిచోటను ఇగిరించుఁ బ్రియము ॥ పల్లవి ॥

పొరపొచ్చమగుచోట పొసఁగవు మాటలు
గరిమ నొరసితేను కలఁగు మతి
సరవులు లేవిచోట చలము వెగ్గళమవును
వొరసి పెనఁగేచోట నుమ్మగిలు వలపు ॥ అదు ॥

వొలసినొల్లవిచోట వావరవు నగవులు
బలిమి చేసేటిచోట పంతమురాదు
అలుకలుచూపేచోట అమరదు వినయము
చలివాసివుండేచోట చండిపడుఁ బనులు ॥ అదు ॥

ననుపులేనిచోట నమ్మికచాలదు పొందు
అనుమానమైనచోట నంటదు రతి
యెనసినాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు వచ్చింతలోనె
తనివిలేనిచోట దైవారుఁ గోర్కులు ॥ అదు ॥ 498

రేకు 1484 వరాళి

ఏల సాములు సేసే వింతితోడను
జాలిఁబెట్టఁ కిఁక మోవిచవులియ్యఁగాదా ॥ పల్లవి ॥

బాయిటఁ బవ్వళించి పడఁతిచన్నులు నీవు
చేయిచాఁచి పిసికేవు పిగ్గువడఁగా
రాయిదేల చేసే వారయ రాలవంటివి
వేయైనా నీచేతులకు వెనకతీసీనా ॥ ఏల ॥

యేఁకటతోఁ దానువ్వుపై యిరవైవుండినయంతి
పోఁకముడి విడిచేవు పొంలఁగాను
వేఁకపువలపులకు వేసినముడియ ఇది
తేఁకువ నీచేఁతలతో దీకొనీనా ॥ఏల॥

మాఁగినమోవితోడ మంతనాన వున్నదిఁ
గాఁగిటనే కుచ్చేవు కడునవ్వఁగా
దాఁగరానిచోటది తమితో శ్రీవేంకటేశ
పాఁగినసీయావలకు పంతమిచ్చీనా ॥ఏల॥ 499

ఆహిరి

చలమేలే యీతనిచనవు చేకొంటగాక
పెలుచైనవానితోడఁ బెనఁగఁగరాదు ॥పల్లవి॥

తడయక పతి యెంతతరితీపులఁ బెట్టినా
పడఁతికి వేసరఁగఁ బాడిగాదు
చిడుముడి మరి నేమి సిగ్గులుమోవనాడినా
కొడిమ లెన్ని యతనిఁ గోపగించరాదు ॥చల॥

కమ్మటి నేలినవాఁడు కాఁక యెంతసేసినాను
కొమ్మ కెప్పుడు నొడ్డించుకొనఁగరాదు
కమ్మకొని యంకలోనే కడుబలిమిసేసినా
దిమ్మరేఁచి యతనితో దీకొనఁగరాదు ॥చల॥

పొందైనవాఁ డెట్లు పొద్దులు గడపినాను
చందనగంధికి మీరి సాదించరాదు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డదివో విన్నుఁ గలసె
అందగాఁ డితని నెందు వలక్షించరాదు ॥చల॥ 500

హిజ్జిజి

తనలోనే సిగ్గువడి తలవంచుకొన్న దిదె
మనవి చేకొని ఇక్కై మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

సతి నీపైఁ జేయివేసి సంగాతాలెల్లాఁ జేసి
రతికిఁ బిలువఁగాను రమ్మనవద్దా
ఇతవరివైనదెల్లా విందుకొరకా నీకు
మతిలోని మే లెఱిఁగి మన్నించవయ్యా ॥తన॥

మంతన మిందాఁకా నాడి మచ్చిక పాటలు పాడి
ఇంతలో మోవెడుగఁగా నియ్యఁగవద్దా
బంతి నీచుట్టరికము వరాలు సేసేకొరకా
మంతుకెక్క సేసపెట్టి మన్నించవయ్యా ॥తన॥

వేడుకతోఁ జెక్కునొక్కి వేమారు నీకు మొక్కి
వాడికచూపఁగా నీవు వలవవద్దా
కూడె విన్నలమేల్మంగ కొనరేకొరకా మేడా
మాడుగు; శ్రీవేంకటేశ మన్నించవయ్యా ॥తన॥ 501

సామంతం

గొల్లదానఁ గదవయ్య గోవిందుఁడా
చిల్లరచేఁత లేఁటికిఁ జేసేవు గోవిందుఁడా ॥పల్లవి॥

వుంగరమేఁ బిడిగేవు వుబిదలు చూడఁగాను
కొంగువట్టితీసి నీవు గోవిందుఁడా
అంగవించి యొనఁగితి వల్లనాఁడె నాకు నిది
సింగారాలు నీకు బాఁతే చెల్లఁబో గోవిందుఁడా ॥గొల్ల॥

వాడి యేల సోదించేవు వూడిగపువా రుండఁగా
కాదిమెల కోప నేను గోవిందుఁడా
కదలేనిరతులనుఁ గాఁగిలించితి వప్పుడే
తదవకు మర్మము లుద్దండపుగోవిందుఁడా ॥ గొల్ల ॥

చన్నులేల పట్టేవు సవతులు నవ్వఁగాను
కొన్నేసిసుద్దులు చెప్పి గోవిందుఁడా
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటాద్రి శిరవై నన్నేలితివి
మన్నించి పాయకుమీ ప్రేమమున గోవిందుఁడా ॥ గొల్ల ॥ 502

పాడి

కామిని యందరిలోనాఁ గడుగోల
నీమనసుకొలఁదికి నేర్పవయ్యా కతలు ॥ పల్లవి ॥

చెలవుల నవ్వఁగాను చేతులెత్తి మొక్కఁగాను
చలము సాదింతురా సతులతోను
అలిగివుండినదవి అగడుసేసే వూరకే
చెలి యేమిసేయవలెఁ జెప్పవయ్యా బుద్ధులు ॥ కామి ॥

గుట్టుననే వుండఁగాను కొలువులు సేయఁగాను
ఒట్టుబయలీఁడింతురా పడఁతులను
గట్టువాయతనమని కన్నవారితోఁ జెప్పేవు
చుట్టమీకె నీవు చేసిచూపవయ్యా చేఁతలు ॥ కామి ॥

చెంతనే కూచుండఁగాను జిగిఁబాదాలొత్తఁగాను
పంతములాడుదురా భామలతోను
ఇంతలోఁ గూడి శ్రీవేంకటేశ కదుఁ గొసరేవు
వింతలే విడెంకాఁ జవిపించవయ్యా రతులు ॥ కామి ॥ 503

బౌళి

తేనెలు మోవి మూరె తెల్లవారెను
నానెఁ జెమటల మేను నవ్వితి వేనవవే ॥పల్లవి॥

గోరికొన ¹వాఁడేయ కుచములు ²వేఁడేయ
గాగవాన నేఁడు తనకాఁగిటిలోన
తారుకాణ లిదె వచ్చె తమకము గడుహెచ్చె
చేరి నన్ను మన్నించి చిత్తగించుమనవే ॥తేనె॥

చిట్టూర్పులు బెట్టాయ నేరుపులు రట్టాయ
వట్టరావివయనుతో పానుపుమీఁద
నెట్టుకొనె నడియాన విజమాయఁ దనజాన
యెట్టైనాఁ దనమాట లియ్యకొంటివనవే ॥తేనె॥

వేడుకలు మతి నిండె వెన వలపిదె పండె
మాడుపుటింటిలో తెరచుఱుఁగునను
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను వింతలోనె
పీడే లంటుకొంటి మిఁక వేసరవద్దనవే ॥తేనె॥ 504

రేకు 1485 దేసాళం

ఏకాలఁదివారమా నేమెల్లాము
పైకొని మమ్ముఁజూచి బతుకఁగఁగ్గదవే ॥పల్లవి॥

వలపే గుఱిగాక వనితకుఁ బతికివి
సొలపి సొలపి యేమి సోదిదవ్వేవే
పిలుపే గుఱిగాక ప్రియముగలయందుకు
బలవంతములేల పచారించేవే ॥ఏకా॥

1. వాఁడి+అయ. 2. వేఁడి+అయ.

పాయమే గురిగాక బిగివాయవివారికి
 చాయలా సన్నలా నేమిసాదించేవే
 కాయమే గుఱిగాక కదలేవిరతులకు
 నాయములేల గడించి నవ్వు నవ్వేవే ॥నీకా॥

వేడుకే గురిగాక వెంటేవిపొందులకు
 ఆడా నీడాఁ గూడి యెంత అలయించేవే
 పాదితో శ్రీవేంకటాద్రిపతి నన్ను నిదె యేలె
 జోడుగూడి నీవేల చొప్పులెత్తేవే ॥నీకా॥ 505

రామక్రియ

ఇప్పుడే నిగ్గువడే నిందరము నుండఁగాను
 ముప్పిరి నేర్చుకొంటివి మునుప నీసుద్దులు ॥పల్లవి॥

సరసములాడితేను చవిపుట్టు వలపులు
 తరితీపు సేసితేను తమిరేఁగును
 వొరపొరసి నవ్వితే నుల్లములు గరఁగును
 సొరిది నీపతి నిటె చొక్కించఁగదవే ॥ఇప్పు॥

తప్పకచూచితేను తలకొను నాసలు
 నెప్పునఁ బెనఁగితేను నిండు ముదము
 దప్పిదేరఁ గొసరితే తటపోఁత లుప్పతిల్లు
 చిప్పిల నీ పతనికి సేవసేయఁగదవే ॥ఇప్పు॥

పారెసారెఁ బెనకితే పమ్మతించు మనసులు
 కోరి కాఁగిలించుకొంటే కూడుఁ బ్రేమము
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
 మేరతో నీవునుఁ గూడి మెప్పించఁగదవే ॥ఇప్పు॥ 506

లలిత

వినరాదు నీసుద్దులు విని పూరకుండరాదు
ఘనుఁడైనపతినేల కరకరించేవే ॥పల్లవి॥

చేరివచ్చి విన్నాతఁడు చెక్కునొక్కి వేఁడుకోఁగా
సారెసారె నీవేల సాదించేవే
కూరిమి గొనరి నీకుచ్చల వట్టితీసితే
దూరి నీవెంతేసి దుండగాలాడేవే ॥విన॥

విందువలె మోవిఇచ్చి విడెము చేతి కియ్యఁగా
సందడిం చాతని నెంతజంకించేవే
కందువనుండి పెనఁగి కాఁగిలించుకొనఁగాను
మందెమేళమున నెటు మారుకొనేవే ॥విన॥

ఇంటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్నుఁ గూడఁగాను
అంటిముట్టి రతి నెంత అలయించేవే
నంటున నెలవులను నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
దంటవై కమ్మటినేల తమకించేవే ॥విన॥ 507

మంగళకౌశిక

ఈరీతి వేరొకతైతే ఇద్దరివి వింతసేసు
పైరణతో నున్నదెంతసాదోకావి ॥పల్లవి॥

పువ్వుల నాపెను నీవు పూఁచివేయఁగాఁ జూచి
వివ్వెరగుతో నీకె నిలుచున్నది
యెవ్వరి నేమీ ననదు యొగపక్కెములాడదు
ఇవ్వని తావిది యెంతసాదోకావి ॥ఈరీ॥

వలితపై నీవు గరువవంతమాడఁగఁ జూచి
తనలోనే తాను చింతతో నున్నది
కనలి కోపించదు కాతరాన నలుగదు
చనవుమెరసీ నెంతసాదోకాని ॥ ఊరి ॥

పట్టపుదేవులు నీవుఁ బైకొని కూడఁగాఁ జూచి
గట్టిగాఁ గాఁగెట నిన్నుఁ గలశున్నది
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేమీ నిన్నుఁ దడవదు
ఇట్టిగొని మొక్కీ నెంతసాదోకాని ॥ ఊరి ॥ 508

నాదరామక్రియ

బుద్ధి చెప్పఁ నయ్యా నీవొంటికిని
వుద్దండాన నీవలని వుపేక్ష యిదేవరా ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వతో నీవెంట వచ్చి యెమ్మెలెల్లా నాడుకోఁగా
నవ్వటిల్ల నీకె నిని నిన్ను దూరెను
షవ్వవలె నీకుఁగానే పూనుకవచ్చీఁ దాను
యెవ్వరైనా నీమతక మిదియెల్లా ననరా ॥ బుద్ధి ॥

కావరించి యెప్పటిని కటారువట్టుక వుండి
నీవద్ద నే నవ్వఁగాను నిన్ను దూరెను
ఆవేళఁ దా వందుకుఁగా నౌఁగాదనవచ్చీని
యీవల నీవలిగెలే యెంతసేసీ ననరా ॥ బుద్ధి ॥

అట్టిగొనేదియుఁగాక వరుసనే కూచుండి
నెట్టనఁ గాఁగిలించఁగా నిన్ను దూరెను
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మాచెలిని
అట్టుగా నీతగవు లాఅడిఁబడె ననరా ॥ బుద్ధి ॥ 509

దేసాళం

ఎంతవడిదాఁకానే నీయెలయింపులు
పంతము లిప్పుడే నీవు పచరించఁదగునా ॥పల్లవి॥

వెలయ నన్నీఁజేసినవిభుఁడే వేఁడుకొనఁగా
చలపాదితనమేల సకియకును
వలచినవలపులు వడి నెదలో నుండఁగ
వెలువల వట్టిగుట్టు వెదచల్లఁదగునా ॥ఎంత॥

ఆసలఁబెట్టియేఁచినయాతఁడే సేకొనఁగాను
వేసదారియలుకేలే వెలఁది నీకు
నేసవెట్టినపెండ్లి చేతిలోనే వుండఁగాను
బేసబెల్లిబిగువులు పెనఁచఁగఁదగునా ॥ఎంత॥

వెక్కసపుముద్దుల శ్రీవేంకటేశుఁడే కూడఁగా
కక్కసించ నింతయేల కాంతరో నీకు
మిక్కుటపురతిసొంపు మేనిమీఁద నుండఁగాను
జక్కవగుబ్బల నొత్తి జాలియఁగదగునా ॥ఎంత॥ 510

రేకు 1486 శుద్ధవసంతం

కాంతలెల్లా నెఱిఁగిరి కందువ మీముద్దులు
చెంతనుండి ఇంత రట్టుసేసుకొందురా ॥పల్లవి॥

జలజాక్షికొప్పులోనివంపెంగపువ్వులు రాలె
పెలుచుఁదనాన నీవు పెనఁగఁగాను
తిలకించి యప్పటిని తెరలోనికిఁ దియ్యఁగ
గంగల నందెలు గల్లనఁ గదలెను ॥కాంత॥

అంగనగుబ్బలమీఁదిహారములు చిక్కువడె
  రంగుగా నంటిముట్టి సరసమాడఁగా
  చెంగటనే గిలిగించి చిమ్మిరేఁగ నవ్వించఁగా
  సింగారపుఁబయ్యెదల్లా చెమటఁ దడిసెను ॥ కాంత ॥

కామినివిట్టూర్పుల గాలి విసరఁగఁజొచ్చె
  ఆమనిరతుల నాకె వలయించఁగా
  యేమరించి శ్రీవేంకటేశ నీవీకెఁ గూడఁగా
  దోమటిమోవితేనెలు తొటతొట నూరెను ॥ కాంత ॥ 511

బౌళి

ఇన్నాళ్లు నెఱఁగనైతి వింతేసి నీవు
  నన్నలా చాయలా నాపె చదివించెను ॥ పల్లవి ॥

యితరసతులతో నీ వెపుడు మాటాడకుండా
  వ్రతము వట్టించెనా వనిత నీకు
  సతమై నమ్మినచోట చలము సాదించుమని
  మతికెక్క బుద్ధులెల్లా నూరిపోసెనా ॥ ఇన్నా ॥

యేచి రతివేళ మోవి యెంగి లంటించకుమని
  అదారాలు నేరిపెనా అంగన నేఁడు
  చేచేతఁ గాఁగిలించితే సిగ్గులువడేయట్టుగా
  లాచి నీమనసులో మొలవఁబెట్టెనా ॥ ఇన్నా ॥

తడవి చెనకినాను తలవంచుకొనుమని
  గడుసరిఁ జేసెనా కామిని నిన్ను
  అడరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
  వుడివో కిగుణ మాకె వుపదేశ మిచ్చెనా ॥ ఇన్నా ॥ 512

సౌరాష్ట్రం

నీ కెంత ఇతవైనదో నే నెఱఁగను
కాకుసేసి నవ్వేరు కాంతలెల్లా మిమ్మును ॥పల్లవి॥

పంతములకే వచ్చీని పరాకుచేసినాఁ బోదు
వంతులకే పెనఁగీని వనిత నీతో
యెంత చనవిచ్చితివో ఇందరిలో నీపెకు
వింత లివి గనుఁగొని వెరగయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥

వాడికనవ్వులు నవ్వీ వద్దన్నా మానదు
యీడువెట్టుకొనవచ్చీ నింతి నీతోను
యేడ బాసలిచ్చితివో యీకె నింతసేసేనవి
చూడఁజూడ వింతలోనే సోద్యమయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥

చలములకే పైకొనీ చాలునన్నా విడువదు
బలములే చూపీని భామ నీతోను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
అలరి యీపెసుద్దుల కరుదయ్యీ నాకు ॥నీకెం॥ 513

ముఖారి

కొమ్మలిద్దరు నుండఁగాఁ గొంకీఁగాని
చిమ్ముఁజూపులతో లాచీ విదె నీయెదుట ॥వల్లవి॥

వేడుకైనసుద్ది నీతో విన్నవించ సిగ్గుకదీ-
నాడ నాకె నానవెట్టి యడుగవయ్యా
బేడుకోలఁదనమున పెండ్లిమాట గాఁబోలు
చూడు ముసిముసినవ్వు చూపీ నీయెదుట ॥కొమ్మ॥

కలికి మాటునమండి కామకలియ్య సిగ్గువడీ
తిలకించి చేయిచాఁచి తీసుకోవయ్యా
అలనాఁ డేమంటివో నేఁ డాపనికిఁగాఁబోలు
తెలుసుకో లాలించితే తెలిపీ నీయెదుట ॥కొమ్మ॥

ముందర నీకు విలిచి మొక్కీ తానే సిగ్గువడీ -
వందుకఁ గాఁగిట నీవు నలమువయ్యా
విందువలె నన్నును శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
ఇందుకో విడెము నీకు నందిఇచ్చీ యెదుట ॥కొమ్మ॥ 514

శంకరాభరణం

ఇద్దరుఁ గూడితి రీను లిఁకనేల
వొద్దికాయ నాతనితో నొక్కటి గాఁగదవే ॥పల్లవి॥

చనవు వెగ్గళమైతే జడియనేల
మనసు లేకములైతే మరుగనేల
వొనరినపొందులైతే నొరయనేల
వినయానఁ బతిచేతివిడె మందుకొనవే ॥ఇద్ద॥

యితవులై వుండితేను యెరవులేల
రతు లొనగూడితేను రవ్వలేల
ప్రతినలు చెల్లితేను పంతములేల
మతకములెల్లా మాని మాటలాడఁగదవే ॥ఇద్ద॥

వేడుకలు పుట్టితేను వేసటలేల
జోడై వుండినచోట సోదించనేల
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను
జాడతో నాతనిమోవి చవిగొనఁగదవే ॥ఇద్ద॥ 515

మాళవిగౌళ

నీవెట్లా నుండినాను నీకేమయ్యా
మావంటివారికి నేమము వరెఁగాక ॥పల్లవి॥

మగవాఁ డేమిసేసినాను మరి యేడా సెగ్గులేదు
తగవులు దప్పినాను తప్పులెంచరు
జిగిమీరి సిగ్గువిడిచినాఁ గాదనియనరు
మగువలనై తేను మనసు లోరతురు ॥నీవె॥

దొరపాటివానికి దోసము గలదనరు
విరసాలు చేసినాను వెఱపులేదు
పొఁపొచ్చాన నుండినా బుద్ధులుచెప్ప రెవ్వరు
తరుణులమాఁటలే తగ ఱట్టుసేతురు ॥నీవె॥

వేడుకకావిసేఁతలు వెల్లవిరిగాఁ జేయరు
యేడనుండి వచ్చినాను యేమీననరు
కూడితివి నన్ను నేఁడు కూరిమి శ్రీవేంకటేశ
చేడెలు నీవద్దనుంచే చెలఁగి నవ్వుదురు ॥నీవె॥ 516

రేకు 1487 శ్రీరాగం

రమ్మనవే రమణుని రతికేలికి
పమ్మినతరితీపులభావ మొక్కఁచే ॥పల్లవి॥

చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగేసింగారాలే వింతగావి
తమకము వరియే తనకు నాకు
మమకారములతోడిమాఁటలే వింతగావి
సుముఖపుమొగమోటచూపు లొక్కఁచే ॥రమ్మ॥

నగువేళ నెలవులనవ్వులే వింతగాని
తగులమి సరియే తనకు నాకు
అగపడ్డ ప్రియములఆసలే వింతగాని
వెగటుగాని మోవులవిందు లొక్కటే ॥ రమ్మ ॥

పలుమారుఁ గాఁగిటిలో పంతములే వింతగాని
తలఁపులు సరియే తనకు నాకు
అలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
కలకాలముఁబాయనికాంక్ష లొక్కటే ॥ రమ్మ ॥ 517

ఆహిరి

ఎంతచేసినా నీకు నెదురాడేనా
బంతినే మమ్మేల వాదఁబరచేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

మాట లెన్నిలేవు నీవు మాపుదాఁకా నాడితేను
చాటువగా నేము వినఁజాలముగాక
వాఁటమై యిందాఁకా నాపెవద్ద నుండి వచ్చి నేఁడు
పాటించి మమ్మేల వాదఁబరచేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

చేఁత లెన్నిలేవు నీవు చెంతనుండి చేసితేను
వూఁతగాఁ దప్పకచూడనోపముగాక
పాఁతపడఁతికి నిచ్చె బాసలెల్లాఁ జేసివచ్చి
బాఁతితో మమ్మేల వాదఁబరచేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

మొక్కు లెన్నిలేవు నీవు మునుకొని మొక్కితేను
నెక్కొని నమ్మతించనేరముగాక
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పక్కన మమ్మేల వాదఁబరచేవు నీవు ॥ ఎంత ॥ 518

బౌళి

అప్పటిఁ గొసరనేల ఆసోదమా
తప్పక నన్నుఁజూచినతగవిదె చాలదా ॥ పల్లవి ॥

అరిదివలె మాయింటి కటు నీవు వచ్చితేను
వరుసకు రావంటా వాదింతునా
గరిమ [illegible]పకారము చేసినపిను
పరువ మెచ్చుటగాక సాదించవచ్చునా ॥ అప్ప ॥

మచ్చిక నెట్టకేలకు మాటలు నీవాడితేను
ఇచ్చకములాడవంటా యీసడింతునా
విచ్చ నీచుట్టరికము నెరపినయట్టి నిన్ను
రచ్చ నుతించుటగాక రాఁపుసేయవచ్చునా ॥ అప్ప ॥

చేయిదాఁచి ఇన్నాళ్లకు చెనకి కాఁగిలించితే
కాయము చొక్కించవంటా కాఁతాళింతునా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పాయకవుండుటగాక పంగించవచ్చునా ॥ అప్ప ॥ 519

దేసాళం

సాదించనేఁటికి నీవు సారెసారెకు
భేదములేక కూడితే పెనఁగులాడేమా ॥ పల్లవి ॥

చెంగటనుండి నీవు చేసినదెల్లాఁ జేయఁగా
ఆంగవలము మాలో నేమాడుకోరాదా
సంగతిగా నీవు తొల్లె సాదువలె నుండితేను
వంగించి విన్నటు తంగపరచవచ్చేమా ॥ సాదిం

పుడివోవిచిన్నలు నీవాళ్లి మీఁద నుండఁగాను
నడుమ మాలో నేము నవ్వుకోరాదా
పదిలేనిగుణముతో చక్కఁగా మెలఁగితేను
కొదిమెలు గట్టి విన్ను కోపగించేమా ॥సాదిం॥

కప్పి యందరివి నీవు కాఁగిలించికూడఁగాను
చొప్పులు మాలో నేము చూచుకోరాదా
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశ యెదయుత యేలితేను
తప్పులెంచి నీముద్దులు తారుకాణించేమా ॥సాదిం॥ 520

గౌళ

మంచివానివలెనే మాటలాడేవు
అంచెల వచ్చితి విట్టె అ(అ?)ప్పు డెందువోయేవు ॥పల్లవి॥

చింతతో నే నుండఁగాను చెవిలో నేకతమాడే-
వెంతలేదు నీవలపు యేమిచెప్పేది
కాంతచేఁ బిలువనంపి కాచుకుండితి విందాఁకా
అంతటా వెదకించితి నప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥

విరహాన నే నుండఁగా వెనకనే నిలుచుండి
యెరవులు చేసుకొనే వేమి చెప్పేది
పరుగ నీరాకలకు పగినాలు చూపించితి
అరుదుగా బత్తిసేసే నప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥

విన్వెరగై నే నుండఁగా నీవె నన్నుఁగూడితివి
యెవ్వరుండుటా వెఱఁగ వేమి చెప్పేది
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతికి విన్నే కోరితి
అవ్వలి మోమై నవ్వే వప్పు డెందువోతివి ॥మంచి॥ 521

సామంతం

ఇట్టుండవలదా ఇద్దరివలపులు
దట్టమాయ రతితమకము లిపుడు ॥పల్లవి॥

కలగవి రమణుఁడు కాంతకుఁ జెప్పఁగ
కలకలనవ్వీఁ గదు నాకె
తలకొని యందేమి తగులఁగ నాడెనో
కలుగఁబోలు విదె కంటిమి సిగ్గు ॥ఇట్టుం॥

పొద్దు వోకకత పొలఁతికిఁ జెప్పఁగ
అద్దలించె మరి యాతనిని
వుద్దండా లందులో నున్నవి యేఁటివో
కద్దుగాఁబోలును కంటిమి సిగ్గు ॥ఇట్టుం॥

వరుసతో నీతఁడు వాపులు చెప్పఁగ
వొరసి గోరఁ జెలి యూఁదె విదె
విరులఁ గూడె నీశ్రీవేంకటేశుఁడు
కరఁగఁబోలును కంటిమి సిగు ॥ఇట్టుం॥ 522

రేకు 1488 ఆహిరినాట

ఏమేమి నీవు నేసినా నితవే నాకు
గామిడితనాన విన్నఁ గాదుగూడ దవను ॥పల్లవి॥

వొద్ద నీవ్వెతెఁ బెట్టుకున్నా సంతోసముగాని
గద్దించి నీమీఁద మతి గలఁగదు
పొద్దున రాకుండితేను బుద్ధులు చెప్పుదుఁగాని
అద్దపుమోము చిన్నఁబో దందుకల్లా నాకును ॥ఏమే॥

ఏ పెందు వలచినా నేమ సమ్మతింతుఁగాని
 ఆవలిచెలులతోడ నాడుకో నేను
చేవమీర నేడసుద్ది చెప్పినా నవ్వుదుఁగాని
 వేవేలైనా నిన్ను వెంగెముగాఁ జూడను ॥ఏమే॥

వొక్కటైనసొమ్ములు నీమైనుంటేఁ బొగడుదుఁగాని
 గక్కన నేనెంతైనాఁ గాఁతాళించను
నిక్కి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
 మక్కువ నన్నేలితివి మఱవ నే నీఁకను ॥ఏమే॥ 523

సామంతం

చిత్తమెట్టో యెఱఁగను చెలువుఁడ నే నీకు
 మెత్తనిమనసుదాన మిక్కిలి మోహింతును ॥పల్లవి॥

వెలి నెవ్వతైనా నిన్ను వెంగెమాడి నవ్వఁగాని
 పొలసి నేనైతే నిన్నుఁ బొగడుదును
పొలయలుకఁ గొందరు పొంచి నిన్నేలయింతురు
 కలఁకలనే వూడిగము నేతు నీకును ॥చిత్త॥

కాతరించినది నిన్నుఁ గన్నుల జంకించుఁగాని
 చేతులెత్తి మొక్కుదును చేరి నేనైతే
యేతరివాండ్లు నిన్ను యెందుకైనాఁ బిలుతురు
 యీతల నిల్లాలనై నీఇంట నే నుండుదును ॥చిత్త॥

వలమరైన దొకతె పాదించుఁగాని నిన్ను
 పిలిచి ప్రియము నేతుఁ బ్రేమ నేనైతే
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
 అలర నేలితివి నిన్నన్నిటా నే మెత్తును ॥చిత్త॥ 524

పాడి

నామన సేమిచూచేరే వడుమ నోచెలులాల
ఆముకొని నావిభువి ఆత్మలో నుంటానను ॥ పల్లవి ॥

ప్రేమముగలవనిత ప్రియములు చెప్పుఁగాక
యేమైనా రమణుని కెదురాడునా
కామించి వచ్చినది కడుబత్తిసేసుఁగాక
సామాన్యపుఁబనులకు సాదించునా ॥ నామ ॥

తగుచుట్టమైనది తలఁపులో వచ్చుఁగాక
వెగటుగా నడచిన వేసారునా
నగ వెరిఁగినది మిన్నక ఇచ్ఛకొనుఁగాక
యెగసక్కెమాడినా యీసడించునా ॥ నామ ॥

కడువితవరై తేను కాఁగిటఁ జొక్కించుఁగాక
యెడసినతప్పులెల్లా నెంచుకొనునా
బడి నలమేల్మంగను పతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
తడయక నన్నేలేవింతటి గోరఁగుండు(డు?)నా ॥ నామ ॥ 525

ఆహిరి

విరహమే తోఁచదు విభుఁడ నీతో నాకు
మరిగినయిటువంటిమరు లెటువంటివో ॥ పల్లవి ॥

తక్కక యేపొద్దు నాకుఁ దగులై వుందువుగన
పక్కనున్నట్టే వుందువు పాసివున్నాను
అక్కరతో ముచ్చటాడే అలవాటు గద్దుగన
వొక్కటైమాటాడినట్టేవుందు వూరకుండినాను ॥ విర ॥

కాచు కెప్పుడు మోముఁ గట్టికట్టుందువుగన
చూచికట్టుందువు నీవు చూడకున్నాను
యేచి కలలోనా నీవే యెనసివుందువుగన
యీచొప్పే మతిలో నుండు యే పరాకైనాను ॥ విర ॥

యెలమి నాఇంటిలోనే ఇరవై వుండువుగన
తలఁపులోనే వుందువు దండనున్నాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
అలముకొందువు నీ పరుదైవున్నాను ॥ విర ॥ 526

వరాళి

తానేల సిగ్గువడీనే తడవ నేను
పూని తన్నుదేవరఁగాఁ బూజింతు నేను ॥ పల్లవి ॥

అలసివచ్చినవాని కటు విసరుదుఁగాని
అలరి యూపన్నులెల్లా నడుగ నేను
చెలపచెమటలెల్లా చేతనే తుడుతుఁగాని
జలకమాడి రమ్మని సాదించ నేను ॥ తానే ॥

నిదుర కన్నుల నుండీ నేఁ బాదాలొత్తుదుఁగాని
చెదరుచు యెఱుకలు సేసుకో నేను
పెదవుల వాడితే దప్పికి విడెమిత్తుఁగాని
పొదిగి మొగము చిన్నఁబుచ్చుకొన నేను ॥ తానే ॥

చిత్తజచిహ్నాలు చూచి చేరి కాఁగిలింతుఁగాని
వొత్తి యాడవని మరి నొరయ నేను
హత్తెను శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
కొంతలుగా నేలె నింక కొసర నేను ॥ తానే ॥ 527

ముఖారి

ప్రియములు చెప్పఁగాను బిగియనేల
రయమున లోనికి రమ్మనవే నీవు ॥పల్లవి॥

వలచినదానికి వాసు లెంచుకోఁదగదు
చెలిమిగలదానికి చింత వలదు
కలసినయిల్లాలికి కాదుగూడదనరాదు
పిలువవే నీమగనిఁ బేరుకొని యిపుడు ॥ప్రియ॥

పాయలేనిదానికి పంతాలకుఁ బనిలేదు
పాయపుదానికి నెగ్గుపట్టనేఁటికి
చాయకత్తైనదానికి సాదించి పోరఁగూడదు
చేయివట్టి తియ్యఁగదే చెనకి యీతనిని ॥ప్రియ॥

చుట్టమైనదానికి సోదించి చూడఁగరాదు
గుట్టెరిఁగినదానికి గుంపించనేల
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె నిన్ను నింతలోనె
ముట్టి కాఁగిలించుకోవే ముదమందీఁ దాను ॥ప్రియ॥ 528

రేకు 2489 సాళంగనాట

ఏమయ్యా నీతో నాకు నెంతమందెమేళము
నీమోము చూచుకుండుటే విధానముగాదా ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చితివంటాను జాణతనాలాడేదా
వినయముతో నీమాట వినుటగాక
చెనకితివంటాను చేతులు పైఁజాఁచేదా
మనసెరిఁగి మొక్కుటే మంచిదిగాక ॥ఏమ॥

కైదండ వట్టితివంటాఁ గాళ్ల విన్నుఁ దొక్కేదా
ఆదెన పీదయుగత్తే నయ్యాఁగాక
పాదవంటాఁ బొగడితే చన్నులు దాఁకించేదా
పోదితో గర్వములేక పొదుగుటగాక ॥ఏమ॥

కలపితివంటా బింకముతోడఁ బెనఁగేదా
మెలుపునీరతులకు మెచ్చుటగాక
అలమేల్మంగను నేను అట్టె శ్రీవేంకటేశ్వర
తలఁపులో మెలఁగుటే తగవుగాక ॥ఏమ॥ 529

దేసాళం

చెలులభాగ్య మాతనిచిత్తముగాక
తలకొని [1] యాఁకారఁ దమకేఁటికి ॥వల్లవి॥

పెక్కుపతులమగఁడు ప్రేమ నొకతెపైనుంచే
తక్కినకాంత అడుగఁ దమకేఁటికి
చిక్కనిచెమటమేనఁ జిప్పిలఁగ దొరకొంటే
తక్కరితనాల నవ్వఁ దమకేఁటికి ॥చెలు॥

మనసుపెట్టినవాఁడు మాటొకతెతో నాడితే
తనువులఁ గాఁకరేఁగఁ దమకేఁటికి
కమఁగొని యాతనికాంతలు దీరకుంటే
తనియఁదంటా దూరఁ దమకేఁటికి ॥చెలు॥

కడువేడుక్క(కై?)నవాఁడు కాఁగి లొకతె కిచ్చితే
తడఁబడి పైకొనఁ దమకేఁటికి
పడఁతెలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
తడయ కేలితే సిగ్గు దమకేఁటికి ॥చెలు॥ 530

1. 'ఏఁకారు' కు వ్యావహారికము గాఁబోలు.

తెలు.....ంబోది

ఎంత చెప్పుదును మోహ మీతనిమీఁద
చింతించఁజాల నే కక్కసించినట్టానవుచు ॥పల్లవి॥

కడుసింగారపుమేను కనుగందునోయని
జడిసి తప్పకచూడఁజాలనే నేను
యెడయక తనముద్దు లెవ్వతె వినీనోయని
నుడుగఁగఁజాలనే నోరెత్తి నేను ॥ఎంత॥

నెమ్మది విందుమనసు సిరై కరఁగునోయని
సమ్మతిఁ జన్నుల నొత్తఁజాలనే నేను
కమ్మటి వలలఁబెట్టి కదిమినట్టౌనోయని
చిమ్ముచు నవ్వఁజాలనే వెలవుల నేను ॥ఎంత॥

చినుకురతిఁ జెమట చిమ్మిరేఁగునోయని
పెనఁగఁగఁజాలనే బెట్టుగా నేను
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁడే నలమేలుమంగను
తనివొందించఁజాలనే తమితోడ నేను ॥ఎంత॥ 531

సామంతం

ఓయమ్మ నేనెంతదాన నూడిగము సేసేఁగాక
పాయవివోసకులాల పతితో మీరవరే ॥పల్లవి॥

వెక్కసమై తనకు నే విన్నపాలు సేసకోఁగా
యెక్కడ నుందునో చిత్త మేమిసేతునే
చక్కనితనరూపము సారెఁ జూడఁగా నెవ్వతె—
దిక్కు చూచునో రెంట దెప్పరమైవుండఁగా ॥ఓయ॥

యేకతానకువచ్చి నే వింపులువుట్టించేవంటే
యేకాంతము రమ్మన్నాఁడో యెఱఁగఁగదే
చేకాను కిచ్చితేను చెలికై దండ వదలి
పైకొని విమ్మపండ్లతార మానవలెఁగా ॥ ఓయ ॥

కనుసన్నలనే వచ్చి కాఁగిలించుకొనేవంటే
పెనఁగేటిరతులలో ప్రియ మెట్టిదో
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చనవిచ్చినాఁడు తానే సంతోసించవలెఁగా ॥ ఓయ ॥ 532

ఆహిరి

వెలఁది యిట్టుండితేను విభువిచిత్రము వచ్చు
బలవంతకోరైతే పలుక నేమున్నది ॥ పల్లవి ॥

పతి పరాకైవుండితే పైపై నెచ్చరించవలె
మితితో సన్న యెఱఁగి మెలఁగవలె
యితవైనమాటలాడి యింపుల మెప్పించవలె
తతితోఁ గొలువుసేసి దండ నుండవలెను ॥ వెలఁ ॥

మొగమెత్తి చూచితే మోహము చల్లఁగవలె
నగితేఁ గమ్మటి మారు నగవలె
బిగువుఁబన్ను లంటితేఁ బ్రియపడి వుండవలె
జిగిఁ జెనకితే గుట్టుచేసుకోవలెను ॥ వెలఁ ॥

వేడుకతో మన్నించితే వినయము చూపవలె
తోడై యేకతాన రతిఁ దొక్కించవలె
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
కూడితి నిందరి కివే గుణాలు గావలెను ॥ వెలఁ ॥ 533

బౌళి

తగిలి నాచేఁతలలో తప్పులు లోఁగొనవయ్యా
మొగిచినచేతులతో మొక్కేను నీకును ॥పల్లవి॥

శిరసు మజ్జనమార్చి విరులు నే ముడువఁగా
అరిది నాగోరేదనంటెనో నిన్నా
గరిమ నీమేన నిండా కస్తూరి నేఁ బూయఁగాను
వారసి నాగుబ్బ లెంత వొత్తైనో నిన్నా ॥తగి॥

మిక్కుటపుసొమ్ములు నీమేన నిండాఁబెట్టఁగాను
[1]చెక్కుల నాచెమటెంత చిందెనో నీపై
అక్కరతో విడెమిచ్చి అంద నిలుచుండఁగాను
గక్కన నానీడ యెంత గప్పెనో నీపైని ॥తగి॥

గాఁటపునీరతుల నేఁ గాఁగిలించి కూడఁగాను
సూటి నానిట్టూర్పు లెంత సోఁకెనో నేఁడు
యీటున శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
ఆటించి నావలపెంత తగిలెనో నేఁడు ॥తగి॥ 534

రేకు 1490 ముఖారి

బాపుబాపు నీవంటిపతికి నిల్లాలనైతి
నీపై వలపే నాకు నిచ్చకల్యాణము ॥పల్లవి॥

యెంత నోమునోఁచెనో యీచనుఁగొండలు, నేఁడు
వంతుల నీకరపల్లవములు మోంచె
యింత లెట్టిభాగ్యము గావించెనో చెక్కుటద్దాలు
పొంత నీరూపమునీడ పొలయఁగలిగెను ॥బాపు॥

1. 'నాచెక్కుల చెమట' అనుట సహజము.

యేమి దపము చేసెనో యీకన్నుఁగలువలు
నీముఖచంద్రునిపొందు నెమ్మిఁ గలిగె
కామించి యేమిపుణ్యమో కందువ నామోవిపండు
వోముచు నీమూర్తికి నుపారమాయ ॥ బాపు ॥

యెన్నటితగులాయమో యీబాహులతలకు
వన్నె నీరతిచెమటవాన గలిగె
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
కన్నెనాటనుండి నీతోకాఁపురము గలిగె ॥ బాపు ॥ 535

భైరవి

ఏమని పొగడుదు నీ విట్టివాఁడవు
కామినులపాలిటికి కల్పవృక్షమైతివి ॥ పల్లవి ॥

మగువలు యేమాడినా మనసే కలఁగునా
తగునీగుణము సముద్రమువంటిది
సొగిసి యెంత సోదించి చూచినాఁ గానవచ్చునా
మిగులా నీమన సిట్టె మిన్నునేలవంటిది ॥ ఏమ ॥

కిమ్ముల నెవ్వతె నిన్ను కివిసినాఁ జెదరునా
నమ్మననీదయ విధానమువంటిది
నెమ్మి యెంతగలిగినా నెట్టనఁ జంచలించునా
పమ్మిననీమన్నన పైఁడికుండవంటిది ॥ ఏమ ॥

చిక్కించు కెవ్వరు నిన్ను చెందినా మొగచాటౌనా
తక్కక నీరతి యమృతమువంటిది
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మిక్కిలి వన్నెలితివి మేలుగలవాఁడవు ॥ ఏమ ॥ 536

సామంతం

నిలుచున్నాఁ డదె నీయెదుటా
విలువునఁ గాఁగిట నించఁగదే ॥పల్లవి॥

చలమునఁ బతి విటు సాదించకువే
బలిమి చూపి కడుఁబదరకువే
వెలిఁబడ సణఁగులు వెదచల్లకువే
నెలకొని యెమ్మెలు నెరపకువే ॥విలు॥

పంతము లీగతిఁ బచరించకువే
కొంతపుఁజూపులఁ గొసరకువే
దొంతరబీరాలు తొరలించకువే
చెంతల నూరక చెనకకువే ॥విలు॥

యెదుటనుండి బాస లేఁడించకువే
పెదవుల గొణఁగుచు బిగియకువే
యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నేలె
అదన రతుల నీ వలయకువే ॥విలు॥ 537

ఆహిరి

మరునిబలాలమీఁద మనకేల వైరము
పరగఁ గూడినమీఁద పగ యెంచఁదగదు ॥పల్లవి॥

తుమ్మిదలఁ బోల్చితే తొయ్యలికొప్పు నెరులు
తెమ్మలుగా పువుటమ్ములతేనెలు దాగు
తమ్మిరేకులఁ బోలుచఁదగు కాంతకన్నులు
నెమ్మి నావేళఁ జంద్రుఁడు నిలువరా దెదుట ॥మరు॥

ధరఁ గొండలఁ బోల్చితే తరుణి చన్నుఁగవ నేఁ-
డిరవై గాలి మెలఁగ నెడమియ్యదు
కరికుంభాల చెలిపిరుఁదు వోలిచితేను
సరిఁ జెఱకువిల్లవి చప్పరించును ॥మరు॥

అతివను బంగారుబొమ్మవి తగఁబోల్చితేను
ఇతవై మన్మథకళ లీపెనే చేరు
ఇతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డీలేమ యలమేల్మంగ
మతి నిద్దరిఁబోలితే మదనుని గెల్తురు ॥మరు॥ 538

గౌళ

చక్కనివాఁడ వన్నిటా జాణవు నీవు
యిక్కడ నాసంతోస మెంతనఁగవచ్చును ॥పల్లవి॥

కన్నుల నన్నుఁజూచితే కాఁగిలించినట్టవును
సన్నసేసితే వలపు చల్లినట్టౌను
చిన్ననవ్వు నవ్వితేను సేసవెట్టినట్టౌను
విన్నవించ నెట్టువచ్చు వేడుక నాలోనిది ॥చక్క॥

సారె మాటాడితే మోవి చవిగొనినట్టౌను
చేరితేనే మేలెల్లా వచ్చినయట్టౌను
నేరుపుతోఁ జెనకితే నెమ్మిఁబెండ్లాడినట్టౌను
పేరుకొన నెట్టువచ్చు ప్రియములు నాకు ॥చక్క॥

మతి నీవు దలఁచితే మర్మము సోఁకినట్టౌను
రతిఁ గూడితేను కరఁగినట్టౌను
యితవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
తతిఁ బాయకుండితేను దక్కినట్టౌను ॥చక॥ 539

సాళంగం

నావోజలే రమణుఁడ నన్ను వింతసేసీఁగాక
నీవొళ్ల నేమైనాను నేరములు గలవా ॥ పల్లవి ॥

హత్తి నీతో నే మాటలాడ సిగ్గువడితేను
చిత్తములో తమకము చిమ్మిరేఁచీని
మొత్తానఁ గూరిమిదాఁచి మోము వంచుకొంటేను
యెత్తించీఁ గమ్మటిఁ దామే ఇవివో నాయాసలు ॥ నావో ॥

అడఁకువతో నే నాయగ్గలిక మాన్పుకొంటే
నడుమ నావేడుకలు నవ్వించీని
బదిసుండే నామనసు పరాకుసేసుకుంటే
బెడిదపుజవ్వనము పెదరేఁచీని ॥ నావో ॥

కదిసి నే వినయానఁ గాఁగిలించుకుందితేను
యిదె నామైమఱపులు యెనయించీని
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
పొదిగి నా పొందులే బోదించీని ॥ నావో ॥ 540

రేకు 1491 మాళవిగౌళ

ఇట్టుండవద్దా పతికి నీడుజోడై నవవిత
మట్టుమీర దెంతైనా సమ్మతి నుండఁగాని ॥ పల్లవి ॥

వలచినకామిని వాసివంతు లెంచదు
చెలరేఁగి చెప్పినట్టు సేసుఁగాని
తలఁపులో మెలఁగేది తవగర్వము చూపదు
నెలకొన్నప్రియములే వించుఁగాని ॥ ఇట్టు ॥

మరిగిన దెప్పుడును మనసు విరుచుకోదు
తరితీపు దప్పకుండా తగులుఁగావి
సరిఁ బొందుజరపేది సణఁగులు రాల్పదు
కరఁగమాటాడి అలుకలు దేర్చుఁగావి ॥ ఇట్టు ॥

కలపుకోలైనది కడువేసరించదు
పొలపి రతిఁ జవులు పుట్టించుఁగావి
అలమేలుమంగ గూడె నదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ –
దెలిపి తెలిపి రతిఁ దేలించుఁగావి ॥ ఇట్టు ॥ 541

పాడి

ఇతవే నెరపవలె యీరీతి నీవలె
మితిలేవినీగుణాలు మెచ్చితినే చెలియా ॥ పల్లవి ॥

నెపములు వేయరాదు నేరుపరిపతిమీఁద
వుపమించి యాదరాదు వొద్దుకోరాదు
కపురులు చూపరాదు కాఁక వచరించరాదు
యెపుడూ సాదించరాదు ఇల్లాలికి ॥ ఇత ॥

మనసు నొప్పించరాదు మరి మారుకోరాదు
గునియరా దలయించి కొవరరాదు
చనవున మీరరాదు సవతులఁ దిట్టరాదు
తనుఁ బొగడుకోరా దుత్తమురాలికి ॥ ఇత ॥

తగ వడుగఁగరాదు తారుకాణఁ బెట్టరాదు
పగటు మెరయరాదు పదరరాదు
తగు నలమేల్మంగ వాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
మగఁడాయ నీవంటిమంచిప్రియురాలికి ॥ ఇత ॥ 542

శ్రీరాగం

ఎటువంటివేడుకలో యెదలోనే గుబ్బతిలీ
కుటిలకుంతలినేర్పు కొనసాగినయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలఁగి తప్పకచూచు సిగ్గుతోఁ దలవంచు
తలఁపులో నీరూపు దలపోసును
సెలవులనే నవ్వు చెలికిఁ బ్రియముచెప్పు
కలికిభావము చెప్పఁ గతలాయనయ్యా ॥ ఎటు ॥

కోరును మనోరథాలు గుట్టుతోడనే కరఁగు
సారె నేకాంతాన నుండు సంతోసించును
చేరి మాటాడ నూహించు చెమరించు మేనెల్లా
నీరజాక్షిచందములు నీవే యెంచుకోవయ్యా ॥ ఎటు ॥

పవళించు పానుపుపై భావరతి నోలలాడు
కవగూడి నీవు రాఁగాఁ గడుమెచ్చును
ఇవల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
జవరాలికూటములు సంగతేయనయ్యా ॥ ఎటు ॥ 543

సామంతం

తానే వచ్చీఁగాక తరవులు వెట్టనేల
కానుకలు మీచేనంపి కక్కసించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులఁ బారితేనే తనువులు సోఁకినట్టు
అలయించి యతనిమే నంటవలెనా
చెలిమిసేసితేనే చేతికిలోనైనట్టు
చెలులచే రమ్మని చెప్పించవలెనా ॥ తానే ॥

కమ్మి ముద్దులు విందేనే కాఁగిలించుకొన్నట్టు
సమ్మతిచేసి చేతులు చాఁచవలెనా
పిమ్మటఁ బేరుకొంటేనే ప్రేమఁ దవిపైనట్టు
రమ్మని పిలిపించి రతిసేయవలెనా ॥తానే॥

యీడకు విచ్చేసితేనే యెదవాయకుండినట్టు
జోడై యుండ నొడఁబఱచుకోవలెనా
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిక్కడ నలమేల్మంగను
జాడతోడ తనమోవి చవిచూపవలెనా ॥తానే॥ 544

నాదరామక్రియ

విభువిఁ దోడుకవచ్చే వెన నన్నీ మంచివయ్యీ
యిభయానకుఁ జేయరే యిట్టె వుపచారాలు ॥పల్లవి॥

వెలఁదికిఁ జందురుఁ డీవేళఁ జుట్టమవుఁగావి
కలువలు కొప్పున గక్కన వించరె
కలపుకోలున చల్లగాలి మన్నించుఁగావి
మలయజ మలఁదరే మందుగాను మేనను ॥విభు॥

ముద్దియకుఁ దాపరవి మొకమోడి వుండుఁగావి
వొద్దికఁ దామరపైఁ గూచుండఁబెట్టరే
గద్దరివసంతునకుఁ గదువిచ్చకమౌఁగావి
పొద్దువొద్దునకు పైపైఁ బువ్వొది చల్లరే ॥విభు॥

పన్నుకొవి మేఘానకుఁ బరిణామ మవుఁగావి
చిన్నవెమ్మళ్లవా(వ్రా?)సివచీర గట్టరే
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డీకె యలమేలుమంగ
యిన్నిటా విచ్చేసికూడె యింటనే వున్నాఁడు ॥విభు॥ 545

గౌళ

వట్టిపెనఁగులాటల వలపు చవులు గాదు
గుట్టుతో మెలఁగితేను గుణములు హెచ్చును ॥పల్లవి॥

మనసు లెనసితేను మాటలు ప్రియములౌను
ననుపు గలిగితేను నమ్మికలౌను
చనవులు సతమైతే సరసము లింపౌను
వినయాలు చూపితేను వేడుకౌను పొందులు ॥వట్టి॥

సిగ్గువడ నేరిచితే చేఁతలు తరితీపౌను
యెగ్గులెల్లా మానితేను ఇతవౌఁ బొందు
వెగ్గళించి పొగడితే విభవాలు చెలరేఁగు
వొగ్గి వేఁడుకొంటేను వుల్లములు గరఁగు ॥వట్టి॥

తలపోఁత లొనరితే తమకము గడురేఁగు
నెలకొన నవ్వులను విఁ(విం?)దు ముదము
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కలసితి మిద్దరముఁ గలుగుఁ జనవులు ॥వట్టి॥ 546

రేకు 1492 ముఖారి

అన్నిగుణాలను నీవే అధికుఁడవు
కన్నె విన్నుఁ బొగడుతా కడుసంతోసించెను ॥పల్లవి॥

మొగమోటగలవాఁడు మోనాన నూరకుండు
తగవెరిఁగినవాఁడు దయదలఁచు
వగవెరిఁగినవాఁడు సంతసము సమ్మతించు
తగులమిగలవాఁడు దండఁ బాయకుండును ॥అన్ని॥

వలచినవాఁడు కైవసమై మచ్చికసేను
తలఁపొక్కఁడైనవాఁడు దాఁటఁడు మాట
విలుకడైనవాఁడు నెట్టుకొని పొందుసేను
పలుకనేర్చినవాఁడు పచరించుఁ గూరిమి ॥ అన్ని ॥

సన్నయెరిఁగినవాఁడు సరసుఁడై మెలఁగును
మన్నించనోపినవాఁడు మర్మములంటు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
పన్నికూడితివి నీపంతము లీడేరెను ॥ అన్ని ॥ 547

పాడి

కదలేనిపరాకులు గలవాఁడవు
జడియ కెప్పుడును మాచనవు చేకొనుమీ ॥ పల్లవి ॥

చేపట్టి యెప్పుడును చిత్తాన మఱవకుమీ
ఆపె నీకు నాచేఁ జెప్పియంపినమాట
చూపట్టివున్నది శిరసున ముడుచుకొనుమీ
మాపటంత వేసినకమ్మనితమ్మిపూవు ॥ కద ॥

చెలరేఁగి నీయరచేతనే పట్టుకుండుమీ
విలిచి కానుకిచ్చినవిమ్మపండు
పలుమారు కన్నులను భావించి చూడుమీ
వలమగా మరటిపైవ(వ్రా?)సినచెలిరూపు ॥ కద ॥

చక్కఁగా తరితీపుతో చవిసేసుకొనుమీ
మొక్కుతాఁ జూపినయట్టిమోవిపండు
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ గూడె
తక్కక యేపొద్దును దయ నేలుకొనుమీ ॥ కద ॥ 548

ఆహిరి

తానే యెఱుఁగుఁగాక తఱవాతిపనులు
పూనిపట్టి తమవెట్టు బోదించవచ్చునే ॥ పల్లవి ॥

పట్టరానిది వయసు పంచరానిది వలపు
కట్టిపెట్టరానివి కనుచూపులు
మెట్టరానిది మనసు మీరరానివి వాసులు
యెట్టువేసినా విభుని నేమని పొలతునే ॥ తానే ॥

చెప్పఁగరానిది సిగ్గు నేయరానిది నగవు
కప్పిపెట్టరానివి చక్కఁదనములు
తిప్పరానిది గుణము తెంచరానిది కోరికె
అప్పటి నీతవిఁ గాదన నెట్టువచ్చునే ॥ తానే ॥

తనియరానిది రతి దాఁటరానిది పొందు
మొనసి మానరానిది మొగమోటము
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చనవిచ్చెఁ దను నెట్టు సాదించవచ్చునే ॥ తానే ॥ 549

దేసాళం

రమణుఁడు పిలిచీవి రావే చెలియ నీవు
తమకమే వలెఁగాక తరుణులకు ॥ పల్లవి ॥

తలఁపుకొలఁది మంచితనమే వలెఁగాక
చలపాదితనమేల సరసులకు
వెలలేవిమాటల వినయమే వలెఁగాక
సొలపువెంగెములేల సుగుణలకు ॥ రమ ॥

కాంబోది

కోటిసేయ వలపులు కుమ్మరించవలెఁగాక
నీటుతో గర్వములేల నేర్పరులకు
మేటిసరసములాడి మెఱయఁగవలెఁగాక
జూటుఁదనములేఁటికి సొంపుదొరలకును ॥ రమ ॥

నయగారితనమున నవ్వు నవ్వవలెఁగాక
రయమున దాఁగనేల రసికులకు
నియతి నన్నేలినాఁడు నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
క్రియతో వేసరనేల కిమ్ముల దేవుళ్లకు ॥ రమ ॥ 550

పాడి

ఇన్నిటా జాణవైనవా రెరుఁగుదు రీయింపు
చెన్నుగా దైవము తొల్లె సేసిన దీయింపు ॥ పల్లవి ॥

వేసగికాలమునాఁటివెన్నెల లింపు
సేసలువెట్టేయప్పటి సిగ్గు లింపు
వేసరక అత్తవారివిందులు యింపు
మోసపోనియట్టిరతి మోవితేనె లింపు ॥ ఇన్ని ॥

అట్టే వసంతపుచల్లులాట లింపు
జట్టిగొన్నప్పటిసరసము లింపు
వెట్టదీర దప్పికి వీడెము లింపు
గుట్టుతో నుండేయప్పటికొసరులే ఇంపు ॥ ఇన్ని ॥

కడుఁజెమటకు చల్లగాలి యింపు
గుడిగొన్నకాఁగిటికి కూటము లింపు
అడరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగకు నీకు
నొడఁబాటుమాటల వుచితము లింపు ॥ ఇన్ని ॥ 551

నాదరామక్రియ

ఈకెకు నీకుఁ దగు నీడుజోడులు
వాకుచ్చి మిమ్ముఁ బొగడవసమా యొరులకు ॥పల్లవి॥

జట్టిగొన్న నీదేవులు చంద్రముఖిగనక
అట్టె నిన్ను రామచంద్రుఁ డనఁదగును
దిట్టమై కృష్ణవర్ణపుచూపుల యాపెగనక
చుట్టుకొని నిన్ను కృష్ణుఁడనఁదగును ॥ఈకె॥

చందమైనవామలోచన యాపెయౌఁగనక
అందరు నిన్ను వామనుఁ డనఁదగును
చెంది యాకె యప్పటివి సింహమధ్యఁగనక
అంది నిన్ను నరసింహుఁడని పిల్వఁదగును ॥ఈకె॥

చెలువమైనయాపె శ్రీదేవి యగుఁగనక
అల శ్రీవత్సుఁడవని యాడఁదగును
అలమేల్మంగ యహిరోమాళిగలదిగన
యిల శేషాద్రి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును ॥ఈకె॥ 552

రేకు 1493 ఆహిరి

చిత్తగింతువు రావయ్య చెలియబాగులు నేఁడు
ఇత్తల విన్నవించ నే నెంతదానను ॥పల్లవి॥

వలిపపయ్యదలోవి వట్రుపచనుగుబ్బలు
తొలుత నీకాఁగిలి కెదురుచూచేయట్టున్నవి
తిలకించి(చ?) నీదేవులతేనెలయధరములు
చెలఁగి నీకు విందులుచెప్పేయట్టున్నవి ॥చిత్త॥

వెక్కసపుఁదళుకులవెడదకన్నులచూపు
మిక్కిలి నిన్నుఁ బూజించ మీఁదెత్తివట్టున్నది
తక్కక ఇంతిచేతులు తలఁబాలు వోయ నీపై —
మక్కువమీర సూత్రవెట్టి వొడ్డినట్టున్నవి ॥చిత్ర॥

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీ కలమేల్మంగమేను
కమ్మి నీమెడఁ దాళిగాఁ గట్టేయట్టున్నది
నమ్మి నీవే దయఁజూచి నడఁతిఁ గూడితి విట్టె
సమ్మది నీకు నీపై వానరివట్టున్నది ॥చిత్ర॥ 553

ముఖారి

గుట్టుసేసుకున్నాఁడవు కోరి యెందరిముందర
తొట్టైనో వేడుకలెల్లా దొరవై వున్నాఁడవు ॥పల్లవి॥

[1] అతివఁ జూచినచూపు అచ్చొత్తినట్ల నీ —
మతిలో నున్నదో మాటలాడవు
తతి నాకెమాటలు తలఁచై నీచెవులలోఁ
బతినాదా లిచ్చెనో పరాకైతివి ॥గుట్టు॥

అంగనమోవితేనెలఅన్ను వట్టెనో నీకు
వుంగిటిగొన్నట్టు వూరకున్నాఁడవు
సంగడి నాపెమైతావి సారె వాసనవచ్చెనో
అంగవించి యందే వోలలాడుతానున్నాఁడవు ॥గుట్టు॥

అలమేలుమంగరతు లట్టె మరిగితివో
వెలయుచు నిలువున వెరగందేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆకె నిన్ను బోధించెనో
తలఁచి నన్నుఁగూడి తమకించేవు ॥గుట్టు॥ 554

1. అరసున్న ప్రామాదికము కావచ్చు. "అతివచూచినచూవు" అనియుండదగు.

కాంబోది

[1] ఉపచరించఁగరావా వువిద గడువంపె
నెపమున వురుపెల్ల నెరపీ నీమీఁదను ॥ పల్లవి ॥

నలినాక్షి గరిడిలో నంటువఁ గేళివేసె
మలసి చెక్కులను చెమటగారఁగా
వల పందులోనె చల్లి వాసనగుబ్బలు మోఁపి
నలువంక నీకు నభినయము చూపీని ॥ ఉప ॥

తెరమఱఁగున వచ్చి దేశిశుద్ధాంగములను
సరవి నాడి చూపులు వఱపుచును
తిరుపుగొని కమ్మటి తీగెచేతులటు చాఁచి
పరగ నంగరంగవైభవము మెరపీని ॥ ఉప ॥

పదములఁ జిందుజిక్కిణి బహుతాళమానములు-
విదె నాట్యమున విన్ను వింతి మెప్పించె
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగా నీవు
గదిసి చూడఁగా మతిగరఁగించీని ॥ ఉప ॥ ౬౬౬

వేళావళి

ఏల తమకించేవయ్యా ఇంతలో నీవు
మేలిమినగినవములు మించీని యెదుటను ॥ పల్లవి ॥

అలుఁ జూడవయ్యా అంగవతురుమూమారు
చెలఁగి యద్దాలఁ జూడు చెక్కులమారు
అల చందురునిఁ జూడు మాకెమొగముమారు
అలుకదేరె; నాకె నీయందకు వచ్చీని ॥ ఏల ॥

1. ఇందు నాట్యసంకేతము లెక్కువ.

చిగురులు చూడవయ్య చెలియధరముమారు
తగులతలఁ జూడు హస్తములమారు
సొగిసి జక్కవలమఁ జూడు కుచములమారు
మగువ తెరదీసి నెమ్మది విన్నఁ గూడీవి ॥ఏల॥

హత్తి తామరలఁ జూడు మమరుఁబాదాలమారు
పుత్తడిబొమ్మఁ జూడు పొలఁతిమారు
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
బత్తితోఁ గలసె వింకఁ బాయకవుండీవి ॥ఏల॥ 556

పాడి

ఎఱఁగినజాణలది ఇట్టిమోహము
మఱవరా దాలికి మగవికి మోహము ॥పల్లవి॥

విషయము చేసితేను వెగ్గళించు మోహము
వయసు చక్కనయితే నాటు మోహము
మొనసినమాటలైతే యీడేరు మోహము
మనసురా మెలఁగితే మానవీదు మోహము ॥ఎఱఁ॥

యేపొద్దుఁ గాచుకుండితే యిరవౌను మోహము
యేపుమీరి పైకొంటే ఇంపు మోహము
కోప మెందు లేకుండితే కొనసాగు మోహము
చూపు నెట్టుకోఁ జూచితే మలఁగమా మోహము ॥ఎఱఁ॥

ఇచ్చకమే నెరపితే నియ్యకోలా మోహము
నిచ్చకొత్తగాఁ గూడితే నిండు మోహము
వచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడే వదలక నన్ను నేలె
తచ్చితచ్చి కొసరితే తగులౌను మోహము ॥ఎఱఁ॥ 557

గౌళ

వారి బత్తి ఇయ్యకొనవలెఁగాక
యేరీతినైనా మేలే యేమిసేయవచ్చును ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నీ వాడానీడా నెందరిఁ బెండ్లాడినాను
చలమరిదాననా సాదించ నేను
కలరు నీకుఁ జుట్టాలు కామినులు యెందరైనా
యెలయింతు రందుకు నీ కేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥

వెరసి యెవ్వతె వెంటఁబెట్టుక నీవు దెచ్చినా
సిరవపుదాననా వెంగేలాడను
సరవు లెఱుఁగుదు నా జాడలన్నియు వింటి
ఇరుమేలా మందేముగా కేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥

ఇంతలో నాముందర మీరిద్దరునుఁ గూడినాను
వింతయైనదాననా విడనాడను
ఇంతట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
యెంతలేదు నీయానోద మేమిసేయవచ్చును ॥ వారి ॥ 558

రేకు 1494 రామక్రియ

చెప్పేదాఁకాఁ దరితీపు చేరి వింటే వేడుక
చొప్పుగా నీకళ నాకు సూచించవే చెలియ ॥ పల్లవి ॥

పసిఁడితీగెను మంచిపద్మము వికసించె
కసరక పామేల కాచుకున్నది
యెసగి మొల్లమొగ్గలు ఇందుకె కూటమి గూడె
దెసల నీకళ నాకఁ దెలుపవే చెలియా ॥ చెప్పే ॥

కంతుబాణమున నారికడపుఁగాయలు గాచె
చెంతఁ బోఁకబోదె యేల చెలువొందెనే
అంత సింగారదామము లందుకుఁ దోడువచ్చె
బంతినే యీకత నాతోఁ బలుకవే చెలియా ॥చెప్పే॥

పూవుమీఁదికొమ్మ కల్పభూజముతోఁ బెవగొనె
వావిరి మెఱుఁగుమొయిలు వన్నెవెట్టెను
యేవేళ శ్రీవేంకటేశు కియ్యలమేలుమంగ
దేవులాయ నీకతతెఱఁగేదే చెలియా ॥చెప్పే॥ 559

బౌళి

ఈ సుద్దులు విన్నవించ మెఱఁగఁదేమో తాను
వేవరక రమ్మనవే విచారించఁ బనులు ॥పల్లవి॥

తమ్మి చందురునితోడ దాకొని యేకాంతమాడె
యిమ్ముల సూర్యుఁ డంతలో యెండలుగాసె
కమ్మర నందుకుఁగానే కప్పుకొనె మేఘము
రమ్మనవే చూచుఁగాని రమణుని నీడకు ॥ఈసు॥

వట్టివేసగిని గాలివానలు గురియఁగఁ జొచ్చె
పట్టపగలు చీఁకటిపంట వండెను
చుట్టుక మరునమ్ములు సురసుర మెక్కెనవె
అట్టుపేయక పతిని ఇట్టె రమ్మనవే ॥ఈసు॥

పొదిగొన్నతీగెలు పూచి పుప్పొడి రాలె
యెదిరించి చకోరము లింపులొంపెక్కె
ఇదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
కదిసినాఁ డిట్లానే కమ్మటి రమ్మనవే ॥ఈసు॥ 560

సామంతం

వాకిట వచ్చివున్నాఁడు వాఁడివో నీరమణుఁడు
చేకొని వుపచారాలు చెప్పవలదటవే ॥ పల్లవి ॥

పొంతనే చుట్టరికాన పొందులు చేసినవారు
యెంతైనా యెగ్గులుఁదప్పు లెంతురటవే
చింతదీర మాఁటపట్టుచేసుకొన్నయట్టివారు
ఇంతవా రేమిచెప్పినా వినవేర్తురటవే ॥ వాకి ॥

పొవరఁగఁ బ్రాణములు పొక్కటైవుండినవారు
తనివోనిముచ్చటలు దాఁతురటవే
చనవున రతికి నాసలఁబొరలేటివారు
పెనఁగక సిగ్గులెల్లాఁ బెంతురటవే ॥ వాకి ॥

విచ్చనవిడిని తాము వేడుకపడినవారు
కొచ్చికొచ్చి గుట్టునఁ గొంకుదురటవే
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవునీవు
తచ్చి కూడితిరి నవ్వఁదగవులౌనటవే ॥ వాకి ॥ 561

మాళవిగౌళ

ఇట్టిది కాలమహిమ ఇఁకనేల మరఁగు
గుట్టుదెలిసినవారు కూడఁజెప్పఁగదరె ॥ పల్లవి ॥

వంటున జక్కవలపై నల్లఁబులుగులు వాలె
అంటి తామరాఁ జిగురూ [1] వల్లిబెల్లేయ
పెంటతుమ్మిదలపై పిచ్చిలఁ బాలు గురిసె
జంటితేనె దొండపండు చూరలాడెను ॥ ఇట్టి ॥

1. అల్లిబెల్లి + అయ

వెదకి చిలుకలూఁ గోవిలలూఁ జీరుమూరాదె
గుదిఁ జంద్రశకలాలఁ గూర్మి మెక్కెను
చెదరి యద్దములలో చీఁకటి తీగెలువారె
పొదిగెఁ గారుమెఱుఁగుఁ బువ్వులదండలు ॥ఇట్టి॥

పువ్వుమీఁదివాసనకుఁ బొంచి డానెను మొయిలు
కువ్వలై మరురాజ్యము కొటారుకెక్కె
మవ్వపుటలమేల్మంగమగఁడు శ్రీవేఁకటేశు-
వివ్వల నడిగి మాకు నెరఁగించరే ॥ఇట్టి॥ 562

వరాళి

ఏమిసేసితివోకాని ఇంతిని నీవు
చేముట్టక పువ్వులచెండున వేసీని ॥పల్లవి॥

ముక్కర గదలఁగాను ముసిముసినవ్వు నవ్వి
చెక్కుచేతితో చెలి సిగ్గువడీని
చుక్కబొట్టువెట్టినకస్తూరిబేంట్లు రాలఁగా
చక్కనివిన్ను బొమ్మల జంకించీని ॥ఏమి॥

మించులమొగపుతీగె మెఱువఁగా మళ్లిచూచి
అంచె నిన్నుఁగని శిరసటు వంచీని
కంచపుమోవితేనె కడు నుట్టిపడఁగాను
పెంచి వలపుల నీతో బీరములాడీని ॥ఏమి॥

కంకణాలు గల్లనఁగా గక్కనఁ బాదాలొత్తి
పొంకముగాఁ గూడి గొబ్బున మెచ్చీని
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
కుంకుమచెమటలెల్లాఁ గురిసీ నీపైని ॥ఏమి॥ 563

దేసాళం

ఏరుపరచఁగరావు యెవ్వరిసొమ్ములో యివి
చేరి విన్ను వడిగేము చెప్పవయ్య తగవు ॥ పల్లవి ॥

అలులు నరచంద్రుడు నతమనివిండ్లును
కలువలు సంపెఁగయుఁ గమ్మఁజిగురు
పలుచనియద్దములు పచ్చిపోఁకయు శ్రీలు
చెలియసింగారాలో చిత్తజునిపొఁజులో ॥ ఏరు ॥

తిన్ననిసంక్కును మంచితీగెలునుఁ దామరలు
చిన్నిజక్కవపిల్లలు సింహమును
యెన్నరానిచిమ(మి?) తరి(తీ?) ఇసుకదిబ(బ్బ)లును
కన్నెసింగారాలో ఇవి కామునిబలములో ॥ ఏరు ॥

అనటికంబములును అమ్ములపొదులును
మినుకుఁగూర్మములు మించువజ్రాలు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
వనితసింగారాలో వలరాజుమూకలో ॥ ఏరు ॥ 564

రేకు 1495 మంగళకౌసిక

మగువకు లోఁగనేల మగవాఁడవు
విగిడి బుద్ధులుచెప్పి విలిపే నే నాపెను ॥ పల్లవి ॥

బత్తి నేఁ జేయఁగా నీవు పరాకున నున్నాఁడవు
చిత్తములో తలపోఁత చెప్పరాదా
యెత్తల నెవ్వతైనా విన్నేమైనా నాడినాను
వుత్తరువు చెప్పే నేను వొద్దు నీకు వెరపు ॥ మగు ॥

ఆకుమడిచియ్యఁగాను అవ్వలిమోమైనాఁడవు
దీకొని చూచేచూపు తిప్పుకోరాదా
నీకాంత లెవ్వరైనా నిన్ను నేరాలెంచితేను
నీకు వర్ధమయ్యేఁగాని నిమ్మలావ నుండుము ॥మగు॥

చెయ్యెత్తి మొక్కఁగాను సిగ్గుతో నున్నాఁడవు
తియ్యనినోరను నన్ను దీవించరాదా
వొయ్యనే శ్రీవేంకటేశ వొద్దికై నన్నేలితివి
చయ్యాటాలు మానేఁగాని సతిఁ జూపు నాకు ॥మగు॥ 565

బౌళి

ఆతని కొక్కతెవే నీ వాలవైతివా
యేతులు నెమ్మెలు నీవు యిందే చూపేవా ॥పల్లవి॥

యిచ్చకములెల్లా నాడి యితవరివై విభుని
మచ్చికలు రేఁపి భ్రమలఁబెట్టేవు
కచ్చుపెట్టి నేమెల్లాఁ గాచుకుండఁగా నీకు
యిచ్చోటఁ జెల్లుబడి ఇఁక నెంత గలదే ॥ఆత॥

పట్టినవ్వులెల్లా నవ్వి వద్దనుండి యాతని-
చుట్టమవై మాటలనే చొక్కించేవు
అట్టె నే మిందరమును ఆసపడివుండఁగాను
నెట్టుకొని నీబలిమి నెరపఁగవలెనా ॥ఆత॥

చెనకి కాఁగిట నించి శ్రీవేంకటేశ్వరుని-
మనసు రంజిల్లఁజేసి మరిగించేవు
యెనసె నీతఁడే మమ్ము నీడుజోడైతిమి నేము
తనియవు నీ వింకా తమకించఁదగునా ॥ఆత॥ 566

వరాళి

ఆపె నెంతపొగడేవు అన్నిటా నేర్పరియని
తీపులు పుట్టించేవారు తిట్టినా దీవెనలు ॥పల్లవి॥

వనవుగలసతులు సాదించితే నమరు
నమ్మైనవారలు నవ్వితేఁ జెల్లు
మనమువచ్చినవారు మంతనమాడఁగఁదగు
యెనసినచోటిపొందు లితవులై తోఁచును ॥ఆపె॥

చుట్టరికమైనవారు సొలసినా వేడుకౌను
గుట్టైతేఁగినవారు దీకొనినా మెచ్చు
పొట్టఁబొరుగువా రేతప్పులువట్టినాఁ బొసఁగు
దిట్టసతు లొడివట్టితీసితే సమ్మతము ॥ఆపె॥

ఆసపడివచ్చినవా రాయములంటినా మేలు
బాసగొన్నవార లెంతపైకొన్నా లెస్స
వాసితో నన్నేలితివి వలచి శ్రీవేంకటేశ
నేసవెట్టినవా రెంతచెనకినా మంచిది ॥ఆపె॥ 567

సామంతం

పిలిచి చేకొనవయ్యా ప్రియురాలిని
సులభాన వచ్చె మేలు జోలి ఇంతవలెనా ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి చూచి చొరువల కిటు లాచి
యెలయించీ నిన్ను నీకె యెవ్వతోకాని
యెలమి నీవేళనే యెక్కడ వరాతు నీకు
వలపు తనంతరాఁగా వద్దనఁగవచ్చునా ॥పిలి॥

వచ్చివచ్చి మాటలాడి వన్నెలుగాఁ బాటవాడి
ఇచ్చి నీకు విడెము యెవ్వతో కాని
వచ్చిగా నీకీవేళ వనులెల్లాఁ గలిగెనా
మచ్చికచుట్టరికము మఱవఁగఁదగునా ॥ పిలి ॥

వినయములెల్లాఁ జేసీ వేడుక చన్నులరాపి
యెనసె విన్నిప్పుడే యెవ్వతో కాని
విను శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేలుమంగను
చెనకి దక్కఁగఁగొంటి సిగ్గు నెరపుదురా ॥ పిలి ॥

భైరవి

పట్టరానికాఁతాళానఁ బదరేఁగాని
దిట్టవదానవు నీకు దీకొనఁగఁజెల్లునే ॥ పల్లవి ॥

కాంతుఁడిచ్చినసలిగెగలదానవుగనక
వంతములాడఁగవద్దా పలుమారును
బంతిమంది యాతనితో పకపక నవ్వేవు
ఇంతటిదానవు నీకు నెట్టుండినాఁ జెల్లునే ॥ పట్ట ॥

ఆతఁడున్నగద్దె యెక్కి అండవాయవుగనక
యేతులు నెరపవద్దా యిచ్చటను
చేతులు చాఁచి పతిఁజేరి సాములుసేసేవు
నీతి(తు?)లేనిదానవు పెనఁగఁగఁజెల్లునే ॥ పట్ట ॥

బలిమి మగనిచేత బాసగొంటివి గనక
చలము సాదించవద్దా సారెసారెకు
యిల నన్నేలె శ్రీవేంకటేశుఁడని మెచ్చేవు
అలమేలుమంగవు నీకమరు నన్నియను ॥ పట్ట ॥

ఆహిరి

నీమన సెఱఁగనా విన్నదూర దోసము
కామించినవారిపొందు కైకొందువుగాక ॥ పల్లవి ॥

అంగనలు చెనకితే నొఁగాదనేవాఁడవా
అంగవించి యందుకు లోనౌదువుగాక
కొంగువట్టితీసినాను కోపగించేవాఁడవా
ఇంగితమెఱిఁగి చనవిత్తువుగాక ॥ నీమ ॥

వెలఁదులు మాటాడితే వేసరేటివాఁడవా
వెలయ నెంతవద్దైనా విందువుగాక
వలపులు చల్లితేను వద్దనేటివాఁడవా
కెలన నియ్యకొని భోగింతువుగాక ॥ నీమ ॥

పెనఁగి కాఁగిలించితే బిగిసేటివాఁడవా
యెనసి రతులఁ జనవిత్తువుగాక
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కైకొని వన్నెలిడివి
మనవిచ్చి యందరిని మన్నింతువుగాక ॥ నీమ ॥ 570

రేకు 1496 రామక్రియ

ఒకరు చేసినభాగ్య మొకరికి నేల వచ్చు
మొకము చూచినప్పుడే మొక్కిఁవి తాను ॥ పల్లవి ॥

సొలసి సొలసి నీతో సుదతి మాటాడఁగాను
పొలసి తానేమి విపీ పొంచులు యీకె
కలువరేకులవంటికన్నుల నాపె చూడఁగా
నిలుచున్నది యెదుట నెరవాదై తాను ॥ ఒక ॥

ననుపువ నాపె నీతో నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
పనివడి తానేమి పైకొని నీకె
చనవునఁ దనమోవిచవు లాపె చూపఁగాను
ననుపునఁ దానేమి నోరూరీ నీపె ॥ ఒక ॥

చెక్కునొక్కి నేఁ డాపె సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
కక్కసించి యేల యాపె కాఁగిలించీని
మక్కువ శ్రీవేంకటేశ మరి నన్ను నేలితివి
తక్కక యింకానేమి తడవీఁ దాను ॥ కఒ ॥ 571

వసంతవరాళి

వద్దు వద్దు సతి నింత వలలఁబెట్టకు మీఁక
సుద్దులు చెప్పఁగఁబోతే సూడువట్టును ॥ పల్లవి ॥

శిరసువంచినదాని సిగ్గులువడినదాని
వొరసి చెనకఁబోతే వొట్టువెట్టును
మరలి చూచేదాని మాటలాడి దూరేదాని
గరిమఁ గరకరైతే కాఁతాళించును ॥ వద్దు ॥

కూరిమిచల్లేదాని కొంగువట్టితీసేదాని
నారసి యద్దగించితే నద్దలించును
సారెకు నవ్వేదాని వంగడికి వచ్చేదాని
మారుకొని వలదంటే మచ్చరించును ॥ వద్దు ॥

ఆసపడివున్నదాని ఆయములంటేదాని
పాసి యెలయించఁబోతే పంతమాడును
నీసొమ్మయినదాని నేఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడ
సేసవెట్టి కూడితివి చెలి నిన్ను మెచ్చును ॥ వద్దు ॥ 572

హిజ్జిజి

ఆఁటదాని కిచ్చకమే యమరుఁగాక
చీటికిమాటికి ఱట్టుసేయఁగవలెనా ॥పల్లవి॥

రాయడించనేమిటికి రమణునియెదకును
సేయఁగలవిన్నపాలు చేసుకోరాదా
చాయగా నయము చూపి సాదించుకొనేమేలు
ఆయాలు మోవనాడితే నది సంగతౌనా ॥ఆఁట॥

చనవుగలదంటాను జంకించనేమిటికి
మనసురా సేవసేసి మరుపరాదా
ననుపుగా మోవి యిచ్చి నాటించుకొనేవలపు
పెనఁగి రచ్చఁబెట్టితే ప్రియములై వుండునా ॥ఆఁట॥

బలిమికత్తెనంటాను పదరఁగ నేమిటికి
యెలమి నురమెక్కితి వెనయరాదా
అలమేల్మంగవు నీవు అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలయించితే రతు లావటమెవుండునా ॥ఆఁట॥ 573

శుద్ధదేశి

ఎంతలేటియాసోద మేది గొలఁది
సంతోసాన లోలోనే జడిగొనరాదా ॥పలవి॥

తగవులు చెప్పఁగానే దప్పిదేరీ నీమోవి
అగదేల పన్నీట నద్దుకోరాదా
తగుబాస లియ్యఁగానే తనువెల్లా బడలెను
పగటునఁ గొంతవడి పవళించరాదా ॥ఎంత॥

చెంది నేనలు చల్లఁగానే చెమరించె మేనెల్లా
చందముగా గందవొడి చల్లుకోరాదా
అంది యింటింటి కేఁగఁగా అట్టె శేవటలు రేఁగె
పొందుగాఁ గొంతవూరట పుచ్చుకోరాదా ॥ ఎంత ॥

చెలుములు సేయఁగానే చిత్తమెల్లాఁ గరఁగెను
చెలఁగి గుండెబలిమి చేసుకోరాదా
విలిచి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
కలసితి విన్నిటాను కరుణించరాదా ॥ ఎంత ॥ 574

ముఖారి

అన్నిటాను దొరవైతే నైతివిగాక
నిన్ను నిట్టె మెప్పించనేరనా నేను ॥ పల్లవి ॥

పడఁతికి మగవితో బలిమి వద్దవికాక
వొడిపట్టి విన్నుఁ దియ్యనోపనా నేను
కదలేనివిబ్బరానఁ గాలుదాఁకినవికాక
వుడివోవివరసాన కోపనా నేను ॥ అన్ని ॥

చెల్లఁబో నీలోనివే సిగ్గుపడేపవికాక
వొల్లనే నీతో మాటాడనోపనా నేను
పల్లదపురతులను భ్రమసేవంటాఁగాక నీ -
వుల్ల మిట్టే కరఁగించనోపనా నేమ ॥ అన్ని ॥

పుక్కట నీపెదవి కెంపులురేఁగినవికాక
వుక్కున నీమోవి యానవోపనా నేను
విక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేలుమంగను
వొక్కట నేలితి విందు కోపనా నేను ॥ అన్ని ॥ 575

సాళంగనాట

అప్పటి వత్తురుగాని ఆదనుండి యీడకు
యెప్పుడు మాయిల్లె మీకు నిక్కమైనచోటు ॥ పల్లవి ॥

యెంతపని గలిగెనో యేకతమాడీ నాతె
వింతలు సేయక నీవు వినరాదా
కాంత యప్పటనుఁడి కాచుకున్న దిందుకే
యింతటఁ దెరలోనికి విద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥

పట్టుకున్నది కానుక పయ్యద మూసీ యేఁటిదో
అట్టె చేతులుచాఁచి అందుకోరాదా
చుట్టిచుట్టి లాచీని సుదతి తా నిందుకే
ఇట్టె కంబముమాఁటు కిద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥

యేపున నన్నలుచేసీ నెందుకో యలమేల్మంగ
చూపుల శ్రీవేంకటేశ చూడరాదా
యీపట్టున నన్నెలితి వింతి గోరినందుకే
యేఁపక నామంచముపై కిద్దరు నేఁగరయ్యా ॥ అప్ప ॥ 576

రేకు 1497 సాళంగనాట

ఏమిటికి బిగిసేవు ఇందరుఁ జూడఁగాను
ప్రేమ పుట్టించి యాతనిఁ బిలిచి తేఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

పెలుచవై వంతులకుఁ బెనఁగేవు రమణుని
వలపించుకొంటివా నావలెనే నీవు
పొలిఁతివై పుట్టితేనే భోగములు సరియౌనా
సొలపి నేర్పులఁ జవిచూపవలెఁగాక ॥ ఏమి ॥

వడిగా నాసంగడికి వచ్చేవు నాయకుని
కడుఁ బనిగొంటివా నాకై వడి నీవు
నడుమ సవతివైతే నావోజ నీకు వచ్చీనా
పెదఁబాయ కాతని మెప్పించవలెఁగాక ॥ఏమి॥

పుక్కట సేసలు చల్లి పొత్తుగలసే వాతని
దక్కఁగొంటివా నాచందమున నీవు
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నాతఁడె యేలె
వెక్కమైతే నీవు విట్టే నేరవలెఁగాక ॥ఏమి॥ 577

శ్రీరాగం

చల మికఁ బనిలేదు జలజాక్షి కడుసాదు
యెలమితో నిట్టె మాయింటికి రారాదా ॥పల్లవి॥

చేర యింతి ప్రియములే చెప్పీ నిదే నీకుఁ జాటి
కోరికలైతే మదిఁ గోటానఁగోటి
మేర మీరరాదు యీపెమేనరిక మికఁ బోదు
యీరీతి మమ్ము మన్నించి ఇంటికి రారాదా ॥చల॥

కొమ్మ నిన్నుఁ దలపోసి కురిసీఁ జెమటవాన
చిమ్మిరేఁగేవలపైతే నేనానేన
నమ్మవచ్చుటాలు మీరు నంటున నొద్దికైనారు
ఇమ్ముల నీకు మొక్కేము ఇంటికి రారాదా ॥చల॥

యెన్నఁడుఁ బాయవిసతి యీకె నీమోహపుటాలు
విన్నపములెల్లాఁ జేసీ వేవేలు
చిన్ననాఁడె యీడుచూపె శ్రీవేంకటేశుఁడ; యీపె
యెన్నికగాఁ గూడితివి ఇంటికి రారాదా ॥చల॥ 578

గౌళ

ఇంతిదిక్కు చూడరాదా యెక్కడి పరాకు నీకు
అంతలోనే యేదలేనిఆసలు రేచీని ॥ పల్లవి ॥

ముసిముసినవ్వులు నవ్వి మోవిచవులు చూపి
కసుగాటువలపులు కాంత చల్లీని
ఇసుమంత మాటాడి యెదుటనే నిలుచుండి
కొసరికొసరి నీకొలువు సేసీని ॥ ఇంతి ॥

తప్పక నిన్ను చూచి తగిలి వేమారు మొక్కి
దప్పిదేరఁ గాఁగిటికిఁ దమకించీని
వుప్పతిల్ల సన్నచేసి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
కప్పురపులప్ప నీకుఁ గానుకిచ్చీని ॥ ఇంతి ॥

చెలరేఁగి సేవచేసి చేతులు నీపైఁ జాఁచి
వెలసినసంతోసాన పిట్టువీఁగీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
అలమి నిన్నాకె గూడి యరుదఁ(దం?)దీని ॥ ఇంతి ॥ 579

శ్రీరాగం

కరుణించు మీచెలి కడుఁబిన్నది
సరసమాడేనంటా సముకాన నున్నది ॥ పల్లవి ॥

నెలకొన్న వేడుకతో నీ వెప్పుడు వత్తువంటా
కలికి యప్పటనుండిఁ గాచుకున్నది
మలసి తనతో నీవు మాటలాడినందాఁకా
తిలకించి లోలోనె తిమురుచునున్నది ॥ కరు ॥

మొనసి యెప్పుడు నీమొగము చూతునోయంటా
తనివోనితమకానఁ దగిలున్నది
చనవున నిన్నుఁజేరి సరసమాడినదాఁకా
యెనలేనిమనసెల్లా నిక్కాదనే వున్నది ॥ కరు ॥

కందువ నిన్నుఁ గాఁగిటఁ గాఁగిలించుకొనేనంటా
పొందులెల్లా మతిఁ దలపోయుచున్నది
యిందువచ్చి కూడితివి యీకెను శ్రీవేంకటేశ
విందులగా మోవితేనె వేఁడుకొంటా నున్నది ॥ కరు ॥ 580

ఆహిరి

ఎంత నిన్ను నెలయించీ నిదివో చెలి
కాంతుఁడవు నిన్నింత కరఁగించె నీచెలి ॥ పల్లవి ॥

పక్కన నవ్వుతానే పంతములాడీఁ జెలి
చెక్కు నొక్కుతానే గోరఁ జెనకీఁ జెలి
చక్కఁగాఁ దప్పకచూచి సారెకు జంకించీఁ జెలి
మొక్కుతానే చన్నులమొనలు చూపీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥

సంగడిఁ గూచుండుతానే చలము సాదించీఁ జెలి
జంగిలిమాటలాడి జరసీఁ జెలి
చెంగలించి మోవి యీవి చిన్నలు నించీఁ జెలి
సింగారించేయందులోనే చిమ్మిరేఁగించీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥

పాటలు నీపైఁ బాడి బయలీఁదించీఁ జెలి
చీటికిమాటికి రతిసేసీఁ జెలి
నీటున శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
కోటిసేయ నిన్నప్పటిఁ గొసరీఁ జెలి ॥ ఎంత ॥ 581

ముఖారి

అమరనిమాటలేల ఆదేవు నీవు
తమకము గడునిండె దట్టమాయఁ గాంక్షలు ॥పల్లవి॥

దాఁపురమేల నేసేవు తరుణితో విందాఁకా
కాఁపురము సేయవా కంటిఁబో నేను
యేఁపకు నవ్విఁక నీవు యేలపెట్టుకొనే వాన
రాఁపాయ నీవలపు రచ్చకెక్కె సుద్దులు ॥అమ॥

పోల బొంకనేమిటికి పొలఁతితో విందాఁకా
మేలములాడుకొనవా మెత్తిఁబో నిన్ను
జాలిఁబెట్టకిఁక నీవు సారె నొడఁబరచకు
చాలుకొనెఁ దమకము జారఁజొచ్చె సిగ్గులు ॥అమ॥

వేసాలకేల లోఁగేవు వెలఁదిమీఁదట నిట్టె
సేసలెల్లాఁ బెట్టవా చేకొని నీవు
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
పోసరించె వేడుకలు పొలుపొందె రతులు ॥అమ॥ 582

రేకు 1498 సామంతం

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు యేమనినాఁ గెరలేవు
సన్నల నెవ్వతెచేతివడికి లోనైతివో ॥పల్లవి॥

ఇంతి యెంత దూరినాను యెగ్గుగాదు విభునికి
వింతవింతసంతోసాలై వెలయుఁగాని
పంతగారితనమునఁ బదరే వదేమి నీవు
మంతనాన నెవ్వతెచే మాటఁబడినాఁడవో ॥ఇన్నా॥

మగువ కాఁతాళించితే మగనికి నెగ్గుగాదు
మిగులా వేడుకలై మెరయుఁగాని
తగవులఁబెట్టి సారెఁ దడవే వదేమి నీవు
పగటున నెవ్వతెచే భంగపడినాఁడవో ॥ ఇన్నా ॥

రమణి కాలుదొక్కితే రమణునికెగ్గుగాదు
తమితో సమరతులే తగుఁగాని
జమళి శ్రీవేంకటేశ జరసే వదేమి నీవు
అమర నెవ్వతెచేత నప్పణ గొన్నాఁడవో ॥ ఇన్నా ॥ 583

దేసాళం

అప్పణిచ్చి రిందుకు నీయంగనలెల్లా
చెప్పితి సంతోసాలు సిగ్గులెల్లాఁ దేరెను ॥ పల్లవి ॥

యేడనైనాఁ దిరిగాడి యేమైనాఁ జేతువుగాక
వేడుకకాఁడవు నీకు వెరపేఁటికి
ఆడేవారెవ్వరు నిన్ను అనుమానించకు మీఁక
తోడనే మగవానికి దోస మెందూ లేదు ॥ అప్ప ॥

విమ్మపం దెగరవేసి నీటు చూపుదువుగాక
యెమ్మెకాఁడవు వినయ మీఁక నేఁడది
సమ్మతించి రిందరుమ నటలు సేయకు మీఁక
నెమ్మది మేనవానికివి నింద లే దెప్పుడును ॥ అప్ప ॥

కొంకులేక కూడితివి కూరిమితో విటు నన్ను
అంకెకాఁడ విఁక నీకు వలపున్నదా
పొంకమైరి నీసతులు పొందుమ శ్రీవేంకటేశ
వుంకువవెట్టినపతి కొడుగఁగవలదు ॥ అప్ప ॥ 584

పాడి

తనువుఁ దనువు సోఁకె తమకము దైవారె
చెనకఁగా వద్దనఁగఁ జెలునటే ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పవ్వళించియుండినపతి పాదా లొత్తుమనఁగాను
నవ్వులు నవ్వుదురటే నాలికత్తెపై
యెవ్వరుఁ జూడకుండాను ఇట్టె నేఁ దెరవేసేను
చివ్వన సిగ్గులువడఁ జెల్లునటే ఇఁకను ॥ తను ॥

ఆసపడి నిన్ను విట్టె ఆకుమడిచిమ్మనఁగా
వేసాలు సేతురటవే వింతదానవై
వోసరించ కిటు మీకు నొడఁబడఁజెప్పే నేను
సేసవెట్టి తలవంచఁ జెలునటే ఇఁకను ॥ తను ॥

ముందె కాఁగిలించుకొని మోవితేనె ఇమ్మనఁగా
మందెమేల మొదురటే మంకుదానవై
గొందినలమేల్మంగవు కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
చెందె మేలెలా జరయఁజెలునటే ఇఁకను ॥ తను ॥ 585

హిందోళవసంతం

ఇందుకు మెచ్చిరి నీఇంతులెల్లాను
చందమాయ నీపనులు చక్కఁగూచుండవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతపాదముతోడ నీపాదము పెనచి
నిలుచుండి కాఁగిట వించే వాకెను
అలిగి లోవికిఁబోయేయప్పు డింత సేసితివి
ఇలలో జాణవౌదువు ఇట్టె కూచుండవయ్యా ॥ ఇందు ॥

మొవసి చెలిపయ్యెద ముంజేతఁ జుట్టుకొని
తనివారఁ బిసికే వందపుగుబ్బలు
పెనఁగి తప్పించుకోఁగా ప్రేమతో సాదించితివి
ఘనుఁడవైతివి నేఁ డిక్కడఁ గూచుండవయ్యా ॥ఇందు॥

అలమేల్మంగచెక్కున నటు నీచెక్కు పొందించి
తలవంచుకొన్నాపెచింత మాన్పితివి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పంతపాకెఁ గూడితివి
అలరితి రొక్కమనసాయఁ గూచుండరయ్యా ॥ఇందు॥ 586

సాళంగం

దేవులవయ్యేనంటా తివిరీఁ దాను
చేవదేర నాపెఁ గొంత చేపట్టఁగరాదా ॥పల్లవి॥

చుట్టమనై నీతోను సుద్దులెల్లాఁ జెప్పఁగాను
వెట్టికి వచ్చి తానేల వెంగెమాడీని
గట్టిగా నాపెకు విది కడువేడుకై తేను
అట్టెశోధమమాటెల్లా నడుగఁగరాదా ॥దేవు॥

బత్తిచేసి నే నీకు పాదాలు పిసుకఁగ
తత్తరించి తానేల తప్పువట్టీని
హత్తి తనకు నేరుపు లంతేసి కలిగితేను
కొత్తలవెట్టో తెలుసుకొని చూడరాదా ॥దేవు॥

అలమేలుమంగనై విన్నటు గాఁగిలించుకోఁగా
యొలమిఁ దానేల వచ్చి యేఁకారీని
అలరి శ్రీవేంకటేశ ఆప లాపెకుఁ గల్గితే
పిలిచి యందూఁ గొంత పెనఁగించరాదా ॥దేవు॥ 587

శంకరాభరణం

ముద్దులుగారీ మోమునను
వొద్దిక నేమైన నొసగరె చెలులు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటాఁ జెమటలు గారీ
యెక్కడ నాడెనొ యిందాఁకా
చక్కఁ గృష్ణునికి జలకము సేయరె
నెక్కొని కాఁగిట నించరె చెలులు ॥ ముద్దు ॥

పోరిఁబోరి సిట్టూర్పులు గదురేఁగెను
పరువులు వెట్టెనొ పడుచులతో
నరుగన నై త్యే(త్యో?)పచారము సేయరె
యిరవుగ నుయ్యాల నిడరే చెలులు ॥ ముద్దు ॥

చుట్టుకొన్నజడ చొల్లెము జారెను
వుట్టులు గొట్టెనొ వుదుటునను
పట్టి యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిట్టిపనులవా రెంచరె చెలులు(?) ॥ ముద్దు ॥ 588

రేకు 1499 సామంతం

కంకణము గట్టవయ్యా కలికికిని
అంకెల నీకుఁ దలఁపయ్యేటట్టుగాను ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు నీమనసులో వింతిని మఱవకుండా
కుప్పెలువంటిచన్నులు గుఱుతుచూచుకోవయ్యా
నెప్పునఁ బెక్కుసతులనేస్తముగలవాఁడవు
తప్పక వారిలో నీకె తడఁబడకుండాను ॥ కంక ॥

ఇందుముఖి యందరిలో నెరతై వుందేయట్టుగా
ముందే చక్కఁదన మురమున వా(వ్రా?)సుకొనవయ్యా
పొందు లెందైనాఁ జేసి భోగించేవాఁడవు
సందడి వనుమానము సారె రాకుండాను ॥ కంక ॥

ఇదె యలమేలుమంగ నేలితివి ననుపుగా
పదిమారు లీకెపేరు పాటము సేసుకోవయ్యా
పదరి శ్రీవేంకటేశ పదారువేలనేలితి-
వెదుగా నందు వెదకి యెంచుకోకుండాను ॥ కంక ॥ 589

బౌళి

ఆడనుండే లాగవేగా లాడవద్దు
యీడనే నీకాఁగిలి నాకిప్పుడే యిమ్మా ॥ పల్లవి ॥

చెలిగట్టినచెంగావిచీరకొంగు గానవచ్చీ
మలసి నీపచ్చడము మాటునను
నెలఁత నీవద్దలేదని విజము నెరపేవు
తెలిసె నాపానుపుమీఁదికి నీవు రమ్మా ॥ ఆడ ॥

తరుణిసొమ్ములకాంతి తళుకున మెరిచీని
సరి నీవిలువుమేనిసందుసందుల
అరుదై యెవ్వతె దాఁచనని వొడఁబరచేవు
పరగ నిప్పుడే నాపక్కకు రమ్మా ॥ ఆడ ॥

వనితతనువువింతవాసనలు పొలసీని
వినుపుఁజెమటగా రేపీచెక్కులను
యెనసితి వేంకటేశ నేవలమేల్మంగ -
నొనర నాకెనుఁ జూపే నొద్దికతో రమ్మా ॥ ఆడ ॥ 590

పాడి

ఎవ్వరి నేమనఁగల మిప్పుడు నేము
వివ్వటిల్ల మిమ్ముఁజూచి నవ్వే మింతేకాక ॥పల్లవి॥

నేరుపులన్నియుఁ జూపి నెలఁతపయ్యదకొంగు
సారెఁ దీసి యిట్టె సరసములాడేవు
అరితేరి విన్ను నాపె అనవెట్టి పలుమారు
దూరుఁ తాను పెంజెమట గోరఁ జిమ్మీని ॥ఎవ॥

వేడుకలు పుట్టించి వెలఁదిచన్నులమీఁద
తోడనే కుంకుమ పూసి దొమ్మి సేసేవు
వీడినతురుముతోడ వెస నిన్ను నద్దలించి
మేదెపురతికి నాకె మీరివచ్చీని ॥ఎవ్వ॥

కందువఁ గాఁగిటఁ గూడి కాంతను శ్రీవేంకటేశ
సందడి మోవితేనె చవిచూచేవు
మందలించి నిన్ను నాకె మనసు రంజిలఁజేసి
ముందుముందె నీమర్మములు ముట్టీని ॥ఎవ్వ॥ 591

ధన్నాసి

మాకు నీవు వెలిచేవా మాటమాటలా
ఆకెఁ బేరుకొనియైనా నావందించేవుగాక ॥పల్లవి॥

తెలతెలవారఁగానే తెలివమొగముచూచి
వలపు చద్దిగట్టుక వచ్చితివి
చలాన నే వలిగితే జడిసేవా నీవేమైనా
తలపోఁతనైనాఁ గొంత [1]తనుతువుగాక ॥మాకు॥

1. 'తనియు' ధాతువుపై లాడర్థరూపము.

పానుపు దిగుతా నీవు భామమోవి చవిచూచి
తేనెతావులు దప్పికిఁ దెచ్చుకొంటివి
పూవి నేఁ బిలువకుంటే పొగిలేవా నీవేమైనా
దానియాసాపలనైనాఁ దనుతువుగాక ॥ మాకు ॥

కన్నులు దెఱచుతానే కాఁగిటిలో నాకెఁ గూడి
అప్పటా రతిసంబళా లందుకొంటివి
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యెదసేవా నీవేమైనా
తన్నూ నన్నూఁ గూడితివి తనుతువుగాక ॥ మాకు ॥ 592

దేశాక్షి

మీకుమీరే తెలుసును మీఁదవెత్తు
పైకొవి వూరివారికి పను లిందుఁ గలవా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులు నీవు నొక్కితే సెలవుల నవ్వె నాకె
యెక్కువతక్కువలు నే మెఱఁగము
తక్కక చెలుల మింతే తగవు లేమడిగేరు
యిక్కడ సాకిరు లెవ్వరెట్టు చెప్పే రిఁకను ॥ మీకు ॥

కన్నుల నీవు చూచితే కాఁతాళించి పల్కె నాకె
వున్నసుద్దులు దెలియ వూరకే మాకు
యెన్న నూడిగపువార మేఁటికి గురిసేసేరు
పన్ని ఇందు కెవ్వ రొదఁబరచవచ్చేరు ॥ మీకు ॥

కలయ నీవు వచ్చితే కాఁగిలించుకొనె నాకె
తలఁపు లేర్పరచ నెంతటివారము
కొలువువారము వేఁడుకొనకు శ్రీవేంకటేశ
చలపట్టెవ్వరు మిమ్ము సాదించఁగలరు ॥ మీకు ॥ 593

గౌళ

మగవాఁడవు నీవు మగువను నేనైతే
వెగటున నిన్నుఁ గడువెగ్గళించవచ్చేమా ॥ పల్లవి ॥

కంటకమాడఁగ లేదు కసరుకొనఁగ లేదు
నంటున నే నీతోను నవ్వరాదా
వొంటే నందుకుఁగా నీవు వూరకే సాదించేవు
బంట(టు?)పంతాలకు నీతో పైకొనవచ్చేమా ॥ మగ ॥

కొలఁదిమీరఁగ లేదు కొంగువట్టి తియ్యలేదు
సొలసి నిన్నుఁ దప్పకచూడరాదా
చెలికత్తెలకు నీవు చెప్పిచూపే విదియెల్లా
చలమిబలుములను జంకించవచ్చేమా ॥ మగ ॥

జోలిఁబెట్టలేదు నిన్ను సోదనగొనఁగలేదు
మేలుమేలనుచు నిన్ను మెచ్చరాదా
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను వింతలోనె
గేలిసేసి యిఁక నిన్నుఁ గెరలించవచ్చునా ॥ మగ ॥ 594

రేకు 1500 శుద్ధవసంతం

చేసినవెల్లాఁ జేసి సిగ్గువడనేమిటికి
బాసలు తన్నుఁజేయించి భంగపెట్ట నిఁకను ॥ పల్లవి ॥

వొడఁబరచేఁగాని వొద్దికి రమ్మనవే
యెదమాట లాడించఁగా నేమి వచ్చీని
పదఁతు లెందరినైనా బడిఁబెట్టుక రానీవే
కొదిమలు గట్టి తన్నుఁ గోపగించ నిఁకను ॥ చేసి ॥

మొక్కులు మొక్కీఁగాని మోము చూపుమనవే
అక్కడ నుండఁగాఁ దన కయ్యేదేమి
చొక్కి వారిచ్చినయట్టిసొమ్ముతోనే రానీవే
దక్కి నాకుఁ దను నేమీ తప్పు లెంచ నిఁకను ॥ చేసి ॥

పాదము లొత్తేఁగాని పవ్వళించుమనవే
సాదుపలెఁ గూచుండ దేమి సాధించీని
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ దానె రానీవే
ఆదిగొని అట్టునేసి అలయించ నిఁకను ॥ చేసి ॥ 595

రామక్రియ

వేడుకకాఁడై నయట్టివిభుఁడు గాక
కోడెతనాలు నేసీని [1]గోలవాఁడా యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పసిఁడికుండలవుట్లు బాలకృష్ణుఁడు గొట్టఁగా
వెస నొక్కతె చన్నులు వీఁపు నాటఁ బట్టీనె
యెసఁగి యాకుండలే యే(యి?)వి యని తానంతలో
పిసికీఁ జేతులఁబట్టి పిన్నవాఁడా యీతఁడు ॥ వేడు ॥

కోనలజుంటిపెరలగుదులప్పట్టి గొట్టఁగా
తేనెమోవిని గోవిందుఁ దిట్టె నొకతె
మోనమున నాతేనెమోవి తేనెగా నవి
పానిపట్టి చవిచూచీ పసిబిడ్డా యీతఁడు ॥ వేడు ॥

పాలవుట్లు శ్రీవేంకటపతి గొట్టఁగా నొకతె
పాలవంటినవ్వు నవ్వి పదరి సిగ్గువరచె
పాలదియే పదఁతినెలవినంటా
నాలితో వారవట్టీ సన్నపువాఁడా యీతఁడు ॥ వేడు ॥ 596

1. గోల=ముగ్ధుఁడు, ముగ్ధ అని శ. ర. వా. ని. ఇక్కడ 'గోల' శబ్దము అమాయకత్వమని ధర్మవాచకమై 'దొంగవాఁడు' వలె ప్రయోగింపబడినదా?

దేవగాంధారి

కంటివా వోయి యీగయ్యాళితనాలు
గొంటరిసతులు కొంకుదురా ॥ పల్లవి ॥

ప్రియముచెప్పి నేఁ బిలుచుకరాఁగా
నయాన తానేల నవ్వీ నీతో
భయమెఱఁగనిపడఁతు లెందైనా
యతాన నుండనేరుతురా ॥ కంటి ॥

కానుకిచ్చి నేఁ గన్నుల మొక్కఁగా
తానేల దీవించీ దండనుండి
పూవి సిగ్గుదలపోయవికాంతలు
కానీలే తగవుగ్గె కొందురా ॥ కంటి ॥

గక్కన నే విన్నుఁ గాఁగిలించుకోఁగా
మిక్కిలి తానేల మించీ నీకె
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ లాఁతివారు
తక్కినసుద్దులు దలఁతురా ॥ కంటి ॥ 597

ముఖారి

ఏల యెమ్మెలు చెప్పేవే ఇందరితోను
వాలాయించి యంత నీవు వక్కాణించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

సతులలో నీవుండఁగా జాణతనా లాడెఁగాక
అతవికి నీకుఁ దొల్లి యంతపొందా
ఐతిమా లింటికి రాఁగా పాదాలు పైఁజాఁచెఁగాక
ఇతవె నీపైబత్తియేమి చెప్పేదే ॥ ఏల ॥

దిట్టవై నీవు నవ్వఁగా దిష్టించి చూచెఁగాక
నెట్టన నాతఁ దేవూరే నీ వేవూరే
చుట్టపువరుసగాఁగా చోటు నీకు నిచ్చెఁగాక
పట్టిచూచితేను నీపై పస యేమున్నదే ॥ఏల॥

పిన్నదానవుగాఁగాను ప్రేమఁ జన్ను లంటెఁగాక
నిన్నుఁగూడ నాతఁడెంత నీవెంతే
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
సన్నల మీయిద్దరికి చవు లేమి చెప్పేదే ॥ఏల॥ 598

హిజ్జిజి

నీవు చేసినచేఁతలు నీకు నెరి ఫలియించె
యీవల నిందుకే చెలు లిందరు నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

కొలువు సేసేదానిఁ గొప్పువట్టితీసి నీవు
లలి నోరిలోఁ దమ్మలము వెట్టఁగా
బలిమి నాకె నీమోవిఁ బచ్చిసేఁతలెల్లాఁ జేవి
మెలుపునఁ బంతములు మెరయక మానునా ॥నీవు॥

కదలనున్నదానిఁ దొడలసంది నిడుక
జడియుచు నీవు సరసములాడఁగా
వడిపి కస్తూరిబొట్టువన్నె నద్ది వేల నందు
అడియాలముగ నాపె అచ్చు వా(వ్రా?)యఁదగదా ॥నీవు॥

దండనున్నదాని నుద్దండాన శ్రీవేంకటేశ
గండుమీరి వేడుకతోఁ గాఁగిలించఁగా
బెండుపడ నీవురము బిగువుఁజన్నుల నొత్తి
చండిపెట్టి రతిఁ జొక్కించఁగ నిఁక వలదా ॥నీవు॥ 599

దేసాళం

ఇంత తమకింతురా యిందరిలోనా
పొంతనే రట్టుసేతురా పొందైనచోటను ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుపైఁ జేయిడుకొని సిగ్గువడియున్నచెలిఁ
గక్కసింతురా రతికిఁ గాఁకలుసేసి
పిక్కటిల్లఁజన్నుఁ బట్టి పిసికి నంతటిలోనె
మొక్కలపుఁదనమేల మోహించినచోటను ॥ ఇంత ॥

పరఁతిమాఁటుననుండి భావించిచూచేఇంతి—
నొడివట్టి తీతురా వొరయుచును
తొడిఁబడ నీ వప్పుడే తొక్కేవు పాదములు
గడుసరితనమేల కలసినచోటను ॥ ఇంత ॥

పానుపుపై గుట్టుతోడఁ బవ్వళించి యున్నసతి
ఆనవెట్టి కూడుదురా ఆయములంటి
మోనాన శ్రీవేంకటేశ మోవి పిప్పిసేసితివి
[1] దీనకపుఁదనమేల తిరమైనచోటను ॥ ఇంత ॥ 600

1. దీనకపుఁదనమ్ము = దైన్యము.

1. వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ, సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
అమరసింధు	.... 324.
ఆహిరి	.... 1, 5, 9, 11, 15, 51, 58, 60 97, 162, 188, 202, 220, 248, 261, 276, 291, 299, 348, 363, 369, 381, 406, 416, 420, 439, 448, 463, 483, 500, 518, 526, 533, 538, 549, 558, 570, 581.
ఆహిరినాట	.... 63, 219, 284 338, 382 446, 523.
కన్నడగౌళ	.... 263, 350, 473
కాంబో(భో)ది	.... 64, 65, 69, 94, 180, 184, 227, 240, 277, 285, 307, 373, 380, 425, 437, 478, 497, 555.
కుంతలవరాళి	.... 378.
కురంజి	.... 347.
కేదారగౌళ	.... 262, 336.
కొండమలహరి	.... 167.
గుండక్రియ	.... 3, 53, 83, 95, 101, 104.
గుజ్జరి	.... 21.

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
గౌళ	.... 82, 136, 249 288, 301, 336, 392, 418, 462, 521, 539, 579, 594.
తెలుగుకాం(గాం)బోది	... 33, 41, 44, 140, 156, 207, 221, 316, 334, 494, 531.
తోండి	.... 56, 218.
దేవగాంధారి	.... 12, 168, 259, 271, 356, 383, 597.
దేశా(సా)క్షి	.... 119, 313, 334, 355, 394, 445, 593.
దేసాళం	.... 7, 91, 196, 231, 256, 268, 287, 298, 322, 331, 346, 399, 414, 424, 440, 466, 490, 505, 510, 520, 530, 550, 564, 584, 600
ద్రావిళభైరవి	306.
ధ(ద)న్నాశి(సి)	.... 203, 393, 592.
నాగగాంధారి	.... 197.
నాగవరాళి	.... 105, 270, 479.
నాదరామక్రియ	.... 50, 130, 142, 170, 191, 198, 216, 251, 308, 427, 472, 509, 545, 552.
పడ(డి)(ళ)వంజరం	.... 436, 457.
పాడి	.... 26, 27, 75, 92, 179, 183, 193, 232, 247, 263, 275, 294, 314,

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
	330, 344, 357, 375, 387, 393, 411, 417, 423, 450, 454, 461, 471, 477, 495, 503, 525, 542, 548, 551, 557, 585, 591
పూర్వగౌళ	 390
బౌళి(భవుళి)	.... 57, 80, 81, 87, 124, 139, 144, 161, 230, 243, 258, 264, 265, 282, 293, 318, 327, 364, 396, 428, 435, 458, 459, 468, 474, 475, 504, 512, 519, 534, 546, 558, 560, 566, 590
భవు(భౌ)(బౌ)ళి రామక్రియ	.... 123, 133, 172, 234, 272, 485
భూపాళం	.... 96, 160.
భైరవి	.... 42, 71, 166, 297, 329, 374, 388, 438, 536, 569
మంగళకౌశిక	.... 47, 54, 129, 246, 295, 341, 426, 508, 565.
మధ్యమావతి	.... 29, 317.
మాళవి	.... 8, 61, 269.
మాళవిగౌళ	.... 49, 143, 155, 236, 257, 274, 323, 351, 365, 410, 415, 491, 516, 541, 562.

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
ముఖారి	.... 2, 10, 14, 20, 32, 38, 68, 70, 76, 78, 84, 88, 99, 106, 107, 116, 132, 145, 148, 154, 158, 164, 177, 178, 189, 192, 195, 199, 201, 225, 286, 290, 296, 309, 328, 332, 339, 352, 358, 371, 389, 405, 422, 429, 444, 458, 476, 514, 523, 535, 547, 554, 575, 582, 598.
మేచబౌళి	 185
రామక్రియ	.... 4, 16, 36, 93, 108, 137, 141, 150, 176, 187, 204, 210, 214, 224, 238, 239, 241, 254, 300, 302, 305, 310, 362, 368, 397, 433, 449, 455, 482, 489, 493, 506, 559, 571, 596.
రీతిగౌళ	.... 212.
లలిత	.... 46, 55, 73, 103, 111, 153, 175, 181, 217, 267, 315, 345, 361, 507.
వరాళి	... 98, 194, 215, 237, 244, 280, 321, 333, 340, 349, 372, 402, 409, 421, 432, 443, 470, 499, 527, 563, 567.

వసంతవరాళి .... 320, 360, 572.

వేళావళి ... 102, 312, 385, 556.

శంకరాభరణం .... 17, 19, 23, 28, 37, 45, 52, 59, 72, 74, 79, 85, 90, 120, 134, 157, 165, 182, 190, 206, 211, 223, 245, 260, 303, 335, 366, 400, 431, 515, 588.

శ్రీరాగం .... 13, 22, 24, 30, 35, 67, 86, 115, 122, 163, 242, 252, 253, 292, 354, 379, 430, 434, 442, 460, 465, 517, 543, 578, 580.

శుద్ధదేశి ... 574.

శుద్ధవసంతం .... 133, 235, 255, 357, 404, 511, 595.

సామంతం .... 6, 25, 31, 34, 39, 40, 43, 48, 62, 77, 89, 100, 110, 113, 114, 117, 118, 121, 125, 127, 131, 146, 149, 159, 171, 174, 200, 205, 209, 213, 222, 226, 250, 273, 279, 289, 304, 325, 342, 343, 370, 391, 401, 412, 441, 447, 452, 456, 469, 480, 484, 487, 502, 522, 524, 532, 537, 544, 561, 568, 583, 589.

సామవరాళి .... 326, 407, 486.

సాళంగం .... 109, 126, 135, 147, 151, 169, 186, 238, 395, 403, 419, 467, 498, 540, 587.

సాళంగనాట .... 18, 66, 112, 128, 152, 228, 229 278, 319, 359, 367, 451, 464, 481, 488, 496, 529, 576, 577.

సౌరాష్ట్రం .... 353, 376, 413, 492, 513.

హిందోళం .... 311.

హిందోళవసంతం .... 173, 208, 266, 281, 377, 586.

హిజ్జిజి .... 408, 501, 573, 599.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి.

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంగన చేసిన	మాళవి	61
అంగన లాతని	దేశాక్షి	119
అంతకోపితే	ముఖారి	84
అంతసిగ్గువడక	లలిత	46
అంతసిగ్గువడకు	రామక్రియ	4
అంతేసిదొర	ముఖారి	429
అందరికి	ఆహిరి	15
అందుకంటె	సామంతం	218
అక్కడఁజెలి	ముఖారి	201
అటుగాననీకు	సామంతం	62
అటుగానబలిమి	దేసగాంధారి	259
అటువంటి	పాడి	411
అట్టెకాదా	బౌళిరామక్రియ	172
అడుగరే	దేశాక్షి	445
అడుగరే	సాళంగం	498
అతనితలఁపు	లలిత	55
అతిరాజసపు	మంగళకౌశిక	295
అతివమేగతి	శంకరాభరణం	19
అదిచూచి	పాడి	471
అదియేకాదా	రామక్రియ	176
అదివోకనుఁగొను	ముఖారి	68
అదివోనీ	దేశాక్షి	355

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అదెచూడరే	హిందోళవసంతం	208
అన్నిగుణాలను	ముఖారి	547
అన్నిటాను	ముఖారి	575
అన్నిపనులు	శంకరాభరణం	74
అన్నియునీ	దేసాళం	7
అన్నియును	సామంతం	118
అన్నివిన్నపములు	బౌళి	468
అపుడైనా	మంగళకౌసిక	426
అప్పటిఁగొసర	బౌళి	519
అప్పటినాఁతో	భైరవి	297
అప్పటినీ	గుండక్రియ	104
అప్పటనుండి	సాళంగం	151
అప్పటివత్తురు	సాళంగనాట	576
అప్పణిచ్చి	దేసాళం	584
అప్పుడైనా	వరాళి	98
అమరనిమాట	ముఖారి	582
అయ్యోతన	ఆహిరినాట	284
అయ్యోయేమి	బౌళి	139
అరుదరుదు	శంకరాభరణం	400
అల్లదివో	సామంతం	149
అల్లనాఁడెగఁగ	సామంతం	456
అవియునవి	మాళవిగౌళ	236
అవియే	శంకరాభరణం	190
అసురల	గౌళ	186
ఆఁటదాని	హిజ్జిజి	573
ఆఁటది	ఆహిరినాట	382

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఆకెయదె	శ్రీరాగం	460
ఆడకేల	పాడి	294
ఆడనుండే	శంకరాభరణం	211
ఆడనుండే	బౌళి	590
అణికాఁడ	మాళవిగౌళ	49
అతఁడు	రామక్రియ	214
అతఁడేమి	గౌళ	386
అతనికి	వేళావళి	102
అతనికొక్క	బౌళి	566
అతనితో	కన్నడగౌళ	283
ఆతురమే	పాడి	26
ఆనతియ్యవయ్యా	సాళంగ	467
ఆనతియ్యవయ్యా	దేశాక్షి	394
ఆనతియ్యవలె	దేవగాంధారి	356
ఆపెకునీ	వరాళి	402
ఆపెనెంత	వరాళి	567
ఆపెఱుఁగు	సాళంగనాట	278
ఆయనాయ	రీతిగౌళ	212
అరజమేల	దేసాళం	196
అరజమైతి	ముఖారి	32
ఆసపడుదురు	పళవంజరం	486
ఆసపడ్డచెలుల	శ్రీరాగం	252
ఆసపడ్డవారి	నాదరామక్రియ	427
ఇంకనీచిత్తము	ఆహిరి	416
ఇంకనీచిత్తము	శ్రీరాగం	465
ఇంకనేల	బౌళి	475

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇంచుకంతా	సౌరాష్ట్రం	353
ఇంతకంటెనెవ్వరి	ముఖారి	178
ఇంతకంటెనేమి	ఆహిరి	248
ఇంతకంటెమరి	ఆహిరి	489
ఇంతకంటెవేడుక	హిందోళం	311
ఇంతతమకింతు	దేసాళం	600
ఇంతలోననే	ఆహిరి	51
ఇంతలోనేచేపట్టె	రామక్రియ	93
ఇంతలోనేవిభుడ	ముఖారి	38
ఇంతవిరహాగ్ని	తెలుగుగాంబోది	316
ఇంతసేయగా	మంగళకౌశిక	54
ఇంతసేయకుండ	వరాళి	333
ఇంతిచెలువమే	శంకరాభరణం	45
ఇంతిదిక్కు	గౌళ	579
ఇంతియేమి	బౌళి	327
ఇంతిసింగారము	నాదరామక్రియ	170
ఇంతులే	బౌళి	318
ఇంతేవాతల	సాళంగం	185
ఇంతేపో	బౌళి	81
ఇంతేసి	ముఖారి	358
ఇందరివినోదాన	దేసాళం	268
ఇందాకానే	హిందోళవసంతం	281
ఇందుకుగా	శ్రీరాగం	115
ఇందుకుమెచ్చి	హిందోళవసంతం	586
ఇందుకుసిగ్గు	గౌళ	249
ఇందుకెల్ల	కాంబోది	94

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇందుకే	సామంతం	250
ఇందుకోరకే	దేసాళం	331
ఇందుకోరకే	ముఖారి	458
ఇందుమీఁద	ముఖారి	76
ఇటమీఁదనీ	సామంతం	146
ఇటమీఁదమీ	భైరవి	42
ఇటులానే	కేదారగౌళ	336
ఇటువంటిదౌత	వరాళి	340
ఇటువంటివోజ	మాళవిగౌళ	323
ఇటువలెనుండ	సామంతం	391
ఇటువలెనే	ముఖారి	116
ఇట్టిదికాల	మాళవిగౌళ	562
ఇట్టుండవద్దా	మాళవిగౌళ	541
ఇట్టుండవలదా	సామంత	522
ఇట్టుండవలదా	శ్రీరాగం	434
ఇట్లైపోధర	శంకరాభరణం	85
ఇతరము	తోండి	218
ఇతవే నెరప	పాడి	542
ఇదిఇట్ల	ముఖారి	20
ఇదియెంత	రామక్రియ	433
ఇదియేదిష్టము	తెలుఁగుఁగాంబోది	33
ఇదియేనా	దేసాళం	256
ఇదియేపరమ	శంకరాభరణం	206
ఇదివోవా	ఆహిరి	261
ఇద్దరికిద్దరే	సామంతం	125
ఇద్దరిగుణంబు	ఆహిరి	1

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇద్దరి తలఁపు	నాగవరాళి	105
ఇద్దరుఁ గూడితి	శంకరాభరణం	515
ఇన్నాళ్లవలెఁగాదు	సామంతం	583
ఇన్నాళ్లవలెఁగావు	పాడి	357
ఇన్నాళ్లు నెఱఁగ	బౌళి	512
ఇన్నిఁజూచేవు	శుద్ధవసంతం	235
ఇన్నిటాజాణ	పాడి	551
ఇన్నిటానేనీకు	సామంతం	43
ఇన్నిటానేర్పరి	సాళంగనాట	319
ఇన్నిటామన్నించి	ఆహిరి	448
ఇన్నియుఁగన్న	ముఖారి	107
ఇప్పటనుండి	బౌళి	87
ఇప్పుడాతని	కాంబోది	227
ఇప్పుడుగాక	సాళంగనాట	359
ఇప్పుడునీవు	శ్రీరాగం	242
ఇప్పుడేవిచారించు	శంకరాభరణం	23
ఇప్పుడేసిగ్గువడే	రామక్రియ	506
ఈకెకు	నాదరామక్రియ	552
ఈకెసంది	వరాళి	280
ఈపాటివాఁడ	నాగవరాళి	270
ఈమాటవిన్న	కాంబోది	497
ఈరీతి వలపు	ఆహిరి	5
ఈరీతివేరొక	మంగళకౌసిక	508
ఈవేళనీ	మాళవిగౌళ	491
ఈసుద్దులు	బౌళి	560
ఉత్తమనాయకుఁడ	ఆహిరినాట	446

పంక్తి ర్తన మొదలు	రాగము	సంకీ ర్తన సంఖ్య
ఉపచరించంగ	కాంబోది	555
ఊడిగపు	వరాళి	470
ఊరకున్న	నాదరామక్రియ	50
ఊరకెయిందరి	వరాళి	244
ఊరకే తానేల	సాళంగనాట	496
ఊరకేసన్ను	మాళవిగౌళ	365
ఊరకేమరు	సామంతం	48
ఊరకేలసిగ్గు	సామంతం	401
ఎంతకెంతచలములు	రామక్రియ	310
ఎంతకెంతజాణతనా	సామంతం	131
ఎంతగబ్బిఇది	ముఖారి	405
ఎంతగబ్బితనమే	ముఖారి	2
ఎంతగబ్బితనమే	శంకరాభరణం	79
ఎంతగుణవంతు	లలిత	315
ఎంతచెప్పుదును	తెలుగుగాంబోది	531
ఎంతచేసినా	అహిరి	518
ఎంతనిన్ను	అహిరి	581
ఎంతనేరిపితివో	వరాళి	372
ఎంతనేరుచు	పాడి	461
ఎంతనేర్చె	అహిరినాట	68
ఎంతప్రియము	సామంతం	447
ఎంతలేటి	శుద్ధదేశి	574
ఎంతలేదాతని	రామక్రియ	108
ఎంతవడి	దేసాళం	510
ఎంతవనికో	సామంతం	487
ఎంతవుపకారివి	అహిరి	463

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంతవేడుకో	నాదరామక్రియ	251
ఎక్కడపరాకో	దేసాళం	424
ఎక్కుడుగొనర	బౌళి	453
ఎగ్గుపట్టఁబని	బౌళిరామక్రియ	234
ఎటువంటిభాగ్య	సామంతం	325
ఎటువంటియాఁట	సామంతం	343
ఎటువంటియాగడ	హిందోళవసంతం	266
ఎటువంటివాఁడ	వరాళి	321
ఎటువంటివేడుక	శ్రీరాగం	543
ఎటువంటివోజ	సామంతం	342
ఎట్టయిన	శ్రీరాగం	22
ఎట్టి పరవశమో	శ్రీరాగం	442
ఎట్టుదప్పించు	రామక్రియ	300
ఎట్టునేసిన	వరాళి	409
ఎట్టునేసినా	ముఖారి	352
ఎదురుఁగొండ	సాళంగనాట	367
ఎదురుబడి	సామవరాళి	486
ఎన్నఁడు	సామంతం	89
ఎన్నిటికిఁ గఁదానె	లలిత	153
ఎన్నిలేవు	రామక్రియ	493
ఎన్నేసివిద్యలు	తెలుఁగుఁగాంబోది	384
ఎప్పుడూనా	పాడి	232
ఎప్పుడెప్పుడంటా	సామంతం	205
ఎఱఁగమా	దేసాళం	346
ఎఱఁగించ	శ్రీరాగం	24
ఎఱఁగిన	పాడి	557

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎఱుఁగుదునీ	కుంతలవరాళి	378
ఎఱుఁగుదునే	ముఖారి	371
ఎఱుఁగుదుమమ్మ	నాదరామక్రియ	142
ఎవ్వగము	సామంతం	25
ఎవ్వరినేమనఁగల	పాడి	591
ఎవ్వరునేరుతు	వేళావళి	385
ఎవ్వరు వెంగెము	బౌళి	435
ఎవ్వరూనేమి	ముఖారి	332
ఎవ్వరెంత	సాళంగం	419
ఎవ్వరేమి	తెలుఁగుఁగాంబోది	156
ఏఁగివచ్చుఁగాని	ముఖారి	199
ఏఁటికయ్యా	బౌళి	459
ఏఁటికిఁగొసర	పాడి	275
ఏఁటికివేగిర	పాడి	477
ఏఁటిజోలి	సాళగంనాట	464
ఏఁటిమాఁట	సాళంగనాట	152
ఏఁపులేల	సామంతం	118
ఏకతపువేళ	శంకరాభరణం	157
ఏకతానకు	ముఖారి	389
ఏకతానమీఁదుండఁగా	సామంతం	222
ఏడఁగన్న	తెలుఁగుఁగాంబోది	44
ఏదాయనేమి	ముఖారి	182
ఏనెంతనీ	అమరసింధు	324
ఏమనిచెప్పఁగ	భైరవి	488
ఏమని చెప్పఁగ	మాళవిగౌళ	415
ఏమనిపొగడుదు	భైరవి	536

ప్రారంభము	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమనియానతి	పాడి	417
ఏమనివిన్నవించేము	కన్నడగౌళ	350
ఏమమ్మమగువా	నాదరామక్రియ	198
ఏమమ్మాయీ	ద్రావిళభైరవి	306
ఏమయ్యా	సాళంగనాట	529
ఏమాయనందుకు	వరాళి	215
ఏమాయనింతలో	శ్రీరాగం	67
ఏమిటికి	సాళంగనాట	577
ఏమిటికే	తెలుగుగాంబోది	207
ఏమిదప్పక	దేసాళం	490
ఏమిదలచు	తోండి	56
ఏమినేరువే	సాళంగనాట	228
ఏమిపంతాలాడే	సాళంగనాట	229
ఏమిమాయ	నాదరామక్రియ	180
ఏమిసేతునా	కాంబోది	425
ఏమిసేతునీకు	ఆహిరి	97
ఏమిసేసితివో కాని	వరాళి	568
ఏమిసేసితివోయింతిని	ముఖారి	154
ఏమిసేసీనింటిలో	రామక్రియ	288
ఏమిసేసేవో	తెలుగుగాంబోది	221
ఏమిసేసేవిక్కడ	ముఖారి	296
ఏమిసోద్యమే	సామంతం	279
ఏమేమినీవు	ఆహిరినాట	528
ఏమైన	ముఖారి	164
ఏరుపరచగ	దేసాళం	564
ఏల తమకించే	వేళావళి	556

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏలనాతో	బౌళి	293
ఏలనిన్ను	సాళంగం	238
ఏలయెమ్మెలు	ముఖారి	598
ఏలసాములు	వరాళి	499
ఒకటికొకటికి	పాడి	183
ఒకటికొకటిగూడ	రామక్రియ	204
ఒకటిగూడినను	శంకరాభరణం	120
ఒకటిపైనొకటి	లలిత	78
ఒకరుచేసిన	రామక్రియ	571
ఒకరొకరికె	సామంతం	40
ఒకరొకరిమనసు	గౌళ	82
ఒక్కటికి	సామంతం	31
ఒక్కమాఁటే	బౌళి	80
ఒక్కరీతినే	దేవగాంధారి	168
ఓడలుబండ్ల	గుండక్రియ	101
ఓవయ్యా	రామక్రియ	362
ఓపోలాలకి	లలిత	175
ఓయమ్మనేనెంత	సామంతం	582
ఔదువేదొడ్డదాన	దేసాళం	466
ఔనేమంచిదానవు	సామంతం	484
ఔలేనేనే	ముఖారి	106
కంకణము	సామంతం	589
కంటిమయ్యా	సాళంగం	408
కంటిమిగా	రామక్రియ	305
కంటిమినీ	సామంతం	412
కంటిరానీ	శంకరాభరణం	182

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కంటి వావోయి	దేవగాంధారి	597
కందువమీ	మంగళకౌసిక	129
కటకటా	గుండక్రియ	53
కడలేనిగుణము	దేశాక్షి	334
కడలేనివరాకులు	పాడి	548
కదిసినమీఁద	ముఖారి	78
కనుఁగొనరే	ముఖారి	88
కన్నచోటనే	శంకరాభరణం	335
కన్నచోటి	ముఖారి	189
కన్నవారెవ్వరు	మాళవిగౌళ	143
కన్నులుచల్లఁగా	వసంతవరాళి	360
కరుణించు	శ్రీరాగం	580
కలికివినీ	పాడి	423
కాంతనీవు	శ్రీరాగం	163
కాంతయేమి	ఆహిరి	9
కాంతలెల్లా	శుద్ధవసంతం	511
కాఁకలనొక	దేసాళం	322
కాదనివేసరేవా	దేవగాంధారి	271
కాదనేవా	సౌరాష్ట్రం	492
కాదనేమా	ముఖారి	422
కాదనేవారెవ్వరు	కాంబోది	578
కానీలేవే	గౌళ	301
కామినియందరి	పాడి	503
కాముకులైన	దేశాక్షి	313
కాయముఁబ్రా	సాళంగనాట	18
కూచుండఁబెట్టు	వరాళి	421

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
కొమ్మలకు	గౌళ	288
కొమ్మలిద్దరు	ముఖారి	514
కొలచినా	బౌళిరామక్రియ	188
కోరినట్టె	సామంతం	452
కోరిబిడ్డఁడ టొంగఁటి	లలిత	103
గరిమతోనిన్నిటాఁగల	పాడి	27
గుట్టుతోనుండుటే	శ్రీరాగం	258
గుట్టుసేసుకున్నాఁడవు	ముఖారి	554
గొల్లదానఁగద	సామంతం	502
ఘనుఁడవీవలన	బౌళి	144
ఘనుఁడన్నిటాఁదాను	వేళావళి	312
చక్కని మాఁసిసి	ముఖారి	195
చక్కని వాఁడ	గౌళ	539
చలమిఁక ఁబని	శ్రీరాగం	578
చలమేలే	ఆహిరి	500
చలమోపలమో	శంకరాభరణం	245
చాలదావాకిఁత	కాంబోది	184
చాలుఁజాలు	సాళంగం	169
చాలునేనీమాఁట	లలిత	217
చిత్తగించరాదా	ధన్నాసి	398
చిత్తగింతువు	ఆహిరి	558
చిత్తమెట్లో	సామంతం	524
చిమ్మిరేఁగి	మాళవిగౌళ	351
చుక్కలు	సామంతం	200
చుట్టరికమైన	గౌళ	418
చూచేవారి	ముఖారి	476

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
చూడఁజూడ	గుజ్జరి	21
చూడఁబసిబాల	ఆహిరి	60
చూడఁబిన్న వాఁడు	సామంతం	370
చూడమూకు	ఆహిరి	291
చూడరమ్మ	ధన్నాసి	203
చూడవమ్మ	రామక్రియ	210
చూడవయ్యా	గౌళ	392
చూతువురా	లలిత	267
చెక్కిటిచే	ముఖారి	14
చెక్కు చెమటల	కురంజి	347
చెన్నలర	రామక్రియ	368
చెప్పఁగల	శంకరాభరణం	481
చెప్పరాదా	పాడి	263
చెప్పరాదు	భైరవి	166
చెప్పవే నీవే	ఆహిరి	363
చెప్పేదాఁకాఁ	రామక్రియ	559
చెలఁగికొలువ	సామంతం	480
చెలిఁగావు	కన్నడగౌళ	473
చెలియిఁక	వరాళి	349
చెలులభాగ్య	దేసాళం	530
చెలులము	తెలుఁగుఁగాంబోది	494
చెలులాలచూడరే	మాళవిగౌళ	274
చెలులాల మీ	రామక్రియ	241
చెలులాల వూహించి	సామంతం	6
చెలులు తన్నెవ్వరెంత	సామంతం	289
చెల్లెఁబో	భైరవి	71

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చెల్లు నీవందుకు	శుద్ధవసంతం	404
చెల్లెఁగద	సామంతం	159
చేరినన్నుఁజూచి	సామంతం	278
చేరినన్నుఁజూచి	వసంతవరాళి	320
చేసినదే	సామంతం	174
చేసినవెల్లాఁజేసి	శుద్ధవసంతం	595
జవ్వనమందరి	పాడి	92
జీరదీసేవా	రామక్రియ	254
తగిలినాచేఁత	బౌళి	584
తనలోనే	హిజ్జిజి	501
తనిసితి	రామక్రియ	86
తనువుఁదనువు	పాడి	585
తనువుతనది	సామంతం	117
తనువుబడలె	ఆహిరి	202
తరవాతి	కొండమలహరి	167
తరుణికిచ్చక	తెలుఁగుఁగాంబోది	41
తలఁచమైతిమి	పాడి	247
తలఁచరా	ముఖారి	158
తలఁచుకోనా	ఆహిరి	220
తలఁచుకోయింకా	హిందోళవసంతం	377
తలఁపించరే	దేసాళం	399
తలఁపోకటి	మాళవిగౌళ	155
తావట నన్నట	ఆహిరి	58
తానిఁక నెప్పుడు	ఆహిరి	299
తానెంత నేనెంత	శుద్ధవసంతం	255
తానెఱఁగఁడా	దేవగాంధారి	388

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
తానెఱుఁగఁడా	శంకరాభరణం	260
తానేయెఱుఁగుగా	అహిరి	549
తానేలనవ్వులు	రామక్రియ	397
తానేలసిగ్గు	వరాళి	527
తానేవచ్చీఁగాక	సామంతం	544
తీపులతన	కాంబోది	64
తెఱపకు	మంగళకౌసిక	47
తెలిసె నీగుణమెల్లా	గుండక్రియ	95
తెలుసుకో	భూపాళం	96
తేనెలుమోవి	బౌళి	504
తొయ్యలి	హిందోళవసంతం	173
దయవుట్టి	మంగళకౌసిక	341
దేవ దుందుభులు	శ్రీరాగం	80
దేవులనయ్యే	సాళంగం	587
దొడ్డిపట్టు	శంకరాభరణం	59
నగవింతే	ముఖారి	10
నమ్మరానా	మధ్యమావతి	29
నయగారి	సామంతం	171
నవ్వకురా	దేవగాంధారి	12
నవ్వినవ్వి	రామక్రియ	141
నాకునివియే	రామక్రియ	16
నాకెట్లఁదేలును	అహిరి	11
నాచెను నీ	సాళంగనాట	481
నాపైబత్తి	భైరవి	374
నామనసె	అహిరి	369
నామవసేమి	పాడి	525

పంక్తి ర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నాలుకతుద	రామక్రియ	224
నావలెఁగావు	కాంబోది	180
నావిన్నపము	ఆహిరినాట	338
నావోజలే	సాళంగం	540
నిండుజాణ	నాదరామక్రియ	216
నిక్కమున్నా	శంకరాభరణం	165
నిక్కమూనతియ్యా	శంకరాభరణం	90
నిక్కినాతముకానకు	సామంతం	121
నిచ్చఁబెండుగలు	ముఖారి	145
నిన్నుఁజూచి	కాంబోది	240
నిన్నేమనేదే	సాళంగనాట	451
నిలుచున్నాఁడదె	సామంతం	537
నీకునాపె	సామంతం	227
నీకునిచ్చకమాడ	రామక్రియ	187
నీకునీవే	సాళంగం	126
నీకు వలయు	సాళంగం	186
నీకెంత ఇతవైన	సౌరాష్ట్రం	513
నీకొలఁది	దేసాళం	505
నీగుణమెటిఁగే	దేసాళం	231
నీచిత్తమే	నాదరామక్రియ	308
నీటముంచు	కాంబోది	69
నీదాకవలె	శంకరాభరణం	228
నీమనసె	ఆహిరి	570
నీముందరికి	బౌళి	264
నీమోహము	భైరవి	329
నీయిచ్చలో	దేసాళం	287

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీవనఁగ	శ్రీరాగం	86
నీవారైనవారి	పాడి	375
నీవుచేసిన	హిజ్జిజి	599
నీవురాఁగా	సామంతం	441
నీవు సేసిన	పాడి	330
నీవు సేసేటి	శ్రీరాగం	292
నీవెట్లానుండి	మాళవిగౌళ	516
నీవెప్పుడూ	రామక్రియ	302
నీవేనన్నునిలె	శ్రీరాగం	430
నీవేనన్నుమన్నించే	ముఖారి	290
నీసుద్దులు	బౌళి	265
నెమ్మదినీ	వరాళి	432
నెమ్మదినున్నాఁడ	శంకరాభరణం	17
నేనితఁడు	బౌళిరామక్రియ	272
నేనెంతటి	ముఖారి	286
నేనెంతటి	సౌరాష్ట్రం	376
నేనెఱఁగనా	గుండక్రియ	3
నేనేమిటి	ముఖారి	444
నేనేమి బాఁతే	రామక్రియ	455
నేనేమినెఱఁగ	కాంబోది	307
నేమెంతవిన్నవించి	హిజ్జిజి	408
నేమేమినెఱఁగ	సామవరాళి	407
నేరుపరి నందువు	నాగవరాళి	479
పంతమాడ	ఆహిరినాట	219
పంతము	బౌళి	428
పచ్చిసేయ	లలిత	181

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
పట్టకువయ్యా	సౌరాష్ట్రం	413
పట్టరాదు	సామంతం	77
పట్టరాని	భైరవి	569
పడఁతిఇటని	సామంతం	39
పతికివిన్నవించ	శ్రీరాగం	379
పతిబెడబాసి	పాడి	193
పదరేవు	కాంబోది	478
పదారువేలు	ఆహిరి	406
పలుకుఁబంతము	సామంతం	100
పలుకుల	ముఖారి	177
పలికెనంటే	బౌళి	474
పాఁతవలపో	వరాళి	448
పాయపురమణుఁడ	ముఖారి	148
పిలిచిచేకొన	సామంతం	568
ప్రియములు	ముఖారి	528
పులుఁగునెక్కేటి	సాళంగనాట	112
పూవులవాసన	గౌళ	462
పొద్దువోని	కాంబోది	437
పొంఁతిదేవా మే	నాదరామక్రియ	191
పొలిఁతిజవ్వనము	మాళవి	8
బలిమిసేయఁగ	మధ్యమావతి	317
బాపుబాపునీ	ముఖారి	535
బాపు బాపుమా	బౌళి	161
బాలకిగాని	శుద్ధవసంత	188
బుద్ధిచెప్పవయ్యా	నాదరామక్రియ	509
భుజిఁదనవారిఁబాసి	ఆహిరి	162

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
భూపతిచెరువు	రామక్రియ	489
మంచివాని	గౌళ	521
మంజుతనౌ	శంకరాభరణం	28
మందులు	సాళంగనాట	66
మగవాఁడవు	గౌళ	594
మగవాని	మంగళకౌశిక	246
మగువకు	మంగళకౌశిక	565
మగువయెంతటి	రామక్రియ	449
మట్టుతోనే	ముఖారి	328
మట్టుమీరి	సామంతం	469
మనసిచ్చి	లలిత	361
మనసిజ	శంకరాభరణం	52
మనసులు	శంకరాభరణం	134
మరలియేపని	సామంతం	34
మరునిబలాల	ఆహిరి	588
మఱవఁగఁబోలు	పాడి	495
మఱియేఁటి	ముఖారి	339
మాఁటలేల	ఆహిరి	188
మాకుఁజూడ	దేసాళం	414
మాకునిట్టె	మాళవిగౌళ	410
మాకునీవు	ధన్నాసి	592
మాకేలేఱటు	పాడి	314
మాతోనేఁటికి	ముఖారి	192
మాతోనేమి	బౌళిరామక్రియ	485
మించికాలము	శ్రీరాగం	35
మీకు మీకునమరు	సాళంగనాట	395

సంకీర్తన మొదలు	రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్య
మీకు మీకే కాన	వరాళి	194
మీకు మీకే తెలుసు	దేశాక్షి	593
మీరిద్దరునొక్కటే	బౌళి	258
మీరెఱుఁగరటరే	కేదారగౌళ	262
మీరేమి దూరకు	శ్రీరాగం	122
మీవలెనే	పాడి	387
ముందునిన్నె	బౌళి	243
ముద్దుగారఁగా	భూపాళం	160
ముద్దులుగారీ	శంకరాభరణం	588
మూసిముంతనము	ముఖారి	309
మెలుఁత	కాంబోది	285
మేకులాఁడి	బౌళి	57
మేరకుమేర	ముఖారి	70
మేలు మేలనుచు	భైరవి	388
మేలు మేలుఇన్నిటా	శంకరాభరణం	72
మేలు మేలుగా	సాళంగనాట	128
మేలు మేలు నీజాడ	సామంతం	110
మేలు మేలు	తెలుఁగుఁగాంబోది	140
మేలైననాలైన	ముఖారి	99
మొకమోటముల	పాడి	75
మొదలనే	సాళంగం	109
రతి నీపలుకు	సామంతం	114
రమణిజవ్వనము	బౌళి రామక్రియ	128
రమణుఁడుదానై	సామంతం	127
రమణుఁడుపిలిచీ	దేసాళం	550
రమణునికడ	రామక్రియ	187

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
రమ్మనవే	శ్రీరాగం	517
రమ్మనీరావయ్య	శంకరాభరణం	37
రాకుంటే	కాంబోది	380
రావయ్యమా	పాడి	454
రాసబలుపు	రామక్రియ	150
ఱట్టుసేయ	రామక్రియ	482
వట్టిపరాకులు	బౌళి	364
వట్టి పెనఁగులాట	బౌళి	546
వట్టియనుమాన	పూర్వగౌళ	390
వట్టియలుక	ఆహిరి	381
వద్దనేమా తానే	బౌళి	282
వద్దనేమా నిన్ను	పళవంజరం	457
వద్దునన్నుఁ జెనకకుర	గుండక్రియ	83
వద్దువద్దు సతి	వసంతవరాళి	572
వనితకు నెంత	బౌళి	230
వనితనీపతి	ఆహిరి	483
వలచినదానఁగా	పాడి	179
వలపు మొగ	పాడి	393
వలపెందుఁజల్లి	లలిత	111
వాఁడివో	దేసాళం	298
వాకిటఁగొలువు	పాడి	450
వాకిటనేల	సామంతం	304
వాకిటవచ్చి	సామంతం	561
వారిబత్తి	బౌళి	558
వారివారి	బౌళి	396
వాసులు	శంకరాభరణం	303

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వింతచెలి	ముఖారి	225
వినరాదు నీ	లలిత	507
విన్నపమిదె నీకు	ఆహిరి	420
విన్నపమేమి	దేసాళం	440
విపరీతము	నాగగాంధారి	197
విభునిఁదోడుక	నాదరామక్రియ	545
విరహమే	ఆహిరి	523
వెంగెమాడేనా	పాడి	344
వెదకరేచెలులాల	మేఁచబౌళి	185
వెనకతియ్యే	లలిత	345
వెనకనీకు	రామక్రియ	289
వెలఁది యిట్టుండి	ఆహిరి	538
వెలఁదివిరహ	బౌళి	124
వెలలేని	సామవరాళి	326
వేగిరించి	ఆహిరి	276
వేడుకకాఁడ	వరాళి	287
వేడుకకాఁడు	సాళంగనాట	488
వేడుకకాఁడైన	రామక్రియ	596
వేసరనివలపు	శుద్ధవసంతం	337
వేసాలెల్లాఁ జేసే	మాళవి	269
శిరమువంచకు	శంకరాభరణం	366
సంతోసించు	కాంబోది	277
సకలలోకేశ్వరులు	సామంతం	209
సరిగామన్నించ	మాళవిగౌళ	257
సరిబేసు లివియివి	సాళంగం	147
సాదించనేఁటికి	దేసాళం	520

42918

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
సిగ్గున నూరకుండితే	నాదరామక్రియ	472
సుదతినొకటొక	కాంబోది	65
సుదతివున్న భావము	ఆహిరి	348
సూడగదవమ్మ	శ్రీరాగం	13
సేయనీవే	దేసాళం	91

T.T.D. Religious Series No - 556 Price Rs. 28-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer, Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers, Machilipatnam. Ph: 23888